

**ORTAÖĞRETİMDE OKUL TERKİNİN
BİREYSEL VE KURUMSAL NEDENLERİ:
ŞANLIURFA İLİ ÖRNEĞİ**

Doktora Tezi

M. Fatih KARACABEY

Eskişehir, 2016

**ORTAÖĞRETİMDE OKUL TERKİNİN
BİREYSEL VE KURUMSAL NEDENLERİ:
ŞANLIURFA İLİ ÖRNEĞİ**

Mehmet Fatih KARACABEY

DOKTORA TEZİ

Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Programı

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Adnan BOYACI

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Ağustos, 2016

Bu tez çalışması BAP komisyonunca kabul edilen 1503E144 no.lu proje kapsamında desteklenmiştir.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Mehmet Fatih KARACABEY'in "Ortaöğretimde Okul Terkinin Bireysel ve Kurumsal Nedenleri: Şanlıurfa İli Örneği" başlıklı tezi 17.08.2016 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Programında, Doktora tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	: Doç.Dr. Adnan BOYACI	
Üye	: Prof.Dr. Ahmet AYPAY	
Üye	: Prof.Dr. Servet ÖZDEMİR	
Üye	: Doç.Dr. Mustafa SEVER	
Üye	: Yard.Doç.Dr. Çetin TERZİ	

Prof.Dr. Hândan DEVECİ
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Müdür Vekili

ÖZET

ORTAÖĞRETİMDE OKUL TERKİNİN BİREYSEL VE KURUMSAL NEDENLERİ:

ŞANLIURFA İLİ ÖRNEĞİ

Mehmet Fatih KARACABEY

Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Programı

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ağustos, 2016

Danışman: Doç. Dr. Adnan BOYACI

Bu çalışmanın amacı, ortaöğretim öğrencilerinin okul terkine ilişkin temel gerekçelerini, öğrenci görüşlerine dayalı olarak bu gerekçeleri nasıl meşrulaştırdıklarını, bu gerekçeleri üreten bireysel ve örgütsel faktörleri ortaya çıkarmak ve bunlara ilişkin çözüm önerileri geliştirmektir. Araştırmanın evrenini 2014-2016 eğitim-öğretim yılı Şanlıurfa ili ve merkez ilçelerinde okulu terk etmiş öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada, nicel ve nitel araştırma yönteminin birlikte kullanıldığı karma bir model benimsenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre bireysel faktörler içerisinde öğrencinin geçmiş yaşantıları ve bazı demografik değişkenlerin; kurumsal faktörler içerisinde aile yapısının, finansal ve insan kaynaklarının, öğrencinin terk ettiği okulun bileşimi ve akranların okul terkine etkili olduğu söylenebilir. Okul terk sorununun çözümünde uyumlu politikalar geliştirmek için politik düzeyde farklı bakanlıklarca bütüncül politikaların üretilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda müfredat dışı etkinliklerin bakanlıkların yerel temsilcileriyle koordine edilmesi, okul aile işbirliğinin Eğitimde Şartlı Nakit Kayıt Transferi Programına odaklanılarak geliştirilmesi, ortaöğretimde müfredat yapısının yeniden düzenlenmesi ve okul terki konusunun okul geliştirme programlarında önemli bir konuma ulaştırılması uygulamay dönük önerilerden bazıları olarak verilebilir.

Anahtar Sözcükler: Okul terki, Ortaöğretim, Okullaşma

ABSTRACT

INDIVIDUAL AND INSTITUTIONAL REASONS OF SCHOOL DROPOUT IN SECONDARY EDUCATION: ŞANLIURFA CASE

Mehmet Fatih KARACABEY

Division of Education Administration, Supervision, Planning and Economy

Department of Educational Sciences

Anadolu University, Graduate School of Educational Sciences, August, 2016

Supervisor: Doç. Dr. Adnan BOYACI

The purpose of this study is to examine the school dropouts in secondary education. In this sense, depending upon opinions of secondary school students; social, educational, organizational and individual parameters affecting school dropout process and individual justifications of leaving the school were investigated and an integrated solution was proposed. The population of the study is composed of students leaving the secondary school between 2014-2016, in the province of Şanlıurfa and its central districts. In the study, a mixed model has been adopted. Findings of the study has revealed that student background and demographic features as a part of individual factors; family structure, human and financial resources, school composition and peer relations as a part of institutional parameters were emerged as the main effective factors in explanation of secondary school dropout. At political level, integrated policies produced by different ministries are needed to create a coherent political perspective for the solution. As a part of coherent political perspective, extra curricular activities coordinated by local representatives of the ministries, improvement of school family partnership also by focusing on Conditional Cash Transfer for Education Program, reorganisation of curriculum structures for secondary school systems and placing school dropout as a critical problem for school improvement programs are some proposals to be put into practice.

Keywords: School dropout, Secondary education, Enrollment

17/08/2016

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANANMESİ

Bu tezin bana ait özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarda bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan 'bilimsel intihal test programı'yla tarandığını ve hiçbir şekilde 'intihal içermediğini' beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durum saptanması durumunda ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Mehmet Fatih KARACABEY

ÖNSÖZ

Ortaöğretimde okul terki dünyada olduğu gibi Türkiye’de de önemli bir sorun olmaktadır. Zorunlu eğitimlerini tamamlamamış bireylerin yaşadıkları kayıplar sadece bireyle sınırlı kalmayıp toplumu da ciddi derecede etkilemektedir. Okulu terk etmenin hangi sonuçlara neden olduğunun farkında olan toplumlar, giderek daha fazla bir çaba ile bu sorunu azaltmaya çalışmaktadırlar. Bu nedenle okul terk nedenlerinin doğru tanımlanması, öğrencilerin okulu terk etmeden önceki aşamaların iyi bilinip, öğrencileri okulda tutmak için yapılacak müdahaleleri daha etkin hale getirecektir.

Bu araştırmada ise, Türkiye’de en yüksek okul terk oranlarına sahip illerinden Şanlıurfa’da ortaöğretimde okulu terk eden ve herhangi bir açık lise programına kayıt yapan öğrencilerin okul terk nedenleri araştırılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın sonuçlarının okul terki sorun olarak gören politika yapıcılarına, araştırmacılara ve eğitime adanmış yüreklere katkı sağlamasını dilemekteyim.

Bu araştırma sürecinin, çeşitli aşamalarında yardımlarına ve görüşlerine başvurduğum, değerli kişilere teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Öncelikle araştırmanın her aşamasında değerli bilgi ve deneyimlerini paylaşan, her türlü bilimsel yardımı yapan ve rehberliğini esirgemeyen tez danışmanım çok değerli hocam Doç. Dr. Adnan BOYACI’ ya katkılarından dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Araştırma süreci boyunca değerli fikirleriyle katkıda bulunan hocalarım Prof. Dr. Coşkun BAYRAK, Prof. Dr. Ahmet AYPAY ve Yrd. Doç. Dr. Çetin TERZİ’ ye teşekkürlerimi sunarım.

Çok yoğun programa sahip olmalarına rağmen tez savunma jürimde yer alarak desteklerini esirgemeyen kıymetli hocalarım Prof. Dr. Servet ÖZDEMİR ve Doç. Dr. Mustafa SEVER’e şükranlarımı sunuyorum.

Araştırma veri toplanma sürecinde kurumsal destek sağlayarak katkı yapan Milli Eğitim Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürü Y. Ziya

YEDİYILDIZ'a, Şanlıurfa il Milli Eğitim Müdürü Metin İLCİ ve Şanlıurfa Haliliye Milli Eğitim Müdürü Mehmet VURAL'a teşekkürlerimi sunarım.

Doktora eğitimim süresince emekleri olan Prof. Dr. Esmahan AĞAOĞLU, Yrd. Doç. Dr. Turan Akman ERKILIÇ, Yrd. Doç. Dr. Esra TURHAN, Yrd. Doç. Dr. Eren KESİM, Yrd. Doç. Dr. Yücel ŞİMŞEK, Yrd. Doç. Dr. Müyesser CEYLAN'a teşekkür ederim.

Anadolu Üniversitesinde çok güzel arkadaşlıklar ve dostluklar kurdum. Güzel insanlar tanıdım. Kurduğum dostlukların da baki kalması temennisiyle desteklerinden ötürü Arş. Grv. Ceyhun KAVRAYICI, Arş. Grv. Beyza HİMMETOĞLU, Arş. Grv. Seda YILMAZ, Arş. Grv. Yasemin KALAYCI, Arş. Grv. Damla AYDUĞ, Arş. Grv. Seydi Ahmet SATICI, Arş. Grv. Fatma Dilek TEL, Arş. Grv. İsmail YELPAZE, Arş. Grv. Ergül KARA, Arş. Grv. Enes RAHAT, Arş. Grv. Mesut TÜRK, Arş. Grv. Özgür ÖRÜN, Arş. Grv. Mahmut BOZKURT, Arş. Grv. Yusuf KARA' ya teşekkür ediyorum.

Doktora ders döneminde ve tez döneminde sürekli fikir alışverişinde bulunduğum Mustafa ÖZDERE ve Kıvanç BOZKUŞ'a teşekkürlerimi sunarım.

Çalışma zamanımın büyük çoğunluğunu beraber geçirdiğim, oda arkadaşım Arş. Grv. Yakup ÖZ araştırmanın her sürecinde tahammülünden ve desteklerinden ötürü teşekkür'ü bir borç bilirim. Beraber çok güzel işler yaptık ve uzunca yıllar da yapmaya devam edeceğiz.

Geniş aileme teşekkür ediyorum. Emeklerini ne yaparsam yapayım ödeyemeceğin kıymetli anneme ve babama şükranlarımı sunuyorum. Güzel ailem, ablalarım, abim, yeğenlerim her zaman birlikte ve beraber olarak mutlu olmak dileğiyle.

Son ve en özel teşekkürüm çekirdek aileme... Hayata bakışı, iyi niyetiyle, temiz yüreğiyle ve desteğiyle omuzlarımdaki yükü hafifleten eşim Fatma KARACABEY' e ve tezimle birlikte büyüyen kızlarım Aysegül ve Zeynep Nihal' e en kıymetli teşekkürü sunuyorum.

Mehmet Fatih KARACABEY

Eskişehir, 2016

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BAŞLIK SAYFASI	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖZET	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ABSTRACT	iv
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANANMESİ	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLOLAR DİZİNİ.....	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xvi
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	7
1.1.1. Araştırma soruları	7
1.2. Araştırmanın Önemi.....	8
1.3. Tanımlar	9
1.4. Sınırlılıklar	10
1.5. Sayıltılar.....	10
2. ALANYAZIN	11
2.1.Okul Terki Kavramı.....	11
2.2. Okul Terki Modelleri.....	12
2.2.1. Öğrenci etkileşim modelleri (student engagement model).....	12
2.2.2. Gelişimsel işlemsel model (developmental transactional model).....	14
2.2.3. Engelleme-özgüven ve katılım-özdeşim modeli (frustration-self esteem model ve participation-identification model).....	14
2.2.4. Okuldan iten ve okul dışına çeken faktörler	15
2.2.5. Akademik uzlaşma, genel uyumsuzluk, uyumsuz grup üyeliği, zayıf aile sosyalleşmesi ve yapısal özellikler kuramları.....	16
2.2.6. Öğrenci Performansı İle İlgili Kavramsal Bir Model (A Conceptual Model of Student Performance).....	17
2.2.6.1. Bireysel faktörler	18
2.2.6.1.1. Eğitimsel performans	18
2.2.6.1.2. Davranışlar	19

	<u>Sayfa</u>
2.2.6.1.3. Tutumlar	20
2.2.6.1.4. Geçmiş yaşantılar (Background)	21
2.2.6.2. Kurumsal faktörler	21
2.2.6.2.1. Aile.....	21
2.2.6.2.2. Okul	22
2.2.6.2.3. Topluluk	23
2.3. Dünyada Okul Terki	23
2.4. Türk Eğitim Sistemi ve Okul Terki	33
2.5. İlgili Araştırmalar.....	37
3. YÖNTEM.....	51
3.1. Araştırma Modeli.....	51
3.2. Çalışma grubu	52
3.3. Veri toplama araçları	55
3.4. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi	57
4. BULGULAR	60
4.1. Ortaöğretimde okulu terk eden öğrencilerin bireysel terk nedenlerine ilişkin görüşler	60
4.1.1. Katılımcıların geçmiş yaşantılarına ilişkin görüşleri	62
4.1.1.1. Katılımcıların geçmiş yaşantılarından sağlığa ilişkin görüşleri.....	63
4.1.1.2. Katılımcıların geçmiş yaşantılarından okuldaki ilk performanslarına ilişkin görüşleri	63
4.1.1.3. Katılımcıların geçmiş deneyimlerine ilişkin görüşleri.....	63
4.1.2. Katılımcıların eğitime ve okula yönelik tutumlarına ilişkin görüşleri	64
4.1.2.1. Katılımcıların eğitime ve okuldan beklentilerine ilişkin görüşleri	64
4.1.2.2. Katılımcıların eğitime ve okula verdikleri değere ilişkin görüşleri	65
4.1.2.3. Katılımcıların eğitim ve okul süreçleri içerisindeki olumsuz kendilik algısına ilişkin görüşleri	66
4.1.3. Katılımcıların kendi davranışlarına ilişkin görüşleri.....	67
4.1.3.1 Katılımcıların akranlarıyla ilişkilerine ilişkin görüşleri	67

4.1.3.2. Katılımcıların uyumsuz davranışlarına ilişkin görüşleri	69
4.1.3.3. Katılımcıların bir işte çalışma durumuna ilişkin görüşler	70
4.1.3.4. Katılımcıların okuldaki öğrenci özelliğine ilişkin görüşleri.	71
4.1.3.5. Katılımcıların öğrenci etkileşimine ilişkin görüşleri	71
4.1.4. Katılımcıların eğitimsel performanslarına ilişkin görüşleri.....	71
4.1.4.1. Katılımcıların akademik başarıya ilişkin görüşleri.....	72
4.1.4.2. Katılımcıların eğitimsel devamlılığa ilişkin görüşleri	73
4.1.4.3. Katılımcıların eğitimi sürdürmeye ilişkin görüşleri	74
4.2. Ortaöğretimde okulu terk eden öğrencilerin kurumsal terk nedenlerine ilişkin görüşler	74
4.2.1. Katılımcıların ailelerine ilişkin görüşleri	75
4.2.1.1. Katılımcıların ailelerinin uygulamalarına ilişkin görüşleri..	75
4.2.2. Katılımcıların okullara ilişkin görüşleri	79
4.2.2.1. Katılımcıların okullarının uygulamalarına ilişkin görüşleri	79
4.2.2.2. Katılımcıların okullarının kaynaklarına ilişkin görüşleri.....	85
4.2.2.3. Katılımcıların okullarının bileşimine ilişkin görüşleri	85
4.2.2.4. Katılımcıların okullarının yapılarına ilişkin görüşleri.....	86
4.2.3. Katılımcıların topluluğa ilişkin görüşleri	86
4.3. Ortaöğretimde okulu terk eden katılımcıların arkadaşlarının okul terk süreçlerine ilişkin görüşler	88
4.4. Ortaöğretimde okulu terk eden katılımcıların okul terki sonrasındaki süreçlerine ilişkin görüşler	90
4.5. Ortaöğretimde okulu terk eden katılımcıların açık lise süreçlerine ilişkin görüşler	95
4.6. Okulu terk eden öğrencilerin sosyo-ekonomik profillerine ilişkin bulgular.....	98
4.7. Bireysel Faktörler ile Eğitsel Performans Arasındaki İlişki	114
4.7.1. Geçmiş Yaşantılar ile Eğitsel Performans Arasındaki İlişki	114
4.7.2. Tutum ile Eğitsel Performans Arasındaki İlişki	127
4.7.3. Davranış ile Eğitsel Performans Arasındaki İlişki	142
4.8. Kurumsal Faktörler ile Eğitsel Performans Arasındaki İlişki	170
4.8.1. Aile ile Eğitsel Performans Arasındaki İlişki.....	170

	<u>Sayfa</u>
4.8.2. Okullar ile Eğitsel Performans Arasındaki İlişki	195
4.8.3. Topluluk ile Eğitsel Performans Arasındaki İlişki	201
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	203
5.1. Tartışma	203
5.2. Sonuç.....	208
5.3. Öneriler.....	213
KAYNAKÇA	216
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

TABLolar DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1. Çalışma Grubunun Özellikleri	53
Tablo 2. Okul terk eden öğrencilerin bireysel profil özellikleri.....	99
Tablo 3. Okul Terk Eden Öğrencilerin Ailelerinin Sosyal Profil Özellikleri.....	100
Tablo 4. Okulu Terk Eden Öğrencilerin Ailelerinin Mesleki/Ekonomik Profili	101
Tablo 5. Okulu Terk Eden Öğrencilerin Evdeki Bireysel Alanları ve Bilgisayara Erişim Durumu	103
Tablo 6. Okulu Terk Eden Öğrencilerin Eğitim-Öğretim Sürecine İlişkin Özellikleri	104
Tablo 7. Okul Terk Eden Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma ve Disiplin Sorunu Yaşama Durumu	105
Tablo 8. Okulu Terk Eden Öğrencilerin Akranlarla İlişkileri	106
Tablo 9. Okulu Terk Eden Katılımcıların En Başarısız Oldukları Dersler	113
Tablo 10. Katılımcıların Cinsiyeti İle Eğitsel Performans Arasındaki İlişki	114
Tablo 11. Katılımcıların Yaşı ile Eğitsel Performansı Arasındaki İlişki	117
Tablo 12. Katılımcıların Medeni Durumu ile Performans Arasındaki İlişki	121
Tablo 13. Katılımcının Okul Hayatındaki Öğrenci Özelliği ile Performans Arasındaki İlişki	124
Tablo 14. Katılımcıların Üniversiteye Gitmeye İlişkin Görüşler ile Okuldaki Not Ortalamaları Arasındaki İlişki	127
Tablo 15. Katılımcıların Üniversiteye Gitmeye İlişkin Görüşleri ile Okulda Devamsızlık Yapma Durumu Arasındaki İlişki	129
Tablo 16. Katılımcıların Üniversiteye Gitmeye İlişkin Görüşler ile Sınıf Tekrarı Yapma Durumu Arasındaki İlişki	130
Tablo 17. Katılımcıların bundan sonra yapmayı planladıkları ile Performans Arasındaki İlişki	132

Tablo 18. Katılımcıların Okula Gitmeye İlişkin Görüşleri ile Devamsızlık Yapma Durumu Arasındaki İlişki	138
Tablo 19. Katılımcıların Okula Gitmeye İlişkin Görüşleri ile Sınıf Tekrarı Yapma Durumu Arasındaki İlişki	141
Tablo 20. Katılımcıların Okuldaki Akranlarıyla İlişkileri ile Okulu Terk Ettiklerindeki Not Ortalamaları Arasındaki İlişki.....	143
Tablo 21. Katılımcıların Okuldaki Akranlarıyla İlişkileri ile Okul Değişirme Durumları Arasındaki İlişki	147
Tablo 22. Katılımcıların Okuldaki Arkadaşlarla İlişkileri ile Okulu Terk Ettiklerindeki Sınıf Arasındaki İlişki.....	149
Tablo 23. Katılımcıların Okuldaki Arkadaşlarla İlişkileri Okulda Devamsızlık Yapma Durumu Arasındaki İlişki	151
Tablo 24. Katılımcıların Okuldaki Arkadaşlarla İlişkileri ile Sınıf Tekrarı Yapma Durumu Arasındaki İlişki	153
Tablo 25. Katılımcının Okul Ders Saati Dışında Vakit Ayırdığı Etkinlikler ile Okulu Terk Ettiklerindeki Not Ortalamaları Arasındaki İlişki.....	155
Tablo 26. Katılımcının Okul Ders Saati Dışında Vakit Ayırdığı Etkinlikler ile Okulu Terk Ettikleri Okulda Devamsızlık Yapma Durumu Arasındaki İlişki	157
Tablo 27. Katılımcıların Terk Ettikleri Okulda Disiplin Sorunu Yaşama Durumu ile Performans Arasındaki İlişki	158
Tablo 28. Katılımcıların Arkadaşlarından Okurken Bir İşte Çalışanlar ile Performans Arasındaki İlişki	160
Tablo 29. Katılımcıların Arkadaşlarından Sınıf Tekrarı Yapanlar ile Performans Arasındaki İlişki	163
Tablo 30. Katılımcıların Arkadaşlarından Okurken Bir İşte Çalışanlar ile Performans Arasındaki İlişki	165
Tablo 31. Katılımcıların Okurken Bir İşte Çalışma Durumu ile Performans Arasındaki İlişki	168

Tablo 32. Katılımcıların Oturduğu Hanedeki Kişi Sayısı ile Performans Arasındaki İlişki.....	171
Tablo 33. Katılımcıların Kardeş Sayısı ile Performans Arasındaki İlişki	173
Tablo 34. Katılımcıların Anne-Baba Durumu ile Performans Arasındaki İlişki	176
Tablo 35. Katılımcıların Kardeşlerinden Okulu Terk Edenler ile Performans Arasındaki İlişki.....	177
Tablo 36. Katılımcıların Kardeşlerinin Arasında Sınıf Tekrarı Yapan ile Performans Arasındaki İlişki.....	179
Tablo 37. Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumu ile Performans Arasındaki İlişki.....	181
Tablo 38. Katılımcıların Annelerinin Eğitim Durumu ile Okulu Terk Ettikleri Sınıf Arasındaki İlişki.....	184
Tablo 39. Katılımcıların Ebeveynlerinin Çalışma Durumu Okul Değişirme Durumu Arasındaki İlişki.....	185
Tablo 40. Katılımcıların Oturdukları Evin Mülkiyet Durumu ile Sınıf Tekrarı Yapma Durumu Arasındaki İlişki.....	187
Tablo 41. Katılımcıların Ailelerinin Ortalama Aylık Geliri ile Okulu Terk Ettikleri Sınıf Arasındaki İlişki.....	188
Tablo 42. Katılımcıların Kendisine Ait Oda ve Bilgisayarının Olma Durumu ile Okulu Bıraktıkları Sınıf Arasındaki İlişki	190
Tablo 43. Katılımcının Ailesinin Eğitimini Tamamlamasına İlişkin Düşünceleri ile Eğitsel Performans Arasındaki İlişki	193
Tablo 44. Katılımcıların Terk Ettikleri Okulun Mevcudu ile Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu Arasındaki Çapraz Tablosu	195
Tablo 45. Katılımcıların Terk Ettikleri Sınıfın Mevcudu ile Terk Ettikleri Okuldaki Not Ortalamaları Arasındaki İlişki.....	196
Tablo 46. Katılımcıların Terk Ettikleri Sınıfın Mevcudu ile Performans Arasındaki İlişki.....	198

Tablo 47. Katılımcıların Okulu Bırakma Sürecinde Rehberlik Servisinden Yardım Alma Durumu ile Performans Arasındaki İlişki	200
Tablo 48. Katılımcıların Doğum Yeri ile Sınıf Tekrarı Yapma Yeri Arasındaki İlişki	201

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 1. Rumberger ve Lim Tarafından Geliştirilen Okul Terkine İlişkin Kavramsal Çerçeve	18
Şekil 2. Ortaöğretimde Okulu Terk Eden Öğrencilerin Bireysel Faktörleri.....	61
Şekil 3. Orta Öğretimde Okulu Terk Eden Öğrencilerin Geçmiş Yaşantıları	62
Şekil 4. Okulu Terk Eden Katılımcıların Eğitime ve Okula Yönelik Tutumları.....	64
Şekil 5. Okulu Terk Eden Katılımcıların Kendi Davranışları Hakkındaki Görüşleri	67
Şekil 6. Katılımcıların Eğitsel Performansa İlişkin Görüşleri.....	72
Şekil 7. Ortaöğretimde Okulu Terk Eden Öğrencilerin Kurumsal Faktörleri	74
Şekil 8. Okulu Terk Eden Katılımcıların Aileleri Hakkındaki Görüşleri.....	75
Şekil 9. Okulu Terk Eden Katılımcıların Okullarına İlişkin Görüşleri	79
Şekil 10. Okulu Terk Eden Katılımcıların Topluluğa İlişkin Görüşleri	87
Şekil 11. Okulu Terk Eden Katılımcıların Arkadaşlarının Okulu Terk Etme Süreçleri	88
Şekil 12. Okulu Terk Eden Katılımcıların Okul Terki Sonrasındaki Süreç.....	90
Şekil 13. Okulu Terk Eden Katılımcıların Açık Lise Süreçleri.....	95
Şekil 14. Okulu Terk Eden Katılımcıların Okul Yaşamlarında Kendilerini Nasıl Bir Öğrenci Olarak Tanımladığı	108
Şekil 15. Katılımcıların Okulu Terk Etme Nedenleri	109
Şekil 16. Katılımcıların Açık Liseye Başlama Gerekçeleri	110
Şekil 17. Katılımcıların Ailesinin Eğitimini Tamamlamasına İlişkin Düşünceleri	111
Şekil 18. Katılımcıların Okulu Terk Ettiklerinde Ailelerinin Gösterdiği Tepki	112

1. GİRİŞ

Günümüzde dünyadaki pekçok ülkenin eğitimle ilgili stratejik önceliklerinden biri okul terkidir. Eğitim sistemi içerisinde herhangi bir öğrencinin, eğitimine devam etmeme kararı alması ya da eğitime devam etmenin gereğini yerine getiremeyerek süreçten ayrılmak zorunda kalması eğitsel açıdan istenmeyen bir sonuçtur. Okul terkinin yaygınlığı ülkeler arasında olduğu gibi ülke içinde de belirli yaş ve sınıf aralığında çeşitlilik göstermektedir. Okul terki gerek birey ve gerekse toplum için önemli sorunlara yol açma potansiyeli taşımaktadır. Bu yüzden yol açtığı sonuçlar dikkate alındığında çok yönlü bir kayıp olarak nitelendirilmektedir (Kronick, 1994). Bu sonuçlar bireysel, ekonomik, kültürel, toplumsal ve sonuçları itibari ile bireyin yabancılaşması açısından değerlendirilebilir.

Max Weber'in İşbölümü Ve Uzmanlaşma Kuramı Açısından Okul Terki: Çoğu örgütlerdeki görevler, tek bir kişi tarafından yapılamayacak kadar karmaşık olduğundan makamlar arasındaki iş bölümü verimliliği sağlar. Okullarda iş bölümü, esas olarak öğretim amaçları içindir. Böylelikle verimlilik artar; çünkü işbölümü, uzmanlaşmayı gerekli kılar, önceden tanımlanmış görevlerini yerine getirmede çalışanların, ilgili alanda bilgi sahibi ve uzmanlaşmalarını sağlar. Bu bölümlendirme, örgütlerin, teknik yeterliliklere sahip kişileri istihdam etmelerini sağlar. Bu yüzden işbölümü ve uzmanlaşma, okul çalışanlarının daha fazla uzmanlaşmasına imkân sağlar (Hoy & Miskel, 2010, s. 83). Sonuç olarak Weber'e göre eğitim, okulöncesinden yükseköğretime kadar geçen eğitim öğretim süreci içinde uzmanlık bilgi ve becerisi ile donatarak iktisadi yapı içerisinde kendisi ve toplum için üretken kılmaktadır. Okul terkinin bir yapı ve süreç olarak varlığı bireylerin uzmanlaşmaya giden eğitim kariyerlerinde bir kırılma yaratarak iktisadi ve toplumsal açıdan hem bireyin kendisi hem de toplum için bir kayıp oluşturmaktadır.

Schultz'un İnsan Sermayesi Kuramı Açısından Okul Terki: Schultz (1961, 1963) ve Becker (1962) eğitimi insana yapılan bir yatırım olarak almakta olup, insanın bilgi ve becerisindeki artışın üretimde oynadığı rolün değerlendirilmesi ile bağlantılı olarak "İnsan sermayesi" (beşeri sermaye) kavramını ortaya atılmışlardır. İnsan sermayesi kavramı ile insanların, eğitim, yetiştirme ve diğer etkinlikler aracılığıyla yaşamları boyunca elde ettikleri geliri arttıran olgulara yatırım yapması ifade edilmektedir.

İnsan sermaye yatırımları, toplumların sosyal refahını etkileyen unsurların başında gelir. Beşeri sermayenin üretimi arttırması, ekonomik kalkınmanın sağlanmasında eğitime ayrılacak kaynakların önemini daha da arttırmaktadır. İnsan unsuru üzerine ya da insan gücü kaynaklarının geliştirilmesi için yapılacak yatırımların sosyal ve yapısal değişmeyi hızlandırıcı ve üretim seviyesini yükseltici çok önemli etkileri vardır (Schultz, 1961). Eğitim düzeyi yükseldikçe elde edilen gelir seviyesi de artmaktadır (Gümüş & Şişman, 2012, s. 31). 2008 yılında ABD’de eğitim ve ortalama gelir ilişkisine yönelik yapılan bir çalışmada ortaokul mezunu birey yıllık 28.798, liseyi terk eden (9-12 sınıfa kadar) 31.383, lise mezunu birey 49.414, yüksekokulu terk eden birey 60.355, yüksekokul mezunu 69.232, lisans mezunu 92.527, yüksek lisans mezunu ise 100.000 dolar kazanmaktadır (U. S. Census Bureau, 2011). Schultz (1966) insanların, ulusların toplam servetleri içinde önemli bir yer tuttuğunu, işgücünün toplam hasılaya kattığı değerle ifade edildiğinde insan gücünün verimlilik kapasitesinin, bütün diğer servet şekillerinin toplamından çok daha fazla olduğunu ileri sürmüştür. İnsana yapılan yatırımların sonucu olan beşeri sermaye, insanın sahip olduğu bilgisinden, yeteneklerinden ve yaşamında edindiği değerlerden ayrı tutulamaz (Karadeniz, 2007). Bu bağlamda okul terki, ülkelerin sahip olduğu sosyal/beşeri sermaye üzerinde yıkıcı bir etki yaratmaktadır. Özellikle bilgi toplumu ve bilgi ekonomisinin hâkim olduğu 21. Yüzyılda, yenileşmenin (inovasyon) hammaddesinin eğitim-öğretim süreçlerini tamamlamış insan kaynağı olduğu düşünüldüğünde, okul terki kısa, orta ve uzun vadede ülkelerin iktisadi var olma stratejileri üzerinde olumsuz bir etki yarattığı düşünülebilir.

Pierre Bourdieu’nun Kültürel Sermayesi Kuramı Açısından Okul Terki: Bourdieu, eğitimle bir sınıfın kendi kendini yeniden ürettiğini ve ayrıcalıklarını bir sonraki kuşağa nasıl aktardığıyla ilgilenmiştir. Eğitimin, ekonomik sermayenin yanı sıra kültürel sermayenin de yeniden üretimde önemli bir yeri olduğunu vurgulamış, sermaye kuramı ile bunu açıklamaya çalışmıştır. Ona göre sermaye, kişisel ya da grupsal bir temelde kullanıldığında sosyal enerjiyi objeleştirmeye imkân sağlayan, farklı formlarda biriktirilmiş emektir. Kültürel sermayeyi en genel anlamda; ailede, evde ve okulda edinilen eğitimsel yetkinlikler olarak tanımlayan Bourdieu; bu bağlamda okuldaki eğitimin aileden alınan kültürel sermaye üzerine kurulduğuna

vurgu yapar (Sadovnik, 2007). Okuldaki her öğrencinin ailesi farklı sosyo-ekonomik ve sosyal kültürel düzeylerde yer alabilir. Yüksek sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeylerde yer alan ailelerin çocukları; yaşantı ve uyaran zenginliği içinde erken yaşlarından itibaren çok çeşitli kültürel ortamlarla tanışırlar. Aile, akrabalık, arkadaşlık ve diğer sosyal ağlar içinde sahip oldukları kültürel sermayeyi paylaşarak zenginleştirirler. Eğitim sistemi ve okulların amaçlarından biri de farklı sosyal ve kültürel sermayeden gelen çocukları bira araya getirerek bir etkileşim ve paylaşım sağlamaktır. Okula başlarken eşitsiz bir kültürel sermayeye sahip çocuklar okulla ve eğitim sistemleri aracılığıyla sahip oldukları kültürel sermayeyi paylaşmayı, farklı kültürlere ilişkin farkındalık geliştirmeyi ve daha da önemlisi farklı kültürel arka planlara karşın birlikte yaşamayı öğrenirler. Bu bağlamda okul terki (a) kültürel sermaye açısından eşitsizliklere sahip çocukların okul sisteminden kopmalarıyla kültürel sermayelerini geliştirme fırsatlarını yok ettiği gibi eşitsizliklerin derinleşmesini sağlar. Öte yandan okul terki (b) toplumun tüm katmanlarının yer aldığı ve toplumun küçük bir modellemesi olarak tanımlanabilecek okul ve sınıf sistemleri içerisinde farklı kültürel sermaye gruplarından gelen öğrencilerin ortaklaşmasını engeller, (c) kültürel farkındalık ve birlikte yaşamaya ilişkin tutum ve becerileri olumsuz etkiler.

Yabancılaşma ve Okul Terki: Durkheim, Parsons ve Merton yabancılaşmayı “anomi” olgusu içinde ele almış olup, toplumsal yaşamın varlığını koruyan ve sürdürülmesini sağlayan toplumsal kuralların geçerliliğini yitirmesi, yerine yeni kuralların yaratılıp yaşama geçirilmemesi sonucu, toplumda bireyleri toplumsal bütüne bağlayan bağların kopması durumu olarak ele almaktadır (Poloma, 1993). Marks yabancılaşmayı, kapitalist üretim ve yaşam biçiminin bir sonucu olarak ortaya çıktığını savunmuş; modern yaşamın üretim aracı olarak görülen işçi bireylerin kendisine yüklenen roller nedeniyle ürününe, kendisine ve değerlerine yabancılaştığını iddia etmiştir. Marks’ın yabancılaşma kuramında (a) insan etkinliğinin ürünü üzerinde denetimini yitirmesi (b) kıskançlık, rekabet, güvensizlik, olası işbirliğine karşı düşmanlık, anlamlı iletişim ve diğer insanların gereksinimlerinin doyurulmasına ilişkin özen gibi toplumsal ilişkilerdeki patolojik özellikler (c) yaratıcı etkinlikler ve boş zaman (d) öz-kimliğin (benliğin) yitirilişi, benliğin parçalanması ve bunların birbirine yabancılaşması (d) insanın doğaya

yabancılaşması olmak üzere beş boyut göze çarpmaktadır (Markovic, 1989'den akt; Elma, 2003). Eğitimde yabancılaşma, farklı boyutlara sahip (Tezcan, 1983; Illich, 2005; Sidorkin, 2004) önemli bir problemdir. Eğitimde yabancılaşma bireylerin bilgidan, öğrenmeden, öğrenme ile ilgili süreçlerden soğuması, uzaklaşması, bu süreçlerin giderek bireylere anlamsız gelmesi, öğrenmeye ve öğretmeye ilginin azalması, eğitimin giderek sıkıcı, monoton ve zevksiz bir etkinlik haline gelmesi gibi farklı durum ve süreçleri içerir (Katıtaş, 2012, s. 16-17).

Yabancılaşmanın öğrencilerde yarattığı en önemli etki, ise okuldan ayrılma düşüncesidir. Sonuçları itibariyle yabancılaşan öğrenciler, okulun önemini ve değerini anlayamamakta ve okulu can sıkıcı, rutin ve ileriki yaşamlarında fayda sağlamayacak işlevsiz bir yer olarak algılayabilmektedir.

Okul terkinin öğrenciler üzerinde olumsuz pek çok etkileri olabilmektedir. Bunların başında öğrencinin kendisinin sosyal yaşamına ve duygusal sağlığına olan olumsuz etkileri olduğu söylenebilir. Okulu terk eden bireylerin göze çarpan özellikleri düşük yaşam kalitesi, düşük ücretli daha düşük nitelikler gerektiren işlerde çalışma, işsizlik, sosyal açıdan uyumsuzluk, suça ve intihara eğilim şeklinde özetlenebilir (Taylı, 2008, s. 90). Bu nedenler genel olarak ele alındığında okul terkinin toplumsal bir sorun olduğu açıkça görülmektedir. Bu durum eğitim kalitesini düşürdüğü, ülke ekonomisine zarar verdiği, sosyal yardım harcamalarını arttırdığı ve daha fazla vergi toplama ihtiyacı ortaya çıkardığı söylenebilir.

Okul terkinin kişiye ve topluma özgü zararı oldukça yüksektir. Kişi açısından bakıldığında, bir diploma sahibi olamadan okuldan ayrılmış bireyin kazancı hayat boyu büyük oranda düşük olmaktadır. Ayrıca, okul terki, eğitimin bireye sağlayacağı tüm getirilerden yoksun olma anlamına gelmektedir. Okulu terk eden kişilerin işsiz kalma ihtimalleri çok daha yüksektir ve ayrıca, iş sahibi olsalar bile daha az ücretle çalışmak zorundadırlar. Okulu terk edenlerin mezun olanlara göre yasal olmayan işlere girişme, sağlık problemi yaşama, ekonomik yönden bağımsız olamama gibi olumsuzluklar yaşama ihtimalleri çok daha yüksektir (Rumberger, 1987).

Okul terki ve devamsızlığının topluma yönelik olarak uzun vadeli sosyal ve finansal etkileri de dikkat çekmekte ve bunların hesaplanması yönünde çalışmalar yapılmaktadır (Weatherbee, 2006). Bir süre okula devam etmiş ve okuldan ayrılmış öğrenciler eğitime yapılan yatırımların boşa gitmesine neden olmakta, milli

kaynakların israf edilmesine yol açmaktadır. Bu açıdan okul terki toplumsal bilinç ve toplumsal refah açısından önemli bir risk oluşturmaktadır (Thomas, 2000'den akt. Uysal, 2008, s. 139-140).

Konu eğitim finansmanı açısından ele alınırsa, okula devamsızlığın eğitim finansmanını olumsuz etkilediği yönünde eğitim ekonomisi kapsamında bulgular mevcuttur (Serin, 1979, s. 96-97). Okul terkinin yüksek olduğu toplumlarda eğitimin faydaları istenilen düzeyde gerçekleştirilemez. Bu durum topluma ekonomik, sosyal ve siyasal yönden zararlar verir. Ayrıca okulu terk eden bu bireylerin, sürekli işsizlik, gelir eşitsizliği ya da devlet yardımı gereksinimi gibi durumları yaşama ihtimalleri daha yüksek olacak ve bu durum sadece devlet için değil birey için de çok maliyetli olacaktır (APA, 2010). Örneğin, okul terk oranının yüksek olduğu Amerika Birleşik Devletleri (ABD), toplumsal ve ekonomik yönden büyük kayıplar yaşamaktadır. Gelecek on yıl içinde, 12 milyon öğrencinin okulu terk edeceği ve bu durumun ABD'ye yaklaşık 3 trilyon dolara mal olacağı tahmin edilmektedir [Alliance for Excellent Education (AEE), 2007]. Okul terkinin eğitim finansmanı açısından maliyetleri arttıracığı konusu diğer ülkeler için de geçerli bir problemdir. Türkiye'de okula devamsızlığı azaltarak eğitim maliyetini düşürmek adına öğretmenler kurulu kararı ile belli bir sınıf düzeyine kadar sınıf tekrarının kaldırılması, öğretmenler kurulu kararı ile ders ya da sınıf geçme gibi bazı uygulamalar yapılabilmektedir. Ancak bu tür uygulamaların eğitim kalitesi açısından sonuçlarının da iyi analiz edilmesinde yarar vardır (Taşpınar, 2012, s. 151).

Her eğitim sistemi belirli dinamiklerin içinde bulunduğu toplumsal yapılarda gerçekleşir, her ne kadar ortak gerekçeler varsa da eğitim sistemleri içinde bulunduğu toplumlardan ötürü farklı özellikler taşımaktadır. Çalışmada okul terki ile ilgili literatür kapsamında ele alınan Almanya, Amerika ve Avustralya gibi ülkelere bakıldığında okul terki ile ilgili ortak bir kaygı ve bu sorunu ortadan kaldırmak için harekete geçmeye yönelik çaba ve çalışmalar bulunurken, bu gayretlerin yoğunlaştığı konular birbirinden farklılaşmaktadır.

Okul terki konusu Türkiye açısından da büyük önem taşımaktadır. Eğitime yönelik son yıllarda yapılan yatırımlar, ulusal ve uluslararası projeler, özellikle yetişkin okuryazarlık ve toplumun genel eğitim oranlarının uluslararası bağlamda

insani gelişmişlik düzeyinin artırılması açısından önemli olması, ülkenin ekonomik ve kültürel açıdan kalkınmasında eğitimin önemini giderek artırması gibi faktörler ön plana çıkmıştır. Bu bağlamda eğitimin hem nicelik hem de nitelik açısından geliştirilmesi Türkiye açısından hayati önem taşımaktadır. Fakat eğitim sisteminde var olan okul terkleri elde edilmek istenen tüm bu faydalara engel teşkil etmektedir.

Türkiye’de öğrencilerin okulu terk nedenlerini tam olarak saptayacak ayrıntılı bir veri tabanı bulunmamaktadır. İlköğretimdeki okul terkleri ve nedenlerine ilişkin olarak Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV, 2006) tarafından yapılan araştırmanın sonucuna göre Türkiye’de okul terklerinin, bölgeler arasında farklılık gösterdiği saptaması yapılmıştır. Okul terklerinin bölgelere göre farklılık göstermesi konuyla ilgili olarak bölgelerin öncelik ve önem sırasını etkilemektedir. Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgeleri ile bu bölgeler içinde özellikle Şanlıurfa ilinde okul terkleri oldukça fazladır (Şimşek, 2010).

Aynı zamanda okul başına en çok öğrencinin düştüğü il açısından İstanbul 2012 yılı itibarıyla 570 kişi ile ilk sırayı almakta, bunu 502 öğrenci ile Şanlıurfa izlemektedir. En kalabalık derslikler 38 öğrenci oranı ile İstanbul ve Şanlıurfa illeri olmaktadır (MEB, 2012). Bununla beraber TÜİK Ulusal Eğitim İstatistikleri verilerine göre 2013 yılında Türkiye genelinde lise ve dengi okul mezunu gençlerin oranı %31,1 iken bu oranın en yüksek olduğu il %49,5 ile Karabük, en düşük olduğu il ise %13,9 ile Şanlıurfa olduğu gözlenmiştir. 2013-2014 MEB verilerine göre Türkiye genelinde net okullaşma oranı %77 iken Şanlıurfada bu oran %53,06 ile Türkiye genelinde il sıralamasında 78’inci sırada Van (%46,45), Muş (%42,42), Ağrı’dan (%42,72) sonra gelmektedir. Ortaöğretimde okul terk oranları MEB verilerine göre, 2012-2013 eğitim öğretim yılında, Türkiye genelinde %26,97 iken Şanlıurfa’da %37,56 ile Türkiye ortalamasının hayli üzerindedir. Şanlıurfa ilinde yapılan bir araştırmada lise düzeyinde okul terki hakkında çarpıcı sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre 2008-2009 yılında, kayıt yapan 10 öğrenciden ancak 6’sı zamanında okulu bitirebilmiştir. Bu sonuçlar ilde liseye başlayan öğrencilerin ancak %50,38’inin zamanında mezun olabildiğini göstermektedir. Liseyi bitirme oranının kızlarda %67,78 iken, erkeklerde %42,47 olarak gerçekleşmiştir (Şimşek, 2011, s. 28).

Bu bağlamda Türkiye’de 81 il arasından Şanlıurfa ilinin ortaöğretimde net okullaşma oranına göre 78’inci sırada bulunması, lise mezunu genç nüfusun %13,9’la Türkiye’deki en düşük il olması ve ortaöğretimde okul terki oranının %37,56 ile Türkiye ortalamasının hayli üzerinde olması açısından ortaöğretimde okul terkine yönelik yapılacak olan bu araştırmada Şanlıurfa ilinin önemli bir evreni temsil ettiği düşünülmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın genel amacı ortaöğretimde okulu terk eden öğrencilerin okul terkine ilişkin temel gerekçelerini nasıl meşrulaştırdıklarını, bu gerekçeleri üreten bireysel ve örgütsel faktörleri ortaya çıkarmak ve bunlara ilişkin çözüm önerileri geliştirmektir. Bu amaçlara dayalı olarak aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1.1.1. Araştırma soruları

1. Ortaöğretimde okulu terk eden öğrencilerin bireysel terk nedeni nelerdir?
2. Ortaöğretimde okulu terk eden öğrencilerin kurumsal terk nedeni nelerdir?
3. Ortaöğretimde okulu terk eden öğrencilerin görüşlerine göre arkadaşlarının okulu terk nedenleri nelerdir?
4. Ortaöğretimde okulu terk eden öğrencilerin okul terki sonrasında süreçlere ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Ortaöğretimde okulu terk eden öğrencilerin açık liseye ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Ortaöğretimde okul terkine neden olan;

a) Bireysel faktörlere

Geçmiş yaşantılar (Background)

Tutumlar

Davranışlar

Performans

b) Kurumsal faktörlere

Aile

Okul

Toplum

ilişkin veriler nasıl bir dağılım göstermektedir?

7. Ortaöğretimde okul terkine neden olan;

a) Bireysel faktörler

Geçmiş yaşantılar (Background)

Tutumlar

Davranışlar

b) Kurumsal faktörler

Aile

Okul

Toplum

ile öğrencinin okul performansı arasındaki ilişki nasıldır?

1.2. Araştırmanın Önemi

Okul terki yaklaşık son kırk yıldır eğitim bilimleri alanyazınında işlenen önemli konulardan biri olagelmıştır. Ancak bu konunun önemi ülkelerin ihtiyaç duyduğu insan kaynağının yetiştirilmesi ve zorunlu eğitim sürelerinin lise düzeyini de kapsamıyla daha belirgin bir hale gelmiştir. Zorunlu eğitim süresinin lise düzeyine çıkarılması aynı zamanda lisede okul terkinin azaltılmasına yönelik yapılan çalışmalar arasında yer almıştır.

Okul terki ekonomik açıdan ihtiyaç duyulan iş gücünün yetiştirilmesinden başka, bireylerin daha iyi yaşam koşullarına ulaşımının önünün kesilmesi ve devletin eğitime yaptığı yatırımların boşa gitmesine de neden olmaktadır. Kültürel açıdan ise eğitimin değiştirici ve dönüştürücü işlevi bakımından maddi ve manevi değerlerin yeni nesillere aktarımının kesilmesi sonucunu doğurmaktadır. Sosyal açıdan öğrencilerin okul hayatına yabancılaşmasına ve toplum hayatına entegre olmalarında bir takım engellerin yaşanmasına neden olmaktadır. Siyasal açıdan ise kaynaklardan ve hizmetlerden toplumun belli bir bölümünün yararlanmasına, politikacıların yalnızca belli çıkar gruplarının faydasına yönelik tutumlar takınmasına ve demokratik sistemde karar alma mekanizmalarının içerisinde toplumun bütün kesimlerinin yer almasının sağlanmasında çeşitli sorunlara yol açtığı söylenebilir. Bu bakımdan öğrenci devamlılığının artırılmasına ve okul terkinin önlenmesine yönelik çalışmaların okul terkinin daha özel alanlarına

yoğunlaşması, bu çalışmaların teşvik edilmesi ve sayısının artırılması gerekmektedir.

Bu çalışmada okul terkine neden olan bireysel ve kurumsal faktörlerin geniş bir ölçüde araştırılması hedeflenmiştir. Ayrıca bu konu Türkiye'nin okula devamlılık açısından en düşük ve okul terki açısından en yüksek oranlara sahip olan illerinden Şanlıurfa'da yapılması da bu çalışmanın önemini öne çıkarmaktadır. Çeşitli araştırmalar Türkiye'de okul terk oranları ve terk nedenlerinin bölgelere göre değişiklik gösterdiği belirtilmektedir. Bu bakımdan Şanlıurfa ili Türkiye'nin en dezavantajlı bölgelerinden birinde yer almaktadır.

Okul terkiyle ilgili çalışmaların yurtdışında çok çeşitli olmasına rağmen Türkiye'de bu çeşitlilik gözlenmemektedir. Ayrıca okul terkiyi açıklamaya çalışan modellerin hepsi yurtdışı kaynaklı olup Türkiye örneğinde bunların ne kadar çalıştığı, başka bir deyişle Türkiye'de okul terkiyi ne kadar açıkladığı bilinmemektedir. Konuya ilişkin modellerin Türkiye'de test edilmesine ilişkin çalışmalar alanyazın taramasında bulunamamıştır. Bundan başka Türkiye'nin kendi koşullarına uygun böyle modellerin geliştirilmesi yukarıda genel anlamda sayılan ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal engellerin önlenmesi için gerekli olan çalışmalara da yol gösterici olacaktır. Bu çalışma okul terkine ilişkin bir model sunmasa da; okul terkine neden olan faktörleri irdeleyen geniş bir kavramsal çerçeveden yola çıkmaktadır ve geniş bir örneklem grubunda uygulanmıştır. Bu bağlamda bundan sonra gelecek çalışmalar açısından önemli bir kaynaklık teşkil edecek olması da çalışmanın diğer önemli bir yanıdır.

1.3. Tanımlar

Okul terki: Özürleri (mazeretleri) nedeniyle okula devam edemeyenleri, ikinci dönem hiç devam etmeyenleri ve devam ettikleri halde iki dönem not almayan öğrencileri ifade etmektedir.

Ortaöğretim: Ortaokulu bitirdikten sonra, ulusal eğitimin amaçlarına göre, daha üst öğrenime, üniversiteye, yüksekokullara veya teknik ve meslek alanlarında hazırlama görevini üstlenmiş öğretim dönemi.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Şanlıurfa İlinde ortaöğretimde okulu terk etmiş katılımcılarla sınırlıdır.

Bu araştırma doktora tez süresi ile (2014–2016) sınırlıdır.

1.5. Sayıtlılar

Araştırmada kullanılmak üzere hazırlanan görüşme sorularının araştırmanın amacına hizmet ettiği varsayılmaktadır.

Araştırmada anket formunu dolduran ve görüşme yapılan okulu terk etmiş katılımcıların bilgi kaynağı olduğu varsayılmaktadır

2. ALANYAZIN

Bu bölümde, okul terki kavramı, okul terki modelleri (öğrenci etkileşim, gelişimsel, engelleme-özgüven ve katılım-özdeşim, okuldan iten ve okul dışına çeken, akademik uzlaşma, genel uyumsuzluk, uyumsuz grup üyeliği, zayıf aile sosyalleşmesi ve yapısal özellikler kuramı, öğrenci performansı ile ilgili kavramsal modelleri), Dünyada okul terki, Türk Eğitim Sistemi ve okul terki ve ilgili araştırmalar kısmına yer verilmiştir.

2.1.Okul Terki Kavramı

Okul terki kavramı genel olarak öğrenim süreci devam ederken çeşitli nedenlerle okuldan ayrılmak olarak ifade edilebilir. Okulu bırakma, okul normlarından uzaklaşmayla başlayıp, okul faaliyetlerinden ve değerlerinden kopma ile süren ve okul ortamından uzaklaşma veya okul çevresinden uzun süre bağlantının kesilmesi ile sonuçlanan bir süreçtir (Kaplan ve Peck, 1997; Tyler ve Loftstrom, 2009). Rumberger'e (2001) göre okul terki uzun vadeli bir sürecin en son eylemidir. Okul terki, bir öğrencinin devam ettiği programdan mezun olmadan ya da programı tamamlamadan veya bir diploma sahibi olmadan okuldan ayrılması olarak tanımlanmaktadır (Suh, 2001). Her yıl yüzlerce öğrenci devam ettikleri eğitim programından devamsızlık, düşük başarı ya da sınıf tekrarı vb. sorunlardan dolayı ayrılmaktadır. Okul terki, eğitimin birbiriyle ilişkili farklı sebeplerinden etkilenen, oldukça karmaşık bir sorundur (Rumberger, 2001). Okul ve topluma bağlı olarak ailenin geliri, ebeveynlerin eğitim durumu, öğrenme ya da duygusal yeterliliklere sahip olamama durumları veya ülke içerisinde ırk, bölge farklılıkları ve öğrencinin yaşamında donanımlı bir yetişkinin olup olmaması gibi sebepler öğrencinin okulu terk etmesindeki önemli faktörlerdir (Katz, 1999; Garza, 2006; Greene, 2002; Pew Hispanic Center, 2005; Swanson; Tyler ve Loftstrom, 2009; U. S. Department of Education, 2002; Velez ve Saenz, 2001). Genel olarak okul terklerinin büyük çoğunluğu geniş kentsel bölgelerdeki ciddi ekonomik zorluklarla karşı karşıya kalan toplumlarda görülmektedir (Swanson, 2010).

Okul terkine neden olan bazı faktörler dünya genelinde birbirine benzemektedir. Bu faktörler eğitimsel performans, davranışlar, tutumlar ve kişisel ya da psikolojik özellikler, yetişkin sorumlulukları, okul ve çevresinin özellikleri ve

öğrencinin geçmiş yaşantılarıdır (Rumberger ve Lim, 2008; Gleason ve Dynarski, 2002).

Türkiye’ de örgün eğitim dışına çıkma olarak değerlendirilen okul terkinin çok çeşitli nedenleri olabilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı e-okul sisteminde okul terki kavramının kapsamı açısından, açıköğretim lisesine kayıt olan, ikinci defa sınıf tekrarı yapan, vefat etmiş olan, yurt dışına çıkan ya da öğrenim hakkını kullanmayan öğrenciler kabul edilmektedir. Bu kapsamda okul terki, özürleri (mazeretleri) nedeniyle okula devam edemeyenleri, ikinci dönem hiç devam etmeyenleri ve devam ettikleri halde iki dönem not almayan öğrencileri ifade etmektedir. Öğrenim hakkını kullanmamak iki öğretim yılı ile sınırlandırılmıştır.

2.2. Okul Terki Modelleri

Okul terki yukarıdaki gibi genel sosyoloji teorileriyle açıklanabildiği gibi eğitim yönetimi alanyazında konuyla ilgili daha detaylı teoriler geliştirilmiştir. Bu model ve teorilere göre öğrencilerin okulu bırakmaları bir davranış değişikliğidir. Bu davranış değişikliğinin tek bir sebebi yoktur. Genellikle birden fazla faktörün etkisi öğrencilerin okulu bırakmalarına neden olmaktadır. Aynı zamanda bu faktörler kendi aralarında da ilişkilidir (Jimerson vd., 2002). Okul terki modelleri bu faktörlere bağlı olarak okul terki sürecini açıklamaya çalışmışlardır.

2.2.1. Öğrenci etkileşim modelleri (student engagement model)

Etkileşim, hayatın her alanında yüzeysel katılım ve ilgisizliğe karşın etkin katılımı, adanmışlığı ve yoğun ilgiyi ön plana çıkarmaktadır. Öğrenci etkileşimi, öğrencinin okuldan yabancılaşmasını engelleyen bir durumdur (Newmann, Wehlage ve Lamborn, 1992). Bu doğrultuda Fredricks, Blummenfield ve Paris (2004) öğrenci etkileşimini davranışsal, duyuşsal ve bilişsel olmak üzere üç başlık altında incelemişlerdir. Buna göre davranışsal etkileşim genel itibariyle öğrencilerin akademik ve müfredat dışı etkinliklere katılımını ifade eder. Duygusal etkileşim, okul, öğretmenler, arkadaşlar, ödevler gibi öğrenciyi kuruma bağlayan konulara ilişkin öğrencinin olumlu ya da olumsuz tepkilerini inceler. Bilişsel etkileşim ise öğrencinin edinmesi gereken bilgi ve becerileri elde etmeye yönelik, zihinsel çabasını ve gönüllülüğünü ifade eder. Bu üç boyutlu yapı öğrenci etkileşimiyle ilgili

çalışmalarda genel itibariyle kabul görmüştür (Archambault, Janosz, Morizot ve Pagani, 2009; Wang, Willett ve Eccles, 2011).

Davranışsal etkileşim çeşitli şekillerde gerçekleşebilir. Öğrenciler sınıf kurallarına ve normlarına uymak gibi olumlu davranışların yanında sınıfta ve okul içerisinde rahatsızlık verici davranışlar olmaması, akademik görevlerde ve davranışlara özen gösterme, sınıf tartışmalarına katılma, ders dışı sosyal etkinlikler ve okul yönetimine katılım gibi davranışlar örnek olarak verilebilir. (Finn, 1993; Finn vd., 1995; Voelkl, 1995). Duygusal etkileşim öğrencini sınıf içi ve dışı etkenlere verdiği duygusal reaksiyona ek olarak (Lee ve Smith, 1995; Connell ve Wellborn, 1991), öğrencinin okul ile kendini tanımlaması olarak da ele alınmaktadır (Finn, 1989). Finn okul ile kendini tanımlamayı okula ait olma ve değer verme olarak ifade eder. Okula ait olmak, okul için önemli olduğunu hisstemek; okula değer verme ise okula ilişkin işlerde elde edilen başarının takdir edilmesi olarak ifade edilmiştir. Bilişsel etkileşimde ise, öğrenciler akademik etkinliklerde görevlerini yerine getirirken tekrar, özetleme vb. çeşitli tekniklerle bir konuyu ya da materyali anlamak, hatırlamak ya da organize etmek için kullanabilirler (Weinstein ve Mayer, 1986). Bu bağlamda bilişsel etkileşim stratejik ve öz düzenleyici bir tavır almayla ilişkilendirilebilir. Stratejik öğrenciler, etraflarındaki rahatsız edici etmenleri dağıtarak, bilişötesi stratejilerle akademik ilgilere ilişkin planlama, gözlem ve değerlendirme yaparlar (Corno, 1993; Zimmerman, 1990).

Bu bağlamda, Newmann, Wehlage ve Lamborn (1992) okul terkine ilişkin bir öğrenci etkileşim modeli geliştirmiştir. Bu modele göre, akademik işlerde öğrenci etkileşimini, öğrenme, anlamaya ya da bilgi, beceri ve yeteneklerin yönetilmesine yönelik öğrencinin yaptığı psikolojik yatırım ve çabalar olarak tanımlamaktadırlar. Bu noktadan hareketle, öğrenci başarısı ile öğrenci etkileşimi arasında bir ilişki olduğuna inanmaktadırlar. Her ne kadar öğrenci başarısının ölçülmesi problemlili bir durum olsa da öğrenci etkileşiminin artırılması kaliteli insan ilişkisinin oluşturulması ve yabancılaşma, topluluktan yalıtılma olma gibi durumlardan kaçınılması için önemlidir. Yazarların oluşturduğu, akademik işlerde öğrenci etkileşimini etkileyen faktörlere ilişkin modele göre öğrenci etkileşimi için önce öğrencinin yeterliliği daha sonra okula üyeliği ve verilen işin otantik olması

gerekmektedir. Buna göre her üç alandaki etkileşim öğrencinin okul terki kararı almasında ya da okulu bırakmasında etkilidirler.

2.2.2. Gelişimsel işlemsel model (developmental transactional model)

Gelişimsel işlemsel modele göre gelişim, erken yaşlardan itibaren gerçekleşen deneyimlere göre gerçekleşir. Her deneyim kendinden sonra yaşanacak olayları etkiler. Bu nedenle bireyin nasıl olacağı erken yaşlardan itibaren yaşanan deneyimlere göre değişir (Sameroff, 1975). Birey yeni bir deneyimle, eski yaşantılara göre etkileşime girer. Böylelikle sonraki yaşantılar eski deneyimleri desteklemiş olur (Sameroff ve Fiese, 1989).

Her çocuğun şimdiki davranışı, bundan sonraki yaşantılarında nasıl karar alacağını etkiler. Buradan hareketle, lise eğitimi sürecinde sınıf tekrarı yapan bir öğrenci, okulu tamamlayamayacağını düşünebilir ve okulu bırakabilir. Okul terki birden gerçekleşen bir davranış değişikliği değildir. Belli bir süreç içerisinde gerçekleşir. Bu süreç öğrencinin herhangi bir eğitim kurumuna ya da eğitim sistemine ilk defa adım atmasından okulu bıraktığı zamana kadarki etkinliklerin tümünü kapsamaktadır (Alexander, Entwisle ve Horsey, 1997). Bu bağlamda, Jimerson ve meslektaşları (2000) okul terkine gelişimsel işlemsel modeli temel alarak yaklaşmışlardır. Buna göre bireylerin erken gelişim dönemlerinden itibaren çevreleriyle olan işlemleri (etkileşimleri) sonucu edindikleri tecrübeler ve şemalar kısmen de olsa ileriki yaşlara taşınır. Bu bağlamda erken dönem ev ortamı, çocuk bakımı, sosyoekonomik düzey, zekâ düzeyi, akademik başarı, akran ilişkileri ve ailenin okula katılımının lise düzeyinde 19 yaşındaki risk altındaki çocukların okulu bırakmasında etkili olduğu söylenebilir (Jimerson vd., 2000). Bununla birlikte okul terkine neden olan faktörler her bir sınıf düzeyinde de değişebilir (Morris, Ehren ve Lenz, 1991). Buna göre okul terkinin önlenmesinde erken yaşlarda yapılabilecek uygulamaların önemi ön plana çıkmaktadır.

2.2.3. Engelleme-özgüven ve katılım-özdeşim modeli (frustration-self esteem model ve participation-identification model)

Finn (1989) ise okul terkini açıklarken, engelleme-özgüven ve katılım-özdeşim modeli olmak üzere iki modelden yararlanır. İlkinde gençler, toplumsal

damgalanma ve başarısızlıkla ilişkili özsaygısının azalmasıyla başa çıkmak için problemleri davranışlara başvurur. Böylelikle özsaygılarını yenilemek için bir alan ararlar. Bu alan genellikle toplum tarafından yaptırımını daha az olan şeylerde başarılı olmak ya da benzer şekillerde topluma ayak uyduramayan akranlarının onayını kazanmaktan geçer. Bundan sonra akranlarının da olumsuz etkisiyle okulu bırakır. Böylelikle öğrenci okul başarısızlığından dolayı hayal kırıklığı ve aşağılanmadan kurtulmuş olur (Ekstrom vd., 1986; Elliott ve Voss, 1974). Diğer modelde ise, öğrencinin ilk defa sınıf etkinliklerini tecrübe etmeye başlamasıyla beraber kaliteli bir öğretim dâhilinde verilen görevleri kabul edebilir ve en aşağı düzeyde olsa da yerine getirmesiyle katılımcı davranışlar göstermeye başlar. Öğrenci zamanla belli düzeyde başarı da elde edince bu katılımcı davranışlar artarak devam eder. Hem okulda hem de okul dışında artan başarılar, öğrencinin kendini okul ile tanımlamasına ve artan katılımcı davranışlara yol açar. Bu şekilde devam eden öğrenciler temel gereklilikleri karşılar ve okulu tamamlarlar. Bu ikinci modelin davranışsal (katılım) yönüne ek olarak duyuşsal bir yönü de vardır (Hess ve Greer, 1987). Sonuç itibariyle frustration-self esteem modele göre öğrenciler okulu reddeder ya da okul tarafından reddedilirler. Participation-identification modelin odak noktası ise öğrencinin davranışsal ve duygusal açıdan okula dahil olmasıdır. Eğer öğrenci okul içi ve dışı etkinliklere katılımını artırır ve sürdürürse 12 yıllık eğitim süresini tamamlama ihtimalini de artırmış olacaktır.

2.2.4. Okuldan iten ve okul dışına çeken faktörler

Bu teorilere ek olarak okulu terk eden öğrencilerin terk sürecinde rol oynayan bir takım içsel ve dışsal faktörlerden söz etmek mümkündür. Bunlar “okul dışına çeken (pull out)” ve “okuldan iten (push out)” faktörler olarak gruplandırılabilir (Stearns ve Glennie, 2006; Jordan, Lara ve McPartland, 1994).

Okul dışına çeken faktörler okulun dış çevresinden ve öğrencinin kişisel hayatından kaynaklanır. Öğrencinin yaşamında okula gitme gençlik yıllarında yapılan diğer şeylerden bir tanesidir. Buna göre öğrencilerin okulda kalmaları kendi ekonomik ilgilerine göre yaptıkları rasyonel bir fayda maliyet hesabına göre belirlenir. Yani öğrencilerin finansal durumu, bir işte çalışıp çalışmamaları, aile

yapısında yaşanan değişiklikler, evlilik, hastalık gibi çeşitli faktörler eğitime devam etmelerine ya da okulu bırakmalarına etki edebilir.

Okuldan iten faktörler okulun iç çevresinden kaynaklanır. Buna göre öğretmenlerin öğrencilere karşı tutumu, disiplin politikaları, okul kuralları, sınavlar, testler ve bunlardan alınan düşük notlar gibi bazı faktörler öğrenciyi okulun dışına itebilir. Bu teorilere göre öğrenciler yalnızca bireysel tutumlarından dolayı değil, okul yapısında kaynaklanan sorunlar yüzünden de okuldan ayrılır. Bu yüzden öğrenciyi okulda kalmaktan alıkoyan okul ile ilgili faktörlere yoğunlaşırlar.

Buna ek olarak Watt ve Roessingh (1994) okulun (sistemin) dışına çıkma “falling out” kavramını öne sürmektedir. Bu durum öğrencinin öğrencinin önemli bir akademik işlerde bir ilerleme kaydetmediği, akademik süreçten ve okuldan soğuduğu ve okulu tamamlamaya ilişkin kararsızlık yaşamaya başlamasıyla kendini göstermektedir. Bu kavramın odak noktası öğrencinin akademik etkileşimsizliğe ilişkin olumlu duygu ve davranışlarıdır. Bu durum öğrencinin kendini okul ve personel ile bağlantılı olduğunu hissetmemesiyle de başlayabilir. Sistemin ya da okulun dışına çıkma, etkin bir karardan ziyade bireysel ve eğitsel desteklerin yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.

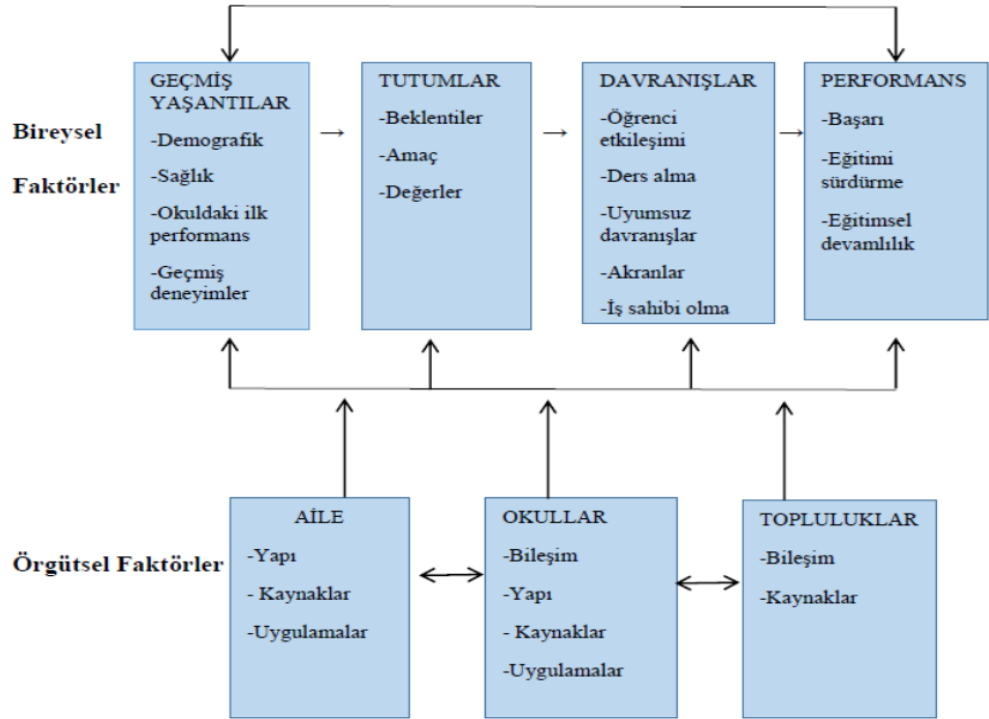
2.2.5. Akademik uzlaşma, genel uyumsuzluk, uyumsuz grup üyeliği, zayıf aile sosyalleşmesi ve yapısal özellikler kuramları

Battin-Pearson ve meslektaşları (2000) okul terkinin, akademik arabuluculuk (academic mediation), genel uyumsuzluk (general deviance), uyumsuz grup üyeliği (deviant affiliation), zayıf aile sosyalleşmesi (poor family socialization theory) ve yapısal özellikler teorisi (structural strains theory) olmak üzere beş modelde incelemişlerdir. Akademik arabuluculuk teorisine göre düşük akademik başarı okul terkinin en güçlü yordayıcılarından biridir. Aynı zamanda bu teori düşük akademik başarının diğer dört teorisinin değişkenleri üzerindeki etkisini de ele alır. Genel uyumsuzluk kuramı, suç davranışları, uyuşturucu madde kullanımı ve erken yaşta hamilelik gibi uyumsuz davranışlarıyla okul terki arasındaki ilişkiyi inceler. Uyumsuz davranışlarının düşük akademik başarının etkisinden bağımsız olarak da okul terkine etkisi vardır. Uyumsuz grup üyeliği teorisinde ise öğrencinin antisosyal akranlarıyla arasındaki bağa ve bu bağın okul terki üzerindeki etkisine vurgu yapılır.

Buradaki antisosyal kavramı öğrencinin okula bağlılığının azlığı ve okulu bırakma eğiliminin sonucu kullanılan bir kavramdır. Eğer bir öğrencinin antisosyal arkadaşları varsa onun da okulu bırakma riski akademik başarısına bakmaksızın yüksektir. Zayıf aile sosyalleşmesi teorisinde ise öğrencinin aile arka planı ile okul terki arasındaki ilişki incelenir. Düşük aile sosyalleşmesi düşük aile beklentileri ve eğitim düzeyini içerir. Ancak bu teorinin okul terkiyle ilişkisi güçlü değildir, akademik başarının etkisi daha yüksektir. Son olarak yapısal özellikler teorisi, sosyoekonomik düzey, cinsiyet ve etnisite gibi demografik değişkenlerle okul terki arasındaki ilişkiye odaklanır.

2.2.6. Öğrenci Performansı İle İlgili Kavramsal Bir Model (A Conceptual Model of Student Performance)

Son olarak Rumberger ve Lim (2008), okul terki ile ilgili eğitimsel performansını temel alarak kavramsal bir çerçeve geliştirmiştir. Çerçeve, okul terki bireysel ve kurumsal faktörler olmak üzere iki genel boyutta ele almaktadır. Bireysel faktörler kendi içinde öğrencinin arka planı, tutumlar, davranışlar ve eğitimsel performansı olarak dörde ayrılırken; kurumsal faktörler de kendi içinde aile, okul ve toplum olmak üzere üç grupta toplanmıştır. Burada çerçevedeki her bir başlık hakkında bilgi verilecektir. Bu başlıklar okul terki alanyazınıyla ilişkili bütün faktörleri büyük ölçüde kapsadığı için oldukça önemlidir. Ayrıca Rumberger ve Lim (2008) tarafından oluşturulan bu kavramsal çerçeve bu araştırmanın teorik arka planına temel teşkil ettiğinden burada detaylı bir şekilde ilgili başlıklar incelenmiştir. Bu başlıkların her birinin okul terkinde doğrudan ya da dolaylı, olumlu ya da olumsuz olarak etkilerinin olduğu söylenebilir.

Şekil 1. Rumberger ve Lim tarafından geliştirilen okul terkine ilişkin kavramsal çerçeve

2.2.6.1. Bireysel faktörler

Bu çerçeve geçmiş yaşantılardan tutumlara, tutumlardan davranışlara, davranışlardan performansa doğru doğrusal bir sebep sonuç ilişkisi sunmaktadır. Fakat alanyazındaki çeşitli okul terk ve etkileşimi modelleri daha az doğrusal ilişki göstermektedir. Özellikle tutumlar ve davranışlar arasında daha çok karşılıklı bir ilişki olduğu düşünülmektedir. Bu çerçevenin amacı okul terk süreci için belirli bir model önermek olmadığından alanyazının genel bir değerlendirmesini ifade etmektedir.

2.2.6.1.1. Eğitimsel performans

Bir öğrencinin okul terk ya da mezun olması ile ilişkili olan eğitimsel performansın iki boyutundan söz etmektedirler. Bunlardan ilki akademik başarıdır. Akademik başarının test skorları ve notlar olmak üzere iki göstergesi vardır. Bunlar bir öğrencinin okuldan mezun olabileceğini ya da terk edeceğini göstermesi açısından önemlidir. Ortaokul ve lisede derslerde başarısız olmanın okul terk

ihtimalini arttırdığı söylenebilir. Eğitimi sürdürme (ısrarcı olmama), okulu terk etme ya da başka bir okula transfer olma durumu olan öğrenci hareketliliği eğitimi sürdürmenin iki formu olarak değerlendirilebilir. Öğrenci hareketliliği eğitimi sürdürmemenin daha az ciddi bir şeklidir. Eğitimi sürdürme süreç içinde değerlendirilir. Öğrenciler ya geçici ya da tamamıyla okulu terk edebilirler. Geçici süreyle okul terki durumu öğrencinin daha sonra başka bir okula kayıt olması durumudur. Okul terk süreleri kısa süreden uzun süreye kadar değişebilir. Bir öğrencinin okulu terk edip başka bir okula kayıt yapması arasındaki süreç, eğer nakil akademik yılın ortasına denk gelirse arada yıl kaybı olabilir. Öğrenci hareketliliğinin en önemli sebeplerinden biri ailenin bir yerden başka bir yere taşınma durumudur. Eğitimsel devamlılık, lise mezunu olmak ve sınıf geçme durumu ile ilgilidir. Lise seviyesinde öğrencinin mezuniyete ilişkin yeterli notu alması gerekmektedir. Kredili bir sistemde ise bu durum yeterli kredinin toplamasını gerekli kılmaktadır. Örneğin öğrencinin, dokuzuncu sınıftan 10. sınıfa geçerken sınıf geçebilmek için yeterli notu ya da krediyi toplaması gerekmektedir. Yeterli notu alamayan ya da krediyi toplamayan öğrenciler aynı seviyede kalmaktadırlar.

2.2.6.1.2. Davranışlar

Teorik ve ampirik araştırma alanyazını çeşitli davranışların (okul içi, okul dışı) okul terki ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrenci etkileşimi, birçok kavramsal modele göre okul terkinde önemli bir davranışsal göstergedir. Daha önce belirtildiği gibi öğrenci etkileşimi, (derse gelme, ödev yapma gibi) akademik çalışmayı ve (spor ya da müfredat dışı diğer etkinlikler gibi) okulun sosyal boyutuna öğrencinin etkin katılımını içeren çeşitli etkinlikleri kapsamaktadır. Ders alma, öğrencilerin liseden mezun olabilmek için belli sayıda ders alması durumunu ifade eder. Öğrencilerin seçtikleri ders türü onun bölüm yönelimini belirlerken, aynı zamanda öğretmen kalitesi ve okul kalitesinin göstergesini de belirlemektedir (fen lisesi, meslek, sayısal, sözel). Bu bağlamda öğrencilerin akademik yeterlilikleri, becerileri seçtikleri okulların belirlenmesi açısından önemlidir. Yüksek başarılı öğrencilerin tipik olarak üniversite hedefleri olduğu ve üniversiteye hazırlık programlarının bulunduğu okulu seçerken, orta ve düşük düzey akademik başarıya

sahip olan öğrencilerin tercihleri de bu bağlamda değişebilir. Uyumsuz davranışlar, öğrencilerin okuldan atılmasına neden olabilecek okula ve okul işlerine belli bir zaman ve özen göstermemelerinden kaynaklanan davranışlardır. Ama bazı öğrenciler okul içinde ya da okul dışında okul terki riskini arttıran uygunsuz davranışlar sergilemektedirler. Bu uygunsuz davranışlar arasında, okul kurallarına aykırı şekilde davranmak, okul dışında suça yönelik davranışlar, alkol, uyuşturucu kullanımı, cinsel aktiviteler ve ergen hamileliği gibi davranışlar yer almaktadır. Akranlar, öğrencilerin eğitimlerine faydası olabilecek kaynaklara erişimini yanı sıra, sosyal akademik ve okula yönelik tutumlarını etkileyebilir. İlgili çalışmalar, genel itibariyle arkadaş sahibi olmanın ya da okula ilgi duyan arkadaşlar edinmenin, okul terki olasılığını azalttığını ancak uyumsuz ya da daha önceden okulu terk etmiş arkadaşlar (örneğin suç davranışında bulunmuş) edinmenin gibi erken bir düzeyden itibaren okul bırakma olasılığını arttırdığını ortaya koymuştur. Bunlara ek olarak akran grubu içerisinde popüler olmak da okul terki ve eğitime devamlılığı etkileyebildiği görülmüştür. İstihdam (işte çalışma) durumu öğrencilerin okuldaki performansını etkileyebilmektedir. Çalışmayı seçen öğrenciler akranlarından gözlenebilen veya gözlenemeyen şekillerde farklılaşabilirler ve bu durum işle ilgili (işe karşı tutum ve motivasyon), aileyle ilişkili (aile içi etkinliklere katılım) okulla ilişkili (notlar, devamsızlık, katılım) çeşitli uygunsuz davranışlara neden olabilir.

2.2.6.1.3. Tutumlar

Öğrencilerin, inanç, değer ve beklentileri hem davranışlarını hem okul performanslarını etkileyebilir. Bu psikolojik faktörlerin içinde, motivasyon, değerler, amaçlar öğrencilerin kendileri ve yetenekleri ile ilişkili öz algıları vardır. Bu faktörler zamanla öğrencilerin gelişimsel süreçleri, biyolojik dönüşümleri ile değişebilir. Amaçlar, öğrencilerin kısa ve uzun dönemde hedeflerine ulaşmalarında okulu bir araç olarak görmeleri sayesinde okula değer vermelerini sağlayabilir. Öz algılar, okulda başarılı olmak için öğrencinin okula değer vermesinden başka başarabilecek kapasitesinin de olduğuna inanmasıyla ilgilidir. Öğrencilerin kendilerine ve yeteneklerine ilişkin algıları başarı motivasyonunun önemli bir parçasını oluşturur ve aynı zamanda öğrenci etkileşiminin önemli bir göstergesidir.

2.2.6.1.4. Geçmiş yaşantılar (Background)

Öğrencilerin bazı temel özelliklerini ifade etmektedir. Bu özellikler öğrencilerin demografik özellikleri, sağlık durumları, okuldaki ilk performansları ve diğer yaşantılarıdır. Bu kısımda demografik özellikler ve geçmiş yaşantılar incelenmektedir. Demografikler, Okul terki oranları öğrencinin bazı demografik özelliklere bağlı olarak farklılık göstermektedir. Bu demografik özellikler, etnisite, cinsiyet vb. özellikler olabilir. Psikolojik ve fiziksel sağlık okul terkinin sebebi ve sonucu olabilir. İlgili araştırmalar okulu terk edenlere nazaran lise mezunlarının sağlık durumlarının daha iyi olduklarını ve daha düşük sağlık harcamalarının daha az olduğunu göstermektedir. Ama kötü sağlık durumu okul terkine neden olabilir. Geçmiş deneyimler, öğrencilerin geçmiş deneyimleri, tutumlarını, davranışlarını ve eğitim durumlarını etkileyerek okul terkine neden olabilir.

2.2.6.2. Kurumsal faktörler

Çerçeve bireysel düzeydeki özelliklerin, kurumsal açıdan aile, okul ve topluluk ve bunların içerisinde bileşim, yapı, kaynaklar ve uygulamalar gibi çeşitli özelliklerden etkilendiğini varsayar. Birçok bireysel tutum, davranış ve eğitsel performanslar okul terkinin etkilerken, bireysel faktörler öğrencinin yaşadığı kurumsal yapılar tarafından şekillenir. Öğrencin yaşadığı aile ortamı, okul ve toplum gibi çevreler ve kurumlar bireylerin tutumlarını, davranışlarını, deneyimlerini şekillendirebilir.

2.2.6.2.1. Aile

Ailenin geçmişi, okul başarısına etkisi olan en önemli faktör olarak kabul edilmiştir. Yapılan çalışmalar ailenin özelliklerinin öğrencilerin okul başarısına etkisini incelemeye çalışmıştır. Bu bağlamda yapılan araştırmalar (1) aile yapısı, (2) ailenin kaynakları, (3) aile içi uygulamalar olmak üzere üç boyutunun konuyla ilişkisi olduğunu vurgulamıştır. Yapı, genellikle evde yaşayan bireylerin sayısı ve tiplerini betimlemek için kullanılır. Aile yapısı aile kaynakları ve aile içi uygulamalar ile çocuğun fiziksel, sosyal ve bilişsel gelişimini etkiler. Aile yapısındaki değişiklikler taşınma ile sonuçlanabilir. Ailenin ev değiştirmesi, öğrencinin okul değişikliğine neden olabildiğinden ve bu değişiklik öğrencinin bireylerle olan sosyal ilişkilerini

zedeleyerek, okul başarısızlığına ve bunun sonucu olarak da okul terkine neden olabilir. Başka yapısal bir özellik ise aile büyüklüğüdür. Kaynaklar, çocuğun sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimini destekleyen araçlara erişimi sağlamaktır. Çeşitli kaynak tipleri, finansal kaynaklar, insan kaynakları (ebeveynlerin eğitim düzeyleri, ödevlerine yardım etmeleri, çocuğun eğitim motivasyonu etkilemeleri), sosyal kaynaklar olarak sıralanabilir. Bunlar ebeveynlerinin çocuklar ile diğer aileler ve okulla olan ilişkilerinde kendini gösterir ve bu kaynaklar çocuğun insan ve finansal sermayenin etkilerinden bağımsız olarak başarısını etkileyebilir. Aile kaynaklarının en büyük göstergesi sosyo-ekonomik statüdür. Soyo-ekonomik statü (SES) bütünleşik bir yapı sergiler ve bu yapı içinde ebeveynlerinin eğitim süreleri, mesleki durumları ve aile gelirleri gibi insan ve finans kaynaklarının çeşitli şekillerde ölçümlerine dayanır. Uygulamalar, finans ve insan kaynaklarının çocukların eğitimsel çıktılarını ve gelişimlerini gerçekleştirmek için sahip olunan araç ve kapasiteyi betimlemektedir. Bu kapasite kendini ebeveynlerin uygulamalar ve davranışlarıyla görülür. Ayrıca sosyal sermaye olarak adlandırılan bu uygulamalar ebeveynlerinin çocuklarıyla, okullarla ve topluluklarla olan ilişkilerinde ortaya çıkar. Ebeveyn uygulamaları, ebeveynin çocuğa ilişkin eğitim beklentileri, aile içi uygulamalar (gözlem, denetim, ev ödevlerine yardım, kontrol) ve ev-okul uygulamaları (okulla iş birliği) şeklinde ifade edilebilir. Olumlu ebeveyn uygulamalarının okul terki riskini düşürdüğünü ortaya koymuştur.

2.2.6.2.2. Okul

Okulların okul terk oranlarına etkisi bulunmaktadır. Dört tip okul özelliğinin öğrenci performansını (okul terki veya mezun olma durumu) etkilediği bulunmuştur. Bunlar; (1) Öğrenci topluluğunun özellikleri veya bütünsel yapısı (Bileşim), (2) Kaynaklar, (3) Yapısal özellikler, (4) Süreçler ve uygulamalar. İlk üç faktör bazı ekonomistler tarafından okul girdileri olarak değerlendirilmektedir. Okul öğrenci yapısı (Bileşim), öğrenci karakteristikleri öğrenci başarısını sadece bireysel seviyede değil aynı zamanda okul seviyesinde de etkiler. Bir okulun sosyal yapısı bireysel seviyede öğrenci karakteristiklerinin etkisinin yanı sıra öğrenci başarısını direk ya da dolaylı yoldan etkileyebilir. Yapı, okula ait okulun bulunduğu yer, okul büyüklüğü, okul tipi gibi özellikleri ifade eder. Bir okulun yapısal özellikleri

birbirleriyle ve diğer okul girdileriyle ilişkilidir. Kaynakların, okul etkililiği açısından özellikle öğretmen sayısı ve daha nitelikli öğretmenler boyutunun ve eğitimsel çıktıların geliştirilmesi için önemli olduğu belirtilebilir. Bu doğrultuda öğrenci başına harcanan ortalama para miktarı, öğretmen maaşları, öğrenci öğretmen oranları ve öğretmen kalitesi (öğretmen eğitim düzeyi) bu kaynakların alt boyutları olarak ifade edilebilir. Uygulamalar, genel itibariyle, sosyal ilişkiler veya öğrenci, öğretmen, yönetim arasındaki bağların okulun gelişimi ve etkililiği için çok önemli bir unsurdur.

2.2.6.2.3. Topluluk

Topluklar aile, okul ve akran gelişimiyle birlikte ergenlerin gelişiminde önemli bir rol oynayabilir. Topluklar çocuk ve genci, kurumsal kaynaklara erişim (çocuk bakım evleri, kreşler, sağlık hizmetlerine erişim, iş bulma fırsatları), ebeveynin ilişkileri (aile akranlara ve mahalle içindeki sosyal bağlara erişimi), sosyal ilişkiler (sosyal sermaye) (bir bölgedeki kişilerin davranışlarının gözlenmesi denetlenmesi için referans alınan karşılıklı güvene dair paylaşılan değerler) şeklinde çeşitli açılardan etkileyebilir. Bileşim, genel itibariyle topluluğu oluşturan insanların çeşitli gruplar içerisinde oluşturulmuş sınıflandırmalarını ifade eder. Örneğin, bir topluluktaki yaşayan kişiler beyaz yaka işlere sahip olmak, fakirlik sınırı altındaki insanların oranı, yüksek ya da düşük gelir seviyesindeki insanların oranı ya da çeşitli nüfus özelliklerine göre sınıflandırılabilir. Kaynaklar, toplulukların eğitim sürecinde ve sonrasında bireye sağladığı çeşitli olanakları ifade eder. Örneğin topluluklar çeşitli sosyal ağlar yoluyla o topluluktaki bireylerin iş bulma olanaklarını olumlu olarak etkileyebilir.

2.3. Dünyada Okul Terki

Okul terki pek çok ülkede önemli bir eğitim sorunudur. Okul terkinin yüksek olduğu ülkelerde eğitim kalitesi adına olumsuz sonuçları ortaya çıkmaktadır. Bir başka deyişle okul terkinin düşük olması eğitim kalitesinin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir.

Okul terkinin önemli bir sorun olarak ele alındığı ABD' de mezun olan ve okulu terkeden öğrenci sayısını belirlemek hususunda bir takım güçlükler bulunmaktadır.

Bu güçlüklerin başında ise tanım sorunu gelmektedir. Diğer bir ifade ile kimlerin okulu terk etmiş, kimlerin mezun olmuş sayılacağı konusunda tartışmalar bulunmaktadır. Örneğin; eyaletlerden mezun ve terk istatistiklerini toplayan federal hükümet lise terkinin 'liseden mezun olmamış veya devlet veya yerel kurumlardan onaylı bir programı tamamlamamış olmak' şeklinde tanımlamaktadır. Ulusal nüfus verilerini toplayan Birleşik Devletler Nüfus Sayım Bürosu da lise terkinin benzer şekilde 'liseyi bitirerek lise diploması almamış olmak veya alternatif bir programı bitirmemiş olmak' şeklinde tanımlamaktadır. Diğer taraftan ise yine federal hükümet lise mezununu 'örgün bir lise diploması almış olan kişi' şeklinde tanımlamaktadır (NCES, 2014).

Federal hükümet, farklı terk ve mezuniyet oranları hesaplamaktadır (Laird, vd., 2008):

- Terk Olayı Oranı: Okulu, -genellikle bir yıl olarak belirlenen- belirli bir süre sonunda terkeden kişilerin genel öğrenci nüfusuna oranı.
- Terk Durumu Oranı: Okulu tamamlamamış ve diploma almaya hak kazanamamış olanların diğerlerine oranı.
- Tamamlama Oranı: Örgün veya alternatifi yaygın eğitim kurumlarında liseyi tamamlamış olanların diğerlerine oranı.
- Örgün Mezuniyet Oranı: 9. Sınıfın başlangıcından, 12. sınıfın sonuna dek en az 4 yılını örgün eğitim kurumlarında tamamlayıp, başarı ile mezun olarak örgün lise diploması almış olanların diğerlerine oranı.

Bu noktada söz konusu oranlar, Birleşik Devletler'deki okul terkinin boyutları hakkında ne ifade ettiğini ele almak gerekmektedir. Terk olayı oranı bağlamında bakıldığında, 2005-2006 eğitim-öğretim yılında 10-12. sınıflardan 407.000 öğrencinin okulu terk ettiği, bunun da Birleşik Devletler'deki öğrenci sayısının yaklaşık yüzde 3,8'ine karşılık geldiği görülmektedir. Diğer taraftan bu oran 1979 yılında ölçülen yüzde 6,7'lik orandan, 2006'ylına dek geçen 25 yıldan fazla süre içerisinde yüzde 3,8'e hızlı bir düşüş göstermiştir (Laird, vd., 2008) 2006 yılı Ekim ayında yapılan nüfus sayımı verilerine göre 18-24 yaş arası nüfusun yüzde 87,8'inin lise öğrenimini tamamlamış olduğu görülmektedir (Laird, vd., 2008).

Terk ve mezuniyet oranları demografik gruplar arasında değişkenlik göstermektedir. Birincisi, mezuniyet ve terk oranları cinsiyetler arasında

değişkenlik göstermektedir. Kadınların lise öğrenimini erkeklere göre daha fazla yarıda bıraktığı görülmektedir. İkincisi, ırklar arası farklılıklar görülmektedir; Afrika ve İspanyol kökenli insanların beyaz ve asya kökenli insanlara göre halk okullarını %30 daha fazla oranda tamamlamadıkları görülmektedir (Snyder vd, 2009). Üçüncüsü, düşük gelirli ailelerin çocuklarının, terk davranışını yüksek gelirli aile çocukları ile mukayese edildiğinde daha fazla gösterdiği görülmektedir. Dördüncüsü, etnik köken bağlamında bakıldığında, ikinci kuşak İspanyol kökenli yabancı öğrenciler en yüksek tamamlama ve en düşük terk oranına sahipken, birinci kuşak olanların ise en yüksek terk ve en düşük tamamlama oranına sahip oldukları görülmektedir. İspanyol kökenli olmayanlarda ise tablo biraz daha karmaşık görünmektedir.İspanyol kökenli olmayan ilk kuşak öğrenciler en yüksek tamamlama oranına sahip olmalarının yanısıra, hem en yüksek terk olay oranına hem de en düşük terk durum oranına sahiptirler (Snyder vd., 2009).

ABD’de öğrencilerin niçin okulu terk ettiğini anlamak daha büyük bir probleme işaret eder; Kişisel başarıyı etkileyen faktörler kişinin kendisi kadar, ailesi, okulu ve içinde bulunduğu çevre ile de çok yakından ilişkili olduğundan öğrencilerin okulu neden terk ettiğini anlamak daha zor bir süreçtir (Rumberger, 2008, s. 283).

Kişisel faktörler demografik faktörlerle ilgilidir. Genellikle kadınlar, siyahiler, ispanyol kökenliler, göçmenler ve İngilizce bilmeyen öğrenciler arasında terk etme olayı yaygındır. Ayrıca eğitim seviyesi ve meslek edinme arzusu düşük öğrencilerde de fazlaca görülmektedir.

Terk etme kararı her ne kadar kişinin kendi başına aldığı bir karar olsa da, kişisel karar ve alışkanlıklar kişinin yaşadığı çeşitli ortamlar tarafından şekillendirilir. Örneğin, Gençliğin Yüksek Riskleri konulu Ulusal Arştırma Konseyi panelinde okul çevresi ve yakın çevreye ilişkin yüksek riskler önemle vurgulanmıştır (1993). Bu risklerin başında ise çocuklukta yoksuluk olarak isimlendirilen ve aile, okul, toplumsal çevre gibi geniş boyutlara haiz olan yoksulluklar gelmektedir (Evans, 2004). Her iki görüş de büyüme çağındaki şartların, eğitimsel bağlamdaki çıktıları nasıl şekillendirdiğini yansıtmaktadır.

Ailevi arka plan yaygın olarak okul başarısına etki eden en önemli tek faktör olarak tanımlanmaktadır. Çoğunlukla ebeveynlerin eğitim durumu ve ailenin gelir

seviyesi ile ölçülen sosyo ekonomik durum, okul başarısı ve terk davranışını belirleyen en güçlü faktördür. Ayrıca boşanmış aile çocuklarının ve üvey anne veya baba yanında yetişen çocukların okulu terketmeye daha meyilli olduğu ortaya konmuştur (Rumberger vd., 1990; Rumberger, 1995).

Okulların öğrenciler üzerinde, öğrencilerin başarılarını ve terk oranlarını belirleyen güçlü etkilere sahip olduğu yaygın olarak kabul edilen bir görüştür. Okulların, öğrenci performanslarını etkileyen; okulların sosyal bileşenleri, yapısal karakteristikleri, imkânları ve politikaları/uygulamaları olmak üzere dört çeşit karakteristiği söz konusudur (Rumberger ve Lim, 2008). Okul karakteristikleri öğrencilere iki yönde etki etmektedir. Birincisi öğrencilerin istekliliklerini etkileyecek ortamlar aracılığıyla ortaya çıkan dolaylı etki; ikincisi ise bizzat okul personeli ve okul politikalarında bilinçli olarak ortaya konan doğrudan etkidir.

Aile ve okullara ek olarak toplum da öğrencilerin okulu terk etmesinde rol oynar. Bazı bulgular; gelir seviyesi düşük toplumlarda oyun alanlarının, parkların, okul sonrası vakit geçirme olanaklarının kıt oluşu ve olumsuz arkadaşlık ilişkilerinin, çocuk ve gençlerin gelişimi üzerinde etkilere sahip olduğunu göstermiştir (Hallinan ve Williams, 1990; Wilson, 1987).

Öte yandan toplumlar, hem okulla eş zamanlı hem de okuldan sonra sağladığı iş imkânlarıyla da terk etme oranını etkiler. Mezuniyetten sonra iyi bir maaşla çalışma imkânı sunan yüksek gelirli toplumların okulu terk etme oranı, okul bittiğinde işsizlikle yüzleşecek olan düşük gelirli toplumların okulu terk etme oranı ile aynı olmayacaktır (Bickel ve Papagiannis, 1988; Clark, 1992).

Sonuç olarak mezuniyet oranını yükseltmek ABD’de ulusal bir mesele haline gelmiştir. Birleşik Devletlerde ve eyaletlerde gerek terk olayını önlemek, gerekse liselerde pek çok eğitim reformunu gerçekleştirmek adına milyon dolarlar harcanmaktadır. Bu büyük sorunu çözebilmek adına yeteri kadar istek ve yetenek gerekmektedir. Başarılı ve sistemli okul reformlarının yanısıra, teknik uzmanlık, terk etmeyi önleyici etkili araçlar ve iyileştirici programlar da kritik öneme sahiptir.

Bu tür yeterliliklerin geliştirilmesi politik başarılarla bağlı olmasına rağmen; Birleşik Devletler etnik gruplar arasında, aile, okul ve toplum üçgenindeki eşitsizlikleri gidermedikçe olumlu bir sonuç elde edemeyecektir. Sonuç olarak terk etme olayı eğitsel değil toplumsal bir problemdir denilebilir. Bu da etkili çözüm için,

okulların değiştirilmesi kadar aile ve toplum yapısının da değiştirilmesini gerektirmektedir. Fakat en önemlisi bu denli, kapsamlı bir değişikliğin başlatılabilmesi işidir. Birleşik Devletler’de okul terkinin üstesinden gelmek belki de, ülkenin geniş çaplı sosyo ekonomik dengesizliğinin çözüme kavuşturabilmesine bağlıdır (Rothstein, 2004).

Almanya’ya bakıldığında ise, eğitim sistemi oldukça karmaşık bir yapıya sahiptir. Okul öncesi (5-6 yaşı) ve ilköğretimden sonra (6-10 yaşı), öğrenciler 10 yaşlarına geldiklerinde ortaöğretimde ayrışma süreci başlamakta ve iki yıllık oryantasyon ile süreç tamamlanmaktadır. Ortaöğretim birinci seviye olarak adlandırılan bu iki yıllık oryantasyon sürecinde öğrenciler; öğretmenleri tarafından ölçülen sınıf düzeylerinde gösterdikleri performansları, velilerinin ve kendilerinin de tercihleri doğrultusunda farklı türden okullara seçilmektedirler. Daha önce de ifade edildiği üzere oryantasyon sürecindeki birinci seviye öğrencilerinin tercih edebilecekleri Genel Ortaokullar (Hauptschule), İleri Ortaokullar (Realschule) ve Gramer Okulları (Gymnasium) olmak üzere üç tür okul bulunmaktadır (Reupold ve Tippelt, 2011, s. 156).

Ortaöğretim ikinci seviye eğitimi ise öğrenciler 15 yaşına geldiklerinde başlamakta ve öğrencilere iş dünyası veya akademiye hazırlamaya ilişkin çok geniş seçenekler sunmaktadır. Almanya’da Ortaöğretim ikinci seviye eğitimi, mesleki eğitim ve genel eğitim olmak üzere iki ana sisteme ayrılır. Genel eğitim Gramer okullarında, üniversiteye giriş için aranan A seviye sertifika sağlamaktayken, mesleki eğitim, Dual Sistem olarak adlandırılan tam zamanlı orta düzey teknik okullar yüksek teknik okulları bünyesinde barındırmaktadır. Öğrenci sayıları açısından bakıldığında Dual Sistem Almanya’da eğitimin; 2007 yılı verilerine göre 1,6 milyon öğrencinin öğrenim gördüğü, her yıl 600.000 yeni öğrencinin kayıt olduğu ve gençlerin %60’ının rol aldığı en önemli ayağını oluşturmaktadır. Dual sistem olarak adlandırılan bu mesleki eğitim Alman ekonomisine yılda 30 milyar Euro’ya mal olmaktadır. Almanya’da Ortaöğretim ikinci seviyede okul terki ile hem genel okul sistemi hem de mesleki eğitimde karşılaşmaktadır. Diğer taraftan, Almanya’da okulların örgütsel yapısı, sınıf tekrarı gibi çok özel bir niteliğe sahiptir. Gerek öğrencinin öğrenim görmekte olduğu aynı türden okullara gerekse Gramer okulundan Orta seviye okullara aşağı yönlü olarak yapılmış okul değişikliklerinde

öğrencilere kimi durumlarda sınıf tekrarı yaptırılmaktadır. Öğrencinin eğitim hayatında karşılaştığı böylesi bir problem ise onun okul terki davranışı açısından risk grubunda olduğu hususuna işaret etmektedir (Reupold ve Tippelt, 2011, s. 157-158).

Almanya'da her yüz öğrenciden üçü, eğitim hayatında sınıf tekrarına sahiptir. Kesin istatistik verilerine göre, 2006-2007 eğitim-öğretim yılında İlköğretim ve ikinci seviye ortaöğretim arasında öğrenim gören 234.000 öğrenci (toplam öğrenci sayısının yaklaşık %2,7'si) sınıf tekrarı yapmıştır (Autorengruppe Bildungsberichterstattung, 2008, s. 258). Okul türü açısından bakıldığında ise 2008 yılı eğitim raporu (Autorengruppe Bildungsberichterstattung, 2008) en yüksek sınıf tekrarı oranının Orta düzey Ortaokullarda bulunduğunu vurgulamaktadır. Fakat söz konusu 1995-1996 yılı verileri ile mukayese edildiğinde, bu oranların düşme eğiliminde olduğu da gözlenmektedir. Sınıf tekrarına, cinsiyet değişkeni bağlamında bakıldığında ise tüm okul türleri ve tüm sınıf seviyelerinde erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre sınıf tekrarına daha meyilli olduğu görülmektedir. Diğer taraftan göçmen öğrenciler de Alman öğrencilere oranla daha fazla sınıf tekrarı yapmaktadır. Sınıf tekrarına ilişkin bu veriler terk davranışına ve oranlarına ışık tutmak açısından önemlidir (Reupold ve Tippelt, 2011, s. 161).

Almanya'da genel eğitim sistemi içerisindeki 15-17 yaş arası öğrencilerden temel eğitim diploması almaksızın okul terki davranışı gerçekleştiren öğrenci sayıları eyaletler arasında ciddi şekilde farklılık göstermektedir. Almanya ölçeğindeki genel okul terki oranı 7,9 civarındadır.

2004 yılı verilerinde yer alan, herhangi bir diploma almaksızın okul terki davranışını gerçekleştiren öğrenciler daha yakından incelendiğinde, söz konusu grup içerisinde erkeklerin, kızlara göre okulu terketmeye daha meyilli olduğu gözlenmektedir. 2004 yılında 15-17 yaş arası erkeklerin %9,5'i terk davranışı gerçekleştirmişken bu oran kızlarda %5,6 olarak gerçekleşmiştir. Göçmen ailelerden gelen öğrencilerin ise Alman kökenli öğrencilere oranla okulu tamamlamaya daha az meyilli olduğu görülmektedir (Konsortium Bildungsberichterstattung, 2006, s. 254). Sosyoekonomik bağlamda ise ebeveynlere ilişkin eğitim durumlarının okul terki davranışında önemli bir etken olduğu belirlenmiştir. Buna göre, eğitim seviyesi düşük olan ebeveynlerin çocukları, yüksek

olan ebeveynlerin çocuklarına göre okul terki davranışına daha meyillidir (Reupold ve Tippelt, 2011, s. 164).

2008 yılı eğitim raporu (Autorengruppe Bildungsberichterstattung, 2008), diploma almaksızın okulu terkeden öğrenci sayısındaki anlamlı azalmanın, Alman eğitim sisteminin niteliği için temel bir amaç olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda Almanya'da okul terki önlemek adına çok sayıda program ve proje hayata geçirilmektedir. Bu projelerin çoğu ise bireysel destekler, okulların niteliğinin iyileştirilmesi, öğretmen niteliklerinin geliştirilmesi ve okul rehberlik servislerinin işlevsel hale getirilmesi gibi eğitimsel standartların yerleştirilmesi ve geliştirilmesine hizmet edecek konular üzerine yoğunlaşmaktadır. Bununla birlikte Avrupa Birliği ve Alman Eğitim ve Araştırma Bakanlığı finansörlüğünde 'Öğrenim Bölgeleri' gibi programları hayata geçirerek, terk açısından dezavantajlı kesimlerin eğitimsel rehberlik aracılığıyla eğitim hayatından kopmalarını önlemek, farklı kurumlar ve örgütler arasında ağlar oluşturmak ve sinerji yaratmak bu konudaki temel hedef haline gelmiştir (Tippelt vd., 2008).

Almanya eğitim politikaları; mikro (bireysel), mezo (örgütsel) ve makro (sistemsel) olmak üzere üç düzeyde özetlenebilmektedir. Almanya'da terk davranışının önlenmesine ilişkin politikalar bu çerçevede ele alınmaktadır (Krekel ve Ulrich, 2009):

Bireysel stratejiler terk konusunda potansiyel öğrencilere ilişkin destekleme stratejileri gibi bireysel faktörlere odaklanmaktadır. Bireysel açıdan terk konusunda en riskli gençlere yönelen küçük ve büyük ölçekli çok sayıda program bulunmaktadır. Bu programlar ise genel olarak; öğrencilere sürekli geri bildirim sağlama, hayatındaki seçenekleri belirlemelerine yardımcı olma ve bu konuda sorumluluk almalarını sağlama, kendi gerçek başarı düzeylerini ve kendilerine en uygun öğrenme ortamlarını anlamalarına yardımcı olma gibi amaçlara haiz bulunmaktadır.

Örgütsel stratejiler okulların, öğrenme örgütlerinin ve ilgili personelin sorumluluklarına odaklanmaktadır. Bu konudaki temel ilkeler ise; okuldaki öğrenme ortamı, kaçınılması gereken durumlar, okullardaki pedagojik yaklaşımlar, eğitimsel seçeneklerin geliştirilmesi, düşük başarı düzeyine sahip risk gruplarının örgütsel düzeyde desteklenmesi gibi faktörler etrafında yoğunlaşmaktadır.

Sistemsel stratejiler ise makro düzeydeki öğrenme ve öğretme kültürü, bölgesel ve siyasal koşulların yanısıra tarihsel faktörlerin de göz önüne alınması gibi konulara odaklanmaktadır.

ABD ve Almanya'ya ek olarak Avusturalya ele alındığında; ilk ve ortaöğretimi kapsayan okul eğitimlerinde, müfredatta, diploma akreditasyonlarında, mezuniyet prosedürlerinde ve öğrencilerin değerlendirilmesinde sorumluluk eyaletlere devredilmiştir. Okuldaki eğitimlere bağlı olarak niteliğe ilişkin düzenlemeler de eyaletlerin sorumluluğu altında bulunmaktadır. Eyaletler arasındaki kimi farklılıkların giderilmesi için ise bir takım ulusal koordinasyon mekanizmaları mevcuttur. Bu mekanizmalar ise ilgili her federal ve eyalet Eğitim Bakanları'nın katıldığı Erken Çocukluk ve Gençlik Gelişimi Bakanlık Konseyi (MCEECDYA)'nde alınmış olan kararlar doğrultusunda şekillenmektedir.

Avusturalya'da okul tamamlama oranları 1960'lı yıllardan bu yana üç katından fazla bir artış göstermiştir. En yüksek oran olan 1992 yılına ait %77,1 iken 2008 yılında bu oran %74,5 ile yaklaşık üç puan düşmüştür. Oranlar açısından en dramatik period 1980'lerde gerçekleşmiştir. 1980'lerin başında ortaokul öğrencilerinin %60'ından fazlası 12. yıldan önce okuldan ayrılmıştır. Ancak bu yıllarda %36 kadar düşük olan tamamlama oranları, çok değil on yıl sonra 1992'de %77,1 ile zirveye ulaşmıştır. Bu yükselişe etki eden pek çok faktör bulunmaktadır. Düşük gelirli ailelerden gelen öğrencilere eğitimleri için hükümet tarafından yapılan finansal destekler, okul çağındaki gençler açısından düşen çalışma oranları, 16- 17 yaş grubu için verilen iş teşviklerinin kaldırılması gibi uygulamalar ise söz konusu faktörlerin başında gelmektedir (Lamb, 2011, s. 327).

Avustralya' da okul tamamlama oranları demografik açıdan değerlendirildiğinde kızlar okulu tamamlamaya erkeklerden daha meyillidir. 2008 yılında ulusal ölçekte, kızlar için okulu tamamlama oranı %80,5 iken erkeklerde bu oran %68,8 olarak gerçekleşmiştir (ABS, 2008a). Tamamlama oranları bunun yanında, okul türüne göre de değişkenlik göstermektedir. 2008 yılında yayınlanan oranlar, Katolik olmayan özel okulların %93,9 ile tüm okul türleri arasında en yüksek tamamlama oranına sahip olduğunu göstermektedir. Katolik olmayan özel okulları, %78,3 ile Katolik özel okullar ve %68,3 ile de devlet okulları izlemektedir (ABS, 2008a). Özel okullar ve devlet okullarının tamamlama oranları arasındaki bu

yüksek fark ise sosyo-ekonomik durum değişkeni ile açıklanmaktadır. Zira daha önce de ifade edildiği üzere istatistikler özel okullara, özellikle de Katolik olmayan özel okullara devam eden öğrencilerin devlet okuluna devam eden öğrencilere kıyasla daha yüksek sosyo ekonomik düzeye sahip olduğunu göstermektedir (Lamb ve Maison, 2008).

Sosyo-ekonomik düzeyin bir diğer göstergesi olan ailelerin eğitim durumları ise tamamlama oranlarına etki eden başka bir faktördür. Ev ortamları bilgisayar, kitaplar gibi kültürel, teknolojik kaynaklarla donanmış olan ve çoğunluğu üniversite mezunu olan eğitilmiş yüksek sosyo ekonomik düzeydeki ailelerin çocukları, düşük sosyo ekonomik statülü ailelerin çocukları ile kıyaslandığında okulu tamamlamaya daha meyillidir. Bu konuda yapılan bir araştırma yüksek sosyo ekonomik düzeye sahip ailelerden gelen Avusturalyalıların 12 yıllık süreci tamamlama oranı %86 iken, bu oran düşük sosyo ekonomik düzeye sahip ailelerden gelenlerde %64 olarak gerçekleşmiştir (Lamb ve Maison, 2008).

Okulu tamamlama, ailelerin yaşadığı yer/çevre ile de yakından ilişkilidir (örnek için ayrıca bakınız Teese, 2002). Okulların genellikle küçük ve sunduğu müfredat seçeneklerinin dar olduğu ve ailelerin genellikle düşük gelirli olduğu kırsal kesimde yaşayan ailelerin çocuklarının, şehirde yaşayan çocuklara kıyasla okulu tamamlamaya daha az meyilli olduğu görülmektedir.

Çalışmalar anadilin de tamamlama oranları üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Buna göre anadili İngilizce olmayan (evlerinde İngilizce konuşulmayan) öğrenciler, anadili İngilizce olan (evde İngilizce konuşulan) öğrencilere göre okulu tamamlamaya daha meyillidir. Bu durum ise anadili İngilizce olmayan ebeveynlerin, anadili İngilizce olanlara kıyasla çocuklarının eğitiminde daha istekli olmalarıyla açıklanmaktadır (Miller ve Volker, 1989). Bunun yanında yerli öğrenciler düşük tamamlama oranına sahip olmakla birlikte tamamlama oranı açısından bu öğrencilerin, yerli olmayan öğrencilerle arasındaki fark 2008 yılı verilerine göre %30'dan fazladır (%46,5 yerli öğrenciler, %75,6 yerli olmayan öğrenciler) (ABS, 2008a).

Tamamlama oranlarının artırılmasına yönelik politikalar değerlendirildiğinde Avustralyada öğrencilerin 12 yıllık tamamlama süresini arttırmak için okul ve okul sistemleri stratejileri konusunda Avustralya'da yapılmış çok az araştırma vardır.

Eyalet ve sistem düzeyinde okul tamamlama oranlarını yükseltmek adına temel bir girişim okuldan ayrılmak için aranan asgari yaş sınırının arttırılmasıdır. Örneğin Güney Avusturalya hükümeti 2003 yılında okuldan ayrılabilme asgari yaşını 15 yıldan 16 yıla çıkarmış ise bu yaşı 2009 yılında 17 olarak yeniden düzenlemiştir. Benzer değişiklikler Victoria ve Batı Avusturalya ve Tazmanyada da gerçekleştirilmiştir.

Diğer taraftan, tamamlama oranlarını yükseltmeyi sağlama amacıyla Okullarda Mesleki Eğitim ve Yetiştirme'nin uygulanması ve geliştirilmesi (VETiS) programı bu amaca yönelik olarak uygulama konan temel program niteliği taşımaktadır. Buna göre zorunlu eğitim dönemi sonrasındaki öğrenciler okullarında, istedikleri kadar VETiS dersi alabilmekte fakat ne var ki henüz her okul bu uygulamayı destekler yeterlikte bulunmamaktadır (Lamb, 2011, s. 333).

12 yıllık tamamlama oranlarını yükseltmede, sistem düzeyindeki girişimlerin yanı sıra okullar da yerel düzeyde rol oynayabilirler. Risk grubundaki öğrencilerin 12 yıllık tamamlama oranları üzerine yapılmış güncel bir araştırma, bu konuda okul düzeyinde uygulanabilecek pek çok uygulama ve strateji ortaya koymaktadır. Risk grubundaki öğrencilerin okula devamı ve tamamlamalarının sağlanması için destekleyici bir okul kültürü ve ikliminin oluşturulması araştırmada ortaya çıkan en temel bulgu olarak sıralanmaktadır. Bu destekleyici okul kültürü ve iklimi ise okul toplumunca paylaşılan bir vizyonun varlığı, yüksek öğrenci beklentileri, öğrencilerin bireysel ihtiyaçları ve bu ihtiyaçların karşılanması, tüm öğrenciler için başarının istenirliği ve sürekli gelişim gibi unsurları ihtiva etmektedir (Lamb ve Rice, 2008). Bu stratejilerin yanı sıra erken dönemde kariyer planlama ve kariyer yolları konularında danışmanlık, sıkı koordinasyon, aile işbirliği, öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirecek programlar, akran eşlenimi, finansal destek, başarı düzeyi düşük olanların becerilerini geliştirmek için gereksinim duydukları asistanlık ve durum yönetimi gibi stratejilerin hayata geçirilmesi de büyük önem taşımaktadır.

Sonuç itibariyle dünya ülkelerinin geneli okul terki sorununa büyük ölçüde yönelmekte ve bir takım önlemler almaktadır. Ancak eğitimin niteliği bir tarafa bırakılarak, tamamlamada yüksek oranlara ulaşmaya başarmak tek başına, ne gençler ne iş dünyası ne de toplum açısından bir yarar sağlamayacaktır. Bu sebeple, ileri düzey orta öğretim kurumlarının ve bunların alternatifi olan programların

(yaygın eğitim kurumlarının) eş değer eğitim sunacak ve iş koşulları açısından eşdeğer imkânlar sağlayacak şekilde yapılandırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır (Lamb, 2011, s. 337).

2.4. Türk Eğitim Sistemi ve Okul Terki

Türkiye genç nüfusunun sağladığı dinamiklerle gelişmeye devam etmektedir. Aynı zamanda genç nüfus birçok maddi külfeti de beraberinde getirmektedir. Son yıllarda okul ve istihdam edilen öğretmen sayıları hızla artmış, Milli Eğitim Bakanlığının bütçesinden önemli büyüklükler bu değişime harcanmış ve eğitime genel bütçeden ayrılan pay da paralel olarak artmıştır. Bir yandan da giderek yaşanan nüfusa bağlı olarak Türkiye'nin yaşadığı dönüşüme ayak uydurabilmesi için yaşam boyu öğrenme gibi yeni adımlar atması gerekmektedir.

Maliye Bakanlığı'nın açıkladığı 2014 bütçe dağılımına göre 2014 yılında eğitime ayrılan kaynaklar 2013 yılı Bütçesine göre yüzde 15,4 oranında arttırılmış ve 78,5 milyar TL'ye çıkarılmıştır. Bu rakam, toplam bütçe giderlerinin yaklaşık yüzde 18'ine, vergi gelirlerinin ise yüzde 22,5'ine denk gelmektedir. FATİH Projesini uygulamaya devam edilmesi için ayrılan ödenek ise 1,4 milyar TL iken, ücretsiz kitap dağıtımına ayrılan kaynak 480 milyon TL olarak açıklanmıştır. Yükseköğretim için 2014 yılında ayrılan kaynak 16,9 milyar TL olarak belirlenmiştir. Yükseköğretim harçlarının kaldırılması için 2014 Yılı Bütçesinden ayrılan kaynak ise 548 milyon TL olarak açıklanmıştır.

Maliye Bakanlığı verilerine göre 2002-03 eğitim-öğretim döneminde okul öncesi için yüzde 11,7 olan brüt okullaşma oranı, 2012-13 döneminde yüzde 44'e yükselmiştir. Aynı dönemde ilköğretim için yüzde 96,5 olan brüt okullaşma oranı yüzde 107,6'ya, ortaöğretim için yüzde 80,8 olan oran ise yüzde 96,8'e yükselmiştir. Yükseköğretim için ise bu oran yüzde 35,8'den yüzde 92,1'e yükselmiştir.

2002 yılı verilerine göre ilköğretimde 100 erkek öğrenciye karşılık 91 kız öğrenci bulunmaktaydı. "Haydi, Kızlar Okula", "Baba Beni Okula Gönder" ve "Şartlı Nakit Transferi" kampanyalarında Kayıt Esasına Göre Takip Sistemi ile 2012-13 dönemi itibarıyla 100 erkek öğrenciye karşın 101,8 kız öğrenci ilköğretimde okur hale gelmiştir. 2003 yılından bu yana Türkiye genelinde yaklaşık; 400 bin kadrolu öğretmen atanmış, 205 bin derslik hizmete girmiş 1,8 milyar adet ücretsiz kitap

dağıtılmış, toplam üniversite sayısı 2002 yılında 76 iken bugün bu sayı 198'e ulaşmıştır.

OECD tarafından yayınlanan PISA 2009 sonuçlarına göre Türkiye, 65 ülke arasında matematik ve bilim alanlarında 43'üncü, okuma alanında ise 41'inci sıradadır. Birleşmiş Milletler İnsani Gelişmişlik Endeksi'nde (2014) Türkiye 187 ülke arasında 69'uncu ülke konumundadır. Bu sıralamada gerilerde yer almamızda esas belirleyici olan faktörün eğitim olduğu düşünülmektedir.

Eğitimde kaliteyi arttırmak amacıyla yapılan çalışmalarda 2002-03 eğitim-öğretim yılında ilköğretimde öğretmen başına 28, ortaöğretimde 18 öğrenci düşerken 2012-13 eğitim-öğretim yılında bu sayı ilköğretimde 20'ye, ortaöğretimde 16'ya düşmüştür (MEB, 2013).

Eğitim sisteminde üstünde önemle durulması gereken konulardan birisi de tarım işçisi çocuklardır. UNDP'nin raporuna göre, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Sözleşmelerinde, çocuk işçiliği, çocukların gönencine zarar veren ve eğitimlerini, gelişimlerini ve gelecekte geçimlerini sağlayabilmelerini engelleyen iş olarak tanımlanmaktadır. Dünyada istihdam için asgari yaş 14-17 olarak belirlenmiştir. Ülkelerin çoğunda 15 yaş ve yukarısı esas alınır ancak kalkınmakta olan pek çok ülkede bu rakam 14'tür. Ancak gerçek hayatta özellikle tarım sektöründe çalışma yaşı 7'ye kadar düşmektedir. Dünyada çocuk işçilerin %70'den fazlası tarım sektöründe çalışmaktadır. Gelişimini henüz tamamlamamış çocuklar için tarım sektöründe hem işlerin ağır olması hem de çeşitli kimyasallara maruz kalınması çocukların fiziksel ve ruhsal gelişimlerini olumsuz etkilemektedir. Çocuk işçileri en çok ezilen çalışan gruptur, çünkü çalışmaları yasal olmadığı için yasal güvenceleri yoktur, hak ve yetkileri belirsizdir, örgütsüzdürler, yasal sorumluluk yüklenemezler, korunmasız ve güvencesizdirler (Olhan, 2011).

OECD verilerine göre, 15-29 yaş aralığında eğitim sürecinde olmayan ve aynı zamanda istihdam da edilmeyen gençlerin oranında %7'lik bir düşüş olmasına karşın Türkiye %35 ortalamaıyla %16 olan OECD ortalamasının bir hayli üstündedir. Ortaöğretimini tamamladıktan sonra eğitimine devam eden 15-29 yaş grubundaki kişi oranı OECD ortalamasında %68 iken Türkiye'de oran sadece %33'tür. 5-14 yaş grubundaki çocukların okullaşma oranı %95'tir. 15-19 yaş grubu okullaşma oranı son 10 yılda %30'lardan %64'lere çıkmasına rağmen %84 olan OECD ortalamasının

halen altındadır. OECD ortalamasına göre kızlar 15-19 yaş grubunda daha çok okula devam ederken Türkiye’de %7’lik puan erkeklerin lehine görünmektedir. Bu yaş grubunda erkeklerin devamı %67 iken kızların devamı %61’dir (OECD, 2013).

Çocukların işe başlamalarındaki temel neden, ülkenin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısıyla bağlantılı olarak yoksulluktur. Tek başına yoksulluk kavramı çocuk işçiliğinin var olma nedenini açıklamasa da bu olguyla yakından ilişkilidir. Özellikle “gelişmekte” olduğu kabul edilen ülkelerde çocuk işçiliği ucuz emek gücü olarak kullanılmaktadır. TÜİK tarafından 2010 yılında yapılan Çocuk İşgücü Araştırması’na göre ise 6-17 yaş grubundaki 16 milyon 264 bin çocuktan % 5,9’u (958 bin kişi) ekonomik bir işte çalışmakta, bir başka ifadeyle istihdam edilmektedir. Türkiye’de çalışan çocuk işçilerin yarısından fazlası tarım sektöründe çalışmaktadır. Buldukları yerde tarım işlerinde çalışan çocukların yanında mevsimlik göç ile birlikte Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da yaşayan on binlerce ailenin çocukları tarım işçisi olarak çeşitli bölgelere göçmekte ve insan onuruna yakışmayan koşullarda yaşamak ve çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Çalışan çocuklar genelde okula devam etmemekte, devam edenler ise derslere konsantre olamadıklarından eğitim hayatında başarı gösterememektedirler. Kırsalda kader gibi algılanan yoksulluk ve tarım işçiliğinden kurtulmanın tek yolu eğitim olmasına rağmen, kırsalda yaşayan çocuk ve gençler çalışma koşulları nedeniyle eğitimlerini bırakmaktadırlar (Olhan, 2011).

Avrupa Birliği Komisyonu’nun hazırladığı “Eğitim ve Öğretimde Ortak Avrupa Hedeflerine Doğru 2010- 2011” başlıklı 7. yıllık ilerleme raporuna göre, Türkiye, 14-18 yaş grubunda, ilköğrenimini tamamladığı halde liseye devam etmeyen erkek ve kız öğrencilerin tespiti amacıyla yapılan çalışmada, okulu erken bırakma oranı açısından yüzde 44,3’lük oranla diğer 29 ülkeyi geride bırakmıştır. Bu durum okulu bırakma veya herhangi bir sebeple terk etmenin, Türkiye için ne kadar ciddi bir sorun haline geldiğini göstermektedir. Ayrıca, Avrupa Birliği Komisyonu, 2020 yılı ortak hedefi olarak okul terk oranını yüzde 10’un altına çekmeyi planlamaktadır (European Commission Press Releases, 2011).

14-18 yaş ortaöğretim düzeyinde 2011 verilerine göre eğitime katılma oranları AB ülkeleri ortalaması %96 olup, eğitime katılmayan oranı %3,7’dir. Türkiye’de bu yaş grubunda eğitime katılanların oranı %71,8 katılmayanların oranı

%28,2'dir. Bu verilere göre ülkemizin ortaöğretimde eğitime katılmayanlar ve bununla ilişkili olan okul terki konusunda önemli sorunları olduğu söylenebilir.

Okul terki kapsamında değerlendirilmesi gereken diğer boyut ise söz konusu kesimin yaş ortalamasıdır. 2009 verilerine göre örgün eğitimden ayrılan öğrencilerin yaş ortalaması AB ülkelerinde 20,1 iken, Türkiye'de biraz daha düşük olmakla birlikte 17,9'dur.

Ortaöğretimde mezuniyet oranları da okul terki açısından dikkate değer bir göstergedir. Ortaöğretimden mezun olma oranı ortalaması OECD ülkelerinde %84 iken Türkiye'de %54 olmuştur (OECD, 2012). Buna göre ülkemizin ortaöğretimde eğitime katılmama ve okul terki açısından OECD ülkeleri içinde de olumsuz bir konumda olduğu söylenebilir.

Ülkemizin uluslararası karşılaştırmalarında ortaya çıkan olumsuz durumları, eğitimin artırılması ve geliştirilmesi yönündeki çabaları arttırmaktadır. Türkiye'de zorunlu eğitimin önce sekiz yıla ve 2012 yılında on iki yıla çıkartılması ve eğitime yüzde yüz destek projelerinin yaygınlaştırılması faaliyetleri bu çabanın göstergelerindedir. Tüm bu çabalara karşın, hala karşı karşıya kaldığı bir takım sosyo-kültürel engeller de söz konusudur. Ailelerin çocuklarını okutmak istememeleri, çocukların okula devam etmek istememeleri, okul çevresindeki risk alanlarının fazlalığı, toplumda eğitime yönelik beklenti düzeyinin düşük olması gibi faktörler bu çabanın önüne set vuran engeller olarak karşımıza çıkmaktadır.

Okul terki açısından ülkemizdeki mevcut durumu incelerken dikkate alınması gereken öncelikli verilerden biri öğrenci kayıt ve mezuniyet oranları arasındaki farklılıktır. Buna göre 2006-2007 öğretim yılında orta öğretime (genel ve mesleki eğitim dâhil) kayıt yaptıran öğrenci sayısı 1.151.599 olmuş, bu öğrencilerin mezun olmaları gereken 2009-2010 eğitim öğretim yılındaki öğrenci sayısı 662.894 olmuştur. Bu dönem zarfında kayıt olan öğrencilerin %56.56'sı mezun olabilmıştır. 2007-2008 öğretim yılında ise ortaöğretimde kayıt yaptıran öğrenci sayısı 934.752 iken, mezun olmaları gerek 2010-2011 öğretim yılında mezun öğrenci sayısı 706.502 olmuştur. Bu dönemde yaklaşık %75.58'i mezun olmuştur (MEB, 2007; MEB, 2008; MEB, 2012). Bu rakamlara bakıldığında genel olarak okul terki ve sınıf tekrarı oranının azaldığı söylenebilse de yine de önemli ölçüde kayıplar olduğu bir gerçektir.

Ülkemizde okul terklerinin yüksek olduğu uluslararası raporlarda da vurgulanmaktadır. Nitekim 2011 yılı AB ilerleme raporunda Türkiye'nin eğitimin pek çok alanında AB kriterine uyum performansını arttırdığını, ancak özellikle okulu erken bırakanlar açısından hala AB ortalamasının çok altında olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca ortaöğretimde erkek öğrencilerin kayıt olma oranlarının %72.35'e, kızların ise %66.14'e çıktığı belirtilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2011: 97-98).

Okuldan erken ayrılma oranı 2011 yılında Türkiye genelinde %41,9 iken bu oran Kuzeydoğu, Ortadoğu ve Güneydoğu Anadolu'da sırasıyla %54,2, %57,6 ve %58,4'tür (Eurostat, 2011). Bu sonuçlar okuldan erken ayrılmayı önlemeye yönelik olarak Türkiye genelinde özellikle Türkiyenin doğu bölgelerinde çalışmaların yapılması gerektiğini göstermektedir.

2.5. İlgili Araştırmalar

Gonzalez, Salas-Wright, Connell, Jetelina, Clipper ve Businelle (2016) Okul Terkinin ve Genel Eğitim Gelişimi Belgesi (GED) almak için düzenlenen programa katılımın madde kullanımından kaynaklanan davranış bozukluklarına etkisini değerlendirmeyi amaçladıkları çalışmalarında, nüfusun %14'ünün liseyi bitirmemekte ve okul terkinin akıl, sağlık şartları, madde kullanımı, kronik sağlık problemleri ve suçlu davranışları ile ilişkili olduğunu ifade etmektedirler. Veriler, alkol ve ilişkili durumlar konulu ulusal epidemiyolojik ankete katılan ömür boyu madde kullanıcılarından elde edilmiştir. Toplam 30.608 katılımcı, lise mezunu, lise terk etmiş ve GED programını tamamlamış olanlardan oluşmaktadır. Sonuçlar lise terki olanların veya GED e devam edenlerin lise mezunları ile kıyaslandığında marihuana kullanımına daha yatkın olduklarını ortaya koymaktadır. Lise terki yaşayanların sigara içme durumları mezunlara göre daha yüksektir. Sonuç olarak lise terkinin uzun dönemde marihuana kullanımına ve sigara bağımlılığına mezunlara kıyasla daha yüksek düzeydedir. GED'e katılımın yetişkinlerde marihuana kullanımına karşı koruyucu bir etkisi olduğu bulunmamıştır.

Cabus ve Witte (2015) Okula devamsızlık okul terki kararını hızlandırır mı? – Bayesian süre modelinden delil, adlı çalışmasında öğrencilerin devamsızlıkları ile okulu terk etme kararı aldıkları zaman arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bunun için Amsterdam belediyesine bağlı orta okul ve liselerde kayıtlı 12-23 yaş aralığındaki

öğrencilerin 2005'ten 2009'a kadar geçen süre içerisindeki verileri baz alınmıştır. Verilerin tümü resmidir. Belirtilen yıllar arasında toplamda 13.538 öğrenci okulu terk etmiştir. Bu sayı toplam öğrenci sayısının %5'i kadardır. Analiz zamanı öğrencilerin doğumdan itibaren okulu terk ettikleri güne kadar geçen toplam süre olarak ele alınmıştır. Bu da öğrencinin okulu terk ettiği günkü yaşına tekabül etmektedir. Verilerin analizinde bir standart süre modeli ve iki tane Bayesian model kullanılmıştır. Burada iki çeşit modelin kullanılmasının sebebi devamsızlığın doğasına ilişkindir. Yani standart model bütün devamsızlıkları ele almaktadır. Fakat Bayesian modeller hastalık ya da izin gibi geçerli devamsızlık nedenlerini göz önünde bulundurarak bu gibi haller dışındaki devamsızlıkları temel almaktadır. Araştırmanın sonucuna göre; Bayesian model göz ardı edildiğinde devamsız öğrenciler okula devam eden öğrencilerden %223 daha fazla okul terki riskine sahiptirler. Ancak Bayesian model göz önünde bulundurulduğunda devamsız öğrencilerin okula devam eden öğrencilere göre okul terk riski %34,7 daha fazladır.

Borgen ve Borgen 2014, Halk Liseleri ve Liseden Okul Terki: Akademik Olmayan Yatırımların Okul Terkine Etkileri adlı çalışmalarında ilköğretimi tamamladıktan sonra ortaöğretime geçen öğrencilerden okulu bırakmış olanların halk liselerine devam edip tekrar ortaöğretimlerini tamamlama durumu incelenmiştir. Halk liseleri dünyada sadece Nordik ülkelerde bulunan genellikle özel kuruluşlara ve bazen de belediyelere ait olup yönetimi bunlar tarafından yapılan okullardır. Finansmanı ise devlet tarafından yapılmaktadır. Halk liseleri formal eğitim sisteminin dışında konumlanmıştır ve geleneksel eğitime bir takviye olarak tanımlanmaktadır. Halk okullarına gitmek zorunlu değildir dokuz aylık yatılı okullardır ve genellikle bu okullara 19 yaşında gidilir. Yaklaşık olarak Norveç doğumlu kişilerin %10'u bu okullara gitmeyi tercih etmektedir. Bu okullara gidenlerden %70'i formal lise eğitimini tamamladıktan sonra gitmektedirler, %30'u ise formal lise eğitiminin dışına çıkmış öğrencilerdir. Bu nedenle farklı eğitim geçmişlerine sahip öğrencilerden oluşan okullardır. Bu araştırmanın amacı formal lise eğitimini bırakıp halk liselerine devam eden öğrencilerin tekrardan formal eğitime geçişlerini incelemektir. Dolayısıyla araştırmada halk liselerinin formal lise eğitiminde okul terkine olan etkisi incelenmiştir. Araştırmanın analizinde lojistik regresyon kullanılmıştır. Analizin sonuçlarına göre erkekler için halk lisesine devam

etmek %4,8 oranında formal lise eğitimine geçişlerini düşürmektedir. Fakat kadınlar için formal lise eğitimine geçiş %3,4 oranında yükselmektedir. Fakat halk lisesine gitmek erkekler için formal lise eğitiminde akademik programa devam etmelerini arttırmakta, kadınlarda bu artış daha da yüksektir. Bununla beraber halk lisesine gittikten sonra formal lise eğitiminde mesleki programa devam etme oranı kadınlar için düşüktür, erkeklerde bu oran kadınlardan daha da düşüktür. Genel itibari ile halk lisesine gitmek, öğrenciler daha önceden formal lise eğitimini akademik programdan bırakmış olsalar bile, tekrardan akademik programa devam etmeyi arttırmaktadır. Fakat formal lise eğitimini mesleki programdan bırakmış öğrencilerin halk lise eğitiminden sonra mesleki programı tekrardan tamamlama olasılığı düşüktür.

Arif ve Chaudhry (2015) araştırmalarında Punjab'ta dış göçün öğrenci kayıtlarına, birikimsel okullaşmaya ve okul terkine etkisini incelemişlerdir. Araştırmanın verileri Punjab Hükümeti tarafından 2007-2008 yılında Punjab'ta ve alt bölgelerinde yapılan çok göstergeli küme araştırması ile 91.075 hane halkından elde edilen verileri kapsamaktadır. Aynı zamanda Pakistan'daki Göç ve Deniz Aşırı İstihdam Bürosundan (BEOEP) bölge seviyesinde göç eden bireylerin ortalama sayılarına ulaştıracak tarihi göç oranlarını hesaplamak için basılmamış veriler elde edilmiştir. Okullaşma çıktılarına ilişkin veriler Punjab Çok Göstergeli Küme Araştırması ile 216.047 hane halkından elde edilmiştir. Bunların %12,95'i en azından bir tane iç ya da dış göç vermiş haneyi içermektedir. Hane halklarından 27.373'ü en azından bir tane göçmen içermektedir. Bunların %20,9' u Pakistan içerisinde farklı bir şehre gitmiş, %24,4'ü Pakistan içerisinde farklı bir bölgeye gitmiş ve %41,78'i de başka bir ülkeye gitmiş bir göçmen bulunmaktadır. Bundan başka ailesinden bir kişinin yurt dışına göç ettiği hane halklarının %85'i göç eden kişinin ailesine döviz gönderdiğini belirtmiştir. Bu durum Pakistan' daki şehirlere, illere ve bölgelere göç veren hane halkları için de geçerlidir. Bu hane halkları da sırası ile %76, %80 ve %80 oranında göç etmiş kişiden para almaktadırlar. Verilerin analizinde çoklu regresyon modelleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre dış göçün okula devamlılık üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisinin olduğu saptanmıştır. Pakistan örneğinde bu pozitif etki gönderilen dövizlerin aile üyesinin yokluğunun oluşturduğu dış göçün negatif etkisine ağır basması ile

ilişkilidir. Bundan başka dış göç veren hane halklarının çocuklarının vermeyenlerin çocuklarına göre okullaşma seviyelerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Dış göç veren hane halkının çocuklarının arasında ise küçük yaştaki çocukların okullaşma seviyeleri büyük yaştaki çocuklara göre daha fazladır. Bununla beraber dış göçün, dış göç veren hane halklarının yalnızca büyük yaştaki çocuklarının birikimsel okullaşma oranına pozitif ve anlamlı bir etkisi olduğu görülmüştür. Ayrıca çalışmanın sonuçlarına göre dış göç veren hane halklarında aile üyesinin eksikliğinden ötürü çocukların okula gitmemesi durumu istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuca araştırmacılar göçün, çocuğun okulda bulunduğu günlerin sayısına olan etkisini test ederek ulaşımlardır. Son olarak göç veren hane halklarının çocuklarının okul terki oranları ile vermeyenlerin oranları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Heers ve diğerlerinin (2014) çalışmasında topluluk okullarının mesleki eğitim öncesi eğitim veren okullardaki okul terkine etkisini incelemişlerdir. Hollanda da öğrenciler ilköğretim eğitimini tamamladıktan sonra öğrenciler 12 yaşında ortaöğretim düzeylerine geçiş yapmaktadır. Bu geçişler ilköğretimin son yılında ulusal bazda yapılan sınavlardan öğrencilerin elde ettiği puanlara ve çocuğun yeteneği hakkında okulun kişisel kararına göre yapılmaktadır. Çocuklar ilköğretimi tamamladıktan sonra ortaöğretim için üç farklı yol takip ederler. Bunlar; mesleki eğitim öncesi eğitim, üst seviye ortaöğretim eğitimi ve üniversite öncesi eğitimidir. Mesleki eğitim öncesi eğitim çocukları mesleki eğitime hazırlayan dört yıllık süreyi kapsar. Üst seviye ortaöğretim eğitimi çocukları daha yüksek uzmanlık eğitimlerine hazırlayan beş yıllık süreyi kapsar. Üniversite öncesi eğitim ise çocukları üniversitelerde akademik eğitime hazırlayan altı yıllık süreyi kapsar. Bu araştırma en düşük ortaöğretim eğitim düzeyine, en yüksek okul terki oranına ve en fazla öğrenci sayısına sahip olan mesleki eğitim öncesi eğitimi ele almıştır. Topluluk okulları ise 2006-2007 eğitim öğretim yılının başında ilk defa açılmıştır. Hollanda da yaklaşık olarak ilköğretim düzeyinde 1600 orta öğretim düzeyinde 420 tane topluluk okulu vardır. Topluluk okulları farklı üç etkinliğin kombinasyonunu içerir. Bu etkinlikler dış örgütlerle işbirliği, ailenin katılımı ve müfredat dışı etkinliklerdir. Hollanda da topluluk okulları en fazla Rotterdam şehrinde bulunmaktadır.

Branson, Hofmeyr ve Lam 2014, bu çalışmada Güney Afrika okullarında yüksek oranda sınıf tekrarının olduğunu söyleyerek, başarı ile sınıf bitirmenin çok az sayıda genç tarafından gerçekleştirildiği ifade etmiştir. Okul terki gençlere hiçbir şekilde avantaj sağlamamaktadır. Bu çalışmada okul terkiyle ilgili yapılan regresyon analizi okul terkinde sosyal kalite sabit kalmak şartıyla okul terkinin en önemli göstergesinin derslerde geride kalmak olduğunu ortaya koymaktadır. Okulda derslerde geride kalanlar eğer yüksek kaliteli okullara devam ediyorlar ise, korunmaktadır. Ders kredisi sınırlamalarının okul terki ile ilişkisine de değinmişlerdir.

Mahuteau ve Mavromas (2014), araştırmalarında sosyo-ekonomik dezavantajlılık ve okul kalitesinin okul terki olasılığı üzerine etkisini incelemişlerdir. Araştırmanın veri seti Avusturalya' da 2006 PISAya katılan 14170 öğrenci ve 356 okulu kapsamaktadır. Aynı zamanda 2006 yılından 2009 yılına kadar her sene devam eden Avusturalya Gençliği Boylamsal Araştırması (LSAY) verileri PISA verileriyle eşleştirilmiştir. 2006 yılındaki LSAY verileri 2006 yılındaki PISA ya giren öğrencilerden elde edilmiştir. PISA/LSAY birleştirilmiş verileri zengin bir sosyo demografik ve ekonomik bilgi içermektedir. Aynı zamanda sosyo ekonomik dezavantajlılık konusunda hem öğrenci hem de okul düzeyinde bilgi sunmaktadır. Bu veri öğrencilerin sosyo ekonomik dezavantajlılığı, puanları ve okulun tahmini kalitesi ile öğrencilerin okula devamlılığı arasında bir bağ kurmaya olanak tanımaktadır. En önemlisi öğrencinin lise eğitimindeki son seneyi tamamlamadan önce okulu bırakma olasılığını hesaplamaktadır. Okulu erken bırakan ve mesleki teknik eğitime geçen öğrenciler okulu terk etmiş sayılmamaktadırlar. LSAY anketi lise eğitimine devam eden, sistemden tamamen ayrılan ya da mesleki eğitim için okulu bırakan bütün öğrencilere gönderilmiştir. Ancak öğrencilerin tamamı geri dönmemiştir. 2006 yılında ankete geri dönmeyen öğrencilerin oranı %33 olup bu 2007 ve 2008 yılında daha azdır. Bu nedenle 2006 yılında PISA ya katılan 14.170 öğrencinin %51'i olan 7.299 kişi örneklemden çıkarılmıştır. Verilerin analizinde çoklu regresyon modelleri kullanılmıştır. Analizin sonuçlarına göre 15-18 yaş arası öğrencilerin PISA puanları okul terkinin özellikle düşük başarı gösteren öğrenciler için iyi bir şekilde yordamaktadır. Buna ek olarak bireysel ve sosyal dezavantajlılık

durumu PISA puanları ve okul terki ilişkisi arasında hem doğrudan hem de dolaylı bir şekilde önemli bir rol oynamaktadır.

Paura ve Arhipova (2014) yükseköğretim lisans programında öğrencilerin okul terkinin sebep analizi adlı çalışmalarında; yazarlar Litvanya Ziraat Üniversitesi mühendislik lisans bölümlerinde okuyan birinci sınıf öğrencilerinin okul terki sebeplerini araştırmışlardır. Araştırmanın analizinde orantılı tehlike modeli kullanılmıştır. Modelin değişkenleri ise öğrencilerin cinsiyeti, lise mezuniyet notları, öğrencilerin çalışmak istediği program önceliği ve finans kaynağıdır. Veri seti 2011-2012 akademik yılındaki beş mühendislik bölümünden 677 tam zamanlı öğrenciyi içermektedir. Araştırmanın sonuçlarına göre Litvanya Ziraat Üniversitesi mühendislik bölümlerindeki öğrencilerin yaklaşık %34'ü okudukları bölümün müfredatına ve öğrencilerin lise mezuniyet notlarına bağlı olarak ilk yılda okulu terk etmiştir. Öğrencilerin üniversitedeki notları cinsiyet ve okudukları bölüm öğrencilerin okulu terk etmesinde ana sebeplerdendir.

O'keeffe (2013), yaptığı çalışmayla okul terklerinin nedenlerinden bazıları olarak akıl sağlığı, fiziksel engelli olma, sosyo ekonomik durum ve etnik kökeni inceler ve bu problemlere olası çözümlerini sunmaktadır. Çalışmaya göre ilk yılını okuyan öğrencilerin okul terkine daha eğilimli oldukları görülmüştür. Öğrencinin kuruma karşı geliştireceği bir aidiyet hissinin, öğrencinin okula devamında önemli bir unsur olduğunu savunur. Bu bağlamda öğrencilere önem verilen, destekleyici ve onları kabul eden bir çevrenin onlarda bir aidiyet hissinin oluşmasında önemli olduğunu ifade eder. Bununla birlikte öğrenci-öğretmen arasında gelişecek olumlu ilişkilerle, danışma merkezlerinin etkili çalışması ve farklılıkların ve çeşitliliğin takdir edildiği bir ortamda gelişeceğini iddia eder.

Haddow (2013) kurum ile kurulan olumlu ilişkilerin okul terkinin önüne geçmede önemli bir unsur olduğun yola çıkarak kütüphanelerin kurum ile bir entegrasyon oluşturmada önemli bir unsur olarak algılanabileceğini ifade etmektedir. Bu nicel çalışmada kütüphane kullanımı ile okula devamlılık arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Kütüphane kullanımı, kitap ödünç alma, bilgisayara giriş elektronik kaynaklara ulaşım yolu ile ölçülmüştür. Bulgular devam gösteren öğrencilerin kütüphaneyi daha etkin ve çok kullandıklarını, kütüphaneden kitap aldıklarını göstermiştir. Olgun öğrenciler gençlere göre daha çok okulu terk etme

eğilimi göstermektedirler. Kütüphane kullanımı, uzaktan erişim öğrencinin devamı ile doğru oranda artmaktadır. Fakat sosyo ekonomik durum ile kütüphane kullanımı ve okula devam arasında bir ilişki bulunamamıştır. Bu bulgular gelişmiş bir kütüphanenin okula devam, entegrasyona sebep olabileceğini iddia etmektedir.

De Ridder ve diğerlerinin (2013) çalışması bazı hastalıkların okul terki riski üzerindeki etkisini ve ne kadara kadar ailenin, sağlık durumu ve okul terki arasındaki bu ilişkiyi etkilediğini incelemeye yöneliktir. Hastalıklar, kronik somatik hastalıklar, somatik belirtiler, psikolojik rahatsızlıklar, konsantrasyon güçlüğü, uykusuzluk ve aşırı kiloluluk olmak üzere yedi tanedir. Ailevi faktörler ise annenin eğitim düzeyi ve ailenin yaşam durumu (geleneksel-modern) olmak üzere iki tanedir. Araştırmaya 1995-1997 yılları arasında, 13-21 yaşları arasında 8.950 öğrenci katılmış ve %90 oranında geri dönüş sağlanmıştır. Bu veriler Young-HUNT 1 çalışmasından alınmıştır. Aileye ilişkin veriler de HUNT 2 çalışmasından alınmıştır. Anılan çalışmalar Norveç Ulusal Eğitim Veritabanı ve Norveç Ulusal Sigorta İdaresi tarafından toplanmıştır. Araştırmada okul terki riskini yordamak üzere lojistik regresyon yapılmış ve tüm değişkenlerle oluşan modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre sağlık problemleri olması okul terki riskini artırmaktadır. Ayrıca birden fazla hastalık bulunması bu riski daha da artırmaktadır. Bunun dışında ailede sağlık durumu kötü olan kardeşler varsa bu durumda da okul terki riski olmayanlara daha fazladır.

Landis ve Reschly (2010) zorunlu eğitime devam ve lisede okul terki ve tamamlama üzerine bir değerlendirme adlı çalışmalarında 9, 10, 11 ve 12. sınıflarda okulu terk eden öğrencilerin yüzdelerinin ne olduğunu bu yüzdelerin zorunlu okula devam etme yaşları olan 16, 17 ve 18. yaşlarda eyaletlere ve ülkenin bölgelerine göre (kuzey-doğu, güneydoğu, ortabatı ve batı) değişimini, aynı bölge içerisinde yakın zamanda zorunlu eğitim yaşının yükselmesine ilişkin kanunları yürürlüğe koyan eyaletlerle zorunlu eğitim yaşını 16 da sabit tutan eyaletlerin okul terki oranlarının nasıl değiştiğini ve lise tamamlama yüzdelerinin zorunlu eğitim yaşının 16, 17, 18. olduğu eyalet ve bölgelerde eyalete ve zorunlu eğitim yaşına göre değişimini incelemiştir. Veriler Bileşik Devletler Eğitim Departmanındaki Eğitim İstatistikleri Ulusal Merkezinden alınmıştır. 9. sınıftan 12. Sınıfa kadar bütün liselerdeki öğrencilerin sayısı kadar veri elde edilmiştir. Verilerde her sınıftaki

okulu terk eden toplam öğrencilerin sayısı ve liseyi tamamlayan öğrencilerin toplam sayısı 50 eyalet ve Columbia bölgesi için bulunmaktadır. Bu verilere göre okul terki bir önceki yıl okula devam etmiş ancak içinde bulunan yılın başında okula devam etmemiş ve okulu tamamlamamış kişiler şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanıma başka bir okula geçen, ölen, başka bir ülkeye taşınan ya da hastalık yüzünden okul dışında kalmış kişiler dahil edilmemektedir. Öğrenciler eğer bir lise diploması almışlarsa okulu tamamlayanlar olarak kategorize edilmiştir. Veriler 2001-2002 akademik yılı ile 2005-2006 akademik yılı arasındaki öğrencilerden elde edilmiştir. Verilerin analizinde ki-kare analizleri ve karşılaştırmalar yapılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre zorunlu okul devamlılığı yaşı ile okul terki zamanlaması arasında küçük bir ilişki bulunmuş fakat liseden mezun olma durumu ile anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bundan başka okula zorunlu devam yaşını arttıran eyaletler için okul terki oranlarının azaldığına dair ayırt edici bir durum da ortaya çıkmamıştır.

Drewry ve diğerleri (2010), Sosyal sermaye ve lise okul terki arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma yapmışlardır. Çalışma nitel araştırma olup, fenomenolojik olarak desenlenmiştir. Çalışmada liseyi terk eden 18 yaş ve üstü beş kişi ile görüşme yapılmıştır. Çalışma grubundaki kişiler amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiş olup katılımcılar için kriterler; anadillerinin İngilizce olması, liseyi terk ettikten sonra başka herhangi bir eğitim kurumuna devam etmemesi ve araştırma için gönüllü olması şeklindedir. Kriterlere uyan 200 kişiden ancak beş kişi çalışma için gönüllü olmuştur. Yapılan görüşmeler kişilerin okulu terk ediş hikâyelerinden oluşmaktadır. Araştırmanın temaları sosyal sermaye açısından üç başlıkta toplanmıştır. Bunlar; okul sosyal sermayesi, aile sosyal sermayesi ve toplum sosyal sermayesidir. Araştırmanın sonuçlarına göre katılımcıların hiç birinin aileleri okulları ve içinde yaşadıkları toplumla bu kişilerin okulu tamamlamalarında destek olabilecek bir ilişkisi yoktur. Katılımcıların çoğunda, öğrencilerin okulu tamamlamaya dair istekleri vardır fakat hiç birinin okul dışından onlara gerekli bilgi ve teşviki sağlayacak biri ile ilişkileri olmamıştır. Öğrencilerin genellikle sosyal sermayelerine erişimi kendi olanaklarına göre vardır fakat hiç biri okulu tamamlamak için bunu kullanmamıştır.

Vilhjálmssdóttir (2010), uzun süreli bu çalışma kötü organize edilmiş mesleki düşüncenin okul terkine etkisini araştırmıştır. Örneklemde yer alan 377 öğrenci 15-

16 yaşlarında iken kariyer eğitimi üzerine yapılan bir değerlendirme çalışmasına katılmışlardır. Kelly'nin mesleki yapıları ölçme metodu, mesleki düşünmenin kazançlarını ölçmek için kullanılmıştır. Sekiz yıl sonra yapılan çalışmayla bu eğitimsel süreç hakkında bilgi toplanmış ve 15-16 yaşında iken mesleki yapının gelişiminin kazandırılıp kazandırılmamasının okul terkine etkisi incelenmiştir. Sonuçlar; 15-16 yaşında mesleki yönelme kazanmış olanların okuldan mezun olduğu görülmüştür.

Hirschfield, (2009) Diğer bir çıkış yolu: Erken yaşta tutuklanmanın lise düzeyinde okul terkine etkisi, adlı çalışmasında Chicago şehir merkezindeki 4.844 öğrenci ile çalışmıştır. Analizde yapılan lojistik regresyonlara göre ilk defa 9. ya da 10. Sınıfta tutuklanan öğrencilerin hiç tutuklanmayanlara göre altı ila sekiz kat daha fazla okulu terk ettikleri görülmüştür. Bunların 9. ve 10. sınıfta okulu terk etme oranları ise aynı yıl içinde 3,5 kat daha fazladır. Nedensel çıkarsamayı iyileştirmek için dokuzuncu sınıfta ilk defa tutuklanan 228 öğrenci dokuzuncu sınıfa giden 153 öğrenci (yani diğerlerinden bir yıl sonra tutuklanan) karşılaştırılmıştır. Bu şekildeki bir örneklem kısıtlaması ile çoğu değişkeni birbirinden ayırt etmek oldukça zordur. Fakat yine de modellerdeki çoğu ilgili kovaryant değişkenlere göre erken yaşta tutuklanma erken okul terkini arttırmıştır. Sonuç itibariyle tutuklanmak şehir okullarına katılımı zayıflatmakta ve bu okulların eğitime ilişkin kapasitelerini düşürmektedir.

Randolph, Fraser ve Ornthner (2006), Lise düzeyi okul terkine zaman değişimli aile risk faktörlerinin değerlendirdikleri çalışmasında Annenin çalışma durumu ve gelirin lise düzeyinde okul terkini anlamlı bir şekilde yordadığını buldular. Çalışmanın verileri Ocak 1993 yılından, Haziran 1997 yılına kadar İstihdam Güvenlik Komisyonunun (ESC) İşsizlik Sigorta Sistemine kayıtlı (UIS) ailelerden 18 çeyrek dönem boyunca toplanmıştır. Araştırmaya 686 öğrenci katılmıştır. Öğrenciler, 1992-1993 ve 1993-1994 eğitim-öğretim yılında lise birinci sınıfa (9. Sınıf) başlayanları içermekte ve bu öğrencilerin aileleri Bakmakla Yükümlü Çocukları olan Ailelere Yardım fonundan para yardımı almaktadır. Aynı zamanda fondan yararlanan ailelerin, İş fırsatları ve Temel Beceri Eğitimi programına 1 Ocak 1993'den 31 Aralık 1994'e katılmaları gerekmektedir. Çalışmanın başlangıcında anneler bekârdır. Çalışmada lojistik regresyon yapılmış olup bağımlı değişken okul

terki riskidir. Bunu yordayan değişkenler zaman değişmeyen model için öğrenciler açısından; cinsiyet, etnisite, okula devam etme durumu, okuldan uzaklaştırıldığı gün sayısı, okula gelmediği gün sayısı, müfredat dışı etkinliklere katılma durumu, anneler açısından; gelir, bir işte çalıştığı çeyrek dönem sayısıdır. Bu modelde annenin çalıştığı süre toplam çalışılan çeyrek dönem sayısını, annenin elde ettiği gelir toplamda kazandığı parayı ifade etmektedir. Zaman değişen model için ise annenin elde ettiği gelir ve çalıştığı süre modelden çıkarılmıştır. Bu modelde annenin elde ettiği gelir her bir çeyrekte kazandığı parayı, annenin çalıştığı süre ise çalıştığı her bir çeyreği ifade etmektedir.

İlk regresyon modelinde, dokuzuncu sınıfta sınıf tekrarı yapma durumu incelenmek için cinsiyet ve etnisite değişkenleri kontrol edilmiştir buna göre sınıf tekrarı yapan öğrencilerin sınıf tekrarı yapmayanlara göre okulu terk etme riski %89 daha yüksektir. Bundan başka Afrikan- Amerikan öğrencilerin okulu terk etme durumu Avrupa- Amerikan öğrencilerin okulu terk etme durumundan %60 daha risklidir. İkinci regresyon modelinde, okula katılım incelenmiş (okuldan uzaklaştırılan günler, devamsızlık ve müfredat dışı etkinliklere katılım) ve okuldan uzaklaştırılmanın ve devamsızlığın okul terki riskini arttırdığı görülmüştür. Diğer yandan müfredat dışı etkinliklere katılım okulu tamamlamada güçlü bir etkiye sahiptir. Müfredat dışı etkinliklere katılan öğrenciler katılmayanların %25'i kadar okul terk riskine sahiptir.

Ailenin ekonomik durum değişkenleri (annenin çalışma durumu ve ailenin geliri) hem zaman değişmeyen hem de değişen zamanlı ölçümlerde cinsiyet, etnisite, sınıf tekrarı ve okula katılım değişkenleri kontrol edilerek test edilmiştir. Zaman değişmeyen modelde annenin daha fazla çeyrek dönem çalışmasıyla okul terki arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ancak değişen zamanlı modelde diğer değişkenler kontrol edildiğinde annesi çalışan öğrencilerin annesi çalışmayan öğrencilere göre okul terki olasılığı 5,2 kat daha fazladır.

Zaman değişmeyen modelde annenin geliri annenin çalıştığı bütün çeyreklerde kazanılan toplam miktarı ifade etmektedir. Bu modelde toplam gelir ile okul terki riski arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ancak değişen zamanlı modelde diğer değişkenler sabit tutulduğunda geliri az olan ailelerin çocuklarının %78'i kadar geliri fazla olan ailelerin çocukları okulu terk etmektedir.

Griffin (2002), Akademik özdeşleşememe ve etnisitenin lise düzeyinde okul terkine etkisini araştırdığı çalışmasında Florida eyaletindeki 132.903 lise öğrencisinden öğrencilerin okulu terk edip etmeme durumu, etnisite ve öğrencilerin akademik başarı puanlarına ilişkin veri toplamıştır. Çalışma nicel bir araştırma olup, veriler Florida daki 14 okul bölgesinden 1990-1991 öğretim yılında toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %1,8'i Asyalı, %22,1'i siyahi, %15,9'u İspanyol, %63,3'ü beyazdır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %49,3'ü kadındır. Araştırmaya toplamda 75 lise katılmıştır. Araştırmanın analizinde lojistik regresyon yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre etnisite, cinsiyet ve akademik ortalamasının üçü birden okul terki riskini anlamlı olarak yordamamaktadır. Bu nedenle değişkenlere ilişkin ikili gruplar halinde farklı bir model geliştirilmiştir. Bununla beraber akademik başarı puanı ve cinsiyet değişkenleri de beraber okul terki riskini anlamlı olarak yordamamıştır. Bu nedenle diğer bir modele geçilmiştir. Bu modelde akademik başarı ortalaması ve etnisite okul terki riskini anlamlı olarak yordamaktadır. Buna göre İspanyol ve siyahi öğrencilerin okul terki riski beyaz ve Asyalılara göre daha fazladır. İspanyolların okul terki riski siyahilerden daha fazladır. Asyalılar ve beyazlar arasında ise okul terki açısından anlamlı bir ilişki yoktur. Bununla beraber Asyalı öğrencilerin akademik başarı puan ortalamalarındaki bir puanlık artış okulda kalma olasılıklarını %317 arttırmaktadır. Beyazlar, siyahiler ve İspanyollar için ise bu oranlar sırasıyla %274, %194 ve %136 şeklindedir.

Pittman ve Chalker (1994) yaptıkları çalışmayla kırsal kesimlerde mesleki eğitim kurslarına katılım ile okul terki arasında ilişkiyi incelemek için düzenlenmiştir. 442 mezun ile 442 okul terk eden birey cinsiyet, yaşanan bölge, okuma becerisi ve sosyo ekonomik durum açısından kıyaslanmıştır. İlave testler mezun ve terk edenler arasında cinsiyet, okuduğunu anlama, SES ve aynı okula devam etme açılarından yapılmıştır. Sonuçlar; okulu terk edenlerin ve mezunların mesleki eğitime katılıp katılmadıkları ile ilgili bir fark olmadığını ortaya koymuştur. Mesleki eğitime katılımın lise öğrencilerinin okul terki kararlarında etkisinin olmadığı var ise de çok önemli olmadığını ortaya koymuştur.

Yorğun (2014), Lise Öğrencilerinde Okul Terki Riskinin İncelemesi adlı çalışmasında, lise öğrencilerinde okul terki davranışlarını aile, arkadaş, eğitim,

benlik saygısı ve gündelik sıkıntılar ile bazı demografik değişkenlerin okul terkini yordama durumunu incelemiştir. Araştırmada karma yöntem uygulanmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen “Okul Yaşantıları Ölçeği” (OYÖ) yordanan değişkenlerde kullanılmıştır. “Gündelik Sıkıntılar Ölçeği”, “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği” ve “Demografik Bilgi Formu” yordayıcı değişkenlere kullanılmıştır. Çoklu regresyon analizi sonuçları, okul terkini yordayan değişkenlerin cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik başarı düzeyi, okul değiştirme, kardeş sayısı, gündelik sıkıntılar – aile, arkadaş, gündelik, arkadaş çevresi, öğretim yaşamı, geniş çevre sıkıntılı-değişkenlerinin olduğunu göstermiştir. Nitel araştırma sonuçlarına göre okul terkine neden olan en önemli faktör akran etkisi ve akademik başarısızlık olduğu görülmüştür.

Tamer (2014), Trabzon İli Genel Liselerde Okulu Terk Nedenlerinin Belirlenmesi çalışmasında, herhangi bir genel liseye kaydolduğu halde, farklı nedenlerden dolayı okulu terk eden bireylerin terk nedenleri ve terk durumunun neden olduğu sorunları belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Araştırma Trabzon’a bağlı ilçelerdeki genel liselerde okulu terk eden bireylerle yapılmıştır. Araştırma’da Pierre Bourdieo’nun sermaye kuramı esas alınarak bireyin sahip olduğu farklı sermaye türlerinin bileşimini çıkarmaya çalışmıştır. Ancak, araştırma grubundaki gençler arasında sermaye türlerine sahip olma derecesi arasında çok keskin fark görülmemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, sosyal sermaye açısından, ebeveynlerinin eğitim düzeyi yüksekliği, arkadaş-öğretmen-idarecileriyle olumlu ilişkileri okulu terk etme riskinin azalttığı bulunmuştur. İyi bir üniversite eğitim alma ve daha iyi bir sahibi olma yoluyla kültürel sermayenin ekonomik sermayeye dönüşümü vurgulanmaktadır.

Öğülmüş (2013), Ortaöğretimde Sınıf Tekrarı, Okul Terk Sebepleri Ve Örgün Eğitim Dışında Kalan Çocuklar Politika Önerileri adlı rapor Milli Eğitim Bakanlığı ile Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) işbirliğince yapılan çalışmanın temel amacı, sınıf tekrarı yapan ve okulu terk eden çocuklar ile örgün eğitim dışında kalan çocukları daha iyi tanımak ve onların eğitim haklarının önündeki tespit ederek eğitimlerine kaldıkları yerden devam etmelerini sağlamaktır. Araştırmada, nicel ve nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. NUTS 1 düzeyinde 12 bölgeden belirlenen 15 ilde (Afyonkarahisar, Ağrı, Aksaray, Balıkesir, Gümüşhane, İstanbul,

Kahramanmaraş, Kars, Konya, Muş, Sakarya, Sinop, Şanlıurfa, Şırnak ve Van) sınıf tekrarı yapan öğrencilerden (N=2599) anket yoluyla toplanmıştır. Bölgelerden, ortaokuldan ortaöğretime geçiş oranının en düşük olduğu iller seçilerek araştırma kapsamına alınmıştır. Benzer şekilde, ortaöğretimde okulu terk eden çocuklar (N=2574) ile örgün eğitim dışında kalan 14-18 yaş grubundaki çocuklardan da (N=2466) anket aracılığıyla veri toplanmıştır. Nitel veriler ise sınıf tekrarı incelemesinde 600 (her biri 120'den oluşan öğrenci, veli, öğretmen, yönetici ve akran grubu üyeleri), okul terki grubunda 600 (her biri 120 kişiden oluşan öğrenci, veli, öğretmen, yönetici ve akran grubu üyeleri) ve örgün eğitim dışında 240 çocuk olmak üzere toplam 1440 kişiden görüşme ile elde edilmiştir. Araştırma sonucunda; sınıf tekrarı yapan öğrencilerin büyük bölümünün ailelerinin sosyoekonomik düzeyleri ile ekonomik seviyelerinin düşük olduğu saptanmıştır. Araştırma bulguları, okul düzeyinde hazırlanan ders programlarının düzenleniş biçimi, öğretilen konuların ilgi çekici olmaması, okulun açılış ve kapanış saatlerinin uygun olmaması gibi faktörlerin öğrencilerin sınıf tekrarı yapmaları üzerinde önemli ölçüde rol oynadığını göstermektedir. Öğrencilerin %43'ü zor derslerin aynı güne konulduğunu, %24'ü okulda öğretilenlerin ilgisini çekmediğini ve %23'ü okulun giriş, çıkış saatlerinin uygun olmadığını ve bu nedenle sınıf tekrarı yaptıklarını ifade etmişlerdir. Araştırma bulgularına göre okul terkine etki eden faktörler arasında okula bağlı nedenler (sınıf tekrarı, başarısızlık, devamsızlık), kişisel nedenler (farklı okul tercihi, evlilik, kız-erkek ilişkileri), maddi durum (okul dışında farklı bir işte çalışma), arkadaş etkisi (kötü alışkanlık) ve okula karşı tutum (öğretmenler, dersler, okulu sevmeme) önemli rol oynamaktadır.

Taş, Seviltopu, Bora ve Demirkaya (2013), Meslek Lisesi Öğrencilerinin Okul Terk Nedenleri adlı çalışmasında, meslek lisesinden okulu terk etmiş öğrencilerin okulu terk nedenlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Nitel araştırma yöntemlerinden, durum çalışma deseni kullanılmıştır. Sağlık sebebi dışında kartopu örnekleme yöntemiyle okulu terk eden 19 kişiyle görüşme yapılmıştır. Araştırmada; bireysel, okuldan, aileden ve çevreden kaynaklanan okulu terk nedenlerine ulaşılmıştır. Öğretmen ve akranların tutum ve davranışlarının, ailenin destek durumunun okul terkinde etkisi olduğu saptanmıştır. Okulu terk eden katılımcıların

çoğu okula dönmeyi hiç düşünmekle birlikte, terk sürecinde rehberlik servisiyle görüşmeyi gerekli görmemişlerdir.

Bayhan, Galgıç (2012), Liseyi Terk Eden Öğrencilerin Tecrübelerine Göre Okul Terki adlı çalışmasında, liseyi terk etmiş öğrencilerin görüşlerine göre okul terk nedenlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmada, 2011-2012 öğretim yılında Kocaeli'ye bağlı Gölcük, Körfez, İzmit ve Gebze ilçelerinde Merkezi Eğitim Merkezlerinde çıraklık eğitimi alan ve liseyi 9. Sınıfta terk etmiş 25 katılımcı ile görüşme yapılmıştır. Araştırma sonunda başarısızlık, okuldan ve derslerden sıkılma, devamsızlık, karşı cinse duygusal bağlanma, çeşitli alışkanlıklar, sorunlar karşısında şiddete başvurma, disiplin ve sağlık sorunundan kaynaklı *kişisel nedenler*, şiddet, olumsuz iletişim yaklaşımı gösteren *öğretmen, idareci ve aile yaklaşımlarından* kaynaklı nedenlerinden okulu terk ettiği bulunmuştur.

Özer, Gençtanırım ve Ergene (2011), Türk Lise Öğrencilerinde Okul Terkinin Yordanması: Aracı ve Etkileşim Değişkenleri İle Bir Model Testi adlı çalışmasında, ilk olarak dürtüsel davranma ile okul terk etme riski arasındaki ilişkiye disiplin cezası almanın, asosyal davranışların, madde kullanımının etkisini incelemiştir. İkinci olarak öğretmen yaklaşımı ve asosyal davranışın okul terki üzerindeki etkisi ele alınmıştır. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmada, Riskli Davranışlar Ölçeği ve Algılanan Sosyal Destek Ölçeği 2009-2010 altı farklı lisede öğrenimlerine devam eden 478 öğrenciye uygulanmıştır. Sonuç olarak, okul terk riskini aile ve arkadaş desteğinin azalttığını, dürtüsel davranmanın ise arttırdığını göstermiştir. Disiplin cezası, zararlı madde kullanımı ve antisosyal davranışların okulu terk etme riskini arttıran aracı değişkenlerdir. Öğretmen desteğine bağlı olarak antisosyal davranışlarla okulu terk etme durumu arasındaki ilişki değişmektedir. Cinsiyet ve okulu terk etme riski arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplanma araçları, veri toplanması ve çözümlenmesi süreci yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmada hem nitel hem de nicel yöntemlerin kullanılarak veri toplandığı karma araştırma yöntemine göre gerçekleştirilmiştir. Karma yöntem, araştırma probleminin daha iyi anlaşılması için hem nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı bir araştırma yöntemidir (Creswell, 2012). Araştırma, görüşme ve anket tekniklerini içerecek şekilde ardışık araştırma stratejisine göre tasarlanmıştır. Buna göre çalışma karma araştırma yöntemi içerisinde keşfedici sıralı desen olarak nitelendirilebilmektedir. Keşfedici sıralı desen nitel araştırma yöntemiyle toplanan verilerin çözümlenmesine öncelik vererek keşfedilen sonuçlar üzerinden ikinci aşama olan araştırmanın nicel boyutuna geçilerek sonuçların test edilip genelleştirilmesi esasına göre tasarlanmaktadır (Creswell ve Clark, 2014).

Bu araştırmada da öncelikle nitel veri toplama yöntemiyle görüşme tekniği kullanılarak, lise öğrenimini terk eden öğrencilerden okul terki hakkında görüşleri alınmıştır. Araştırmanın nitel boyutu durum çalışması desenine göre tasarlanmıştır. Durum çalışması güncel bir olgunun kendi yaşam çerçevesi içinde çalışılması ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılabilir. Bir başka deyişle durum çalışması araştırmacının “neden?” ve “nasıl” sorularına odaklanarak “hedeflenen durumu” derinlemesine ve ayrıntılı olarak irdelemek istediğinde kullanılmaktadır (Yin, 2003). Araştırma deseni olarak, durum çalışması desenlerinden birisi olan “iç içe geçmiş tek durum” deseni benimsenmiştir. İç içe geçmiş tek durum deseninde, tek bir durum içinde çoğu kez birden fazla alt tabaka veya birim olduğu varsayılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Hedeflenen durum bir işlev ya da eylemden daha çok belirli bir sınırla çevrelenmiş bir sistemi (Merriam, 2009, s.40) varlığı, teşekkülü ya da birimi ifade eder (Stake, 2006, s. 1). Yapılan araştırmada, ele alınan tek durum, Şanlıurfa il merkezinde herhangi bir ortaöğretim kurumunda okurken, herhangi bir nedenden dolayı okulu terk edip açık lisede öğrenim gören öğrencilerin durumu olarak düşünülmüştür.

Araştırmanın ikinci aşamasında veriler nicel araştırma yöntemiyle elde edilmiştir. Araştırmanın nicel boyutu betimsel tarama modelinde tasarlanmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da o anda var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyen, tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Tarama modelinde bilimin gözleme kaydetme, olaylar arasındaki ilişkileri tespit etme, kontrol edilen değişmez ilişkiler üzerinde genellemelere varmaya olanak sağlanmaktadır (Karasar, 2007, s. 79).

3.2. Çalışma grubu

Araştırmanın nitel boyutu için çalışma grubunda olasılıksız örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme tekniğiyle belirlenmiş 30 kişiyle görüşme yapılmıştır. Amaçlı örnekleme, araştırmacının, belirli kişiler ya da olaylar hakkında bir şey biliyor olduğu durumlarda uygulanır ve en iyi veriyi üretmek için kasıtlı olarak özel olanlar seçilir. Araştırmacının bakış açısından sorulan soru şudur: “ben araştırma konusu ve çalışılan insan ve olay yelpazesi hakkında şimdiden ne biliyorum, en iyi bilgiyi kim veya ne sağlayabilir? Amaçlı örneklemin avantajı araştırmacıya, araştırma için kritik olacağına inanılan insan ve olaylara dönme şansı vermesidir (Denscombe, 2007). Araştırmanın çalışma grubu, 2014-2015 öğretim yılı bahar döneminde Şanlıurfa il merkezinde okulu terk etmiş açık lisede okuyan 30 öğrenciyi kapsamaktadır. Bu öğrenciler kartopu örnekleme ile belirlenmiştir. Bu yaklaşım araştırmacının problemine ilişkin olarak zengin bilgi kaynağı olabilecek birey ya da durumların saptanmasında etkilidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.111). Buna göre çalışma grubunun özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Okul Terk Yılı	Terk ettiği sınıf	Lise Türü	Sınıf tekrarı yapma durumu	Kardeşlerinin sınıf tekrarı yapma durumu	Kardeşlerinin okul terk durumu
Fatma	Kadın	16	2014	9. sınıf	Anadolu	Evet – 9. s	Yok	Var
Cennet	Kadın	18	2014	9. sınıf	Anadolu	Evet-9.s	Var	Var
Abdullah	Erkek	22	2014	12. sınıf	A. İmam H	Evet- 12. s	Yok	Var
İbrahim	Erkek	18	2011	9. sınıf	Anadolu	Hayır	Yok	Yok
Mahmut	Erkek	18	2013	9. sınıf	A. İmam H.	Evet-2.s	Var	Var
Mehmet	Erkek	18	2014	11. sınıf	A. İmam H.	Hayır	Yok	Yok
Merve	Kadın	18	2013	9. sınıf	A. İmam H.	Hayır	Yok	Var
Meryem	Kadın	17	2014	9. sınıf	A. İmam H.	Hayır	Yok	Yok
Münevver	Kadın	17	2014	9. sınıf	Anadolu	Evet-9. s	Yok	Var
Ruken	Kadın	19	2012	9. sınıf	Anadolu	Hayır	Var	Yok
Şevket	Erkek	18	2014	9. sınıf	Mesleki T.	Evet-1. ve 7.	Var	Var
Yıldız	Kadın	18	2012	9. sınıf	A. İmam H.	Hayır	Yok	Var
Yusuf	Erkek	20	2012	10. sınıf	Anadolu	Evet-9.ve 10.	Var	Var
Zeynep	Kadın	18	2012	9. sınıf	Mesleki T.	Hayır	Yok	Var
Ahmet	Erkek	20	2011	9. sınıf	Anadolu	Evet-9.	Yok	Var
İsmail	Erkek	20	2014	9. sınıf	A. İmam H.	Evet- 9.	Yok	Var
Özkay	Erkek	19	2012	9. sınıf	Anadolu	Evet-9.	Yok	Yok
Yaşar	Erkek	20	2010	9. sınıf	Anadolu	Hayır	Yok	Yok
Mustafa	Erkek	20	2012	9. sınıf	Anadolu	Evet- 9. (2kez)	Yok	Yok
Ayşegül	Kadın	17	2013	9. sınıf	Ç.P.L.	Hayır	Yok	Yok
Kübra	Kadın	18	2014	10. sınıf	Mesleki T.	Evet-10.	Yok	Yok
Berfin	Kadın	18	2013	10. sınıf	Anadolu	Hayır	Yok	Yok
Esra	Kadın	21	2009	9. sınıf	Anadolu	Hayır	Yok	Var
Fidan	Kadın	21	2009	9. sınıf	Anadolu	Hayır	Yok	Yok
Müslüm	Kadın	19	2013	9. sınıf	Anadolu	Evet- 9. (2kez)	Yok	Var
Mert	Erkek	21	2014	9. sınıf	A. İmam H.	Evet- 9.	Yok	Var
Yunus	Erkek	18	2011	9. sınıf	Mesleki T.	Hayır	Yok	Yok
Can	Erkek	19	2012	9. sınıf	Anadolu	Evet-9.	Var	Var
Salih	Erkek	16	2014	9. sınıf	Mesleki T.	Evet -9.	Yok	Yok
Orhan	Erkek	18	2014	9. sınıf	Anadolu	Evet- 9. (2kez)	Yok	Yok

Tablo 1’de görüldüğü üzere, katılımcıların 13’ü (%43,3) kadın, 17’si (%56,7) erkektir. Katılımcıların 12’si (%40) 2014, 5’i (%16,7) 2013, 7’si (%23,3) 2012, 3’ü (%10) 2011, 1’i (%3,3) 2010 ve 2’si (%6,7) 2009’da okulu terk etmiştir. Katılımcıların 25’i (%83,3) 9. , 3’ü (%10) 10. ve 2’si (%6,7) 11. sınıftan okulu terk etmiştir. Katılımcıların 16’sı (%53,3) Anadolu, 8’i (%26,7) Anadolu İmam Hatip, 5’i (%16,7) Mesleki Teknik Anadolu Lisesinden ve 1’i (%3,3) Çok Programlı Liseden okulu terk etmektedir. Katılımcıların 17’si (%56,7) sınıf tekrarı yaparken 13’ü (%43,3) sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcılardan 9’u (%30) 9. , 1’i (3,3) 2. , 1’i (%3,3) 10. , 1’i (%3,3) 12. sınıfta kalırken; 3’ü (%10) 2 kez 9. sınıfta, 1’i (%3,3) 1. ve 7. sınıfta, 1’i (%3,3) 9. ve 10. sınıfta sınıf tekrarı yapmıştır. Katılımcıların 6’sının (%20) kardeş/kardeşleri sınıf tekrarı yaparken 24’ünün (%80) kardeş/kardeşleri

sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcıların 16'sının (%53,3) kardeş/kardeşleri okulu terk ederken, 14'ünün (%46,7) kardeş/kardeşleri okulu terk etmemiştir.

Araştırmanın nicel boyutunda evren ve örneklem belirlenirken bir takım güçlüklerle karşılaşmıştır. 2013-2014 Eğitim Öğretim Yılından itibaren zorunlu eğitime geçildiği için Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri [MEBBİS] Sorgu Modülü içerisinde lise düzeyinde okulu terk eden öğrencilere ait bir sorgu modülü bulunmamaktadır. Bu nedenle Şanlıurfa il merkezi genelinde lise düzeyinde okulu terk etmiş ve açık liseye kayıt yaptırmış öğrenci sayısı net olarak belli değildir. Ancak ilköğretim ve ortaöğretimde okulu terk etmiş ve 2014/2015 güz döneminde açık liseye kayıt yaptıran 8.008 (%61,07) erkek, 5.105 (%38,93) kız olmak üzere Şanlıurfa il merkezinde toplam 13.113 öğrenci bulunmaktadır.

Araştırmanın evreninin bütün kademelerde okulu terk eden toplam 13.113 öğrenciden oluştuğu varsayıldığında, örneklem büyüklüğü Büyüköztürk ve meslektaşları (2010) belirttiği hesaplama yöntemine göre;

$$n = \frac{n_0}{1 + \frac{n_0 - 1}{N}}$$

$$n_0 = (t^2PQ)/d^2$$

P belirli bir özelliğe sahip olma, Q olmama oranını yansıtmaktadır. Evren için P tahmini yoksa $P = Q = 0.5$ alınabilir ve bu durumda varyans (PQ) en yüksek değeri (.25) alır ve bu şekilde en büyük örneklem büyüklüğüne ulaşır. Evren tahmini için sapma miktarı $d = .05$, güven düzeyi $(1-\alpha) = 0.95$ alınmıştır. Güven düzeyine gelen t değeri 1.96'dır (Büyüköztürk vd., 2010). Bu araştırmada örneklem büyüklüğünün belirlenmesi için aşağıda verilen adımlar izlenmiştir:

$n_0 = (t^2PQ)/d^2$ formülünde değerler yerine konulduğunda,

$$n_0 = (1,96^2 \times 0,25) / 0.05^2 = 0.9604 / 0.0025 = 384.16$$

$$n = \frac{384.16}{1 + \frac{384.16 - 1}{13.113}} = 373$$

Hesaplanan $n_0 = 384,16$ değeri formülde yerine konulduğunda, 373 kişi olarak ortaya çıkmaktadır. Bu formüle ek olarak, Creswell (2008) betimsel tarama modelindeki çalışmalarda bir hedef kitlenin belli bir konudaki yaygın kanısını ve

eğilimini değerlendirmek için en az 350 katılımcıdan veri toplanması gerektiğini ifade etmektedir. Bu nedenle örneklem büyüklüğünün ortaöğretim düzeyinde okulu terk edip açık lisede okuyan 373 kişiden fazla olması araştırma için yeterli olduğu kanısına varılmıştır. Bununla beraber, oranlı küme örnekleme yöntemiyle; cinsiyet açısından kümelenerek, %61 erkek, %39 kadın katılımcı oranı ulaşmak hedeflenmiştir. Ancak 13.113 öğrenciden ne kadarının lise düzeyinde okulu terk ettiği bilinmediğinden, araştırmada öncelikle veriler tüm öğrencilerden toplanmış daha sonra yalnızca lise düzeyinde okulu terk edip açık lise kayıt öğrencilerden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Bununla beraber okulu terk etmiş olan öğrencilerin her birine tek tek ulaşarak hazırlanmış olan “Ortaöğretim Okul Terki Anketi” (OOTA) dağıtmak çalışmanın finans ve zaman maliyetini çok fazla arttırmaktadır. Araştırmanın başından itibaren orta öğretim düzeyinde okulu terk eden öğrenci sayısı bilinmediği için araştırmacı olabildiğince fazla sayıda katılımcıdan veri toplama yoluna gitmiştir. Sonuç itibarıyla toplamda evrenin %20’sine ulaşılmıştır.

Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığından izin alınarak Şanlıurfa İl Milli Eğitim Müdürlüğünün yardımı ve koordinasyonu ile 30 Mayıs 2015 tarihinde il genelinde yapılan merkezi açık lise sınavına giren öğrencilerden her salonda gönüllü olanlara anketler dağıtılarak, veriler toplanmıştır. Merkezi açık lise sınavı 35 bina, 632 salonda yapılmış olup 11.483 öğrenci sınava katılmıştır.

Bu bağlamda toplamda 5.356 gönüllü katılımcı anketi doldurmuştur. Yapılan sınıflama sonrasında 1.897 öğrencinin ilköğretim düzeyinde okulu terk ettiği görülmüştür. Dolayısıyla geriye kalan ortaöğretim düzeyinde okulu terk eden 3.459 katılımcı araştırmanın kapsamına dahil edilmiştir. 474 anket geçersiz sayılmış olup 1.842 (%61.71)erkek, 1.143 (%38.29) kadın olmak üzere toplamda 2.985 katılımcının doldurduğu anket analize dahil edilmiştir.

3.3. Veri toplama araçları

Araştırmada karma desen doğrultusunda hem nicel ve hem de nitel veri toplama araçları kullanılmıştır. Nitel verilerin toplanmasında yarı-yapılandırılmış açık uçlu sorulardan oluşan bir görüşme formu hazırlanmıştır. Böylelikle katılımcılardan görüşme formunda yer alan açık uçlu soruları yanıtlamaları istenerek, okulu terk etmelerine sebep olan bireysel ve kurumsal faktörlerin

belirlenmesi amaçlanmıştır. Bireysel ve kurumsal etmenler öğrencilerin lise düzeyinde okul performanslarını etkileyen faktörler olarak Rumberher ve Lim'in 2008 yılında yaptıkları çalışma sonucu oluşturulan çerçeve esas alınarak incelenmiştir. Yazarlar, Amerika'da 1983'ten 2007'e kadar basılmış deneysel çalışmaları lise, okul terki, okulu bırakma, mezuniyet ve tamamlama kelimelerinin çeşitli kombinasyonlarını içerecek şekilde veri tabanını araştırdıktan sonra 1000 çalışmadan fazla bir başlangıç örneğine ulaşmışlardır. Çeşitli değerlendirmelerden sonra bu sayı 203 çalışmayı kapsayacak şekilde daraltılmıştır. Bu değerlendirme yapılırken ilk olarak ilgili bir alanyazını, özellikle son on yılı incelemişlerdir. Değerlendirmeyi yönetilebilir kılmak için okul terki ve mezuniyetin yordayıcılarını araştıran çok değişkenli istatistiksel çalışmalara odaklanmışlar ve tanılayıcı istatistiksel çalışmalar ve nitel çalışmaları çıkarmışlardır. Daha sonra araştırma Sosyal Bilimler Atıf İndeksindeki hakemli dergilerle kısıtlanmıştır. Buna ek olarak sistematik bir değerlendirme yapmak ve basılan çalışmanın kalitesini değerlendirmek oldukça zor olduğundan on-line dergilerde, kitap bölümlerinde, hükümet kurumları ve bağımsız örgütler (sivil toplum kuruluşları) tarafından basılan araştırma raporlarındaki deneysel çalışmalar da çıkarılmıştır. Sonunda bu 203 çalışma içerisinde farklı örneklemlerden oluşan 389 çalışma incelenmiş ve buna göre lise düzeyinde öğrencilerin okul performanslarına etki eden bireysel ve kurumsal faktörler belli bir çerçeve şeklinde gruplandırılarak okul terkine ilişkin kavramsal bir model oluşturulmuştur.

Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi alanında beş uzmanın görüşüne sunulduktan sonra pilot uygulamalar ile test edilip, asıl uygulama için son haline getirilmiştir.

Araştırmanın nicel boyutu için ise nitel araştırma yöntemiyle elde edilen verilerin analizinden sonra ortaya çıkan tema ve alt temalara ve ilgili alan yazına göre hazırlanan "Ortaöğretim Okul Terki Anketi" (OOTA) geliştirilmiştir. Anketin kapsam geçerliliğine ilişkin beş alan uzmanından görüş alınmıştır. Uzman görüşleri ve dilsel açıdan gerekli düzenlemeler yapılmış olup anket uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Ortaöğretim Okul Terki Anketi (OOTA) iki bölüm ve 50 maddeden oluşmaktadır. Birinci bölüm katılımcının; yaş, cinsiyet, medeni durum gibi demografik değişkenler ve ebeveynin eğitim, çalışma ve gelir durumu, kardeşler ve

arkadaşlarına ilişkin bilgi sunan 36 maddeyi içermektedir. İkinci bölüm ise; katılımcının okul hayatındaki çok yönlü öğrenci özelliklerini, ailesinin eğitimden beklentilerini, okulu terk etmeden önceki ve terk ettikten sonraki sürece dair bilgi veren 14 maddeyi içermektedir.

3.4. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmada geliştirilen nicel ve nitel veri toplama araçları örnekleme alan ortaöğretim düzeyinde okulu terkeden öğrencilere uygulanmıştır. Çalışmada toplanan nitel ve nicel veriler ayrı ayrı analiz edilmiştir.

Araştırmanın nitel boyutunda veri toplama süreci görüşme yoluyla gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, insanların deneyimlerini, bilgilerini, görüşlerini ve herhangi bir olay ya da olgu ile ilgili hislerini alır. Görüşme türü olarak yarı-yapılandırılmış (yüz yüze) görüşme tekniği kullanılarak ve görüşme sırasında açık uçlu sorulardan yararlanılmıştır. Görüşme sürecinin plânlı ve amaçlı olması özelliği, görüşme tekniğini, bir sohbet olmaktan farklı kılar ve onu hedeflere yönelik planlanmış bir veri toplama aracı yapmaktadır (Patton, 2002). Görüşme soruları araştırmanın amaç bölümünde belirtilen soruları temsil edecek şekilde hazırlanmıştır. Görüşmeler ses kaydı alınarak yapılmıştır. Her bir görüşme ortalama 45 dakika sürmüştür. Ayrıca araştırmacı tarafından EK-1, 2' de yer alan 'Etik Sözleşme' hazırlanarak tüm katılımcılara görüşmeden önce dağıtılmıştır. 'Etik Sözleşme' de araştırmanın amacına, katılımın isteğe bağlı olduğuna ve ses kayıtlarının gizli kalacağına ilişkin araştırmacıların taahhüdünü içeren bir metin yer almaktadır. Görüşme kayıtları daha sonra yazılı hale getirilerek öğrencilere tekrar gönderilmiş ve onay alınmıştır.

Çalışmanın nitel boyutunda görüşme tekniği ile elde edilen verilerin çözümlemesinde betimsel ve içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır. Analiz sürecinde NVIVO 11 programından yararlanılmıştır. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilir. İçerik analiz tekniğinde ise verilerin doğrudan aktarılmasından ziyade, toplanan verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşma amaçlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 223). Görüşmelerin dökümünde öğrencilere kod isim verilmiştir.

Analiz süreci ile veriler, kategoriler, temalar ve alt temalar halinde kodlanmıştır. Araştırmada kullanılan nitel araştırma yöntemine dayalı betimsel analiz tekniği ile verilerin analizi aşağıdaki aşamalar izlenerek gerçekleştirilmiştir.

Görüşme kayıtlarının dökümü: Bu aşamada, her bir kasette yer alan konuşmalar hiçbir değişiklik yapılmadan 'Görüşme Formu'na aktarılmıştır. Sözü, edilen form iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, görüşmenin yeri, tarihi ve saati, görüşülen kişi, görüşmeci, görüşme numarası ve sayfa numarası gibi bilgilere yer verilirken, ikinci bölümde betimsel indeks, satır numarası, betimsel veri, görüşmeci yorumu ve sayfa yorumu başlıklarına yer verilmektedir. Ses kayıtlarındaki konuşmalar hiçbir değişiklik yapılmadan görüşme formundaki betimsel veri sütununa yazılmıştır. Daha sonra kodlama anahtarının oluşturulması aşamasına geçilmiştir.

Kodlama anahtarının oluşturulması ve kodlanması: Bu aşamada, betimsel veri bölümündeki görüşme dökümleri okunmuş ve ilgili ilkelerin betimsel indeks bölümüne yazılması gerçekleştirilmiştir. Bu işlemi, araştırmacılar ve bir alan uzmanı birlikte yapmıştır. Uzman ve araştırmacılar birbirlerinden bağımsız olarak betimsel indeks oluşturmuştur. Araştırmacılar ve uzman oluşturdukları betimsel indekslere dayalı olarak kodlama anahtarında her bir amaç için uygun temaya işaretleme yaptıktan sonra kodlamaların karşılaştırılması ve güvenilirlik çalışması aşamasına geçilmiştir.

Kodlamaların karşılaştırılması ve güvenilirlik: Araştırmacılar ve uzman işaretlemelerinden 'Görüş Birliği' ve 'Görüş Ayrılığı' sayıları belirlenmiştir. Burada, araştırmacı ve uzman bir amaç için aynı temayı işaretlemiş ya da hiçbir temayı işaretlememişse bu 'Görüş Birliği' olarak kabul edilmiştir. Eğer, uzman ve araştırmacı aynı amaç için farklı temalar işaretlemişse, araştırmacının yapmış olduğu işaretleme temel alınmış, ancak bu durum 'Görüş Ayrılığı' olarak kabul edilmiştir. Araştırmanın güvenilirliği $\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}}$ formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994, s.64). Bu hesaplama göre güvenilirlik 0.88 olarak bulunmuştur.

Bu araştırmanın nicel verilerinin toplanmasında iki bölüm 50 sorudan oluşan "Ortaöğretim Okul Terki Anketi" (OOTA) uygulanmıştır. Araştırmada toplanan nicel

verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Veri seti üzerinden kayıp ve uç değerlere ilişkin incelemeler yapılarak veri setine son hali verilmiştir.

Nicel boyutun analizi kısmında, elde edilen veri seti üzerinden araştırma soruları doğrultusunda, lise düzeyinde okulu terk eden bireylerin okulu terk etmelerine sebep olan bireysel ve kurumsal faktörlere ilişkin betimsel istatistikler hesaplanmıştır. Buna ek olarak çapraz tablolar ve ki-kare testi ile ilgili değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde bulgular araştırma amaçlarında belirtilen sıraya göre verilmiştir. Bu bağlamda ilk olarak araştırmanın nitel verilerine ilişkin bulgular verilmiştir. Ortaöğretimde okulu terk etmiş 30 katılımcıdan elde edilen bulgularda sırasıyla; ortaöğretimde okulu terk eden öğrencilerin bireysel terk nedenlerine, kurumsal terk nedenlerine, arkadaşlarının okulu terk etme nedenlerine, okul terki sonrasındaki süreçlerine ve açık lise süreçlerine ilişkin görüşlere yer verilmiştir.

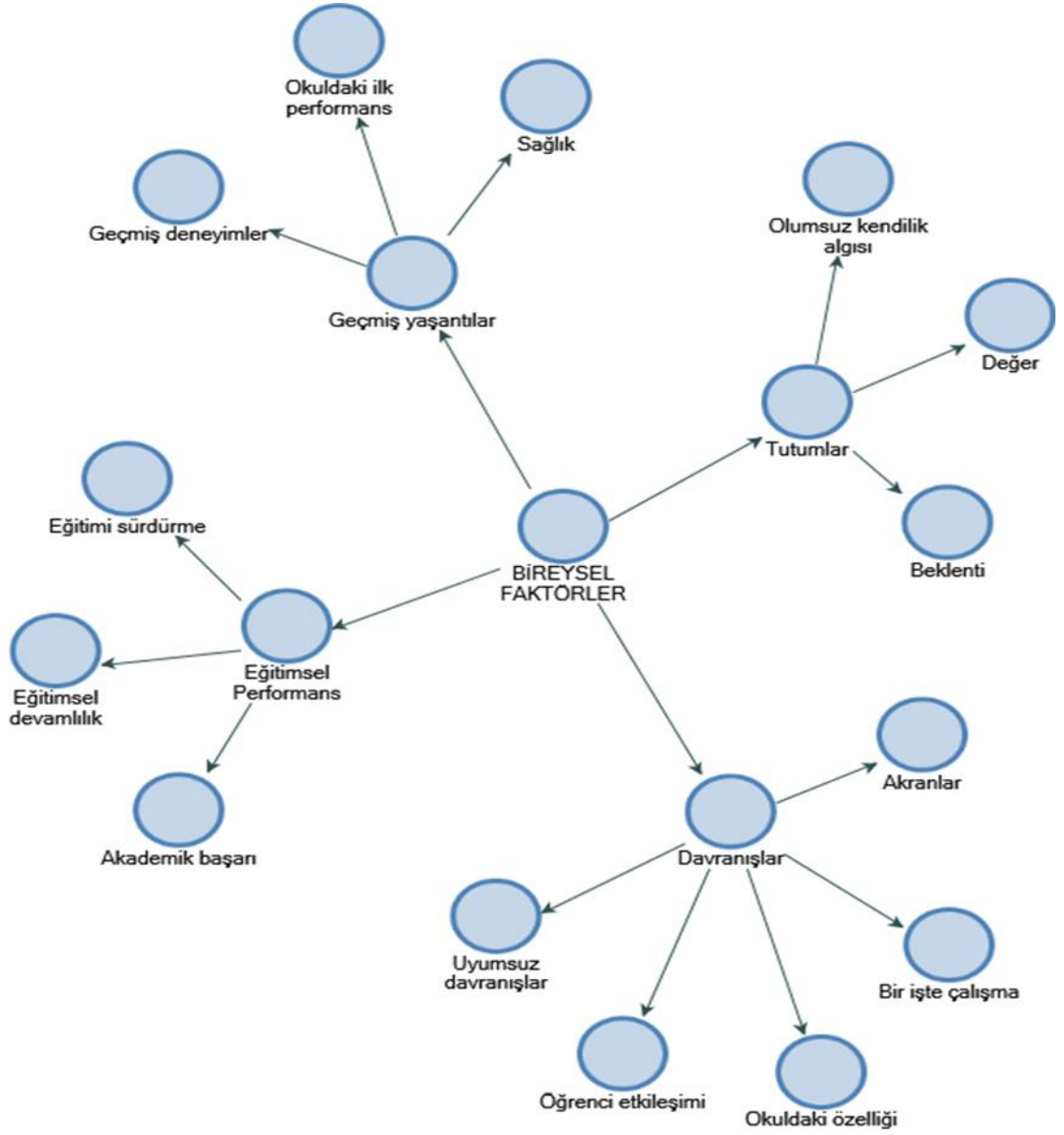
Araştırmanın nicel boyutunu ise, ortaöğretimde okulu terk etmiş 2985 katılımcıdan elde edilen veriler oluşturmaktadır. Bu kısımda, ortaöğretimde okulu terk eden öğrencilerin sosyo-ekonomik profilleri, bireysel faktörler ile eğitsel performans arasındaki ilişki ve kurumsal faktörler ile eğitsel performans arasındaki ilişkiye yönelik bulgular yer almaktadır.

Ayrıca çalışmada eğitsel performans Rumberger'in çalışmasında belirttiği gibi üç boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar (1) akademik başarı; (2) eğitimi sürdürme ve (3) eğitimsel devamlılık olarak ifade edilmiştir. Akademik başarı boyutunda temel değişken öğrencinin okulu bıraktığındaki not ortalamasıdır. Eğitimi sürdürme boyutu, (a) öğrencinin okul değiştirmesi ve (b) okulu terk ettiği sınıf olmak üzere iki değişkenden oluşmaktadır. Son olarak eğitimsel devamlılık boyutu; (i) öğrencinin okuldaki devamsızlık durumu, (ii) yapmış olduğu sınıf tekrarı ve (iii) en başarısız olduğu dersler olarak üç değişkenden oluşmaktadır.

Bununla beraber öğrencinin en başarısız olduğu derslere ilişkin betimsel istatistikler araştırmanın altıncı alt amacına ilişkin bulgular kısmında belirtilmiştir. Araştırmanın yedinci alt amacında ise öğrencinin en başarısız olduğu dersler analizlere dahil edilmemiştir.

4.1. Ortaöğretimde okulu terk eden öğrencilerin bireysel terk nedenlerine ilişkin görüşler

Ortaöğretimde okulu terk eden öğrencilerin bireysel terk nedenlerine ilişkin alt temalar ve bu temalara ilişkin kategori ve görüşler bu bölümde açıklanmıştır. Bu doğrultuda bireysel faktörler arasında yer alan tutumlar, öğrenci davranışları, geçmiş yaşantıları ve eğitimsel performansları alt temaları katılımcıların görüşleri ve ilgili alıntıları doğrultusunda değerlendirilmiştir.

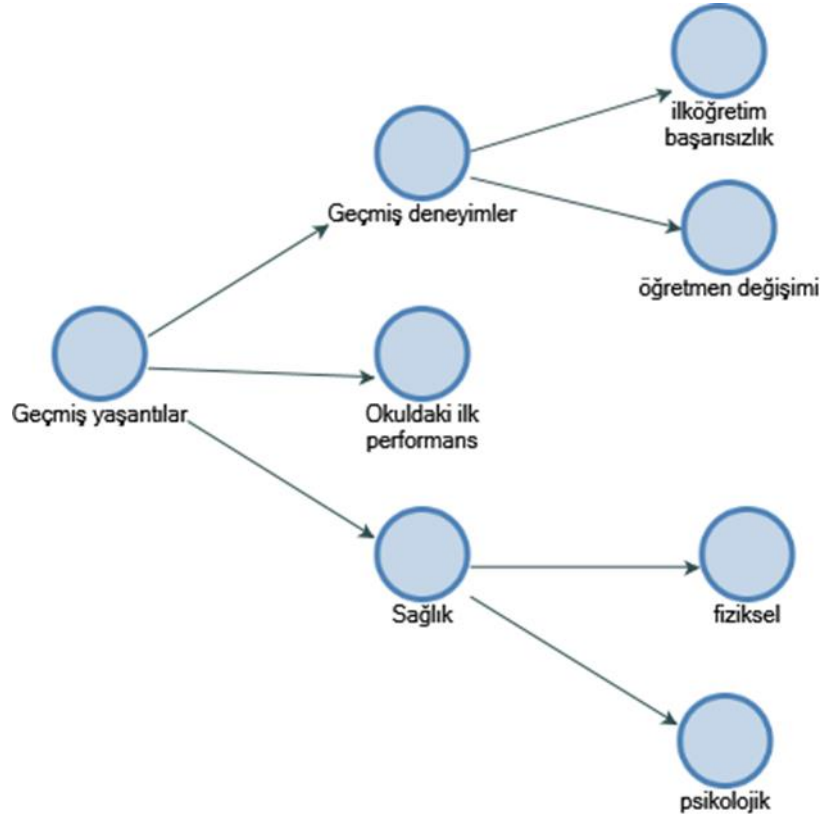

Şekil 2. Ortaöğretimde okulu terk eden öğrencilerin bireysel faktörleri

Şekil 2'ye göre okulu terk eden katılımcıların bireysel terk nedenlerine ilişkin görüşleri, tutumlar, davranışlar, eğitimsel performans ve geçmiş yaşantılar olmak üzere dört alt temaya ayrılmıştır.

4.1.1. Katılımcıların geçmiş yaşantılarına ilişkin görüşleri

Katılımcıları geçmiş yaşantılarına ilişkin ifadeleri; sağlık, okuldaki ilk performans ve geçmiş deneyimler olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Bu kategoriler ve bu kategorilere ilişkin görüşler aşağıda verilmiştir.

Şekil 3. Orta öğretimde okulu terk eden öğrencilerin geçmiş yaşantıları

Şekil 3'e göre okulu terk eden katılımcıların geçmiş yaşantıları, sağlık, okuldaki ilk performans ve geçmiş deneyimler olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Geçmiş yaşantılarına ilişkin görüşlerini belirten dokuz katılımcıdan; beşi sağlığa, ikisi okuldaki ilk performansa ve ikisi de geçmiş deneyimlere ilişkin görüş belirtmiştir.

4.1.1.1. Katılımcıların geçmiş yaşantılarından sağlığa ilişkin görüşleri

Katılımcılardan üçünün psikolojik ve ikisinin fiziksel olmak üzere beşinin sağlığa ilişkin görüşleri bulunmaktadır. Örneğin Ayşe "Okulu bırakmak zorunda kaldım, okul çıkışında küçük bir kaza geçirdim, araba çarptı ve ayağım kırıldı bu

yüzden bahar döneminde okula devam edemedim hastanede yattım, alçıya aldılar okula gidemeyince sınıf tekrarı oldu, dokuzuncu sınıfı tekrar okumamak için açık öğretime başladım.” ifadeleriyle yaşadığı kaza sonucu okula devam edemediğinden yaşadığı sınıf tekrarından dolayı açık liseye devam etme kararı alırken, Ruken ise, “Ben de güç anlama problemi var güz döneminde derslerim harika iken bahar dönemi bana güç gelmeye başladı, derslerin düşmeye başladı, okuduğumu daha fazla anlamamaya başladım. Buna ne kadar süre çözüm bulmaya çalışsam da bulamadım Bu da bende psikolojik çöküntü yarattı ve okula gitmeme kararı aldım.” ifadeleriyle yaşadığı güç anlama problemiyle başa çıkamayıp yaşadığı psikolojik çöküntü sonucu okulu terk ettiğini ifade etmektedir. Zeynep ise “O aralar kuzenim vefat etti intihar etti, sevdiği insan vardı bir de alkol bağımlısı falandı o yüzden sıkıntı olmuş. Yaş olarak benden 5-6 yaş büyüktü ama baya samimiydik o kendini asınca bende de büyük bir etki yarattı. Bu yüzden okula gitmek istemedim psikolojim çok bozuktu bir de o aralar konuştuğum biri vardı olmadı yani askerdeydi falan filan kafam sürekli başka yerlerdeydi.” ifadeleriyle kuzenin intihar etmesinden dolayı yaşadığı psikolojik sorunlardan ötürü okulu bıraktığını ifade etmiştir.

4.1.1.2. Katılımcıların geçmiş yaşantılarından okuldaki ilk performanslarına ilişkin görüşleri

Okulu terk eden katılımcılardan ikisinin okuldaki ilk performanslarına ilişkin görüşü bulunmaktadır. Örneğin Meryem “İlkokulda çok iyiydim hatta öğretmenlerim teşekkür için annem ve babamı çağırıyordu yani çok çalışkandım ortaokulda da öyleydim. Lisede biraz düşme oldu.” diyerek ilk ve ortaokuldaki başarılı durumunu lisede sürdüremediğinden bahsederek Özkay ise “Sekizinci sınıfa kadar hep sınıf birincisi olurum sonradan babam dört yılığına il dışına göreve gitti. Babam gidince başımız boş kaldı. Hal böyle olunca ben de çalışmayıp başarısız bir öğrenci oldum.” diyerek sekizinci sınıfa kadar sınıf birinciliğinden, başarısızlığa ve ardından okul terkine giden sürecini anlatmaktadır.

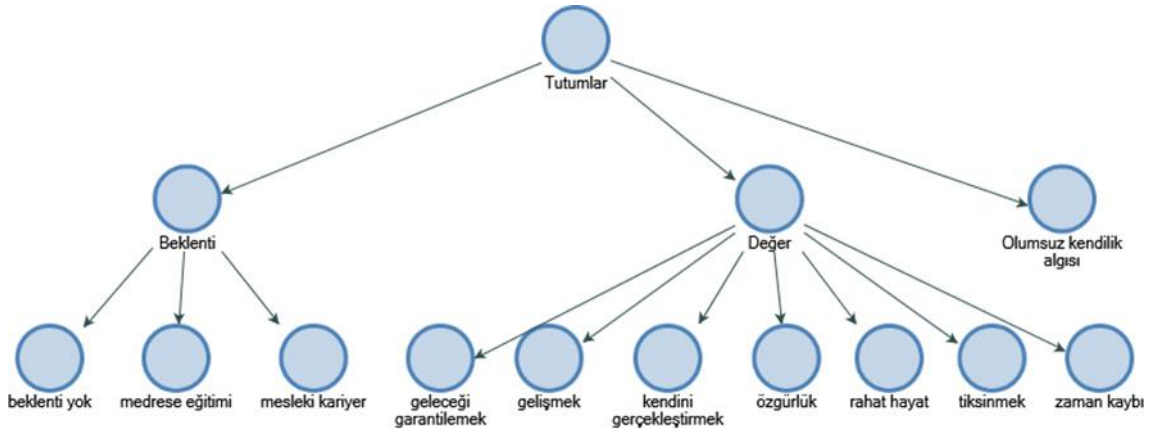
4.1.1.3. Katılımcıların geçmiş deneyimlerine ilişkin görüşleri

Okulu terk eden katılımcılardan ikisinin geçmiş deneyimlere ilişkin görüşü bulunmaktadır. Bunlardan Münevver “İlkokulda biraz yaramazlığımız vardı çok fazla kafamı derse vermiyordum. Haliyle çok başarısızdım. İlkokul, ortaokulda da

öyleydim liseye bir geldim çok fazla derslere vermediğim için kafamı, o yüzden iyi değildim. Pişman olmuşuz sonuçta.” diyerek ilköğretimdeki başarısızlığına vurguda bulunmaktadır. Filiz ise, “Ortaokulda öğretmenlerimiz çok değişince kopukluk oldu soğudum ben de okuldan.” diyerek öğretmen değişikliğinin üzerindeki olumsuz etkisinden bahsetmektedir.

4.1.2. Katılımcıların eğitime ve okula yönelik tutumlarına ilişkin görüşleri

Katılımcıların eğitim ve okula yönelik tutumları; beklenti, değer ve olumsuz kendilik algısı olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Bu kategoriler ve bu kategorilere ilişkin görüşler aşağıda verilmiştir.

Şekil 4. Okulu terk eden katılımcıların eğitime ve okula yönelik tutumları

Şekil 4'e göre okulu terk eden katılımcıların tutumları, beklenti, değer ve kendilik algısı olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Eğitime ve okula yönelik tutumlarına ilişkin görüşlerini belirten 30 katılımcıdan; 25'i beklentiye, 26'sı değerlere ve dördü olumsuz kendilik algısına ilişkin görüş belirtmiştir.

4.1.2.1. Katılımcıların eğitime ve okuldan beklentilerine ilişkin görüşleri

Katılımcıların büyük bir kısmı (22) eğitim ve okula olumlu beklentisi bulunmaktadır. Bu beklenti odak noktasını mesleki bir kariyer elde etme arzusu oluşturmaktadır. Örneğin Yıldız “Geleceğim için güzel bir hayat sürdürebilmek için mesleğimi elime almak için okuyorum” derken Zeynep de benzer şekilde “Polis olmak istiyorum hala da polis olmak istiyorum geçiş yapabilirsem yapmak istiyorum.” şeklinde görüş belirtmektedir.

Bunlardan farklı olarak katılımcılardan ikisi medrese eğitimi almak için örgün eğitim sisteminin dışına çıkmışlardır. Katılımcılardan Mehmet *“Bir yandan medrese bir yandan okul biraz sıkıyordu beni, bir de medresede gördüğüm dersler zaten tefsir hadis hepsini görüyorduk bir de okulda görünce sıkılıyordum zaman kaybı diye düşünüyordum. Medresenin derslerini yapamıyordum yani ondan dolayı son seneyi açığa aldım. Medrese hayatında biraz daha başarılı olabilmek için son seneyi açıktan bitirmek istedim. Diploma alabilmek için okuyorum ben şuanda, çünkü farklı hedeflerim var medrese okuyacağım.”* ve Mahmut *“İmamlığı sevdiğim için medresede eğitim almak istedim.”* şeklinde görüş belirterek beklentilerinin örgün eğitim sisteminin dışında medrese eğitimi olarak karşılanacağını belirtmişlerdir.

Bu görüşlere ek olarak katılımcılardan ikisinin eğitimden beklentisi olmadığı görülmüştür. Örneğin Müslüm *“Okulla ilgili hiçbir hedefim ve beklentim yoktu işyeri sahibi olmak ve ticarete atılmak istiyordum.”* diyerek durumu iyi bir şekilde ifade etmiştir.

4.1.2.2. Katılımcıların eğitime ve okula verdikleri değere ilişkin görüşleri

Katılımcılardan sekizi geleceği garantilemek, yedisi rahat bir hayata ulaşmak, altısı gelişmek, üçü özgürlük, üçü kendini gerçekleştirmek gibi eğitime ve okul anlamına ilişkin olumlu anlamlar yüklerken; ikisi eğitim ve okulu zaman kaybı olarak görmekte ve biri ise eğitim ve okuldan hoşlanmadıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcılardan Yaşar *“Okula gitmek benim için gelecek demek, hedef demek, kariyer demek hayatta en önemli madde. Okula giderken her gün yeni şeyler öğrenmek daha kültürlü olmak geleceğini garanti altına almak beni mutlu ediyordu”* diyerek geleceğini garanti altına almak adına okula ve eğitime değer verirken İsmail ise *“Hayat kurtarma anlamına geliyor. Abimler okula gitmedikleri için en azından evde bir tane okuyan olması ileride anne ve babama daha rahat bakar daha düzgün bir iş ve hayat elde etmiş olurum”* şeklinde görüş belirterek rahat bir hayata ulaşmak, ailesiyle ilgilenmek bağlamında eğitim ve okulun değerine vurgu yapmaktadır.

Bununla beraber katılımcılardan Abdullah eğitim ve okulun bireyi çeşitli açılardan geliştirdiğine *“Kültür sahibi oluyor insan okula gittiği zaman. Köyde kalan insanla okuyan insan arasında fark var, okuyan insan kültür sahibi oluyor köydekine göre daha iyi gelişiyor yani”* şeklindeki sözleriyle vurgu yapmaktadır. Diğer yandan

Meryem *“Her şeyi ifade ediyor okuyunca özgürsün, eğitiliysen kendi ayaklarının üzerinde duruyorsun kimseye boyun eğmiyorsun. Bütün her şey demek yani.”* Şeklindeki sözleriyle eğitim ve okulun insana özgürlük sağladığına değinmektedir. Cennet ise *“Okumak benim için çok şey ifade ediyor. Okuyan bir insan daha bilgili, kültürlü başkalarına göre daha özel. Okumak insanı değiştiriyor, okumak hayat kurtarıyor. Her şeyden önce kendime faydam olacak sonra topluma faydam olacak.”* şeklinde düşüncelerini ifade ederek okulun ve eğitimin kendini gerçekleştirmedeki rolüne değinmektedir.

Bunlardan farklı olarak katılımcılardan Mehmet ve Filiz okul ve eğitimi bir zaman kaybı olarak görmektedir. Örneğin Mehmet *“Örgüne giderken bana zaman kaybı geliyordu. Zaman ayıramıyordum en önemli sorun buydu. İçimden gelerek gitmiyordum. Okula gitmek boş geliyordu gitmesem de olurdu diye düşünüyordum.”* diyerek bu durumu ifade etmiştir.

Son olarak katılımcılardan İbrahim *“Hocalardan, müdürden, arkadaşlardan, okuldaki kavgalardan, ortamdan iyice bıkmıştım. Ben de birinci dönem bittikten sonra ikinci dönem okula gitmemeye başladım. Artık tiksiniyordum okuldan.”* diyerek okula ve eğitimin değerine ilişkin olumsuz bir tutum geliştirdiğini ifade etmiştir.

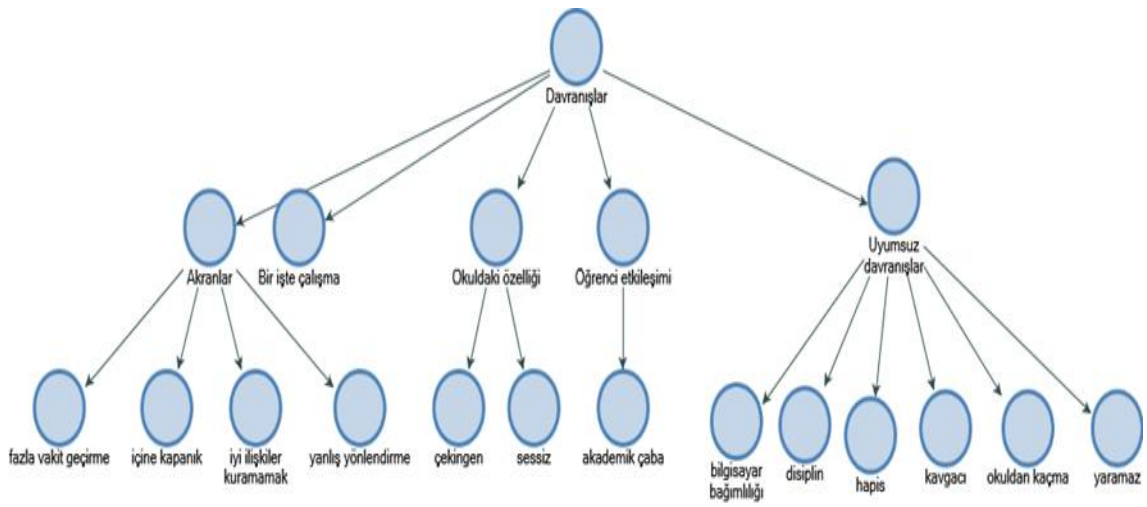
4.1.2.3. Katılımcıların eğitim ve okul süreçleri içerisindeki olumsuz kendilik algısına ilişkin görüşleri

Katılımcılardan dördü eğitim ve okul süreçleri içerisinde kendilerini yetersiz, kapasitesi ve özgüveni düşük, içine kapanık, heyecanlı birey olduğunu ve bu durumun okulu terk etmelerinde önemli bir rol oynadığını ifade etmişlerdir. Örneğin Fatma *“Ben de şöyle bir durum var sınava girince çok heyecanlanıyorum o heyecanla da her şeyi unutuyorum. Şimdi yine öyle bildiğim şeyleri unutuyorum gidiyor sınavda yapamıyorum hiçbirini yapamıyorum mesela sözlü olsak cevap verebiliyorum ama kâğıda dökemiyorum duygularımı,”* Müslüm *“Dersler bana eğlenceli gelmiyordu. Kapasitem kaldırmıyordu çalışsam da olmuyordu kendime güvenim yoktu.”*, Ruken *“Derslerimde iyi olmamamın sebebi biraz içine kapanık bir öğrenciydim. Öğretmenlerimle aram iyi değildi kendimi ifade edemiyordum, insanların içine girmek yerine kaçıp saklanmak daha mantıklı geliyordu bana ve okul da çok kalabalık bir yer ben yalnız kalmak isteyen bir insandım. Öğretmen beni*

görmesin diye saklanırdım genelde arka sıralarda oturuyordum. Zaten bu sebepten dolayı okulu terk ettim özgüven eksikliğim çoktu” şeklinde bu durumu ifade etmişlerdir.

4.1.3. Katılımcıların kendi davranışlarına ilişkin görüşleri

Katılımcıların kendi davranışlarına ilişkin görüşleri; akranlar, bir işte çalışma, okuldaki özelliği, öğrenci etkileşimi ve uyumsuz davranışlar olmak üzere beş kategoriye ayrılmıştır. Bu kategoriler ve bu kategorilere ilişkin görüşler aşağıda verilmiştir:

Şekil 5. Okulu terk eden katılımcıların kendi davranışları hakkındaki görüşleri

Şekil 5'e göre okulu terk eden katılımcıların kendi davranışlarına ilişkin görüşleri, akranlar, bir işte çalışma, okuldaki özelliği, öğrenci etkileşimi ve uyumsuz davranışlar olmak üzere beş kategoriye ayrılmıştır. Kendi davranışlarına ilişkin görüşlerini belirten 26 katılımcıdan; 18'i akranlarına, 12'si uyumsuz davranışlara, yedisi bir işte çalışma, altısı okuldaki özelliği ve üçü ise öğrenci etkileşimine ilişkin görüş belirtmiştir.

4.1.3.1 Katılımcıların akranlarıyla ilişkilerine ilişkin görüşleri

Okulu terk eden katılımcıların akranlarıyla ilişkileri incelendiğinde, altısı yanlış yönlendirme, beşi fazla vakit geçirme, beşi içine kapanık ve dördü iyi ilişkiler kuramamaya ilişkin görüş bildirmişlerdir.

Katılımcılardan Abdullah “... Bu yemek olayından sonra kimisi boş verin geçti olay artık diyordu kimisi gidip dövelim diyordu öyle böyle ondan sonra tamam dedik

altıncı saatte de yazılı vardı o yazılı olmasaydı ben eve gidiyordum zaten dedim eve gideceğim ben kalırsam bu olay büyüyecek dedim bir tane arkadaşım gitme dedi ne gideceksin. Bir de o gün aksine beyaz tişört giymiştim sonra yemek de onu görünce sürekli aklıma geliyor arkadaşlarımın da kimisi dövelim diyor neyse yazılıya girelim dedik yazılıya gidiyorduk hocayı da orada görünce şey oldu...” derken katılımcılardan Mustafa “Beni bu duruma sürükleyen arkadaş çevresi oldu. Okulu takmayan, derse girmek isteyen arkadaşlarım vardı onların etkisi oldu bana. İyiydi hep beraberdik okulu bırakmamda etkili oldu.” diyerek arkadaş çevresinin yanlış yönlendirmelerinin kendilerinin davranışını etkilediğini ve akabinde okulu terk etmelerine neden olduğunu dile getirmişlerdir.

Katılımcılardan Münevver “Arkadaşlarımla gezerdim öyle yani çok fazla derslere bakmazdım. Onlarla çok vakit geçirirdim. Okula kırdık arkadaşlarla kafamıza göre davranırdık yeri geldiğinde derslerinize çalışırdık hep beraber bazen kütüphanelere giderdik araştırma yapardık.” şeklinde görüşlerini belirtirken, katılımcılardan Ahmet “... amâ arkadaş ortamı da etkiledi. Yani yanlış ortamlara girdim yani çok arkadaşla takıldım okul zamanı yani. Ders zamanı arkadaşlarla çok takılıyordum bu yüzden kafam arkadaşlarda kalıyordu dersi fazla dinleyemiyordum. Onların etkisi evet kafam onlarda, oyunda, dışarıda kalıyordu yüzden dersleri fazla şey yapamıyordum. İşte dediğim gibi internete gidiyorduk veya maç oynamaya gidiyorduk, okul dışına çıkıyorduk.” diyerek arkadaşlarıyla fazla vakit geçirmeye ilişkin görüş bildirmişlerdir.

Katılımcılardan Mehmet “Sınıfta benim pek arkadaşım yoktu. Bir tane arkadaşım vardı o da medresedendi. Arkadaş konusunda biraz seçiciyimdir herkesle takılmam. Bir iki arkadaşım olurdu sohbet ederdik o kadar.” derken, katılımcılardan Meryem “Arkadaşlarımla iyiydik ama fazla içime kapanık olduğumdan çok arkadaş edinemedim. Koskoca okulda bir arkadaşım vardı hala da konuşuyoruz onunla o da okuldan çıkmış. İyiydi fazla yoktu zaten bir iki tane vardı.” diyerek akranlarına karşı içine kapanık olduğuna ilişkin görüş bildirmişlerdir.

Katılımcılardan Yıldız “Kıskançlık falan oluyordu. Sınavlarım yüksek olunca soruyorlardı hocalar bana ilgi gösterince kızıyorlardı. Bu yüzden dolayı okulu bıraktım yoksa aile baskısı falan yoktu ailem okumamı istiyordu. Arkadaşlarım etkili oldu. Notlarımdan dolayı beni kıskanıyorlardı. Sürekli söylüyorlardı sınavda nasıl bu

kadar yüksek alıyorsun diye. Arkadaşlarım çok üzerime gelmişti o yüzden okulu bıraktım. Hocayla iyi olduğum için hoca sınav sorularını mı söylüyor sana diyorlardı.” derken, Ruken ise *“Arkadaş ilişkilerim iyi değildi sadece merhaba merhaba böyle bir dostluktur kaynaşmadır öyle bir şeyimiz yoktu. Bir tek kuzenimle aram iyiydi.”* diyerek arkadaşlarıyla iyi ilişkiler kuramadıklarını belirtmişlerdir.

4.1.3.2. Katılımcıların uyumsuz davranışlarına ilişkin görüşleri

Katılımcılardan yedisi disiplin sorunu yaşama, beşi kavgacı olma, ikisi okuldan kaçma, ikisi yaramaz olma ve biri bilgisayar bağımlısı olma gibi kendi uyumsuz davranışlarına ilişkin görüş belirtmişlerdir.

Katılımcılarından Beril *“Bir kere bir çocukla kavga ettim o yüzden gittim. O çocuk küfür etmişti bana kötü bir kelime kullanmıştı benim de çok ağrıma gitmişti orada laf dalaşına girmiştik. Bu didişme ve bağırışmayı okul müdürümüz gördü ve bizi disipline gönderdi.”* diyerek okulda yaptığı kavgadan ötürü disiplin cezası aldığını söylerken, katılımcılardan Münevver *“Bir keresinde disipline gittim. Bir ara okula biber gazı getirmiştım, o da akşamları eve gittiğim için sürekli yanımda bulunduruyordum. Hem de okulumuzun bulunduğu bu çevreden dolayı yanımda taşırdım. Ben çıkarmamıştım arkadaşlar çıkardı çantamdan. Sınıfa sıktılar koridorlara falan yayıldığı için hocalar elimden aldı bu nedenden ötürü disipline gittim.”* diyerek okul kurallarına aykırı madde (biber gazı) okula getirdiğinden dolayı disiplin cezası aldığını belirtmiştir.

Katılımcılardan Özkay *“Bizden daha serseri öğrenciler vardı onlarla sürekli kavga ediyorduk ama disipline hiç gitmedim.”* derken, Yusuf *“Benim çevrem çok geniştir burada kompleksi beni tanır, lakabım da vardır bana püve derler. Okula biri toz, sigara ya da bir esrar getirsin üzerlerinde yakalarsam mahvederim korkarlar benden. Biri herhangi bir sınıfta bunlardan birini getirsin ya da kokusunu alsınlar hemen benim yanıma gelirler. Ben gereğini yaparım.”* diyerek okulda asayışı sağladığına inandığından kavga ettiğini söylemektedir. Katılımcılardan İsmail ise, *“Okuldan atıldım hem nefsimi uydum hem de izinsiz davranışlarda bulundum. Bir gün öğle yemeği vakti arkadaşım ile eczaneye gidecektik sıraya girmeden yemeği aldık ama müdüre söylemiştik gideceğimizi biliyordu yani nöbetçi öğretmen yemeği üstümüze*

döktü yarım saat sonra bahçede buluştuk tartıştık, kavga ettim ve akabinde okuldan atıldım.” diyerek bu kavgacı davranışından ötürü pişmanlık duymaktadır.

Katılımcılardan Özkay “*Kötü arkadaşlarla dolaşmaya başladım okuldan kaçmalar internet kafeye takılmalar gezme tozma daha cazip geliyordu şimdi deseler okuldan kaç milyar para verseler dahi okuldan kaçmam babam yoktu çok serbest oldum annem sağ olsun ki elinden geleni yapıyordu küçük kız kardeşim vardı ona bakmak zorundaydı bana fazla zaman ayıramıyordu.”* derken, Metin de “*Ders saatinde okuldan kaçıyoruz, gidiyoruz internette falan takılıyoruz.”* diyerek ders saati içerisinde arkadaşlarla birlikte okuldan kaçıp internet kafelere gittiklerini ifade etmişlerdir.

Yine katılımcılardan Özkay “*Lisede iyi bir öğrenci değildim okula gidiyorduk öğretmenle dalga geçme, dersi kaynatma, şakalaşma, bağırma, çağırma, öğretmenin yapma dediklerini inatla yapma harbiden serseri tipiydik şu anki aklım olsa lisede eskisi gibi birinci olurum”* diyerek okuldaki yaramazca davranışlardan söz etmektedir.

4.1.3.3. Katılımcıların bir işte çalışma durumuna ilişkin görüşler

Okulu terk eden katılımcılardan yedisi okurken bir işte çalışmaya ilişkin görüş bildirmişlerdir.

Örneğin katılımcılardan Müslüm “*Sadece babam çalışıyordu dolayısıyla çalışmak durumundaydım. İş ile okulu bir araya getirememem, ben de moral bozukluğu yapıyordu, benim okuldaki davranışlarımı etkiliyordu, bir işte çalıştığımda da derslerimi yapamıyordum.”* derken, Yusuf ise “*Fırında çalışırdım. Dersler çok kolaydı ben uğraşmıyordum. Bir de çalışıyordum o sırada hem ders hem iş olmuyordu kafam işte kalıyordu falan. Ben sabah beşte işe giderdim saat on bir buçukta fırından çıkardım sonra okula giderdim sonra beşten sonra eve gidip üzerimi değiştirip tekrar fırına giderdim. Saat dokuzda fırından çıkardım. Burada işler çok yoğun olduğu için İstanbul'a gittim İstanbul'da fırıncılık yapmak için. Burada mesleği öğrendim orada gittim yaptım. O zamanlar maddi durumumuz kötü olduğu için ben çalışmak zorundaydım. Annem babam yaşlıdır zaten abimlerde bizden ayrı.”* diyerek hem bir işte çalışıp hem okulu aynı anda götürmenin güçlüğüne kendilerinin davranışlarına etkisine değinmişlerdir.

4.1.3.4. Katılımcıların okuldaki öğrenci özelliğine ilişkin görüşleri

Katılımcılar okuldaki öğrenci özelliklerini belirtirken dördü sessiz, ikisi ise kendisinin çekimser olduğuna dair görüşler belirtmişlerdir.

Katılımcılardan Abdullah *“Sakin, sessiz bir öğrenciydim kavga çıkaran biri değildim ta ki lise dörde kadar lise dörtte bir sorun yaşadım ve okuldan atıldım”* derken, Mahmut *“Sakin, sessiz ama aynı zamanda dersi fazla dinlemeyen bir öğrenciydim”* diyerek okulda sessiz bir öğrenci olduğunu belirtmiştir.

Katılımcılardan Mustafa *“Ben çok utangaçtım içine kapanıktım. Soru sormuyordum çok utangaçtım, şu an onun sıkıntısını yaşıyorum. Ama o durumu aştım ama okulu terk etmeme yol açtı bu davranışım. Şu an bir sıkıntım olsa büyüğüme danışıyorum.”* derken, Mehmet *“Lise döneminde çekingendim pek soru sormazdım ama dersi dinlerdim.”* diyerek okulda çekingen öğrenci olduğunu belirtmiştir.

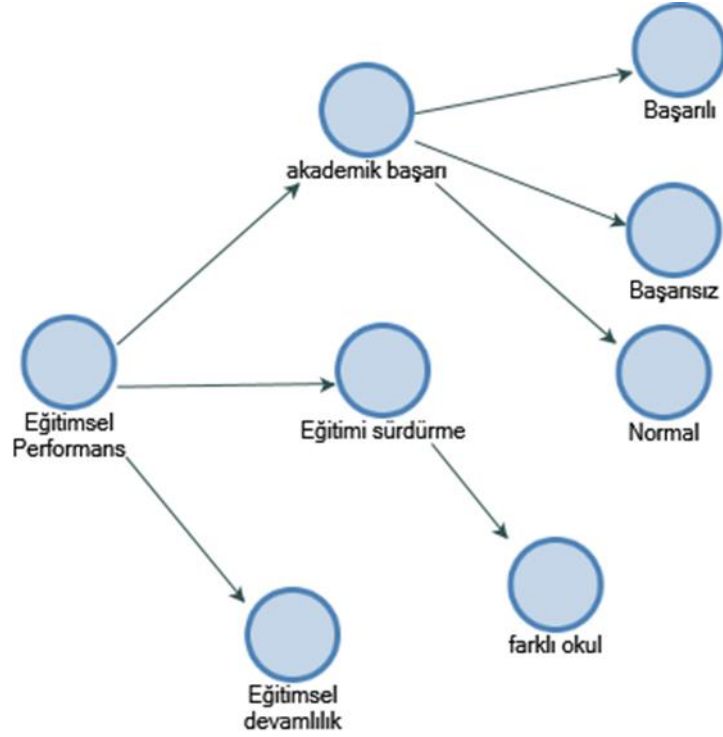
4.1.3.5. Katılımcıların öğrenci etkileşimine ilişkin görüşleri

Okulu terk eden katılımcılar öğrenci etkileşimine ilişkin görüş belirtirken tümü (3) akademik çabalarının yetersiz olduğuna dair görüş belirtmişlerdir.

Katılımcılardan Can *“Derslerime çalışmıyordum, devamsızlık yapmazdım ama yine de derslerime çalışmıyordum.”* diyerek, Fatma *“Düzenli değildi ama çok kötü de değilim mesela bir saat bir derse çalışınca o dersi anlayabiliyordum aklıma geliyordu yani. Aslında ders çalışma alışkanlığım yoktu, pek emek vermezdim”* derken derslere karşı akademik çabalarının yetersizliğine değinmişlerdir.

4.1.4. Katılımcıların eğitimsel performanslarına ilişkin görüşleri

Katılımcıların eğitimsel performanslarına ilişkin görüşleri; eğitimsel devamlılık, eğitimi sürdürme ve akademik başarı olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Bu kategoriler ve bu kategorilere ilişkin görüşler aşağıda verilmiştir:

Şekil 6. Katılımcıların eğitsel performansa ilişkin görüşleri

Şekil 6'ya göre okulu terk eden katılımcıların eğitsel performanslarına ilişkin görüşleri, akademik başarı, eğitimsel devamlılık ve eğitimi sürdürme olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Eğitsel performansa ilişkin görüşlerini belirten 24 katılımcıdan; 22'si akademik başarı, 8'i eğitimsel devamlılık ve 8'i eğitimi sürdürmeye ilişkin görüş belirtmiştir.

4.1.4.1. Katılımcıların akademik başarıya ilişkin görüşleri

Okulu terk eden katılımcıların akademik başarıya ilişkin, 15'i başarısız, sekizi normal ve üçü başarılı olduğuna dair görüş bildirmişlerdir.

Katılımcılardan Cennet "Her şey derslerimden kaynaklanıyordu eğer derslerin iyi olursa sonuna kadar giderdim. Derslerden biraz zayıf aldım, yazılılardan kötü not aldım. Sınıfta kaldığım için kendimde psikolojik olarak kötü olduğum için bıraktım." derken, Müslüm "Hiç okumaya hevesli biri değildim okul okumak adına hiçbir şey yoktu zaten iki yıl tekrar yaptım tamamen benlik problemdi. Dersime bakardım öğretmenlerle aram çok iyiydi beğenirlerdi beni, ders sıkıntım vardı, biraz ödevlerimi proje ödevlerimi yapardım bir tek sınavdan düşük alırdım sınavlara çalışmazdım." diyerek akademik açıdan başarısız olduklarını dile getirmişlerdir.

Katılımcılardan Mehmet “Çok iyi de değil çok kötü de değil ortalama bir öğrenciydim.” derken, Yaşar “Başarım ne çok iyi ne de çok kötüydü orta derecedeydi zayıflar olmasına rağmen geçiyordum.” derken, Ruken de aynı ekseninde “Birinci dönem zayıflarım olurdu ama ikinci dönem düzeltirdim. Hep ortalamaydı.” diyerek akademik olarak normal başarıya sahip olduklarını dile getirmişlerdir.

Katılımcılardan Yıldız “Hayır derslerim falan çok iyiydi sadece arkadaş ortamından dolayı bıraktım.” derken, Fatma “Normalde başarılıyım tembel kimse yoktur ki zaten kafasını kullanmayan insan vardır.” diyerek akademik olarak başarılı olduklarını ifade etmektedirler.

4.1.4.2. Katılımcıların eğitimsel devamlılığa ilişkin görüşleri

Katılımcılardan sekizi eğitimsel devamlılığa ilişkin görüş bildirmişlerdir. Katılımcılardan Ruken “Aslında devamsızlık yapmayan bir öğrenciydim ama o dönemde çok devamsızlığımın olmasının sebebi mesela okula geç kalırdık hemen yok yazılırdık. Devamsızlığın bu sebepten dolayı vardı yoksa okula hep giderdim ben. Diyordum ki hep yok yazılıyorum boşu boşuna gitmeyeyim en iyisi okulu bırakayım da lise biri tekrar okumayayım. Okula geç kalıyor olmam, devamsızlıklarım, okulu terk etmeme nedendir.” derken, Fatma’da aynı ekseninde “24 gün devamsızlığım vardı o yüzden sınıfta kaldım. Evet, ilk dersler hep yok yazılıyordum tüm gün sayılıyordu her gün geç kalmıyordum haftada bir falan. Bazen dersten kaçtığımızda olurdu. Okul çok berbat hem mesafe çok fazla hayattan soğumuş gibi bir şeydim ölü ölü okula gidip ölü ölü geliyordum.” diyerek sabah geç kalmanın o derste devamsız yazılmaya sebep olduğundan, madem yok yazılıyorum derse girmeyeyim mantığıyla orantılı olduğu görülürken, Yusuf “Bazı derslere sevmediğim için devamsızlıktan da kaldım. Bir kere lise birde kaldım bir de lise ikiye geçtim lise ikide de kaldım. Fazla yapmazdım komple girmedğim gün yoktur bir iki derse girmezdim bazen ama her gün okuldaydım.” Derken Zeynep “Devamsızlık yapardım. Zaten benim sevdiğim dersler olsaydı giderdim yani giderdim okurdum okumak isterdim.” diyerek dersi sevmediğinden ötürü devamsızlık yaptığını ifade etmektedir.

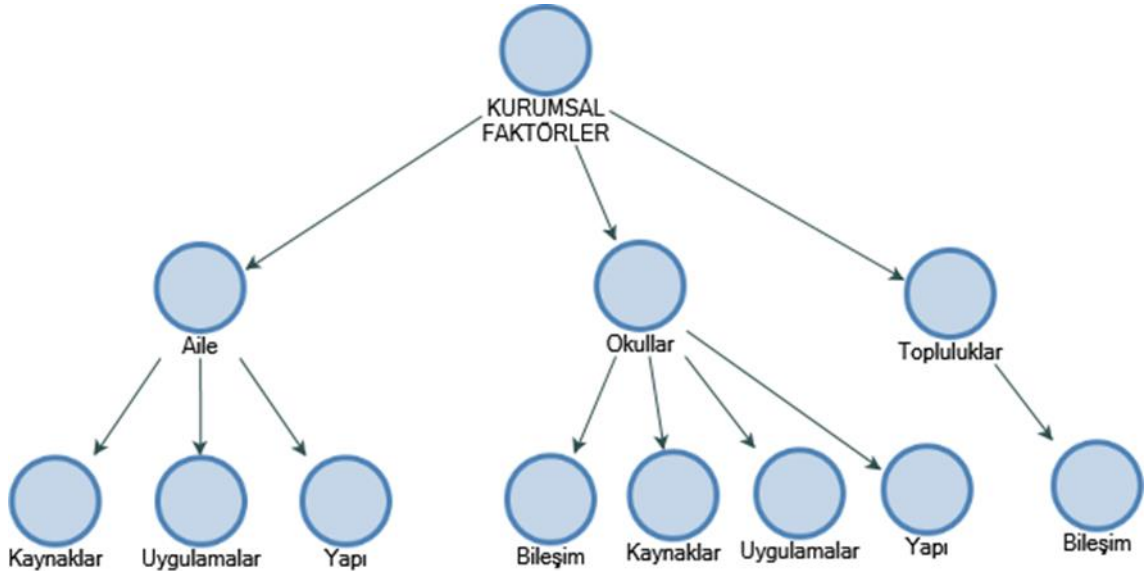
4.1.4.3. Katılımcıların eğitimi sürdürmeye ilişkin görüşleri

Okulu terk eden katılımcılardan tümü eğitimi sürdürmeye ilişkin görüşlerini belirtirken farklı okula geçmeye ilişkin görüş bildirmiştir.

Katılımcılardan İsmail “12 yaşından beri evden ayrıldım medresede okudum ta ki dokuzuncu sınıfa kadar medresedeki şartlarımız zordu liseyi okumak istemedim. Dokuzuncu sınıfta sınıf tekrarı yaptım lise zordu okumak da istemedim daha sonra imam hatibe geçtim oradan da atıldım.” derken, Kübra “Derslerim çok iyiydi bölümden dolayı okulu başka yerde okumak zorunda kaldım başka okul bana gelmesine rağmen benim yerime başkasını aldılar boşta kaldım dokuzuncu sınıfta çok iyiydim orada yardım eden olmayınca onuncu sınıfta kaldım.” diyerek farklı okula geçmeye ilişkin görüş bildirmişlerdir.

4.2. Ortaöğretimde okulu terk eden öğrencilerin kurumsal terk nedenlerine ilişkin görüşler

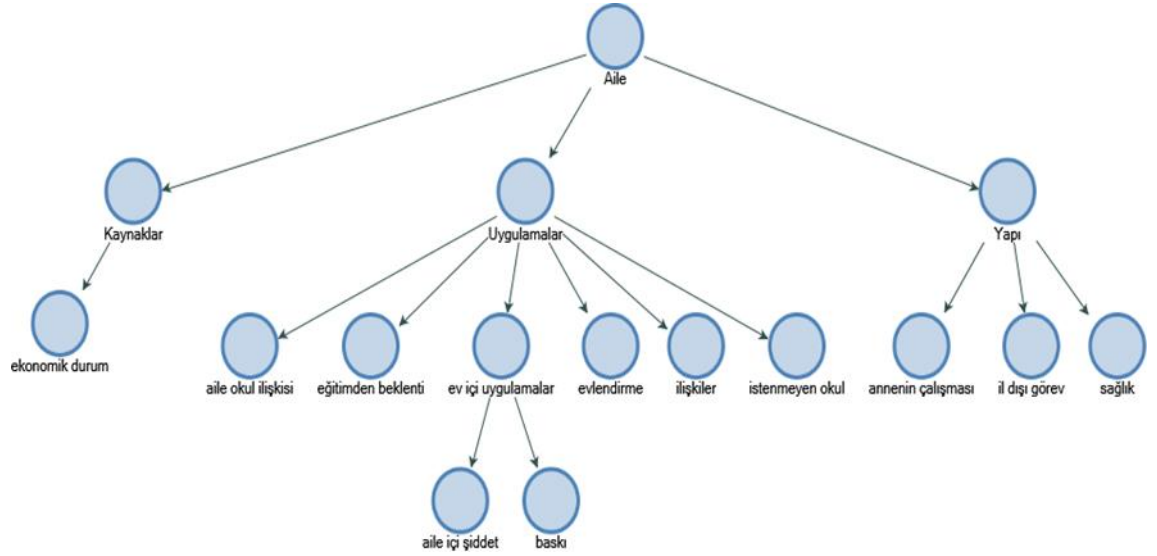
Ortaöğretimde okulu terk eden öğrencilerin kurumsal terk nedenlerine ilişkin alt temalar ve bu temalara ilişkin kategori ve görüşler bu bölümde açıklanmıştır. Bu doğrultuda kurumsal faktörler arasında yer alan aile, okullar ve toplumlar alt temaları katılımcıların görüşleri ve ilgili alıntıları doğrultusunda belirtilmiştir.

Şekil 7. Ortaöğretimde okulu terk eden öğrencilerin kurumsal faktörleri

4.2.1. Katılımcıların ailelerine ilişkin görüşleri

Katılımcıları ailelerine ilişkin ifadeleri; kaynaklar, uygulamalar ve yapı olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Bu kategoriler ve bu kategorilere ilişkin görüşler aşağıda verilmiştir.

Şekil 8. Okulu terk eden katılımcıların aileleri hakkındaki görüşleri

Şekil 8'e göre okulu terk eden katılımcıların ailelerine ilişkin ifadeleri; kaynaklar, uygulamalar ve yapı olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Aileleri hakkında görüş belirten 30 katılımcıdan; 30'u uygulamalar, 17'si kaynaklar ve beşi yapıya ilişkin görüş belirtmiştir.

4.2.1.1. Katılımcıların ailelerinin uygulamalarına ilişkin görüşleri

Ailelerindeki uygulamalar hakkında görüş belirten 30 katılımcıdan; 25'i aile okul ilişkisi, 20'si eğitimden beklenti, 15'i ilişkiler, 12'si ev içi uygulamalar, beşi istenmeyen okul ve ikisi evlendirmeye ilişkin görüş belirtmiştir.

Okul-aile ilişkisine yönelik katılımcılardan Fatma "Okula gelirlerdi, annem gelirdi, babam hiç gelmezdi. Babam ilkokuldan beri hiç okula gelip öğretmenlerle görüşmemiştir annem sürekli gelirdi." diyerek okula sadece annesinin geldiğini söylerken, Meryem "Evet geliyorlardı haftada bir iki kere durumunu sormak için, ortamımı görmek için, arkadaşlarımla konuşuyorlardı öğretmenlerimle konuşuyorlardı. Bir gün öğle arasındaydım bir baktım habersiz çıkıp gelmişler. Öğretmenimin konuşmasına bağlı o zaman sınavımız vardı sınavım kötü geçmişti Arapça sınavı öğretmenim aldığım notu direk aileme söylemişti biraz sert oldu

tepkileri ama ikinci sınavda iyiydi.” derken, Mert de “Okula durumumu sormaya geliyorlardı, görüştükten sonra da fırça yiyordum.” diyerek ailesinin okulda kendisi hakkında olumsuz dönüt aldıktan sonra kendisine kızdığını dile getirmektedir. Katılımcılardan Ruken ise “Ben okula hep isteksiz sevgisiz gelirdim huzur var mıydı sorusuna hayır diyorum. Okula isteksiz gidiyordum. Ailem de pek ilgilenmiyordu okula gidip geldiğimde derslerin nasıl diye falan sormuyorlardı. Aile ilgilenmeyince biz de fazla üzerine düşmedik kavrayamadık dersleri. Annem öğretmen çağırırsa gelirdi babam hiç ilgilenmezdi. Ailemin derslerimle ilgilenmemesi. Öğretmenler çağırılmazlar da onlar da gelmezlerdi.” diyerek, ailesinin okulla iletişim halinde olmayışından olumsuz etkilenişinden bahsetmektedir.

Katılımcılardan Abdullah “İyiydi ailem okumamı istiyordu ne olursa olsun okuldan ayrılma diyorlardı nereye kadar gidersen kardır diyorlardı liseyi bitir liseden sonra gidebilirsen üniversiteye git diyorlardı. Onların desteği olmasa ben buraya kadar da gelemezdim. Dokuzuncu sınıfta kalınca bırakacaktım ama babam hayır bırakmayacaksın dedi biz mevsimlik işe gidiyorduk görüyorsun halimizi dedi.” derken, aynı ekseninde Yusuf “Benim abilerim benim okumam için ne istersem yapıyorlardı yeter ki bir şey isteyeyeyim benim lise diplomamı görmek için can atıyorlardı. Sen bilirsin dediler ama şey dediler önce ben sekize kadar okudum bıraktım dediler ama sen lisedesin bizce bırakma dediler. En azından diplomamı al öyle çık dediler baba ben çalışacağım okula gitmeyeceğim dedim.” derken, Beril de “Biz seni hep destekleriz hep arkadayız diyorlardı dershaneye göndeririz diyorlardı maddi ve manevi destekliyorlardı.” Ailelerinin okumaları için onları desteklediğini söylerken katılımcılardan Mert “Ailem okul okuma çalışıyordu psikolojik olarak artık bıraktım. Ailem, abim okul okumamış herkesi kendisi gibi görüyor. Ailemizde kimse okumaz sende okuma diyorlardı. Sekizinci sınıftayken hem oku hem de çalış diyorlardı bir türlü hayattan memnun olmuyordum açık öğretimle biraz daha toparlandım. Önceden destek vermiyorlardı açık öğretime geldim sonuna kadar devam et diyorlar. Onlar çalış diyorlardı benim de en büyük hayalim okul okuyup polis olmaktı.” diyerek ailesinin önce okumasına karşı olduğunu ve bir işte çalışmasını söylerken daha sonra açık lisede devam etmesini desteklediğini söylemektedir. Katılımcılardan Esra ise “Ailemden çok etkilenmiştim, ders çalıştığım zaman ailem boşuna çalışıyorsun diyordu sınavlara girdiğim zaman bir yanım sınavdayken bir yanım okulu nasıl

birakacağım diye düşünüyordum ailemden dolayı sınavlara odaklanamıyordum derslerle ilgili bir sıkıntım yoktu” derken Fatma da “Ailem okumamı istemedi zaten” diyerek ailelerinin okumalarına engel olduklarını dile getirmiştir.

Katılımcılardan Merve “Ailemle olan ilişkilerim kötüydü. Şanlıurfa'da şöyle bir şey var kızlara söz hakkı verilmez mesela diyelim çocuk matematikte başarılı çocuğa söz hakkı verilmiyor sen git matematik öğretmeni ol demiyorlar git doktor ol falan diyorlar başka yöne yönlendiriyorlar çocuk sayısal okuyunca istemeyerek bir iş yapıyor aslında küçük yaşta çocuğa fikir danışılmalı.” diyerek birey olarak aile ilişkilerinde fikrinin önemsenmediğini söylerken, Münevver “Biraz arkadaşlarım biraz ailem bana baskı yapıyorlardı yani arkadaşlarımla gezmeye ailem çok fazla izin vermiyordu sürekli ders ders ders diyorlardı başkalarının çocukları ile bizi kıyaslıyorlardı. Artık o yüzden ben de istemiyordum ders çalışmayı ama pişman oldum pişmanım yani derslerime çalışmadığım için. Ama beni sürekli başkalarıyla kıyaslamasalar okulu terk etmezdim” diyerek ailesinin kendisini başkalarıyla kıyaslamasından verdiği rahatsızlığı dile getirmektedir. Fatma ise, “Aile ilişkilerim kötüydü. Ben bir hafta önce kapandım daha önce açtım. Abim bu kızı kapatın böyle okula gidiyor, millet bakıp laf atar diyordu o yönden çok mutsuzdum her gün kavga ediyorduk. Şimdi yine mesela kavga ediyoruz bir de benim okulumun yanında amcamlar oturuyordu amcam beni her gördüğünde baban seni bu okula nasıl gönderiyor falan diyordu bu okuldan çık başka okula git diyordu. Devamsızlığım vardı mesela o dönemlerde hocalar devamsızlık çok okuldan kaçıyor derlerdi ben bunu annem anlatırdım mesafe uzak geç kalıyorum diye inanmazdı ben okuldan kaçıyorum sanıyordu.” diyerek ailenin kendisine yaptığı baskıdan ve kendisine olan güvensizliğinden yakınmaktadır.

Katılımcılardan Mert “Lise bire başlamadan önce annemden, dayımdan, abimden şiddet gördüm. Çalış diyorlardı. Şu an yok ama dövdüklerinde kötü döverlerdi eve gitmek istemiyordum en kötü dayağı dayımdan yemiştım yumruklarla dalmıştı.” derken, Ruken de “Fiziksel yani dayak, babamdan gördüm. Şiddet değil de bağıırır çağırır çok sık.” diyerek aile içi uygulamalarda fiziksel şiddete maruz kaldığını belirtirken, Mustafa “Tabi babam çok zorluyordu niye çalışmıyorsun diyordu tartışmasız bir günümüz geçmiyordu.” derken, Münevver “Aile ilişkilerimiz iyiydi şimdi de biraz iyi ama biraz baskı var baskı yapmaları da şu an benim için çok iyi okula

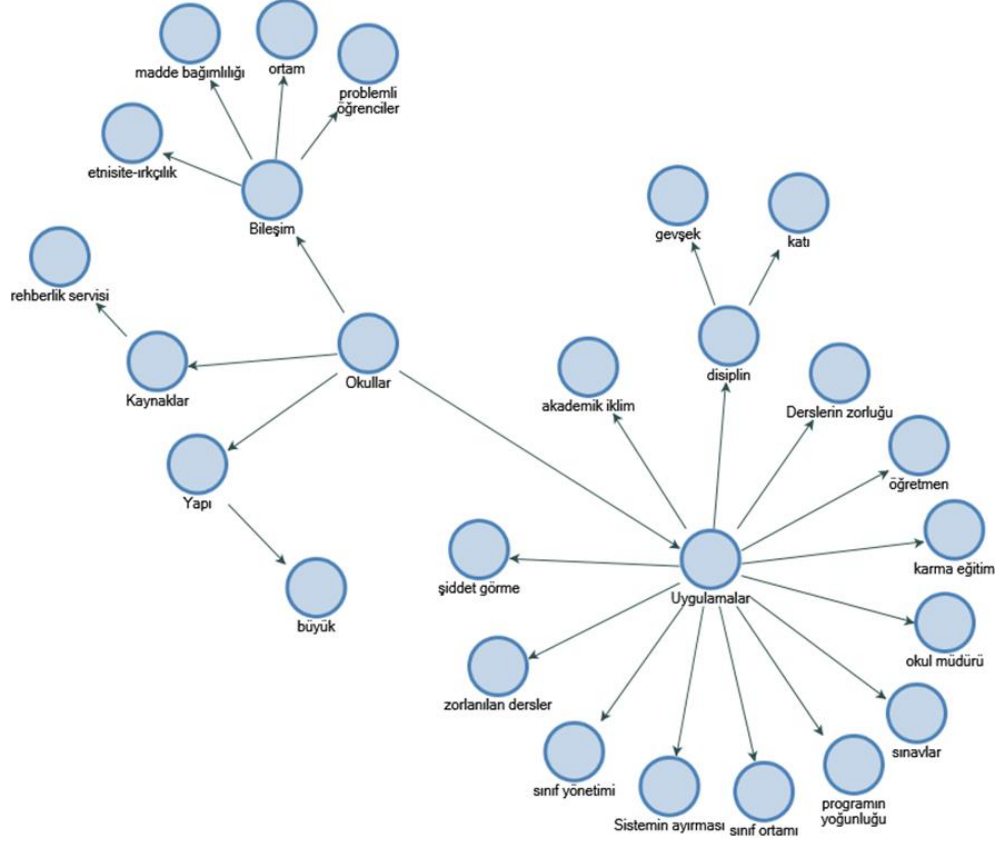
gidiyorum o yüzden baskı yapmaları benim için çok iyi önceden fazla değil ama şimdi iyi.” diyerek ailelerinden baskı gördüklerini belirtmişlerdir.

Katılımcılardan Filiz *“Babam beni istemediğim bir okula gönderdi. Ben buraya abimin de mezun olduğu okula gelmek istiyordum ama erkek ağırlıklı olduğu için göndermediler ben de istemediğim bir okula gitmek istemedim ve bıraktım.”* derken, Merve de *“Halamlar falan onlar imam hatipe git dediler. İmam Hatip’e gitmek zorunda kaldım. Bu benim istediğim bir alan değildi çevreden kaynaklanıyordu bırakmak zorunda kaldım çünkü istemiyordum derslerde ağırdı, yanlış seçim yaptım.”* diyerken, Mert de *“İmam Hatipteyken devam etmek istiyordum mücadele ediyordum Arapça dersleri çok zordu ailemin zoruyla bu okula geldim en büyük hayalim düz liseyi bitirip başka yerlere varmaktı. Okulum imam hatipti imam hatibi yapamıyordum diğer derslerim iyiydi düz liseye gitmek istiyordum”* ailelerinin kendi istemediği bölüm ve okula göndermeleri, onlarda mutsuzluk, başarı ve akabinde okul terkine yol açmışken, Zeynep *“Benim sesim güzel koraya falan giderdim mesela hep güzel sanatlar lisesine gitmek isterdim ailem göndermezdi zaten durumumuzda biraz kritikti. Ben de kız mesleği sevmeyişim için derslerde hoşuma gitmiyordu. Ellerinden gelen her şeyi yaparlardı ama o zamanlar pek durumumuz yoktu açıkçası mesela beni gitmek istediğim okula gönderemediler. Ama olduğu kadar da destek sağladılar.”* diyerek istediği okula ailesinin maddi imkânsızlığından dolayı gidemediğini belirtmektedir.

Katılımcılardan Esra *“Büyük abim dindar biriydi okula karşıydı, şartlar bugünkünden çok farklıydı kız çocuklarının okuması çok zordu okumak için herkese çok direndim. Ben küçükken teyzem anne ve babamdan beni istemiş anne ve babam da yaşı gelince niye olmasın diye düşündüler 15 yaşıma geldiğimde herkes baskı yapıyordu ben de bırakmak zorunda kaldım.”* derken, Meryem de *“Karne aldığımız günün akşamı teyzemler beni istemeye geldiler ailemde verdi o yüzden tekrar gitmek istemedim kendileri de öyle istedi açıktan devam etsin dediler biz kızımızı açıktan okuturuz dediler. Nişanlıydım nişanı attım o yüzden okulu bıraktım.”* diyerek ailelerinin kız çocuklarının okumasına bakışı ve onların erken evlendirilmeye yönlendirilmesinden bahsetmektedir.

4.2.2. Katılımcıların okullara ilişkin görüşleri

Katılımcıları okullarına ilişkin ifadeleri; bileşim, kaynaklar, uygulamalar ve yapı olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Bu kategoriler ve bu kategorilere ilişkin görüşler aşağıda verilmiştir.

Şekil 9. Okulu terk eden katılımcıların okullarına ilişkin görüşleri

Şekil 9'a göre okulu terk eden katılımcıların okullarına ilişkin ifadeleri; bileşim, kaynaklar, uygulamalar ve yapı olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Okulları hakkında görüş belirten 30 katılımcıdan; 30'u uygulamalar, 27'si kaynaklar, 24'ü bileşim ve biri yapıya ilişkin görüş belirtmiştir.

4.2.2.1. Katılımcıların okullarının uygulamalarına ilişkin görüşleri

Terk ettikleri okullardaki uygulamalar hakkında görüş belirten 30 katılımcıdan; 28'i zorlanılan dersler, 21'i disiplin, 20'si öğretmen, 19'u sınıf yönetimi, 17'si okul müdürü, 17'si sınıf ortamı, 16'sı sınavlar, 12'si derslerin zorluğu, altısı programın yoğunluğu, biri akademik iklim, biri karma eğitim, biri sistemin ayırması ve biri şiddet görmeye ilişkin görüş belirtmiştir.

Katılımcılardan Abdullah “Hocayla bir sorun yaşadık yemek sırasında ile öğle yemeği alacaktım biz on ikinci sınıftık. Hocaya dedik hocam biz yemeğimizi önce alalım dışarıda bir işimiz var zaten normalde izin verilmiyor eczaneye gidecektik arkadaşımınla izin vermedi iki üç defa ısrar ettik izin vermedi gittik biz de tanıdık aşçıdan aldık sonra başka bir hocamız oradan almayın yasak dedi hocaya da durumu izah ettik tamam dedi gidin baktık ondan sonra nöbetçi hoca geldi elimde tepsi vardı ben dedim tepsiyi alacak gidecek. Tuttu tepsiye yumruk vurdu ondan sonra yemek üstüme sıçradı. Diğer arkadaşımın da aynısını yaptı ona da öyle yapınca yemek yere döküldü üzerimize sıçradı ondan sonra bir anda sinirlendik. Hocaya saldıracaktık arkadaşlar araya girdi. Sonra hoca ile kavga ettik.” diyerek disiplin sorununa vurgu yaparken, Yunus “En önemli sorunum hocalardı hocalar çok rahattı 13 yaşımdan beri sigara kullanıyordum telefonum yanımdaydı okuldan sonra babamın yanına gittiğim için yanımda taşıyordum ama izin vermiyorlardı. Öğretmenlerimin rolü vardı çok sıkıyorlardı bizim sabahki öğrencilerden bir farkımız yok düz liseyiz diye baskı yapmaya gerek yok. Fazla bir samimiyet yoktu dersini anlatıp çıkarlardı.” derken, aynı ekseninde Beril “ Hocaya sormaya çekinirdim ama hepsine değil sevdiğim hocalarıma sorardım arkadaşlarıma sorardım. Evet, öğretmenlerim bana aşırı disiplinli davranıyordu okulu bırakmazdım. Öğretmenlerimle ilişkilerim iyi değildi.” diyerek öğretmenlerin sıkı disiplin anlayışına ve ilgisizliğine vurgu yapmaktadır.

Katılımcılardan Filiz “Hocalarımız ilgisizdi bir de hocalarımız sürekli değişiyordu kopukluk oluyordu bu yüzden soğudum. Sınavlarla ilgili hocaların pek bilgi vermemesi bizi çok zorluyordu. Öğretmenlerim biraz daha dikkatli olsalardı okulu bırakmazdım. Bir iki defa okula gittik öğretmenlerimiz istemiyorsa bıraksın dedi önemsemiyorlardı öğretmenlerimizin şöyle bir mantığı vardı tembel öğrenci okumasın diye.” derken Ruken “Öğretmenler sadece gelip ders anlatıyordu çıkıyorlardı öğrencileri ile daha fazla ilgilenebilirdi. Hep kızmak yerine daha güler yüzlü davranabilirdi. Öğretmenler bizimle ilgilenmiyordu.” diyerek, Esra da “Sadece bir yıl liseyi okuduğum için hocaları yakından tanıımıyordum ama daha yakın bir öğretmenim olsaydı kendimi ifade edeceğim öğretmenim olsaydı belki bu durumda olmazdım.” derken, Zeynep “Aslında bizi çok aşağılıyorlardı sizden bir şey olmaz diye. Bırakın siz okulu falan ben çok duydum bu lafları. Evet, sizden bir şey olmaz siz bir yere gelemezsiniz diyorlardı geçen hatta bir öğretmenim yolda gördüm, dedim ona iki

üç yıl ara verdikten sonra yine çocuk gelişimindeyim. Bize diyorlardı sizden bir şey olmaz sizin puanınız anca açılığa yeter aslında ona bile yetmez diyorlardı. Hani grafik ve çocuk gelişimi falan biraz daha yüksekti yedi kişiydik şimdi hepimiz yine çocuk gelişimi okuyoruz. Zaten öğretmenler öyle ilgilenmezdi ki tasdiknamemi istedim direkt verdiler. Hani velini çağır bile demediler niye bile demediler. Bu kızın sorunu var mı demediler.” diyerek öğretmenlerin ilgisizliği, soğuk iletişimine ve motivasyonlarını kırıncı tavırlarına vurgu yapmaktadır.

Katılımcılardan Ahmet *“Okulda çok sıkı kurallar vardı, öğrenciler çok sıkılıyor bu kurallardan, o yüzden ders işleyemiyor bazen öğretmenler. Bazen öğrencilerin üzerine gidiyorlar. Evet öğrencileri de çok rahatsız ediyor aslında öğrenciler de biraz daha serbest olmak, rahat olmak istiyor”* derken, Ruken *“Kurallar zorla uygulanıyor. Benim kendi açımdan değil de arkadaşlarım için bayağı sıkıcıydı.”* demekte iken, Merve *“İmam hatip lisesinde çok sık baskı var kurallar çok fazla oradan birçok arkadaşım çıktı en iyisi de bu bence çok kısıtlama getiriyorlar şunu yapmayacaksın bunu giymeyeceksin şekilde çıkmayacaksın ailemden görmediğim baskıyı oradan gördüğüm için çıkma gereği duydum. Bence öğrencilere çok baskı yapılmaması gerekiyor derslerin kolaylaştırılması gerekiyor ve şahsi tek tek ilgilenmek zorunda değiller ama bir problem olduğunda da onlara yardımcı olabilirler.”* diyerek okuldaki disipline yönelik kuralları çok katı ve saçma bulduklarını söylemekteyken, katılımcılardan Filiz *“Hepsi uyulması gereken kurallar ama uygulanmıyordu. Hocalarında uyulması gereken kurallar olmasına rağmen onlar da uymuyorlardı ağız bozuk olan hocalarımız vardı en ufak şeylerde kızıyorlardı ılımlı değillerdi.”* derken, Zeynep *“Kız meslekte öyle kural falan yok ama bence uyulması gerekiyordu.”* demekte iken Abdullah *“Kurallar tam olarak uygulanmıyor yani zaten uygulansa böyle bir eğitim olmazdı yani. Uygulansaydı biz o kilimi serip de rahat rahat arkada yatmazdık. Gidip ders dinlerdik. Öğrenci tabi ister ki rahat olsun ama hocaların da bu şekilde davranması bana tuhaf geliyordu.”* diyerek gevşek disiplin anlayışının yarattığı sorunlara dikkat çekmektedir.

Katılımcılardan Fatma *“Kural yoktu ki sınıfta, başıboştu. Herkes bildiğini yapıyordu herkes bildiğini okuyor da mesela derste hoca ders anlatırken hocanın sesinden çok öğrencilerin sesi çıkıyordu hoca susun demekten ders anlatamıyordu.”* derken Münevver *“Sürekli sessiz olun diyorlardı tamam sessiz olurduk ama bazı*

arkadaşlardan dolayı öğretmenden bir şey anlamıyorduk. Sürekli konuşuyorlardı aralarında bir tartışma olurdu sürekli onları azarlardı hoca bıkmıştı artık. O yüzden ders doğru düzgün güzel geçmiyordu.” diyerek sınıf yönetiminde yaşanan sıkıntıları dile getirmektedir.

Katılımcılardan Beril “Okulda sözlü şiddet azarlama gibi şeyler beni olumsuz etkiliyordu bırakmamda en fazla okul müdürü etkili oldu aşırı disiplinli biriydi. Annem okula gelip kızım okulu bırakacak dedi müdür bıraksın gitsin evlensin dedi annem de çok sinirlenmişti. Okul müdürü ile ilişkilerimiz kötüydü bayağı, pek bir ilişkimiz yoktu zaten egoları yüksekti yanında geçerken bile korkardık. Müdür sorunlarımızla ilgilenmezdi. Bir gün eve gittim ağladım, okul müdürüm pantolonum dar diye kızmıştı okulun bahçesinde sopayla itti beni, git okuldan dedi annem müdürle tartıştı. Anneme bunları okuldan çıkarın evlensinler demiş. Farklı bir okula gitmeyi düşündüm diğer okullarda almıyorlardı adresin nerdeyse oradaki okula gidebilirsin.” derken, Mustafa “Babam veliler toplantısına geldiğinde okul müdürümüz okuldan çıkarın, çalışsın yazık dedi. Babam da müdüre uydu çıkardı bende çıkmak istedim aslında. Ben bırakmak isteyince o da bir şey demedi. Aramız iyi değildi. Derse geç geldiğim için hoca beni dövünce, müdür yardımcısına gittim kameralara bakın beni dövdü dedim hiç ilgilenmedi bir sıkıntım olduğunda da gitmek istemiyordum karşılığını alamıyordum.” Biçiminde görüş belirtmiştir. Benzer biçimde, Esra “Müdürümüz çok sertti, ondan çok korkardım. Çok ilgilenmiyorlardı onlardan çekindiğimiz için hiçbir şekilde açılmazdık biz onları müdür ve müdür yardımcıları olarak bilirdik onlardan korkular çekinilir belki de öyle değildi ama biz öyle hissediyorduk” derken, İbrahim “Köle gibi görüyorlar da öğrencileri kimseyle konuşmuyorlardı dik konuşuyorlardı. Yani hiçbir şekilde yanına yaklaşamıyorduk. Çok ilgilenmiyorlardı.” şeklinde görüş belirtmiştir. Mehmet ise aynı zamanda medrese eğitimi alan bir öğrenci olarak “Öğretmenlerle aramız fazla iyi değildi. Hafif sakal bıraktığımız zaman hemen kesin diyorlardı sonra haksızlık falan vardı. Medreseden geldiğimiz için çok karışıyorlardı bize. Tabi mesela bir kere rahatsızlanmıştım izin almak istedim yok dedi buradan ancak tabutun çıkar öyle bir laf söyledi bana.” okul müdürünün ilgisizlik, sert tavırlarının ve yanlış uygulamalarından yakınmakta ise, Zeynep “Üç tane müdür yardımcısı vardı bir tanesi ile iyi anlaşırđık diğerleri ile pek fazla aram yoktu. İlgilenmezlerdi bizimle. Okulu bırakmak için tasdiknamemi almak için müdürün yanına gittiğimde direkt

tasdiknamemi elime verdiler. Çok kötü olmuşum, hiç ilgilenmediler, niye bıraktığımı sormadılar bile” diyerek okulu terk etmek için tasdiknamesini almak için gittiğinde müdürün hiç konuşmaması, okulu terk etmemesi için hiç konuşmaması okul müdürünün tavrını özetler niteliktedir.

Katılımcılardan Cennet *“Hocalarımızı kızdırırsak yazılılar zor oluyordu, arkadaşlar çok konuştuğu için sorular daha zor geliyordu.”* derken, İbrahim *“Sınavlarda biraz zor soruyorlardı. Sınavlarda çok zor değil de biraz daha basit sorsalardı mesela daha iyi olurdu.”* diyerek sınavların zorluğundan ve hocaların öğrencilerin davranışlarına tepki olarak sınavları zor yaptıklarına ilişkin görüş belirtmişlerdir. Meryem *“Sınavlarla ilgili pek sorunumuz yoktu sadece sınavı çok geç okuyorlardı. Bir de gelince hepsi üst üste geliyordu sekiz saat okuldayız mesela her saat sınava girdiğimi bilirim.”* diyerek aynı gün birden fazla sınavın yapılması ve sınav sonuçlarının geç açıklanmasından duyduğu rahatsızlığı dile getirmektedir.

Katılımcılardan Beril *“Dersler çoktu hepsi üst üste geldi ve zordular hocalar çok ödev veriyordu bir ödevimizi yapmadığımızda sınıfta kalacağımızı söylüyorlardı.”* derken, Mahmut *“Dersler ağır geliyordu. Lise dersleri ağır geliyordu.”* derken, Merve *“İmam hatipe gidiyordum, lise biri okuyunca bıraktım dersler çok ağırdı bırakmak zorunda kaldım çok zordu.”* derken, Münevver *“Dersleriniz çok ağırdı ilk gördüğümüz için lisede o yüzden fazla öğretmenin anlattıklarıyla anlamam biraz zor oluyordu arkadaşlar çok kalabalıktı fazla anlayamıyordum eve gidip tekrar yapsam da bir şey anlamıyordum o yüzden boş bakıyordum.”* diyerek derslerin zor olmasından bahsetmektedirler.

Katılımcılardan Mert *“Arapçanın etkisi oldu diğer derslerim iyiydi Arapçayı yapamıyordum.”*, Ruken *“Tabi ki herkesin de zorlandığı ders matematik, fizik, geometri.”* derken, Yusuf ise *“Matematik zordu benim için bir de İngilizce oldum olası İngilizceyi sevmiyordum. Ben anadilimizi zor konuşuyordum zaten İngilizceyi nasıl konuşayım.”* biçimindeki görüşleriyle okulda zorlandıkları derslerden bahsetmişlerdir.

Katılımcılardan Beril *“Dersler çoktu hepsi üst üste geldi ve zordular hocalar çok ödev veriyordu bir ödevimizi yapmadığımızda sınıfta kalacağımızı söylüyorlardı.”* derken, Merve *“Zor olmasaydı başka birde düz dersleri yanında başka derslerde olduğu için zorlanıyordum mesela İngilizce ile Arapçayı aynı anda alamıyordum. Bu*

çok ağır geliyordu İngilizce dersinden sonra Arapça dersi veriliyordu. Ders programı çok alakasız konulmuş herhalde iki zor ders aynı günde.” derken, Cennet “Dersler zordu dokuzuncu sınıf tam temel olduğu için çok zorlanıyordum üzerine ek ders falan da olduğu için baya bir zordu kendi derslerim yetmezmiş gibi başka derslerde gelirdi Kur’an’ı Kerim falan.” diyerek derslerin zorluğundan, lise birin çok yoğun derslerden oluşmasından ve kendilerine zor gelen derslerin programda aynı gün art arda konulmasından yakınmaktadırlar.

Katılımcılardan Münevver “Ben de istiyordum okula gitmeyi işte bir yıl tekrar yaptım son iki ayda okula gelmeyince tekrar kaldım o yüzden gidemedim ama gitmeyi isterdim. Gelmedim için iki yıl oldu o yüzden bir daha da gidemedim okulu örgün olarak gidemedim o yüzden açık liseye geçiş yaptım şu an açık lise okuyorum.” diyerek sistem tarafından iki yıl kalınca örgün eğitim sisteminin dışına çıktığını dile getirmektedir.

Katılımcılardan Mehmet “Bana göre imam hatip lisesi hiçbir şekilde karma olmamalı şimdi imam hatiplerin önünün açılması hiç iyi olmadı buraya adam gelir adam yetişir buradan hoca yetişir. Zaten bir sürü lise var polis olmak isteyen gitsin orada polis olsun öğretmen olmak isteyen orada öğretmen olsun. Buradan sadece imam çıksın. Önünün açılmasıyla okul bence bozuldu. Evet, birde şey var yani ben imam hatibe niye geldim karma lisede okumak istemediğim için. Onun da etkisi vardı açık liseye geçmem de.” diyerek karma eğitimden dolayı okulu terk ettiğini dile getirmiştir.

Katılımcılardan Beril “İlkokuldan beri okullarda şiddet görüyordum ailemde nazlı büyüyen biriydim lisede saçımı açık bıraktığım için müdür beni rencide etti ve bu olay okuldan soğumama neden oldu. Okulda sözlü şiddet, azarlama gibi şeyler beni olumsuz etkiliyordu. Bırakmamda en fazla okul müdürü etkili oldu aşırı disiplinli biriydi.” diyerek, okuldaki şiddetin kendisine etkisini dile getirirken, Abdullah “Ben ilk başta Konya’da okuyordum sınıf ortamımız iyiydi. Dersler ve eğitim iyiydi ama lise üçte orada iki ay kalıp buraya Harran’a geldim yani Harran’a geldim sanki okuldan ahıra girdim ne ders var ne bir şey var. Konya’da iken bir tane boş ders olsun da rahatlayayım istiyordum burada bir tane dolu ders olsun istiyoruz bir de imam hatip lisesi yeni kurulmuş hoca eksiği var gelen hocalar ders anlatmıyor. Açıyorlar bilgisayarını film izleyin diyorlar hocam ders işleyelim diyorum geç onu film izleyelim

diyorlar. Ondan sonra al sana eğitim işte Harran'da eğitim böyle." diyerek olumsuz akademik ikilime vurgu yapmaktadır.

4.2.2.2. Katılımcıların okullarının kaynaklarına ilişkin görüşleri

Terk ettikleri okullarındaki kaynaklar hakkında görüş belirten 27 katılımcıdan 27'si de rehberlik servisine ilişkin görüş belirtmişlerdir.

Katılımcılardan Abdullah "Geçen sene rehberlik servisi berbattı hocanın yanına gidiyoruz en azından YGS hakkında bir şey soralım diyoruz durun internetten araştırayım da öyle gelin diyordu YGS ile ilgili bir soruya bile böyle diyor yani. Ne zaman sorsak bir araştırayım geleyim bir araştırayım geleyim diyordu. Ama sene sonuna kadar bir şey öğrenemedik ondan. Yani geçen seneki bence hiç ilgilenmiyordu." derken, Filiz "İki defa gitmiştim müdür yardımcılarını kızıyorlardı niye gidiyorsunuz diye rehber hocası da hiçbir şey yapmıyordu sadece bizi dinliyordu." derken, Kübra da "Rehberlik servisine gittim pek fazla etkisi olmadı hoca pek bir şey yapmadı. Gereksiz buluyordum." diyerek, rehberlik servisine ilişkin olumsuz tutum geliştirirken, Zeynep "Rehberlik servisine bir kere gittim orada benim çok sevdiğim bayan hoca vardı o zamanlar babam yoğun bakımda falan yatmıştı o sıralar sorunların hepsi üst üste gelmişti. Ben o sıralar sıranın altında babam falan yazıyordum bir kâğıda hoca da telefonla uğraştığımı sanıp bana ayağa kalk dedi kadınla da aram iyi diye ben bir şok geçirdim elindekini ver dedi. Bende gösterdim o zaman anladı tabii o zaman sadece rehberlik servisine gittim sağ olsunlar rahatlattılar beni" diyerek rehberlik servisinden aldığı hizmetten memnuniyetini dile getirmektedir.

4.2.2.3. Katılımcıların okullarının bileşimine ilişkin görüşleri

Terk ettikleri okullarındaki bileşimler hakkında görüş belirten 24 katılımcıdan 14'ü ortam, 10'u madde bağımlılığı, dokuzu problemlili öğrenciler, biri de etnisite ve ırkçılığa ilişkin görüş belirtmişlerdir.

Katılımcılardan Ahmet "Okulda sürekli kavga oluyordu dediğim gibi. Kavgalar normal arkadaş ortamında tartışmalar, küçük bir tartışma büyüyor kavga oluyor veya kız davası diyorlar kavga ediyorlar onun gibi şeyler." derken, Beril "Okul çıkışlarında hep kavga olurdu madde bağımlı olanlar vardı." derken, Filiz "Okulun ortamı berbattı ben bıraktıktan sonra öğrencilerin hocaları bıçakladığını duydum, iyi ki bıraktım"

derken, Kübra “Huzurlu değildi her zaman kavga olurdu.” derken, Münevver “İyi değildi sürekli kavga olurdu öğrenciler kavga ederdi polis gelirdi okul önünde bir güvenlikçi olması şarttır biz de güvenlik yoktu şu anda da güvenlik yok ama bir bekçi var güvenlik olsaydı ondan daha iyi olurdu sürekli kavga çıkmazdı.” diyerek olumsuz okul ortamına vurgu yapmaktadırlar.

Katılımcılardan Fatma “Hepsi korkuyorlardı okuldaki problemlilerden, hepsi balici, tinerci okul müdürü korkuyordu. Okula kimisi sarhoş geliyordu bir şey diyemiyor kimse, sesini çıkarmıyordu, bıçak çeken oluyordu o yüzden öğretmen ve idareciler korkuyorlardı kimse bir şey diyemiyordu hepsi belalıydı.” derken, Mert “Bazen polis geliyordu okulda hocalarla kavga eden arkadaşlar oluyordu esrar sigara içenler de vardı.” derken, Müslüm “Okulun çevresi çok kötüydü. Urfa Lisesi tam bir felaket okuldu. Köyden, yurttan gelen arkadaşlar vardı, kavga çok olurdu hatta bende bir gün aralarında kaldım, lavabolarda sigara içiyorlardı, uyuşturucu içtiklerini gördüm gizli yapırlardı dese bile gelmezlerdi kokudan dolayı.” diyerek okuldaki madde bağımlısı, kavgacı ve problemlilerden bahsetmektedirler.

Katılımcılardan Mehmet “Ben Kürdüm Samsun’da Kürt’leri pek sevmezler orada Kürt arkadaşlarım vardı ama doğuluları pek sevmezlerdi.” diyerek kendi etnisitesinden ötürü sıkıntı yaşadığını söylemektedir.

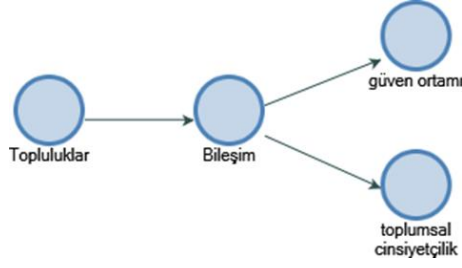
4.2.2.4. Katılımcıların okullarının yapılarına ilişkin görüşleri

Terk ettikleri okullarındaki yapı hakkında görüş belirten bir katılımcı büyüklüğü ilişkin görüş belirtmektedir.

Katılımcılardan Merve “Okul çok büyüktü, ortamı nasıl desem çok kalabalıktı kimsenin birbiriyle ilgilenmemesi vardı.” diyerek okul ortamının yoğunluğuna vurgu yaparken büyük bir okul yapısına ilişkin bilgi vermektedir.

4.2.3. Katılımcıların topluluğa ilişkin görüşleri

Katılımcıları topluluğa ilişkin ifadeleri; bileşim kategorisinde toplanmıştır. Bu kategori ve bu kategorilere ilişkin görüşler aşağıda verilmiştir.

Şekil 10. Okulu terk eden katılımcıların topluluğa ilişkin görüşleri

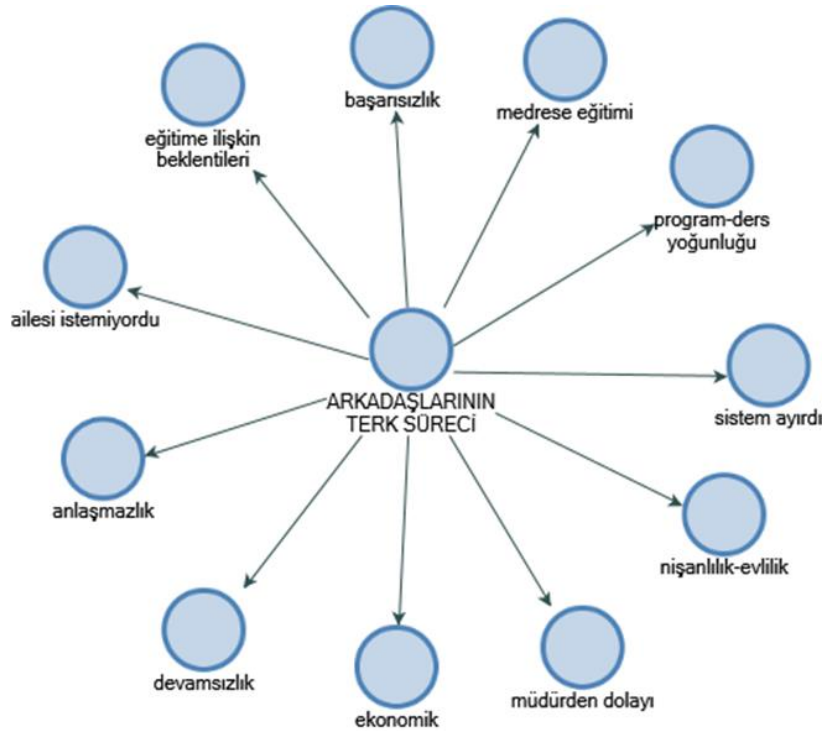
Şekil 10'a göre okulu terk eden katılımcıların topluluğa ilişkin ifadeleri; bileşim, kategorisinde toplanmıştır. Topluluk hakkında görüş belirten 22 katılımcıdan; 22'si güven ortamı, ikisi toplumsal cinsiyetçiliğe ilişkin görüş belirtmiştir.

Katılımcılardan Cennet "Okulun önünde sürekli olarak yabancı kişiler oluyordu bunlar olmasa daha güzel olurdu. Uyuşturucu satanı görmedim ama kavga çıkarmanı çok gördüm." derken, İbrahim "Çok huzurlu bir okul değildi yani her okul çıkışında kavga vardı. Okul servisleri hep okulun bahçesindeydi yüksek sesle müzik açarlardı. Okul çevresi güvenli değildi. Kavga oluyordu. Okul çevresi güvenli değil arkadaşlarla derste çalışmıyorduk sonra bıraktım." diyerek okulun çevresindeki kavgalardan rahatsızlığını dile getirirken, Esra "Okulum çok ıssız bir yerdeydi okuldan çıktığımızda can güvenliğimiz yoktu sürekli kavga oluyordu bu tenhalıktan dolayı okula gelmeyen birçok arkadaşımız vardı. Polis çok yoktu o zaman uyuşturucu kullanan yoktu ama sigara kullanıyorlardı." derken, Meryem "Okulun çevresinde inşaat alanları vardı çok ev yoktu dağ başı gibi bir yerde." derken, Yıldız "Fazla güvenli değildi dağ başında bir okuldu. Kışın gidip gelmek zor oluyor yağmur yağıyordu her yer çamur oluyordu." diyerek okul çevresinin ıssızlığını vurgularken, Özkay "Pek güvenli değildi mezarlığın bitişiğindeydi orada pek güzel şeyler olmuyordu öğrenciler içki içiyorlardı." derken, Zeynep "Hayır güvenli değildi. Şöyle anlatayım girişte ve çıkışta erkek grupları full karşı duvarda oturuyordu benim evim yakındı problem olmuyordu ama çok sağlam bir okul değil aslında belki bende ondan sevmiyordum. Torbacılar kapının önünde olurdu ama kızlara falan sattıklarını görmedim. Kızlar sigara falan içiyorlardı tuvalette ama esrar falan görmedim. İdareciler bir şey yapamıyordu ne yapacak ki torbacılarla doğru düzgün konuşamazsın, adamların başı belaya gireceğine bırakıyordu gitsin." diyerek okul çevresinde madde satıcılarının bulunduğunu ve güvenlik probleminin olduğunu dile getirmektedir.

Katılımcılardan Esra “Büyük abim dindar biriydi okula karşıydı, şartlar bugünkünden çok farklıydı kız çocuklarının okuması çok zordu okumak için herkese çok direndim.” derken, Fatma “Şanlıurfa’da erkek olunca akan sular durulur, ailenin bütün olanakları seferber edilir, ama maalesef kızlar için aynı şeyi söyleyemem.” diyerek toplumsal eşitsizliğe vurgu yapmaktadır.

4.3. Ortaöğretimde okulu terk eden katılımcıların arkadaşlarının okul terk süreçlerine ilişkin görüşler

Ortaöğretimde okulu terk eden katılımcıların okul terk süreçlerine ilişkin alt temalar ve bu temalara ilişkin görüşler bu bölümde açıklanmıştır. Bu doğrultuda arkadaşlarının terk süreçleri arasında başarısızlık, eğitime ilişkin beklenti, ailelerinin istememesi, devamsızlık, ekonomik, anlaşmazlık, müdürden dolayı, sistem ayırdı, nişanlılık-evlilik, program-ders yoğunluğu ve medrese eğitimi alt temaları katılımcıların görüşleri ve ilgili alıntıları doğrultusunda belirtilmiştir.

Şekil 11. Okulu terk eden katılımcıların arkadaşlarının okulu terk etme süreçleri

Şekil 11'e göre okulu terk eden katılımcıların arkadaşlarının okul terk süreçlerine ilişkin görüş bildiren 21 katılımcıdan yedisi başarısızlık, beşi eğitime ilişkin beklenti, üçü ailelerinin istememesi, üçü devamsızlık, biri ekonomik, biri

anlaşmazlık, biri müdürden dolayı, biri sistem ayırdı, biri nişanlılık-evlilik, biri program-ders yoğunluğu ve biri de medrese eğitimine ilişkin görüş belirtmiştir.

Katılımcılardan Can *“Okulu terk eden arkadaşlarım da çalışmadığından dolayı okulu bıraktılar. Başarısızlardı yani.”* derken Mert *“İki yıl üst üste sınıfta kaldıkları için bırakmak zorunda oldular.”* derken, Yaşar *“Dersleri kötüydü sevmiyorlardı okulu”* diyerek arkadaşlarının başarısızlıktan dolayı okulu terk ettiklerini söylemektedirler.

Katılımcılardan Fatma *“Kimi insan vardır okumaya niyeti olan kimi insan vardır okula gelir erkek arkadaş bulmak için gezip tozmak için gelir, onlar mesela erkek arkadaş bulmak için gelenlerdi. Sanki okuma değil evlilik programlarına geliyorlardı sürekli bir erkeklerle dolaşmalar vardı askıntılık yapanlar vardı o yüzden yani.”* diyerek okulu terk eden arkadaşlarının okuldan ve eğitime ilişkin olumsuz beklentilerine değinmekteyken, Ahmet *“Arkadaşlarım okulu sevmezlerdi, her fırsatını bulduklarında okuldan kaçarlardı”* diyerek okulu terk eden arkadaşlarının okulu sevmediğinden ötürü okulu terk ettiklerini söylemektedir.

Katılımcılardan Zeynep *“Onun abisi biraz sertti kız sekizinci sınıfta bıraktı zaten liseyi gidemedi. Abisi onun üzerinde sürekli baskı yapardı.”* derken, Esra *“Benden önce okulu terk eden olmadı benden sonra oldu. Onlarda aileden dolayı bıraktılar.”* derken, Münevver de *“Aileleri okula gitmesine izin vermediğinden ötürü okulu bıraktı.”* diyerek ailelerinin okulu terk etmelerine neden olduğunu belirtmektedir.

Katılımcılardan Zeynep *“Devamsızlık yüzünden. Hep devamsızlık yüzünden okul bırakılıyor yoksa bizim niyetimiz oraya gidip okumaktı.”* derken katılımcılardan Ahmet de *“Sürekli okuldan kaçıyordu dolayısıyla devamsızlıktan dolayı sınıfta kaldı ve okulu terk etti.”* diyerek arkadaşlarının devamsızlıktan dolayı okulu terk ettiğini söylemektedir.

Katılımcılardan Yusuf *“Bir sürü kişi okulu bıraktı. Onlarınkini bilmiyorum kimi istemiyor kimi de benle aynı sınıfı geçtiği halde bıraktı çünkü bir işte çalışmak zorundaydı, tamamen ekonomik sorunlar yani.”* diyerek ekonomik yetersizliklerinden dolayı okulu terk ettiklerini söylemektedir.

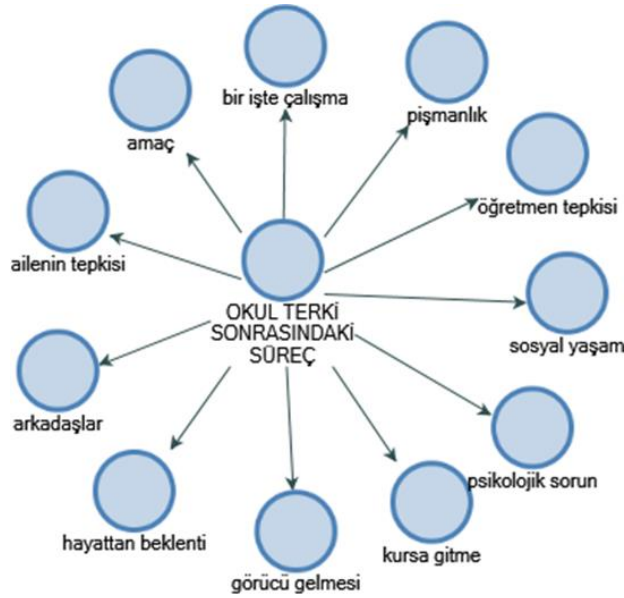
Katılımcılardan Cennet *“Benden önce bir arkadaşım oldu iki yıl sınıfta kaldı sonra okuldan ayrılmak durumunda kaldı.”* diyerek sistem tarafından örgün eğitimin dışına çıktığını belirtirken, Meryem *“Sıra arkadaşımdaydı onun da okulu terk etme*

gerekçesi benim ki gibiydi. O da nişanlıydı şimdi evlenecek aynı sebepten dolayı okuldan ayrılmıştık.” diyerek evlilikten ötürü okulu terk ettiğini belirtmektedir.

Katılımcılardan Merve “Aynı sebepten derslerin ağır olmasından ötürü okulu terk ettiler. Ders programlarını değiştirebilirlerdi. İngilizce ve Arapça gibi ağır dersleri aynı güne koymayabilirlerdi.” diyerek ders ve programın yoğunluğundan okulu terk ettiklerini söylerken, Mahmut ise “Arkadaşlarımda medrese eğitimi için okulu terk ettiler” diyerek medrese eğitimi için okulu terk ettiklerini söylemektedirler.

4.4. Ortaöğretimde okulu terk eden katılımcıların okul terki sonrasındaki süreçlerine ilişkin görüşler

Ortaöğretimde okulu terk eden katılımcıların okul terki süreçlerine ilişkin alt temalar ve bu temalara ilişkin görüşler bu bölümde açıklanmıştır. Bu doğrultuda katılımcılar okul terk süreçleri sonrasında; hayattan beklenti, pişmanlık, ailenin tepkisi, amaç, sosyal yaşam, arkadaşlar, psikolojik sorun, kursa gitme, görücü gelmesi ve öğretmen tepkisine ilişkin alt temaları katılımcıların görüşleri ve ilgili alıntıları doğrultusunda belirtilmiştir.

Şekil 12. Okulu terk eden katılımcıların okul terki sonrasındaki süreç

Şekil 12'ye göre okulu terk eden katılımcıların okul terki sonrasındaki süreçlerine ilişkin görüş bildiren 29 katılımcıdan 25'i hayattan beklenti, 24'ü pişmanlık, 24'ü ailenin tepkisi, 23'ü amaç, 12'si sosyal yaşam, sekizi arkadaşlar, beşi

psikolojik sorun, dördü kursa gitme, biri görücü gelmesi ve biri de öğretmen tepkisine ilişkin görüş belirtmiştir.

Katılımcılardan Esra *“Liseyi tamamlayıp üniversiteye açıktan okumak ve evlilik.”* demektedirken, Mert *“Açık öğretim sınavların bitmesini okulun bitmesini bekliyorum elimden gelen en iyisini yapacağım daha çok çalışacağım normal hayatta da çalışacağım çünkü çalışsam ailemle sorunum olur.”* derken, İsmail *“İmam olmak istiyordum şimdi de. Her şeyi zaman belirler de bu yıl daha çok okulun bitmesini istiyorum askerliğe gitmek ve açıktan ilahiyatı bitirmek istiyorum.”* derken, Özkay *“Allah kısmet ederse bu okuldan mezun olduğumda askeriyede kalmak istiyorum öyle olmazsa babamın planladıkları var dükkân açıp beraber çalışırız.”* diyerek açık liseyi tamamlayıp hedeflerine ulaşmak isteğidir.

Katılımcılardan Fatma, *“Hayata daha farklı bakmayı düşünüyorum. Eskiye unutmayı kimsenin arkasından gitmeyi değil ben kendi fikrimle kararım ile yürümek istiyorum ben kendi mantığımla düşünerek yürümek istiyorum daha farklı düşünmek istiyorum ağlamayacağım hep gülmek istiyorum hayatın tadını çıkartacağım zevkini doya doya alacağım.”* diyerek geçmiş üzüntülerini bırakıp hayatın tadını çıkarmayı düşünmekteyken, Ruken *“çocuk gelişim bölümünde bir öğretmen olmak istiyorum. Öğretmen olmak istiyorum evet ama mesela üniversiteli bir öğrenci olursam özgür bir öğrenci oluyorum. Ailemde şöyle bir düşünce var okuyan insan istediğini yapabilir okumayan insan sen okumuyorsun zaten senin bir işin yok dışarda çıkma etme yapma gitme gelme gibi düşünceler var okuyan insan daha farklı daha her şeyi kavrayan daha özgürdür yani.”* diyerek açık liseyi bitirip, üniversiteyi okumak istemesinin nedeni ailede söz sahibi olabilmeyi özgürlüğe kavuşma diye açıklamaktadır.

Katılımcılardan Ayşe *“Çok şey değişti hiç dışarı çıkmadım sosyal hayatım olmadı kendimi suçluyordum iyi hissetmiyordum evde oturuyordum hiçbir şey yapmıyordum.”* derken, Onur *“Şu anki aklım olsa dokuzuncu sınıftaki soruları rahatlıkla çözerdim çalışmıyordum. Sıkıldım pişman oldum, şu an okumak için neler vermezdim liseden mezun olmayınca çöpçü bile yapmıyorlar iş konusunda sıkıntı yaşadım. Şimdiki aklım olsa okulu bırakmazdım, hayatı yaşardım.”* derken, Cennet *“Bir yıl ara verdim okulun ne demek olduğunu iyi anladım. Çünkü okul gibisi yok önünde öğretmenlerin var hiç olmazsa gelecekte ne olacağını bilebiliyorsun bir yol veriyor sana o yolu dimdik gidiyorsun ama okulu bıraktıktan sonra hangi yönden vururlarsa sen o tarafa*

gidiyorsun.” derken, Oğuz “Stres oldum pek fazla konuşmuyordum arkadaşlarımla pek fazla takılmıyordum pişmanlık vardı. Çalışırdım çalışkan bir öğrenci olmaya çalışırdım derslerime özen gösterirdim.” derken Özkay “Okulu bıraktım iki sene boş gezdim, çalıştım okumayınca olmuyor zararın neresinden dönersem kar diye düşündüm yakalayabildiğim en güzel yerden yakaladım. Şu an keşke öyle bir eşşeklik yapmasaydım diyorum etrafımdaki çocukları uyarıyorum okuyun diye kız kardeşime öğütler veriyorum beni gördükçe daha da çalışıyordu. Şu an bile dokuzuncu sınıftan başlayıp liseyi tekrar okumaya razıyım.” derken, Yıldız “Okul olmadığı için bazen haftalarca evde kalıyordum hiç dışarı çıkmıyordum öyle bir kapanma oldu yani okula gidip gelirken başımı açıyordum okulu bırakınca tam kapandım. Sürekli evin içindeydin insan sıkılıyor yapacak bir şey yok, öyle geçti yani bayağı bir zor dönemdi, pişmanlık duyuyordum bazen keşke bırakmasaydım diye neden başkaları yüzünden ben kendi hayatımdan vazgeçtim.” derken, Yusuf “O zamanlar pişman olacağımı bilmiyordum o zaman ki aklım şimdi yokmuş şimdi deli gibi derse gidip geliyorum. Hocalarım çok uğraşıyordu ama şimdiki aklım o zaman yoktu şimdiki aklım olsaydı o zaman köpek gibi derse bakardım. Kimin ne olduğunu anladım ben arkadaş olarak okul ortamı ayırılır dışardaki ortam ayrı oluyor. Ben Zaten okuldan çıktığım gibi İstanbul’a gittim. Evet, çok özledim eski arkadaşlarım falan çok özledim. Mesela ben tekrardan örgüne geçmek isterdim hem de çok isterdim.” diyerek okulu bıraktıktan sonraki pişmanlıklarını gerekçeleriyle açıklamaktadırlar.

Katılımcılardan Ahmet “Biraz kızdılar işte okusaydın falan dediler zaten bir süre geçtikten sonra işe başladım.” derken, Cennet “Yapma dediler git dediler eline bu fırsat bir daha geçmez dediler bir daha deneyemezsin bir daha okula gidemezsin.” derken, İbrahim “Benimle konuştular sadece annem ve babam daha sonra amcalarım. Bak biz de senin gibi okula bıraktık şu an pişmanız dediler babam dedi sen okulunu bitir ben maddi manevi ne gerekiyorsa yaparım ama ben kafaya takmıştım. Okul iş hayatı gibi değildi işte laf söylüyorlar yeri geliyor eziliyoruz.” derken, Yıldız “Keşke bırakmasaydın dediler bir hafta kadar bana kırgınlardı derslerin bu kadar iyiyken arkadaşların yüzünden neden geleceğinden vazgeçiyorsun gibi şeyler söylediler. Yani biraz ister istemez değişti bana biraz daha soğuk kırgın davrandılar.” diyerek tekrar okula dönmeleri için çaba sarf ederken, Can “Hayat senin hayatın dediler okusaydın kendine okumuş olursun dedi babam okumadın bari bir meslek sahibi ol dedi

bilgisayar işinde çalışmaya başladım.” derken, Yunus “Okulu bıraktıktan sonra çalışmamı istediler ailemden para almak zoruma gidiyordu. Babam bırakma diye çok ısrar etti ama olmadı” diyerek bir işte çalışmaya yönlendirdiler. Katılımcılardan Filiz “Evdedydim hiç dışarı çıkmazdım babamla konuştum ikinci senemde istediğin okula gidebilirsin dedi bu seferde ben gitmek istemedim küçüklerle olacağımdan dolayı. Aynı hiçbir değişiklik olmadı sadece annem biraz kırılmıştı. Okulu bıraktığında babam pişman olur evde oturur diye düşünüyordu, baktı olmuyor istediğin okula gidebilirsin dedi babam benim okumamı her zaman istedi iflas edince de yarın ne olacağı belli değil dedi açıktan oku annem ise bir dönem benimle hiç konuşmadı. Ailem ilk önce biraz kızdı arkadaşlarımla görüşmeyi kestim.” diyerek ailesinin yaklaşımından bahsetmektedir. Katılımcılardan Özkay “İki sene üst üste kaldığım için ben bırakmasam da onlar bırakacaktı okuldan atıldım zaten ben de bunu istiyordum yatarım gezerim dedim dört ay yattım babamla tartışmaya başladık git çalış dedi sonra açık öğretime yazdılar beni yine gitmek istemedim. İsteyerek bırakmadığım için aşırı tepki göstermediler ama babam tepkiliydi artık bir inşaatta çalışırsın diyordu isteklerim yerine gelmiyordu.” diyerek babasının tepkisinden yakınmakta iken, Meryem “Kendi kararımıdır nişanlıyken okula gitmeyi ben istemedim onlarda bir şey demediler.” diyerek nişanlı olduğundan dolayı okulu terk etmesine ailesinin tepki göstermediğini söylemektedir.

Katılımcılardan Abdullah “Yazın Manisa’ya üzümüne gittim. Burada kimse kalmadı zaman ben kalıp tarlaya bakıyordum. Burada tarla bakacak olan varsa ben de işe gidiyordum.” derken, İsmail “Yazları Antalya’ya gidiyordum inşaatta çalışıyordum.” derken, Oğuz “Bir iki ay stres oldum keşke bırakmasaydım dedim ilk üç ay boş boş dolaşıyordum sonra işe başladım klimada montaj yapıyordum daha sonra mobilyaya geçtim ardından doğalgaza geçtim.” derken, Yunus “Orada fırında çalışıyordum ben İstanbul’un en pis yerindeydim Okmeydanı’ndaydım orada çalıştım sonra geldim açık öğretime başladım. Çalışmaya başladım hiçbir şey yaşamadım.” derken, Özkay “Okulu bıraktım iki sene boş gezdim, çalıştım okumayınca olmuyor zararın neresinden dönersem kar diye düşündüm yakalayabildiğim en güzel yerden yakaladım. Amcamım çocukları şehir dışına çalışmaya gel dedi. Safranbolu’ya gittim elektrik tesisat işi yaptım altı ay çalıştım çalışırken emir almak zor geldi, dayanamadım eve geldim babama okumak istediğimi söyledim bu sefer de o kabul

etmedi, anneme söyledim babamı ikna etti yazdılar beni şu an okuldan da hocalardan da çok memnunum. Arkadaşlarımın üniversiteye gittiğini görünce zoruma gidiyordu inşaatlarda çalışmaya başladım elektrik işinde çalıştım. Okuldan gidenleri görünce kötü oluyordum.” derken, Zeynep “Mozaik AVM’ de sigortasız iki buçuk üç yıl çalıştım sonra ayrıldım. Sonra kreşe girdim zaten kreşten sonra nedense çocuk gelişimi kafama takıldı. Birbirlerinin emri altına çalışmak var bir de emir vermek var öyle düşündüm ben orada ablalık yapıyordum öğretmenler sürekli emir veriyordu insanın zoruna gidiyordu. Çok bir şey değiller aslında lise mezunular, üniversite mezunu değil ama emir veriyorlar. Kendime gelmeye başladığımda işte niye buradayım kızlar okulda, ben niye buradayım? Sürekli onları arardım okul çıkışı ne yaptınız falan diye sorardım o zaman küçük bir pişmanlık olmuştu ama işe başlayınca sosyalleştim açıkçası. Üç- dört yıl çalıştım.” diyerek okulu terk ettikten sonraki çalışma süreçleri hakkında bilgi vermektedirler.

Katılımcılardan Münevver “Bazı arkadaşlarım benimle konuşmuyor. Neden okulu bıraktın falan o yüzden biraz aramızda tartışmalar oldu. Üzerimde baskı vardı biraz arkadaşlarımla biraz aramız bozulmuştu.” derken, Şevket “Arkadaşlarımla görüşmemek problem oldu, onların ortamından uzaklaştım.” derken, Mert “Okulu bıraktıktan sonra arkadaşlarımla görüşmüyordum.” diyerek okulu terk ettikten sonra arkadaşlarıyla görüşmediklerini söylerken, Zeynep “Ben okuldan ayrılınca bir ay boyunca her sabah bize geldiler beni evden almak için hadi giyin falan diye ağlardım sızlardım gitmezdim.” derken, Mahmut “Bırakma, devam et. Medreseye gitme dediler.” diyerek okulu terk ettikten sonra arkadaşlarının tekrar okula dönmesi için çabalarını anlatmaktadır.

Katılımcılardan Fatma “Psikolojim çok bozuldu, sürekli evdeydim dört duvar içindesin ister istemez duvarlar üzerime geliyor. Ne bileyim mesela alt komşumuzun kızı vardı o da benim yaşındaydı okula gider gelirdi okulda yaşadıklarını anlatırdı.” derken, Meryem de “Evet okuldan çıktıktan sonra ev bayağı hapis gibiydi. Zaten okuldan çıktıktan sonra başıma kötü olay olarak bu nişan muhabbeti geldi iki kötü olay birleşince ben öyle evdeydim bunalıma girdim.” diyerek okulu terk ettikten sonra psikolojilerinin bozulduklarını dile getirmektedir.

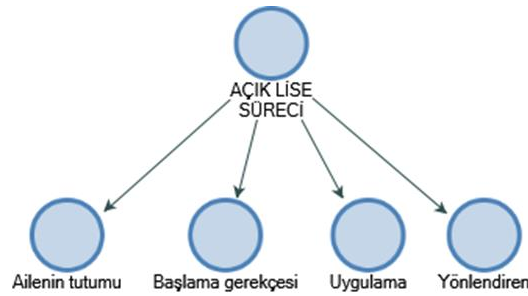
Katılımcılardan Cennet “Evde sürekli olarak oturuyordum başka hiçbir şey yapmıyordum sonra baktım olmuyor canım sıkılıyor yapamıyorum edemiyorum

kurslara gittim bakayım kurslarda ne var ne yok ben de bir bilgi öğreneyim diye. Yüzbaşının eşinin verdiği bir kurs vardı hocam oraya gidiyordum. O da bilgisayar kursuydu.” derken, Esra “Evlilik için talip olayları oluyordu çok direndim boş durmadım resim bilgisayar kuaför kursuna gittim sertifika aldım. Çalışmadım sadece kurslara gittim.” derken, Münevver “Hayır hiç çalışmadım kurslara gittim. Aşçılık kursuna gittim belge aldım kuaförlük kursuna gittim belge aldım bilgisayara da gidecektim okul açıldı okula başladım.” diyerek okul terki sonrasında gittiği kurslardan bahsetmektedir.

Katılımcılardan Abdullah “Okuldan ayrıldığım için çok üzülen öğretmenlerim de oldu, atılması gereken başka öğrenciler varken sen nasıl atılırsın dedi. Çok kötü oldu yani.” diyerek öğretmenin okuldan atılmasına gösterdiği tepkiyi dile getirirken, katılımcılardan, Esra “İsteme olayları oldu çok sorun yaşadım aile içinde ve dışında.” diyerek kendisiyle evlenmek için isteyenlerden yaşadığı üzüntüyü dile getirmektedir.

4.5. Ortaöğretimde okulu terk eden katılımcıların açık lise süreçlerine ilişkin görüşler

Ortaöğretimde okulu terk eden katılımcıların açık lise süreçlerine ilişkin alt temalar ve bu temalara ilişkin görüşler bu bölümde açıklanmıştır. Bu doğrultuda katılımcılar okul terk süreçleri sonrasında; başlama gerekçesi, yönlendiren, ailenin tutum ve uygulama tepkisine ilişkin alt temaları katılımcıların görüşleri ve ilgili alıntıları doğrultusunda belirtilmiştir.

Şekil 13. Okulu terk eden katılımcıların açık lise süreçleri

Şekil 13'e göre okulu terk eden katılımcıların açık lise süreçlerine ilişkin görüş bildiren 30 katılımcıdan 27'si başlama gerekçesi, dokuzu yönlendiren, yedisi ailenin tutumuna ve biri uygulamaya ilişkin görüş belirtmiştir.

Katılımcılardan Abdullah açık liseye başlama nedenini *“Okuldan atıldıktan sonra abimle babam şurada bir yılın kalmış en azından liseyi bitir açık öğretime yazılırsın öyle okula gittim işte. Liseyi tamamlamak için açık liseye gittim yani”* derken, İsmail *“Yarım kalan eğitimimi tamamlamak.”* derken, Mahmut *“Lise diploması alabilmek için.”* derken, Şevket *“Lise diploması alabilmek için başladım. Sonra olursa üniversite YGS’ye gireceğim.”* diyerek yarım kalan eğitimlerini tamamlamak için açık liseye başlarken, Mustafa *“Günümüzde lise mezunu olmazsan işe almıyorlar ehliyet alamıyorsun en azından lise diplomam olsun dedim.”* derken, Şevket *“Okulu tamamen bırakmamak için eğitimimi tamamlamak ilerde ehliyet almak.”* diyerek, ehliyet almak için lise diplomasının olması gerektiği için açık liseye başladığını söylemektedir.

Katılımcılardan Yunus *“Ortaokuldayken badmintonu gidiyordum, sonradan sanayide çalışmaya başladım lise diplomam yok diye sigortalı yapmıyorlardı, emeğimin karşılığını almıyordum. İş hayatında verdiğim emeklerin karşılığını alamadığım için eziliyordum, iş aramaya gidiyorsun sordukları tek soru lise diploman var mı? Lise diploması için iş bulabilmek için.”* diyerek lise diploması olmadığından iş bulamadığından, iş bulsa bile çok düşük ücrete çalıştırıldığından dolayı açık liseye başladığını söylemektedir. Katılımcılardan Yusuf ise *“Bana lise diploması gerekiyordu çünkü ben sakatım ya sakatlık sınavına girebilmek için lise diploması gerekiyor. Memur olmak için.”* diyerek Özürlü Memur Sınavı (ÖMSS)’ ye girebilmek için lise diplomasına ihtiyacı olduğundan dolayı açık liseye başladığını söylemektedir.

Katılımcılardan Ayşe *“Başlamak zorunda kaldım sınıf tekrarı yapınca tekrar dokuzuncu sınıftan başladım arkadaşlarımdan geri kalmak istemiyordum.”* diyerek sınıf tekrarı yaptığından ötürü açık liseye başladığını söylemektedir. Katılımcılardan Münevver *“Ablamın rahatsızlığından dolayı Ankara’daydım mecburen açık liseye geçiş yapmak zorunda kaldım. Arkadaşlarım okuyor üniversiteye gidiyor ben gitmiyorum öyle bir düşünce içine girdim o yüzden ben de bir karar verdim mecburen açık liseye yazılmak durumunda kaldım. Liseyi bitirmek için bir diplomam olsun bir yerde çalışmak için kendi paramı kazanmak için ailemden sürekli para istememek için”* diyerek açık liseye başlama gerekçesini anlatmaktadır.

Katılımcılardan Ayşe “Açık liseye başlamam için terk ettiğim okul müdürü beni yönlendirdi” derken, Cennet “Terk ettiğim okul müdür yardımcısı açık liseye kaydolmamı istedi.” diyerek açık liseye okul yöneticilerinin yönlendirdiğini söylerken, İbrahim “Amcamın oğlundan açık lise uygulamasını duydum, sonra da kayıt oldum.” derken Kübra “Kuzenim yönlendirdi.” derken, Oğuz “Halamın oğlu söyledi açık liseden bahsetti. Halamın oğlu, açık liseden iyi bir bölüm tavsiye etti ben de başladım.” derken, Müslüm “Abim açık liseye kaydolmamı istedi” diyerek, aile üyelerinin kendilerini açık liseye yönlendirdiğini söylemektedir. Katılımcılardan İsmail ise “Medresede okuyan arkadaşlarım vardı. Onlar beni açık liseye yönlendirdiler.” diyerek medresedeki arkadaşlarının kendisini açık liseye yönlendirdiğinden bahsetmiştir.

Katılımcılardan Fatma “Eğitim falan yaptım da babam o zaman da gitmemi istemiyordu baya bizim evde kavga falan oldu, annemle baya bi konuşmadılar. Annem gönderelim diyor, bir şans daha verelim sınıfta kaldı, abim falan kavga etti onlar da konuşmadılar. Mesela ders çalışıyordum babam kızardı ders çalışma falan diye.” derken, Cennet “ Tasdiknamemi aldım sonra da açık öğretime yazılmak istedim dedim ben gideceğim ne yaparsanız yapın gideceğim okumanın yaşı yoktur isteyen her öğrenci okuyabilir dedim kendi zorumla geldim şimdi de okuyorum işte.” derken, Mert “Bir arkadaşım söyledi ailemden gizli başladım, ailem şu an biliyor çalışmayacak mısın dediler ben de hem çalışıp hem de okurum dedim biraz kızdılar.” diyerek ailesinin açık lisede okumasına sıcak bakmadığını söylerken, Kübra “Ailem örgün eğitime izin vermedi açık öğretime izin verdi ama nenem çok uğraştı.” derken, Yıldız “Onlarla aram çok iyiydi annem ve babam özellikle okumamı çok istiyordu. Bıraktıktan sonra keşke gitseydin falan dediler hatta bir defa açık liseye falan başvurdular. Onların desteği ile ben buradayım. Açık liseyi annem söyledi.” derken, Zeynep “Açık liseye gitmeme ailem daha sıcak baktı, ben de başladım.” diyerek ailelerinin açık liseye başlamalarını desteklediğinden bahsetmektedirler.

Katılımcılardan Yunus “Yani şu an okuduğumuz okulda bir sıkıntı yok derse geç kalsak bile hoca hoş görüyor açık öğretimde öğretmenin gözüne girmişsen ders çalıştığını hissettirirsen sınıfı rahatlıkla geçersin ama sabahki öğretimde böyle bir şey yok. Kurallar diye yiyip bitiriyorlardı okulu.” diyerek açık lisedeki uygulamadan bahsetmektedir.

4.6. Okulu terk eden öğrencilerin sosyo-ekonomik profillerine ilişkin bulgular

Bu bölümde okulu terk eden öğrencilerin sosyo-ekonomik profilleri kapsamında; Okulu terk eden öğrencilerin bireysel profil özellikleri (cinsiyet, yaş, doğum yeri, medeni durum), okulu terk eden öğrencilerin ailelerinin sosyal ve mesleki profil özellikleri (hanedeki kişi sayısı, aile bütünlüğüne ilişkin bulgular, kardeş sayısı, kardeşlerin okul durumu, ebeveynlerin eğitim durumu), okulu terk eden öğrencilerin ailelerinin mesleki/ekonomik profili (ebeveynlerin çalışma durumu, babalarının meslek durumu, ailelerinin ortalama aylık gelirleri, okula devam ederken bir işte çalışma durumu, oturdukları evin mülkiyet durumu), okulu terk eden öğrencilerin evdeki bireysel alanları ve bilgisayara erişim durumu (kendilerine ait odalarının olma durumu), okulu terk eden öğrencilerin eğitim-öğretim sürecine ilişkin özellikleri (öğrenim hayatı boyunca okul değiştirme durumu, terk ettikleri okul türü, okulu terk ettikleri yıl, okulu bıraktıkları sınıf, okuldaki ders saatleri dışında yaptıkları, sınıf tekrarı yapma durumu, sınıf tekrarı yaptıkları sınıf, terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşama durumu, okulu terk eden öğrencilerin akranlarla ilişkileri (akranlarının eğitim-öğretim sürecindeki sorunları, okulu terk etmeden önce akranlarıyla ilişkileri, akran davranışlarına ilişkin görüşler, yakın çevresinde okulu bırakan arkadaşları)'ne ilişkin betimsel bulgulara yer verilmektedir.

Tablo 2. Okul terk eden öğrencilerin bireysel profil özellikleri

Okulu Terk Eden Katılımcıların Cinsiyeti		
Cinsiyet	f	%
Erkek	1842	61,7
Kadın	1143	38,3
Toplam	2985	100,0
Okulu Terk Eden Katılımcıların Yaşı		
Yaş	f	%
14-16	172	6,3
17-19	952	34,6
20-22	698	25,4
23-25	435	15,8
26-28	186	6,8
29-31	110	4,0
32-34	79	2,9
35-37	53	1,9
38- +	64	2,3
Toplam	2749	100,0
Okulu Terk Eden Katılımcıların Doğum Yeri		
Doğum yeri	f	%
Kent	2470	85,9
Kır	406	14,1
Toplam	2876	100,0
Okulu Terk Eden Katılımcıların Medeni Durumu		
Medeni durum	f	%
Bekâr	2336	78,8
Evli	630	21,2
Toplam	2966	100,0

Tablo 2 incelendiğinde; 2985 katılımcının 1.842'si (%61,7) erkek, 1.143'ü (38,3) kadından oluşmaktadır. Okulu terk eden katılımcıların yaşları incelendiğinde, 14-16 yaş arasındakiler toplam katılımcıların %6,3'ünü, 17-19 yaş arasındakiler %34,6'sını, 20-22 yaş arasındakiler %25,4'ünü, 23-25 yaş arasındakiler %15,8'ini, 26-28 yaş arasındakiler %6,8'ini, 29-31 yaş arasındakiler %4'ünü, 32-34 yaş arasındakiler %2,9'unu, 35-37 yaş arasındakiler %1,9'unu, 38 yaş ve üzerindeki %2,3'ünü oluşturmaktadır. Katılımcıların en fazla bulunduğu yaş aralığı (%34,6) 17-19 olurken, en az (%1,9) 35-37 yaş aralığı olmaktadır. En yoğun okulu terk eden aralık %75,8 ile 17-25 yaş aralığıdır. Okulu terk eden katılımcıların doğum yeri incelendiğinde, katılımcıların %85,2'si (2470) kentlerden oluşurken, %14,1'i (406) kırdan oluşmaktadır. Katılımcıların medeni durumu incelendiğinde %78,8'i (2336) bekar iken, %21,1'inin evli olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Okul Terk Eden Öğrencilerin Ailelerinin Sosyal Profil Özellikleri

Hanedeki kişi sayısı	f	%
0-3	315	11,1
4-6	1323	46,4
7-9	899	31,5
10 ve üzeri	313	11,0
Toplam	2850	100,0

Okulu Terk Eden Katılımcıların Aile Bütünlüğüne İlişkin Bulgular		
Anne- babası birlikte yaşayanlar	2553	86,5
Babası vefat edenler	216	7,3
Babası ikinci evlilik yapıp, ikinci eşyle yaşayanlar	56	1,9
Annesi vefat edenler	52	1,8
Anne-baba boşandı	52	1,8
Anne ve babası vefat edenler	22	0,7
Toplam	2951	100,0

Okulu Terk Eden Katılımcıların Kardeş Sayısı		
0-3	360	12,3
4-6	1438	49,1
7-9	820	28,0
10 ve üzeri	312	10,6
Toplam	2930	100,0

	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
Kardeşlerinden okulu bırakanlar	1638	58.3	1174	41.7
Kardeşlerinden sınıf tekrarı yapanlar	848	29.1	2063	70.9

	Baba Eğitim Durumu		Anne Eğitim Durumu	
	f	%	f	%
Okuma yazma yok	372	12.9	1494	51.0
Okur-yazar	428	14.8	446	15.2
İlkokul mezunu	1069	37.0	654	22.3
Ortaokul mezunu	474	16.4	217	7.4
Lise mezunu	391	13.5	94	3.2
Yüksekokul mezunu	71	2.5	7	.2
Üniversite mezunu	77	2.7	11	.4
Lisansüstü mezunu	9	.3	5	.2
Toplam	2891	100.0	2928	100.0

Tablo 3'te okulu terk eden öğrencilerin ailelerinin sosyal profil özellikleri yer almaktadır. Katılımcıların oturdukları hanedeki kişi sayısı incelendiğinde; oturdukları hanede 0-3 kişi yaşayanlar tüm katılımcıların %11,1'ini, 4-6 kişi yaşayanlar %46,4'ünü, 7-9 kişi yaşayanlar %31,5'ini, 10 ve üzeri yaşayanlar %11'ini oluşturmaktadır. Katılımcılar yaşadıkları hanedeki kişi sayısı en fazla (%46,4) 4-6 kişiden oluşurken, en az (%11) 10 ve üzeri kişiden oluşmaktadır.

Okulu terk eden katılımcıların aile bütünlüğüne ilişkin bulgular incelendiğinde; katılımcıların %86,5'ini anne-babasıyla birlikte yaşayanlar, %7,3'ünü babası vefat edenler, %1,9'unu babası ikinci evlilik yapıp, ikinci eşiyile yaşayanlar, %1,8'ini annesi vefat edenler, %1,8'ini anne ve babası boşananlar, %0,7'sini anne babası vefat edenler oluşturmaktadır. Katılımcıların kardeş sayısı incelendiğinde; toplamda katılımcıların %12,3'ünün 0-3 kardeşi, %49,1'inin 4-6 kardeşi, %28'inin 7-9 kardeşi, %10,6'sının 10 ve üzeri kardeşi olduğu görülmektedir. Katılımcıların en fazla (%49,1) 4-6 kardeşi olurken en az (%10,6) 10 ve üzeri kardeşi olduğu gözlenmektedir.

Okulu terk eden katılımcıların kardeşlerinin okul durumuna ilişkin bulgular incelendiğinde; katılımcıların %58,3'ünün kardeşlerinden okulu terk ettiğine rastlanırken, %41,7'sinin kardeşlerinden okulu terk etmediğine rastlanmıştır. Yine katılımcıların kardeşlerinden %29,1'i sınıf tekrarı yaparken, %70,9'unun kardeşi sınıf tekrarı yapmamıştır.

Katılımcıların ebeynlerinin eğitim durumuna ilişkin bulgular incelendiğinde, katılımcıların babalarının %12,9'u okuma yazma bilmezken, annelerinin %51'i okuma yazma bilmemektedir. Yine katılımcıların babalarının %14,8'i, annelerinin %15,2'si okur-yazar; babalarının %37'si, annelerinin %22,3'ü ilkokul mezunu; babalarının %16,4'ü, annelerinin %7,4'ü ortaokul mezunu; babalarının %13,5'i, annelerinin %3,2'si lise mezunu; babalarının %2,5'i, annelerinin %0,2'si yüksekokul mezunu; babalarının %2,7'si, annelerinin %0,4'ü üniversite mezunu; babalarının %0,3'ü, annelerinin %0,2'si lisansüstü mezunu olduğu gözlenmektedir.

Tablo 4. Okulu Terk Eden Öğrencilerin Ailelerinin Mesleki/Ekonomik Profili

Okulu Terk Eden Katılımcıların Ebeveynlerin Çalışma Durumuna İlişkin Bulgular	Babaların Çalışma Durumu		Annelerin Çalışma Durumu	
	f	%	f	%
Evet	1751	60.6	99	3.4
Hayır	602	20.8	1183	40.2
Emekli	535	18.5	13	.4
Ev hanımı	-	-	1645	56.0
Toplam	2888	100.0	2940	100.0

Tablo 4'ün devamı

Okulu Terk Eden Katılımcıların Babalarının Meslek Durumuna İlişkin Bulgular

Bulgular	f	%
Esnaf	272	21.1
Serbest Meslek	265	20.5
İşçi	185	14.3
Çiftçi	169	13.1
Memur	130	10.1
Şoför	108	8.4
Teknisyen	64	5.0
Güvenlik Görevlisi	35	2.7
Yönetici	23	1.8
Aşçı	19	1.5
Öğretmen	12	.9
Tüccar	10	.8
Toplam	1292	100.0

Okulu Terk Eden Katılımcıların Ailelerinin Ortalama Aylık Gelirleri

Ailelerinin Ortalama Aylık Gelirleri	f	%
0-500	166	7.6
501-1000	878	40.3
1001-1500	420	19.3
1501-2000	324	14.9
2001-2500	102	4.7
2501-3000	154	7.1
3001 üstü	136	6.2

Katılımcıların Okula Devam Ederken Bir İşte Çalışma Durumuna İlişkin Görüşleri	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
Okurken bir işte çalışma durumu	1275	43.4	1660	56.6

Okulu Terk Eden Katılımcıların Oturdukları Evin Mülkiyet Durumu

Oturdukları Evin Mülkiyet Durumu	f	%
Kendi evimiz	2045	69.5
Kira	714	24.3
Lojman	28	1.0
Bir yakının evi (kira ödemiyor)	156	5.3
Toplam	2943	100.0

Tablo 4'te okulu terk eden katılımcıların ailelerinin mesleki/ekonomik profili incelenmektedir. Okulu terk eden katılımcıların ebeveynlerinin çalışma durumuna ilişkin bulgular incelendiğinde, babalarının %60,6'sı bir işte çalıştığı, %20,8'inin çalışmadığı ve %18,5'inin emekli olduğu görülmektedir; annelerinin %3,4'ü bir işte çalışmakta, %40,2'si çalışmamakta, %0,4'ü emekli ve %56'sının ev hanımı olduğu görülmektedir.

Okulu terk eden katılımcıların babalarının meslek durumuna ilişkin bulgular incelendiğinde; %21,1'i esnaf, %20,5'i serbest meslek, %14,3'ü işçi, %13,3'ü çiftçi,

%10,1'i memur, %8,4'ü şoför,%5'i teknisyen, %2,7'si güvenlik görevlisi, %1,8'i yönetici, %1,5'i aşçı, %0,9'u öğretmen ve %0,8'inin tüccar olduğu görülmektedir.

Okulu terk eden katılımcıların ailelerinin ortalama aylık geliri incelendiğinde; %7,6'sı 0-500 lira, %40,3'ü 501-1000 lira, %14,9'u 1501-2000 lira, %4,7'si 2001-2500 lira, %7,1'i 2501-3000 lira ve %6,2'si 3001 lira ve üzeri olduğu görülmektedir. Katılımcıların ailelerinin %40,3'ü 501-1000 lira aylık gelir ile en yüksek oranda temsil edilirken, %4,7'si 2001-2500 lira aylık gelir ile en düşük oranda temsil edildiği görülmektedir.

Katılımcıların %43,4'ü okula devam ederken bir işte çalışırken, %56,6'sı okurken bir işte çalışmadığı gözlenmektedir.

Okulu terk eden katılımcıların oturdukları evin mülkiyet durumu incelendiğinde; %69,5'inin kendi evi, %24,3'ü kira, %1'i lojman, %5,3'ü bir yakının evinde kira ödemededen oturduğu görülmektedir.

Tablo 5. Okulu Terk Eden Öğrencilerin Evdeki Bireysel Alanları ve Bilgisayara Erişim Durumu

Okulu Terk Eden Katılımcıların Kendilerine Ait Odalarının Olma Durumu	f	%
Evet	1391	48.1
Hayır	1499	51.9
Toplam	2890	100.0

Okulu Terk Eden Katılımcıların Kendilerine Ait Bilgisayarlarının Olma Durumu	f	%
Evet	850	29.7
Hayır	2012	70.3
Toplam	2862	100.0

Tablo 5'te okulu terk eden öğrencilerin evdeki bireysel alanları ve bilgisayara erişim durumu incelenmektedir. Okulu terk eden katılımcıların %48,1'i kendilerine ait bir odaya sahip iken %51,9'unun kendilerine ait bir odalarının olmadığı gözlenmektedir. Okulu terk eden katılımcıların %29,7'sinin kendilerine ait bilgisayarları varken, %70,3'ünün kendilerine ait bilgisayarlarının olmadığı görülmektedir.

Tablo 6. Okulu Terk Eden Öğrencilerin Eğitim-Öğretim Sürecine İlişkin Özellikleri

Okulu Terk Eden Katılımcıların Öğrenim Hayatı Boyunca Okul Değişirme Durumu	f	%
Evet	1450	49.2
Hayır	1496	50.8
Toplam	2946	100.0
Okulu Terk Eden Katılımcıların Terk Ettikleri Okul Türü	f	%
Genel lise	1673	61.3
Meslek lisesi	515	18.9
İmam hatip	364	13.3
Anadolu Lisesi	166	6.1
Anadolu öğretmen lisesi	6	.2
Fen lisesi	6	.2
Toplam	2730	100.0
Okulu Terk Eden Katılımcıların Okulu Terk Ettikleri Yıl	f	%
2001 ve öncesi	199	8.6
2001-2005	229	9.9
2006-2010	641	27.6
2011-2015	1252	53.9
Toplam	2321	100.0
Okulu Terk Eden Katılımcıların Okulu Terk Ettikleri Sınıf	f	%
9. Sınıf	1759	64.9
10. Sınıf	627	23.1
11. Sınıf	238	8.8
12. Sınıf	86	3.2
Toplam	2710	100,0
Okulu Terk Eden Katılımcıların Okuldaki Ders Saatleri Dışında Yaptıkları	f	%
Arkadaşlarla vakit geçirmek	1068	33.7
Sınavlara çalışmak	926	29.2
Ödev yapmak	899	28.4
Aile ile ilgili işlerde görev almak.	844	26.7
Televizyon izlemek.	729	23
Spor yapmak.	724	22.9
İhtiyaçlarını gidermek için bir işte çalışmak	682	21.5
Kişisel ilgiler doğrultusunda okumak (kitap, dergi, gazete vb).	623	19.7
Gönüllü işler yapmak.	480	15.2
Teknolojiyi kullanmak (telefonda konuşmak, mesaj yazmak ve sosyal medyayı)	474	15
Okul dışındaki etkinliklere katılmak (spor, tiyatro, sivil toplum etkinlikleri vb.)	454	14.3
Bilgisayar oyunları oynamak.	444	14
Okulun düzenlediği etkinliklere katılmak (Öğrenci kulüpleri, spor vb.)	423	13.4

Tablo 6’da okulu terk eden katılımcıların eğitim-öğretim sürecine ilişkin özellikleri verilmektedir. Okulu terk eden katılımcıların %49,5’i öğrenim hayatı boyunca okul değiştirirken, %50,8’i okul değiştirmemiştir. Okulu terk eden katılımcıların okul türü incelendiğinde; %61,3’ü genel lise, %18,9’u meslek lisesi, %13,3’ü imam hatip, %6,1’i Anadolu lisesi, %0,2’si Anadolu öğretmen lisesi, %0,2’si fen lisesini terk ettiği görülmektedir.

Katılımcıların okulu terk ettikleri yıl incelendiğinde; %8,6’sı 2004 ve öncesi, %18,9’u 2001-2005, %27,6’sı 2006-2010 ve %53,9’u 2011-2015 yılları arasında okulu terk ettiği görülmektedir.

Okulu terk eden katılımcıların okulu terk ettikleri sınıf düzeyi incelendiğinde; %64,9’u dokuzuncu, %23,1’i onuncu, %8,8’i on birinci, %3,2’si on ikinci sınıfta okulu terk ettiği görülmektedir.

Okulu terk eden katılımcıların (birden fazla işaretleyerek belirttikleri) okuldaki ders saati dışında yaptıkları incelendiğinde; %33,7’si arkadaşlarıyla vakit geçirmekte, %29,2’si sınavlara çalışmakta, %28,4’ü ödev yapmakta, %26,7’si ailesiyle ilgili işlerde görev almakta, %23’ü televizyon izlemekte, %22,9’u spor yapmakta, %21,5’i ihtiyaçlarını gidermek için bir işte çalışmakta, %19,7’si kişisel ilgiler doğrultusunda okuma yapmakta, %15,2’si gönüllü işler yapmakta, %15’i teknolojiyi kullanmakta, %14,3’ü okul dışındaki etkinliklere katılmakta, %14’ü bilgisayar oyunları oynamakta ve %13,4’ü okulun düzenlediği etkinliklere katılmaktadır.

Tablo 7. Okul Terk Eden Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma ve Disiplin Sorunu Yaşama Durumu

Okulu Terk Eden Katılımcıların Sınıf Tekrarı		
Yapma Durumu	f	%
Evet	1266	44.1
Hayır	1606	55.9
Toplam	2872	100.0
Okulu Terk Eden Katılımcıların Sınıf Tekrarı		
Yaptıkları Sınıf	f	%
1. Sınıf	45	5.5
2. Sınıf	20	2.5
3. Sınıf	7	.9
4. Sınıf	5	.6
5. Sınıf	2	.2
6. Sınıf	24	3.0

Tablo 7'nin devamı

7. Sınıf	13	1.6
8. Sınıf	5	.6
9. Sınıf	591	72.7
10. Sınıf	85	10.5
11. Sınıf	15	1.8
12. Sınıf	1	.1
Toplam	813	100.0

Katılımcıların Terk Ettikleri Okulda Disiplin Sorunu Yaşama Durumu

	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
Terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşama durumu	530	17.9	2427	82.1

Tablo 7'de görüldüğü üzere okulu terk eden katılımcıların %44,1'i sınıf tekrarı yaparken, %55,9'u sınıf tekrarı yapmamıştır.

Okulu terk eden katılımcıların %5,5'i birinci, %2,5'i ikinci, %0,9'u üçüncü, %0,6'sı dördüncü, %0,2'si beşinci, %3'ü altıncı, %1,6'sı yedinci, %0,6'sı sekizinci, %72,7'si dokuzuncu, %10,5'i onuncu, %1,8'i on birinci ve %0,1'i on ikinci sınıfta sınıf tekrarı yaptığı görülmektedir. En fazla sınıf tekrarının %72,7 ile dokuzuncu sınıfta olduğu görülmektedir.

Katılımcıların terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşama durumu incelendiğinde; %17,9'u disiplin sorunu yaşarken, %82,1'i disiplin sorunu yaşamadığı görülmektedir.

Tablo 8. Okulu Terk Eden Öğrencilerin Akranlarla İlişkileri

Okulu Terk Eden Katılımcıların Akranlarının Eğitim-Öğretim Sürecindeki Sorunları	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
Arkadaşlarından sınıf tekrarı yapan	1954	67.4	945	32.6
Arkadaşlarından devamsızlık sorunu yaşayanlar	1896	65.5	1000	34.5
Arkadaşlarından okurken herhangi bir işte çalışanlar	1855	63.8	1051	36.2
Arkadaşlarından disiplin sorunu yaşayanlar	1190	40.7	1732	54.7

Okulu Terk Eden Katılımcıların Okulu Terk Etmeden Önce Akranlarıyla İlişkileri	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
Arkadaşlarım genel olarak başarısızdı	679	29.1	1651	70.9
Arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım	500	21.2	1861	78.8
Arkadaşlarımla beraber okulda sigara içtim	382	16.6	1917	83.4

Okulu Terk Eden Katılımcının Yakın Çevresinde Okulu Terk Eden Arkadaşları	f	%
Evet	2245	82.7
Hayır	470	17.3
Toplam	2715	100.0

Tablo 8'in devamı

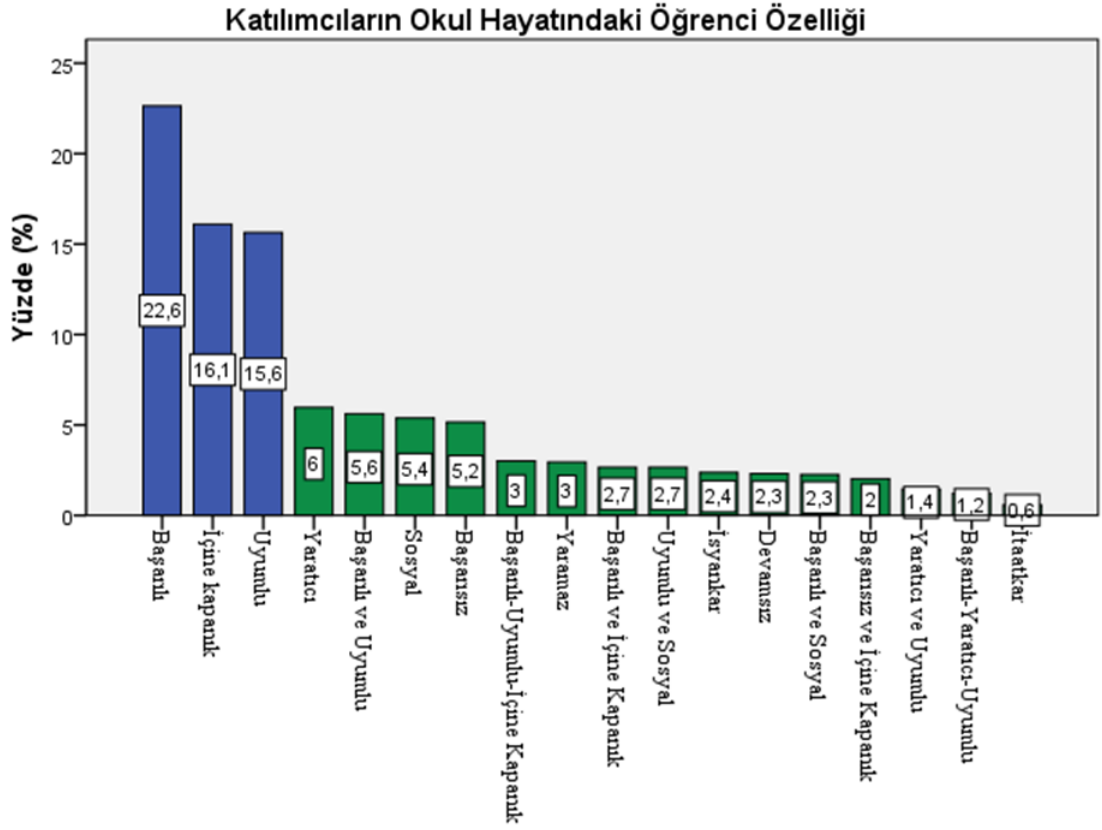
Yakın çevrenizdeki arkadaşların okulu terk etme nedenleri	f	%
Başarısızlık	950	30
Maddi imkânsızlıklar	877	27.7
Devamsızlık	649	20.5
Kendi isteğiyle bıraktı	603	19
Ailesi engel oldu	376	11.9
Evlilik	304	9.6
Öğretmenle bazı sorunlar yaşadı	234	7.4
Disiplin cezası	177	5.6
Açık lisede istediği bölümü okumak için	134	4.2
Üniversite sınavına daha iyi hazırlanmak için	66	2.1

Tablo 8'de okulu terk eden öğrencilerin akranlarla ilişkileri verilmektedir. Okulu terk eden katılımcıların akranlarının eğitim-öğretim sürecindeki sorunları incelendiğinde; %67,4'ünün arkadaşlarından sınıf tekrarı yaparken, %32,6'sının arkadaşı sınıf tekrarı yapmamakta; %65,5'inin arkadaşlarından devamsızlık sorunu yaşarken, %34,5'inin arkadaşı okula devamlılık göstermekte; %63,8'inin arkadaşı okurken bir işte çalışırken, %36,2'sinin arkadaşı okurken bir işte çalışmamakta; %40,7'sinin arkadaşları disiplin sorunu yaşarken, %54,7'sinin arkadaşı disiplin sorunu yaşamamaktadır.

Okulu terk eden katılımcıların okulu terk etmeden önce arkadaşlarıyla ilişkileri incelendiğinde; %29,1'inin arkadaşı genel olarak başarısızken, %70,9'unun arkadaşı genel olarak başarılıdır; %21,2'si arkadaşlarıyla beraber kavgaya karışırken, %78,8'i arkadaşlarıyla beraber kavgaya karışmamıştır; %16,6'sı arkadaşlarıyla beraber okulda sigara içerken, %83,4'ü arkadaşlarıyla beraber okulda sigara içmediği görülmektedir.

Okulu terk eden katılımcıların yakın çevresinde arkadaşlarının %82,7'si okulu terk ederken, %17,3'ünün arkadaşları okulu terk etmemiştir.

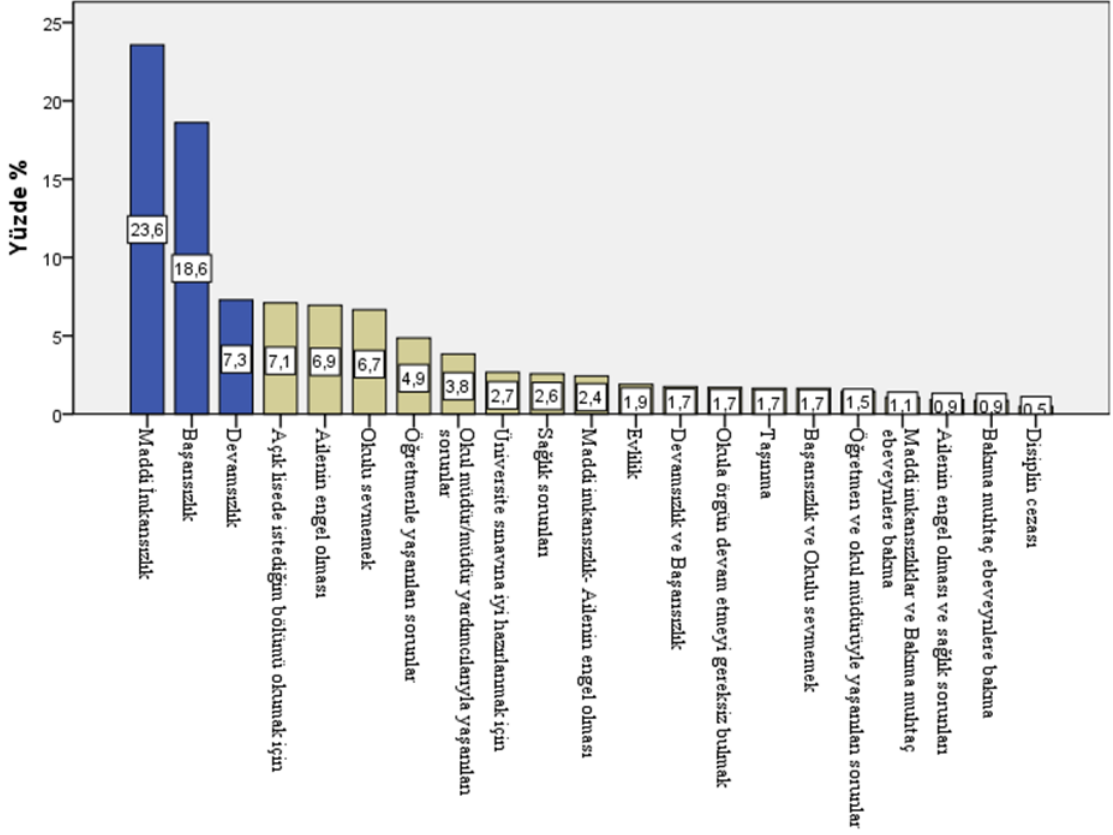
Katılımcıların yakın çevresinde arkadaşlarının okulu terk etme nedenleri incelendiğinde; %30 başarısızlıktan, %27,7'si maddi imkânsızlıktan, %20,5'i devamsızlıktan, %19'u kendi isteğiyle, %11,9'u ailesinin isteğiyle, %9,6'sı evlendiğinden, %7,4'ü öğretmenle sorun yaşadığından, %5,6'sı disiplin cezasından, %4,2'si açık lisede istediği bölümü okuyabilmek, %2,1'i üniversite sınavına daha iyi hazırlanmak için okulu terk etmektedir.

Şekil 14. Okulu Terk Eden Katılımcıların Okul Yaşamlarında Kendilerini Nasıl Bir Öğrenci Olarak Tanımladığı

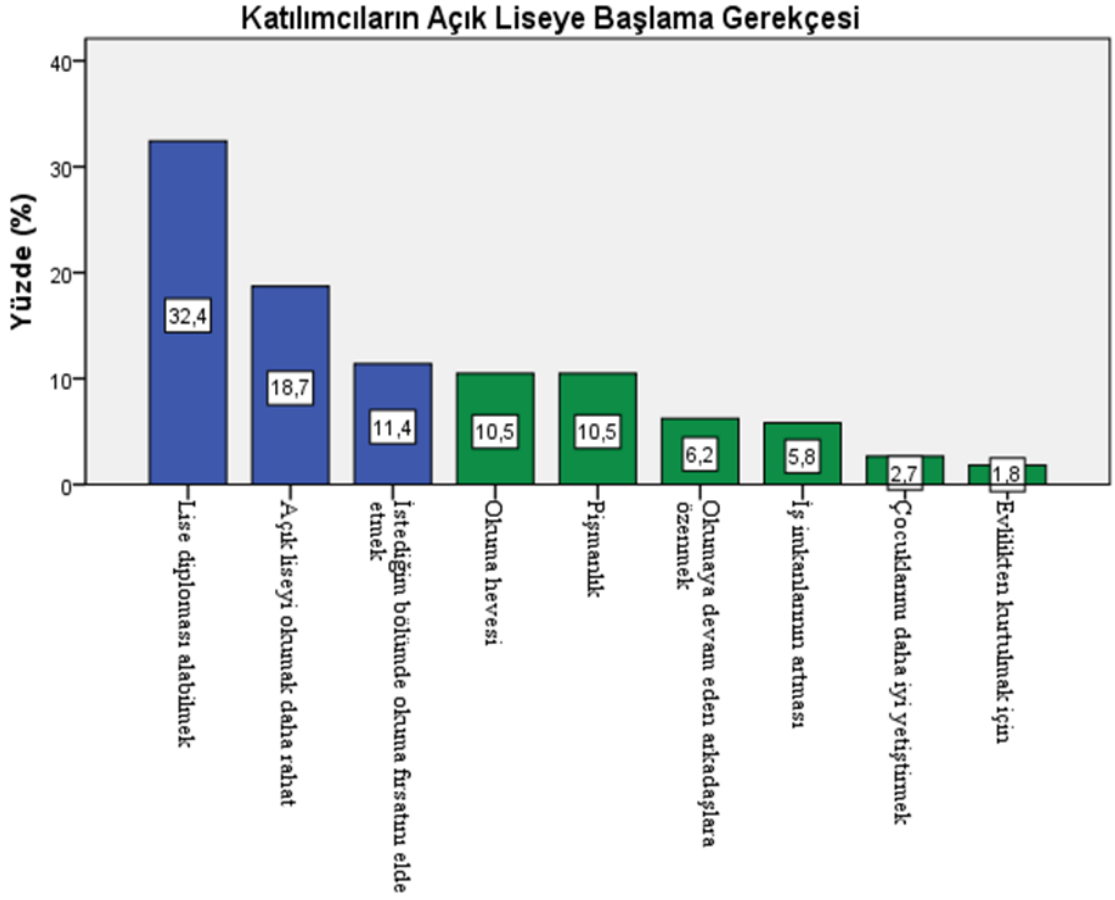
Şekil 14'te okulu terk eden katılımcıların okul yaşamında kendilerini nasıl bir öğrenci olarak tanımladığını incelemektedir. Okulu terk eden katılımcıların %22,6'sı başarılı, %16,1'i içine kapanık, %15,6'sı uyumlu, %6'sı yaratıcı, %5,6'sı başarılı ve uyumlu, %5,4'ü sosyal, %5,2'si başarısız, %3'ü başarılı, uyumlu ve içine kapanık, %3'ü yaramaz, %2,7'si başarılı ve içine kapanık, %2,7'si uyumlu ve sosyal, %2,4'ü isyankâr, %2,3'ü devamsız, %2,3'ü başarılı ve sosyal, %2'si başarısız ve içine kapanık, %1,4'ü yaratıcı ve uyumlu, %1,2'si başarılı, yaratıcı ve uyumlu ve %0,6'sı kendisini itaatkâr olarak tanımlamaktadır.

Katılımcıların Okulu Terk Etme Nedeni

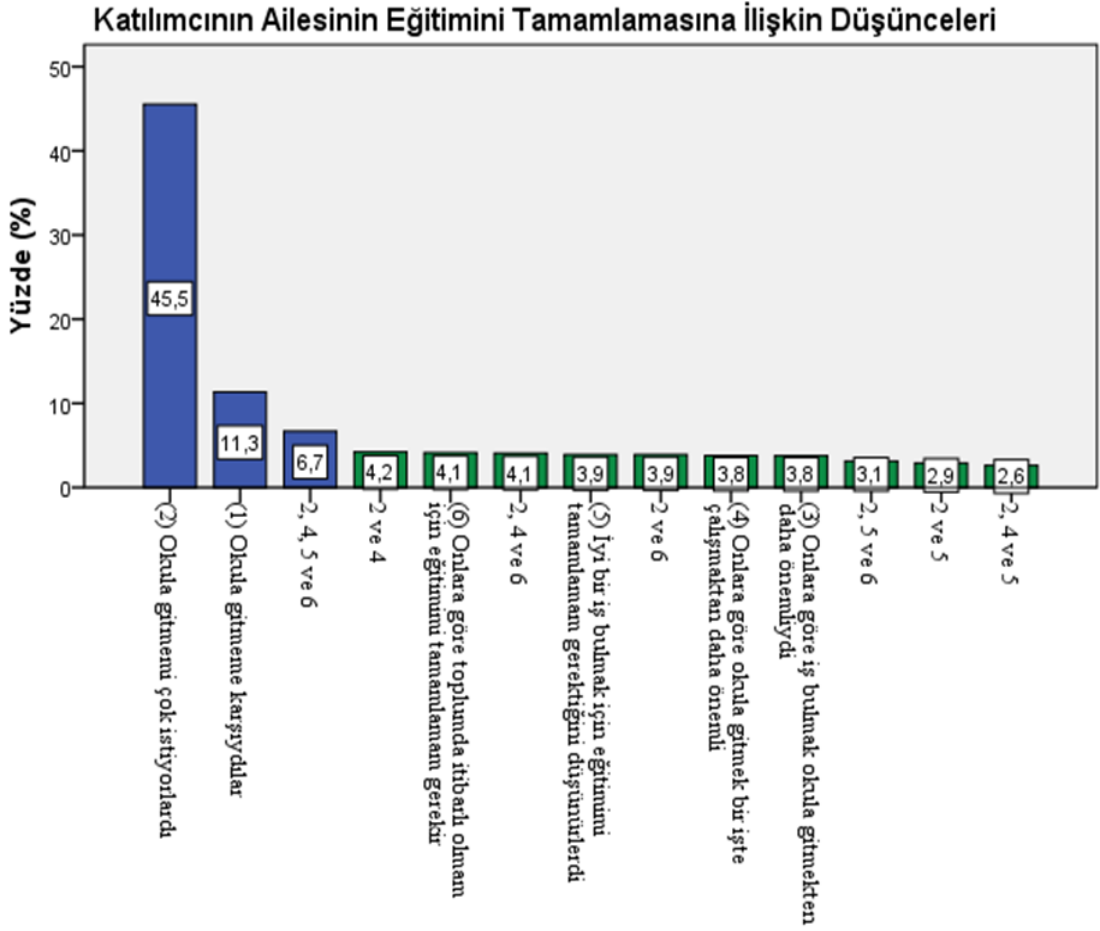
Şekil 15. Katılımcıların Okulu Terk Etme Nedenleri

Şekil 15'te katılımcıların okulu terk etme nedenleri verilmektedir. Katılımcıların %23,6'sı maddi imkânsızlıktan, %19,6'sı başarısızlıktan, %7,3'ü devamsızlıktan, %7,1'i açık lisede istediği bölümü okumak için, %6,9'u ailesi engel olduğundan ötürü, %6,7'si okulu sevmemediğinden, %4,9'u öğretmenlerle yaşadığı sorunlardan dolayı, %3,8'i okul müdür/müdür yardımcılıyla yaşanan sorunlardan dolayı, %2,7'si üniversite sınavına iyi hazırlanmak için, %2,6'sı sağlık sorunlarından dolayı, %2,4'ü maddi imkânsızlık ve ailesinin engel olduğundan dolayı, %1,9'u evlilikten ötürü, %1,7'si devamsızlık ve başarısızlıktan dolayı, %1,7'si okula örgün devam etmeyi gereksiz bulduğundan, %1,7'si taşınmadan dolayı, %1,7'si başarısızlık ve okulu sevmemediğinden dolayı, %1,5'i öğretmen ve okul müdürleriyle yaşanan sorunlardan dolayı, %1,1'i maddi imkânsızlıklar ve bakıma muhtaç ebeveynlere baktığından ötürü, %0,9'u ailenin engel olması ve sağlık sorunlarından dolayı, %0,9'u bakıma muhtaç ebeveynlere baktığından ötürü, %0,5'i disiplin cezası aldığından dolayı okulu terk etmiştir.

Şekil 16. Katılımcıların Açık Liseye Başlama Gerekçeleri

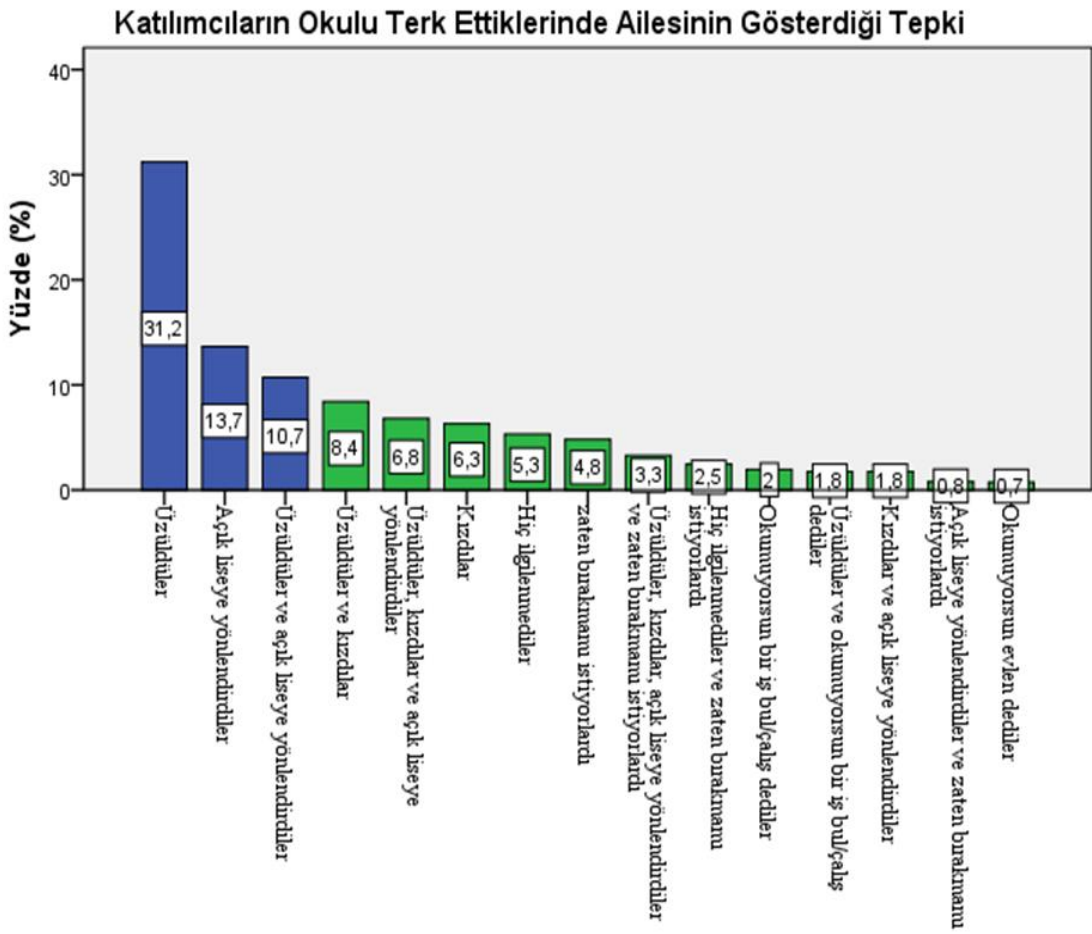
Şekil 16'da katılımcıların açık liseye başlama gerekçeleri verilmiştir. Katılımcıların %32,4'ü lise diploması alabilmek için, %18,7'si açık liseyi okumak daha rahat olduğundan ötürü, %11,4'ü istediği bölümde okuma fırsatını elde etmek için, %10,5'i okuma hevesinden ötürü, %10,5'i pişman olduğundan dolayı, %6,2'si okumaya devam eden arkadaşlara özendiğinden dolayı, %5,8'i iş imkânlarının artması için, %2,7'si çocuklarını daha iyi yetiştirmek için ve %1,8'i evlilikten kurtulmak için açık liseye başladığı görülmektedir.

Şekil 17. Katılımcıların Ailesinin Eğitimini Tamamlamasına İlişkin Düşünceleri

Şekil 17’de katılımcıların ailesinin eğitimini tamamlamaya ilişkin düşünceleri yer almaktadır. Katılımcılar düşüncelerini birden fazla seçenek işaretleyerek belirtmişlerdir. Katılımcılardan %45,5’inin ailelerinin okula gitmelerini çok istediklerini, %11,3’ü okula gitmelerine karşı olduklarını, %6,7’si okula gitmelerini çok istediklerini, onlara göre okula gitmek bir işte yaşamaktan daha önemliydi, iyi bir iş bulmak için eğitimlerini tamamlamaları gerektiğini düşünüyorlardı ve onlara göre toplumda itibarlı olmak için eğitimlerini tamamlamaları gerektiğini, %4,2’si okula gitmelerini çok istiyordu ve onlara göre okula gitmek bir işte yaşamaktan daha önemliydi, %4,1’i onlara göre toplumda itibarlı olmanın için eğitimlerini tamamlamaları gerektiğini, %4,1’i okula gitmelerini çok istiyordu, onlara göre okula gitmek bir işte yaşamaktan daha önemliydi ve onlara göre toplumda itibarlı olmanın için eğitimlerini tamamlamaları gerektiğini, %3,9’u iyi bir iş bulmak için eğitimlerini tamamlamaları gerektiğini düşünüyorlardı, %3,9’u okula gitmelerini çok istiyordu ve onlara göre toplumda itibarlı olmanın için eğitimlerini tamamlamaları gerektiğini,

%3,8'i onlara göre okula gitmek bir işte yaşamaktan daha önemliydi, %3,8'i onlara göre bir iş bulmak okula gitmekten daha önemliydi, %3,1'i okula gitmelerini çok istiyordu, iyi bir iş bulmak için eğitimlerini tamamlamaları gerektiğini düşünürlerdi ve onlara göre toplumda itibarlı olman için eğitimlerini tamamlamaları gerektiğini, %2,9'u okula gitmelerini çok istiyordu ve iyi bir iş bulmak için eğitimlerini tamamlamaları gerektiğini düşünürlerdi ve %2,6'sı okula gitmelerini çok istiyordu, onlara göre okula gitmek bir işte yaşamaktan daha önemliydi ve iyi bir iş bulmak için eğitimlerini tamamlamaları gerektiğini düşünürlerdi.

Şekil 18. Katılımcıların Okulu Terk Ettiklerinde Ailelerinin Gösterdiği Tepki

Şekil 18'de katılımcıların okulu terk ettiklerinde ailelerinin gösterdiği tepkiye yer verilmiştir. Katılımcıların ailelerinin %31,2'si üzüldüğünü, %13,7'si açık liseye yönlendirdiğini, %10,7'si üzüldü ve açık liseye yönlendirdi, %8,4'ü üzüldü ve kızdı, %6,8'i üzüldü, kızdı ve açık liseye yönlendirdiğini, %6,3'ü kızdığını, %5,3'ü hiç ilgilenmediğini, %4,8'i zaten bırakmasını istediğini, %3,3'ü üzüldüğünü, kızdığını, açık liseye yönlendirdiğini ve zaten bırakmasını istediğini, %2,5'i hiç ilgilenmediğini

ve zaten bırakmasını istediğini, %2'si okumuyorsun bir iş bul/çalış dediğini, %1,8'i üzüldüğünü ve okumuyorsun bir iş bul/çalış dediğini, %0,8'i kızdığını ve açık liseye yönlendirdiğini ve %0,7'si okumuyorsun evlen dediği gözlenmektedir. Katılımcılar okulu terk ettiklerinde alilerinin en yüksek oranda gösterdiği tepki %31,2 (798) ile üzülmek, %13,7 (349) ile açık liseye yönlendirmek olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Okulu Terk Eden Katılımcıların En Başarısız Oldukları Dersler

En başarısız oldukları ders	f	%
Matematik	2186	69.0
İngilizce	1717	54.2
Fizik	1608	50.8
Kimya	1469	46.4
Biyoloji	1005	31.7
Arapça	957	30.2
Coğrafya	903	28.5
Tarih	850	26.8
Türk Dili ve Edebiyatı	815	25.7
En başarısız oldukları dersler (birden fazla işaretleyen)	f	%
Matematik-İngilizce	125	4.4
Matematik-Fizik-Kimya	90	3.2
Matematik-Fizik-Kimya-İngilizce	88	3.1
Matematik-Fizik-İngilizce	73	2.6
Matematik-Fizik-Kimya-Biyoloji-İngilizce	67	2.4
Matematik-Fizik-Kimya-Biyoloji	47	1.6
Matematik-Fizik-Kimya-Biyoloji-Arapça	47	1.6
Matematik-Fizik-Kimya-Biyoloji-İngilizce-Arapça	40	1.4
Matematik-Kimya-İngilizce	33	1.2
Matematik-Fizik-Kimya-Arapça	27	0.9
Tümünden başarısız olan	55	1.9

Tablo 9'da okulu terk eden öğrencilerin en başarısız olduğu derslere ilişkin bulgular yer almaktadır. Katılımcılar en başarısız oldukları dersleri birden fazla seçenek işaretleyerek belirtmişlerdir. Katılımcıların %69'u matematik, %54,2'si İngilizce, %50,8'i Fizik, %46,4'ü Kimya, %31,7'si Biyoloji, %30,2'si Arapça, %28,5'i Coğrafya, %26,8'i Tarih, %25,7'si Türk Dili ve Edebiyatı derslerinden başarısız oldukları gözlenmiştir. Katılımcıların birden fazla dersi birlikte seçtiğinde en başarısız oldukları dersler %4,4'ü Matematik ve İngilizce, %3,2'si Matematik, Fizik ve Kimya, %3,1'i Matematik, Fizik, Kimya ve İngilizce, %2,6'sı Matematik, Fizik ve İngilizce, %2,4'ü Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji ve İngilizce, %1,6'sı Matematik, Fizik, Kimya ve Biyoloji, %1,6'sı Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji ve Arapça, %1,4'ü Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji, İngilizce ve Arapça, %1,2'si Matematik, Kimya ve

İngilizce, %0,9'u Matematik, Fizik, Kimya ve Arapça, %1,9'u derslerin tümünden başarısız olduklarını belirtmişlerdir.

4.7. Bireysel Faktörler ile Eğitsel Performans Arasındaki İlişki

Bu bölümde katılımcıların bireysel faktörler (geçmiş yaşantılar, tutumlar ve davranışlar) ile eğitsel performans (akademik başarı, eğitimi sürdürme ve eğitimsel devamlılık) arasındaki ilişkiye ilişkin bulgular verilmiştir.

4.7.1. Geçmiş Yaşantılar ile Eğitsel Performans Arasındaki İlişki

Bu bölümde katılımcıların bireysel faktörlerinden geçmiş yaşantıları (cinsiyet, yaş, medeni durum, aile büyüklüğü ve okul hayatındaki öğrenci özelliği) ile eğitsel performans (katılımcıların okulu bıraktıklarındaki not ortalaması, okul değiştirme durumu, okulu terk ettikleri sınıf, okulda devamsızlık yapma durumu ve sınıf tekrarı yapma durumu) arasındaki ilişkiye ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 10. Katılımcıların Cinsiyeti İle Eğitsel Performans Arasındaki İlişki

Katılımcıların Cinsiyeti ile Okulu Terk Ettiklerindeki Not Ortalamaları Arasındaki İlişki			Katılımcıların okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları					
			0-44	45-54	55-69	70-84	85-100	Toplam
Katılımcıların Cinsiyeti	Erkek	f	95	202	285	145	24	751
		%	12.6%	26.9%	37.9%	19.3%	3.2%	100.0%
	Kadın	f	24	69	148	172	47	460
		%	5.2%	15.0%	32.2%	37.4%	10.2%	100.0%
Toplam		f	119	271	433	317	71	1211
		%	9.8%	22.4%	35.8%	26.2%	5.9%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 96.369$; $p < .05$). ($V = .282$)

Katılımcıların Cinsiyeti ile Okulu Terk Ettiklerindeki Sınıf Arasındaki İlişki			Katılımcıların okulu terk ettikleri sınıf				
			9. sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	Toplam
Katılımcıların Cinsiyeti	Erkek	f	1186	381	126	41	1734
		%	68.4%	22.0%	7.3%	2.4%	100.0%
	Kadın	f	557	243	111	44	955
		%	58.3%	25.4%	11.6%	4.6%	100.0%
Toplam		f	1743	624	237	85	2689
		%	64.8%	23.2%	8.8%	3.2%	100.0%

$p < .05$, ($\chi^2 = 35.901$; $p < .05$) ($V = .116$)

Katılımcıların Cinsiyeti ile Okulda Devamsızlık Yapma Durumu Arasındaki İlişki			Katılımcıların Devamsızlık Yapma Durumu		
			Evet	Hayır	Toplam
Katılımcıların Cinsiyeti	Erkek	f	760	1034	1794
		%	42.4%	57.6%	100.0%
	Kadın	f	228	855	1083
		%	21.1%	78.9%	100.0%

Tablo 10'un devamı					
		f	988	1889	2877
		%	34.3%	65.7%	100.0%
$p < .05$; 6.020; $p < .05$; ($V = .217$)					
Katılımcıların Cinsiyeti ile Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu Arasındaki					
		Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu			
		Evet	Hayır	Toplam	
Katılımcıların Cinsiyeti	Erkek	f	995	776	1771
		%	56.2%	43.8%	100.0%
	Kadın	f	262	813	1075
		%	24.4%	75.6%	100.0%
		f	1257	1589	2846
		%	%44.2	%55.8	%100.0
$p < .05$; ($\chi^2 = 274.507$; $p < .05$); ($V = .311$)					

Tablo 10'da katılımcıların cinsiyeti ile eğitsel performansı arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu doğrultuda, katılımcıların cinsiyetiyle okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları, okul değiştirme durumları, okulu terk ettikleri sınıf, okula devam ve sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki incelenmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğrenci başarısına ilişkin notların değerlendirme sınıflaması dikkate alındığında 0-44 "başarısız", 45-54 "geçer", 55-69 "orta", 70-84 "iyi", 85-100 arası "pekiyi" olarak tanımlanmaktadır.

Katılımcıların cinsiyeti ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 96.37$; $p < .05$). Ancak cinsiyetin katılımcıların okulu terk ettikleri not ortalamaları üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .282$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların cinsiyet ile not ortalamaları arasındaki ilişki incelendiğinde, erkeklerin %12,6'sı başarısız (0-44), %26,9'u geçer (45-54), %37,9'u orta (55-69), %19,3'ü iyi (70-84) ve %3,2'si pekiyi (85-100) aralığında yer almaktadır. Kız öğrencilerin ise %5,2'si başarısız (0-44), %15'i geçer (45-54), %32,2'si orta (55-69), %37,4'ü iyi (70-84) ve %10,2'si pekiyi (85-100) not aralığında yer almaktadır. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun (%91,2) okulu terk etmelerine rağmen not ortalamalarının sınıf geçmek için yeterli olan 45 ve üzeri olduğu görülmektedir. Okulu terk eden öğrencilerin en yüksek oranda (%35,8) orta not (55-69) ortalamasına sahip olan öğrencilerdir. Okulu terk eden kız ve erkek öğrencilerin alan yazında temel terk nedeni olarak tanımlanan akademik başarısızlık aralığındaki (0-44) dağılımı değerlendirildiğinde erkeklerin (%12,6) kız öğrencilere (%5,2) daha yüksek oranda temsil edildiği gözlenmektedir. Öte yandan okulu terk eden kız ve erkek öğrencilerin değerlendirme sisteminde iyi (70-

84) ve pekiyi (85-100) aralıkları birlikte değerlendirildiğinde, erkek öğrencilerin %22.5'i 70-100 (iyi-pekiyi) aralığında yer alırken, aynı aralıkta yer alan kız öğrencilerin çok daha yüksek bir oranda temsil edildiği (%47.6) gözlenmektedir.

Katılımcıların cinsiyeti ile okul değiştirme durumu arasındaki ilişki incelendiğinde, değişkenler arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir ($p < .05$; $\chi^2 = 1.027$; $p > .05$; $V = .019$).

Katılımcıların cinsiyeti ile okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 35.901$; $p < .05$). Ancak cinsiyet katılımcıların okulu terk ettikleri sınıf üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .116$) sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların cinsiyeti ile okulu terk ettiklerindeki sınıf arasındaki ilişki incelendiğinde, erkeklerin %68,4'ü ise dokuzuncu. , %22'si onuncu , %7,3'ü on birinci , %2,4'ü on ikinci sınıfta okulu terk ettiği görülmektedir. Kız öğrencilerin %58,3' ü dokuzuncu , %25,4'ü onuncu , %11,6 'sı on birinci sınıfta, %4,6'sı ise on ikinci sınıfta okulu terk ettiği görülmektedir. Buna göre katılımcıların büyük bir bölümü dokuzuncu sınıfta okulu bırakmaktadır.

Katılımcıların cinsiyeti ile okulda devamsızlık yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (6.020 ; $p < .05$). Ancak cinsiyetin okulda devamsızlık yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkisi vardır ($V = .217$). Katılımcıların cinsiyeti ile okula devam arasındaki ilişki incelendiğinde, erkeklerin %42,4'ü okulda devamsızlık yaparken, %57,6'sı devamsızlık yapmamaktadır. Kız öğrencilerin ise %21,1'i okulda devamsızlık yaparken %78,9'u devamsızlık yapmamaktadır. Okulu terk eden katılımcıların cinsiyetlerine göre devamsızlık yapma durumları incelendiğinde alan yazında yüksek oranlı devamsızlıkları temel terk nedeni olarak tanımlanmasına karşın kız ve erkek öğrencilerin devam oranları birlikte değerlendirildiğinde (%78,9) erkek öğrencilere (%57,6) göre daha yüksektir.

Katılımcıların cinsiyeti ile sınıf tekrarı yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\chi^2 = 274.507$; $p < .05$). Cinsiyetin sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde orta düzeyde bir ilişkisi olduğu ($V = .311$) bulunmuştur. Katılımcıların cinsiyet ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde, erkeklerin %56,2'si sınıf tekrarı yaparken, %43,8'i sınıf tekrarı yapmamıştır. Kız öğrencilerin ise %24,4'si sınıf tekrarı yaparken, %75,6'sı sınıf tekrarı yapmamıştır.

Katılımcıların cinsiyeti ile okul değiştirme durumu arasında ilişki bulunmamıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 1.027$; $p > .05$). ($V = .019$)

Tablo 11. Katılımcıların Yaşı ile Eğitsel Performansı Arasındaki İlişki

			Katılımcıların Okulu Terk Ettiklerindeki Not Ortalamaları					
			0-44	45-54	55-69	70-84	85-100	Toplam
Katılımcıların Yaşı	14-19 yaş arası	<i>f</i>	72	166	184	120	25	567
		%	%12.7	%29.3	%32.5	%21.2	%4.4	%100.0
	20-24 yaş arası	<i>f</i>	25	64	156	115	30	390
		%	%6.4	%16.4	%40.0	%29.5	%7.7	%100.0
	25-29 yaş arası	<i>f</i>	5	13	46	45	6	115
		%	%4.3	%11.3	%40.0	%39.1	%5.2	%100.0
	30 ve üzeri yaş arası	<i>f</i>	7	5	19	25	8	64
		%	%10.9	%7.8	%29.7	%39.1	%12.5	%100.0
Toplam		<i>f</i>	109	248	405	305	69	1136
		%	%9.6	%21.8	%35.7	%26.8	%6.1	%100.0

$p < .05$; ($\chi^2 = 76.038$; $p < .05$). ; ($V = .149$)

Okulu Terk Eden Katılımcıların Yaşı ile Okul Değiştirme Durumu Arasındaki İlişki

			Katılımcıların Okul Değiştirme Durumu		
			Evet	Hayır	Toplam
Katılımcıların Yaşı	14-19 yaş arası	<i>f</i>	595	515	1110
		%	53.6%	46.4%	100.0%
	20-24 yaş arası	<i>f</i>	493	498	991
		%	49.7%	50.3%	100.0%
	25-29 yaş arası	<i>f</i>	136	200	336
		%	40.5%	59.5%	100.0%
	30 ve üzeri yaş arası	<i>f</i>	90	142	232
		%	%38.8	%61.2	%100.0
Toplam		<i>f</i>	1314	1355	2669
		%	49.2%	50.8%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 29.014$; $p < .05$); ($V = .104$)

Katılımcıların Yaşı ile Okulu Terk Ettikleri Sınıf Arasındaki İlişki

			Katılımcılar Okulu Terk Ettikleri Sınıf				
			9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	Toplam
Katılımcıların Yaşı	14-19 yaş arası	<i>f</i>	721	259	97	24	1101
		%	65.5%	23.5%	8.8%	2.2%	100.0%
	20-24 yaş arası	<i>f</i>	597	239	92	26	954
		%	62.6%	25.1%	9.6%	2.7%	100.0%
	25-29 yaş arası	<i>f</i>	193	52	21	20	286
		%	67.5%	18.2%	7.3%	7.0%	100.0%
	30 ve üzeri yaş arası	<i>f</i>	88	39	10	7	144
		%	%61.1	27.1%	6.9%	4.9%	%100
Toplam		<i>f</i>	1599	589	220	77	2485
		%	64.3%	23.7%	8.9%	3.1%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 27.353$; $p < .05$); ($V = .061$)

Tablo 11'in devamı

		Katılımcıların Okulda Devamsızlık Yapma Durumu			
		Evet	Hayır	Toplam	
Katılımcıların Yaşı	14-19 yaş arası	<i>f</i>	427	681	1108
		%	38.5%	61.5%	100.0%
	20-24 yaş arası	<i>f</i>	336	647	983
		%	34.2%	65.8%	100.0%
	25-29 yaş arası	<i>f</i>	106	227	333
		%	31.8%	68.2%	100.0%
	30 ve üzeri yaş arası	<i>f</i>	41	191	232
		%	17.7%	82.3%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	910	1746	2656
		%	34.3%	65.7%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 38.219$; $p < .05$); ($V = .120$)

Katılımcıların Yaşı ile Sınıf Tekrarı Yapma Durumu Arasındaki İlişki

		Katılımcıların Okul Değişirme Durumu			
		Evet	Hayır	Toplam	
Katılımcıların Yaşı	14-19 yaş arası	<i>f</i>	460	631	1091
		%	42.2%	57.8%	100.0%
	20-24 yaş arası	<i>f</i>	487	497	984
		%	49.5%	50.5%	100.0%
	25-29 yaş arası	<i>f</i>	128	200	328
		%	39.0%	61.0%	100.0%
	30 ve üzeri yaş arası	<i>f</i>	69	150	219
		%	31.5%	68.5%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1144	1478	2622
		%	%43.6	%56.4	%100.0

$p < .05$; ($\chi^2 = 30.618$; $p < .05$); ($V = .108$)

Tablo 11'de katılımcıların yaşı ile eğitsel performansı arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcıların yaşı ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasında ki ilişki anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 76.038$; $p < .05$). Ancak yaşın katılımcıların okulu terk ettikleri not ortalamaları üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .149$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların yaşı ile not ortalamaları incelendiğinde, 14-19 yaş arasındaki katılımcıların %12,7'si (başarısız), %29,3'ü 45-54 (geçer), %32,5'i 55-69 (orta), %21,2'si 70-84 (iyi) ve %4,4 'ü 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. 20-24 yaş arasındakilerin %6,4'ü (başarısız), %16,4'ü 45-54 (geçer), %40'ı 55-69 (orta), %29,5'i 70-84 (iyi) ve %7,7 'si 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. 25-29 yaş arasındakilerin %4,3'ü (başarısız), %11,3'ü 45-54 (geçer), %40'ı 55-69 (orta), %39,1'i 70-84 (iyi) ve %5,2 'si 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. 30 ve üzerindeki yaş arasındakilerin %10,9'u (başarısız),

%7,8'i 45-54 (geçer), %29,7'si 55-69 (orta), %39,1'i 70-84 (iyi) ve %12,5 'i 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Öğrencilerin yaş düzeyleri arttıkça orta ve üzeri not başarılarının arttığı gözlenmiştir. Bu durum her ne kadar 25 yaş ve üzeri terk eden öğrencilerin oranı toplam içinde yaklaşık %15 oranında temsil edilmesine karşın, okul terkinin yıllar içerisinde artış gösterdiğini işaret etmektedir. Örneğin "geçer" ve "pekiyi" aralığındaki öğrencilerin yaş aralığındaki yaş aralığındaki akademik açıdan başarılı olarak tanımlanabilecek dağılımı incelendiğinde 14-19 yaş aralığındaki katılımcıların %87,3'ü, 20-24 yaş aralığındaki katılımcıların %93,6'sı, 25-29 yaş arasındaki katılımcıların %95,7'si başarılı sayılmaktadır. Bu durumda yakın zamanda okulu terk eden öğrencilerin daha başarısız olduğu görülmektedir. Katılımcıların okulu terk ettiklerindeki en fazla (%35,7) "orta" (55-69) not aralığına sahip olduğu gözlenmektedir.

Katılımcıların yaşı ile okul değiştirme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2 = 29.014$; $p < .05$). Ancak yaşın katılımcıların okulu değiştirme durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .104$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların yaşı ile okulu değiştirme durumu incelendiğinde, 14-19 yaş arasındaki katılımcıların %53,6'sı okul değiştirirken %46,4'ü okul değiştirmemiştir. 20-24 yaş arasındakilerin %49,7'si okul değiştirirken %50,3'ü okul değiştirmemiştir. 25-29 yaş arasındakilerin %40,5'i okul değiştirirken %59,5'i okul değiştirmemiştir. 30 yaş ve üzerindekiilerin ise, %38,8'i okul değiştirirken %61,2'si okul değiştirmemiştir. Katılımcıların toplamda %49,2'si öğrenim hayatı boyunca okul değiştirirken %50,8 okul değiştirmemiştir. En fazla okul değiştirme oranının (%53,6) 14-19 yaş arasındaki katılımcılarda olduğu gözlenirken en az okul değiştirme oranın (%38,8) 30 ve üzeri yaşındaki katılımcılarda olduğu görülmektedir.

Katılımcıların yaşı ile okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 29.014$; $p < .05$). Ancak yaşın katılımcıların okulu terk ettikleri sınıf üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .104$) sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların yaşı ile okulu terk ettiklerindeki sınıf arasındaki ilişki incelendiğinde, 14-19 yaş arasındaki katılımcıların %65,5'i dokuzuncu, %23,5'i onuncu, %8,8'i on birinci, %2,2'si on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. 20-24 yaş arasındaki katılımcıların %62,6'si dokuzuncu, %25,1'ü onuncu, %9,6'sı on birinci, %2,7'si on

ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. 25-29 yaş arasındaki katılımcıların %67,5'i dokuzuncu, %18,2'si onuncu, %7,3'ü on birinci, %7'si on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. 30 ve üzeri yaş arasındaki katılımcıların %61,5'i dokuzuncu, %27,1'i onuncu, %6,9'ü on birinci, %4,9'ü on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. Katılımcılardan 25-29 yaş arasındakiler en fazla dokuzuncu sınıfta (%67,5) okulu terk etmiştir. Katılımcılardan 30 yaş ve üzerindeki onuncu sınıfta en fazla (%27,1) okulu terk etmiştir.

Katılımcıların yaşı ile okulda devamsızlık yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (38.219; $p < .05$). Ancak yaşın okulda devamsızlık yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkisi vardır ($V = .120$). Katılımcıların yaşı ile okula devam arasındaki ilişki incelendiğinde, 14-19 yaş arasındaki katılımcıların %38,5'i okulda devamsızlık yaparken, %57,8'i devamsızlık yapmamaktadır. 20-24 yaş arasındaki katılımcıların %34,2'si okulda devamsızlık yaparken, %65,8'i devamsızlık yapmamaktadır. 25-29 yaş arasındaki katılımcıların %31,8'i okulda devamsızlık yaparken, %68,2'i devamsızlık yapmamaktadır. 30 ve üzeri yaş arasındaki katılımcıların %17,7'si okulda devamsızlık yaparken, %82,3'ü devamsızlık yapmamaktadır. Katılımcıların toplamda %34,3'ü devamsızlık yaparken %65,7'si devamsızlık yapmamıştır. Katılımcılardan 14-19 yaş arasındakiler %38,5 ile en fazla devamsızlık yapanlar iken; 30 yaş ve üzerindeki %17,7 ile en az devamsızlık yapan gruptur.

Katılımcıların yaşı ile sınıf tekrarı yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (30.618; $p < .05$). Ancak yaşın sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkisi vardır ($V=108$). Katılımcıların yaşı ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde, 14-19 yaş arasındaki katılımcıların %42,2'si sınıf tekrarı yaparken, %57,8'ü sınıf tekrarı yapmamıştır. 20-24 yaş arasındaki katılımcıların %49,5'i okul sınıf tekrarı yaparken, %50,5'i sınıf tekrarı yapmamıştır. 25-29 yaş arasındaki katılımcıların %39'ı sınıf tekrarı yaparken, %61'i sınıf tekrarı yapmamıştır. 30 ve üzeri yaş arasındaki katılımcıların %31,5'i sınıf tekrarı yaparken, %68,5'i sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcıların toplamda %43,6'sı sınıf tekrarı yaparken, %56,4'ü sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcılardan 20-24 yaş arasındakiler %49,5 ile en fazla sınıf tekrarı yaparken, 30 yaş ve üzerindeki %31,5 ile en az sınıf tekrarı yaptığı görülmektedir.

Tablo 12. Katılımcıların Medeni Durumu ile Performans Arasındaki İlişki

			Katılımcıların Okulu Terk Ettiklerindeki Not Ortalamaları					
			0-44	45-54	55-69	70-84	85-100	Toplam
Katılımcıların Medeni Durumu	Evli	<i>f</i>	103	246	358	234	46	987
		%	10.4%	24.9%	36.3%	23.7%	4.7%	100.0%
	Bekar	<i>f</i>	12	25	73	84	25	219
		%	5.5%	11.4%	33.3%	38.4%	11.4%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	115	271	431	318	71	1206
		%	9.5%	22.5%	35.7%	26.4%	5.9%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 48.081$; $p < .05$); ($V = .200$)

			Katılımcılar Okulu Bıraktıkları Sınıf		
			Evete	Hayır	Toplam
Katılımcıların Medeni Durumu	Evli	<i>f</i>	1168	1118	2286
		%	51.1%	48.9%	100.0%
	Bekar	<i>f</i>	259	350	609
		%	42.5%	57.5%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1427	1468	2895
		%	49.3%	50.7%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 14.113$; $p < .05$); ($V = .070$)

			Katılımcıların Okulda Devamsızlık Yapma Durumu		
			Evete	Hayır	Toplam
Katılımcıların Medeni Durumu	Evli	<i>f</i>	844	1430	2274
		%	37.1%	62.9%	100.0%
	Bekar	<i>f</i>	145	459	604
		%	24.0%	76.0%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	989	1889	2878
		%	34.4%	65.6%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 36.358$; $p < .05$); ($V = .112$)

			Katılımcılar Okulu Bıraktıkları Sınıf				
			9. sınıf	10. sınıf	11. sınıf	12. sınıf	Toplam
Katılımcıların Medeni Durumu	Evli	<i>f</i>	1426	511	188	61	2186
		%	65.2%	23.4%	8.6%	2.8%	100.0%
	Bekar	<i>f</i>	307	106	46	25	484
		%	63.4%	21.9%	9.5%	5.2%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1733	617	234	86	2670
		%	64.9%	23.1%	8.8%	3.2%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 7.880$; $p < .05$); ($V = .054$)

			Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu		
			Evete	Hayır	Toplam
Katılımcıların Medeni Durumu	Evli	<i>f</i>	1050	1189	2239
		%	46.9%	53.1%	100.0%
	Bekar	<i>f</i>	197	394	591
		%	33.3%	66.7%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1247	1583	2830
		%	44.1%	55.9%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 35.895$; $p < .05$); ($V = .111$)

Tablo 12’de katılımcıların medeni durumu ile eğitsel performans arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcıların medeni durumu ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 48.081$; $p < .05$). Ancak yaşın katılımcıların okulu terk ettikleri not ortalamaları üzerinde zayıf bir ilişkiye (V

= .200) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların medeni durumu ile not ortalamaları incelendiğinde evlilerin %10,4'ü 0-44 (başarısız), %24,9'u 45-54 (geçer), %36,3'ü 55-69 (orta), %23,7'si 70-84 (iyi) ve %4,7 'si 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Bekârların ise %5,5'i 0-44 (başarısız), %11,4'ü 45-54 (geçer), %33,3 'ü 55-69 (orta), %38,4'ü 70-84 (iyi) ve %11,4'ü 85-100 (pekiyi) not aralığında yer almaktadır. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun (%84,1) okulu terk etmelerine rağmen not ortalamalarının sınıf geçmek için yeterli olan 45 ve üzeri olduğu görülmektedir. Okulu terk eden öğrencilerin en yüksek oranda (%35,7) orta not (55-69) ortalamasına sahip olan öğrencilerdir. Okulu terk eden evli ve bekar öğrencilerin alan yazında temel terk nedeni olarak tanımlanan akademik başarısızlık aralığındaki (0-44) dağılımı değerlendirildiğinde evli katılımcıların (%10,4) bekar katılımcılardan (%5,5) daha yüksek oranda temsil edildiği gözlenmektedir. Öte yandan okulu terk eden evli ve bekar katılımcıların değerlendirme sisteminde iyi (70-84) ve pekiyi (85-100) aralıkları birlikte değerlendirildiğinde, evli katılımcıların %28,4'ü 70-100 (iyi-pekiyi) aralığında yer alırken, aynı aralıkta yer alan bekar katılımcıların çok daha yüksek bir oranda temsil edildiği (%49,8) gözlenmektedir

Katılımcıların medeni durumu ile okul değiştirme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2 = 14,113$; $p < .05$). Ancak yaşın katılımcıların okulu değiştirme durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .070$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların medeni durumu ile okul değiştirme durumu incelendiğinde evlilerin %51,1'i okul değiştirirken, %48,9'u okul değiştirmemiştir. Bekârların %42,5'i okul değiştirirken, %57,5'i okul değiştirmemiştir. Tüm katılımcıların %49,3'ü okul değiştirirken, en fazla okul değiştiren (%51,1) ile evliler olurken, bekârların %57,5'i okul değiştirmedeği gözlenmektedir.

Katılımcıların medeni durumu ile okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 7.880$; $p < .05$). Ancak medeni durum ile katılımcıların okulu terk ettikleri sınıf üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .054$) sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların medeni durumu ile okulu terk ettiklerindeki sınıf arasındaki ilişki incelendiğinde, evlilerin %65,2'si ise dokuzuncu. , %23,4'ü onuncu , %8,6'sı on birinci , %2,8'i on ikinci sınıfta okulu terk ettiği görülmektedir. Bekârların %63,4' ü

dokuzuncu , %21,9'ü onuncu , %9,5 'i on birinci sınıfta, %5,2'si ise on ikinci sınıfta okulu terk ettiği görülmektedir. Buna göre katılımcıların büyük bir bölümü (%64,9) dokuzuncu sınıfta okulu bırakmaktadır. Evlilerin en fazla %65,2'si dokuzuncu sınıfta okulu terk ederken en az %2,8'i on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. Bekârların en fazla %63,4'ü dokuzuncu sınıfta okulu terk ederken en az %5,2'si on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir.

Katılımcıların medeni durumu ile okulda devamsızlık yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (36,358; $p < .05$). Ancak medeni durum ile okulda devamsızlık yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkisi vardır ($V = .112$). Katılımcıların yaşı ile okula devam arasındaki ilişki incelendiğinde, evlilerin %37,1'i okulda devamsızlık yaparken, %62,9'u devamsızlık yapmamaktadır. Bekârların %24'ü okulda devamsızlık yaparken, %76'sı ise devamsızlık yapmamaktadır. Katılımcıların toplamda %34,4'ü devamsızlık yaparken, %65,6'sı devamsızlık yapmamaktadır. Katılımcılardan devamsızlık yapanlar en fazla (%37,1) ile evliler olurken bekârlar %24 oranında devamsızlık yaptığı görülmektedir.

Katılımcıların medeni durumu ile sınıf tekrarı yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (35.895; $p < .05$). Ancak medeni durum ile katılımcıların sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .111$) sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaşı ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde, evlilerin %46,9'u sınıf tekrarı yaparken, %53,1'i sınıf tekrarı yapmamıştır. Bekârların %33,3'ü sınıf tekrarı yaparken, %66,7'si sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcıların toplamda %44,1'i sınıf tekrarı yaptığı görülmektedir. Katılımcılardan sınıf tekrarı yapanlar en fazla (%46,9) ile evliler olurken bekârların %66,7'sinin sınıf tekrarı yapmadığı görülmektedir.

Tablo 13. Katılımcının Okul Hayatındaki Öğrenci Özelliği ile Performans Arasındaki İlişki

		Katılımcıların OkuluTerk Ettiklerindeki Not Ortalamaları						
			0-44	45-54	55-69	70-84	85-100	Toplam
Katılımcının Okul Hayatındaki Öğrenci Özelliği	Okul deneyimine ilişkin olumlu algısı olanlar	<i>f</i>	51	140	263	228	54	736
		<i>%</i>	6.9%	19.0%	35.7%	31.0%	7.3%	100.0%
Okul Hayatındaki Öğrenci Özelliği	Okul deneyimine ilişkin olumsuz algısı olanlar	<i>f</i>	45	74	91	30	2	242
		<i>%</i>	18.6%	30.6%	37.6%	12.4%	.8%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	96	214	354	258	56	978
		<i>%</i>	9.8%	21.9%	36.2%	26.4%	5.7%	100.0%
<i>p</i> <.05; ($\chi^2 = 73.859$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = .275)								
		Katılımcılar Okulu Terk Ettikleri Sınıf						
			9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	Toplam	
Katılımcının Okul Hayatındaki Öğrenci Özelliği	Okul deneyimine ilişkin olumlu algısı olanlar	<i>f</i>	986	380	147	62	1575	
		<i>%</i>	62.6%	24.1%	9.3%	3.9%	100.0%	
Okul Hayatındaki Öğrenci Özelliği	Okul deneyimine ilişkin olumsuz algısı olanlar	<i>f</i>	407	145	41	14	607	
		<i>%</i>	67.1%	23.9%	6.8%	2.3%	100.0%	
Toplam		<i>f</i>	1393	525	188	76	2182	
		<i>%</i>	63.8%	24.1%	8.6%	3.5%	100.0%	
<i>p</i> <.05; ($\chi^2 = 8.093$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = .061)								
		Katılımcıların Okulda Devamsızlık Yapma Durumu						
			Evet	Hayır	Toplam			
Katılımcının Okul Hayatındaki Öğrenci Özelliği	Okul deneyimine ilişkin olumlu algısı olanlar	<i>f</i>	450	1256	1706			
		<i>%</i>	26.4%	73.6%	100.0%			
Okul Hayatındaki Öğrenci Özelliği	Okul deneyimine ilişkin olumsuz algısı olanlar	<i>f</i>	296	342	638			
		<i>%</i>	46.4%	53.6%	100.0%			
Toplam		<i>f</i>	746	1598	2344			
		<i>%</i>	31.8%	68.2%	100.0%			
<i>p</i> <.05; ($\chi^2 = 85.755$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = .191)								
		Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu						
			Evet	Hayır	Toplam			
Katılımcının Okul Hayatındaki Öğrenci Özelliği	Okul deneyimine ilişkin olumlu algısı olanlar	<i>f</i>	620	1059	1679			
		<i>%</i>	36.9%	63.1%	100.0%			
Okul Hayatındaki Öğrenci Özelliği	Okul deneyimine ilişkin olumsuz algısı olanlar	<i>f</i>	360	266	626			
		<i>%</i>	57.5%	42.5%	100.0%			
Toplam		<i>f</i>	980	1325	2305			
		<i>%</i>	42.5%	57.5%	100.0%			
<i>p</i> <.05; ($\chi^2 = 79.031$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = .185)								

Tablo 13'te katılımcıların okul hayatındaki öğrenci özelliği ile eğitsel performans arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcıların okul hayatındaki öğrenci

özelliği ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 73.859$; $p < .05$). Ancak okul hayatındaki öğrenci özelliğinin katılımcıların okulu terk ettikleri not ortalamaları üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .275$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların okul hayatındaki öğrenci özelliği ile not ortalamaları arasındaki ilişki incelendiğinde, okul deneyimine ilişkin olumlu algısı olanların %6,9'u 0-44 (başarısız), %19'u 45-54 (geçer), %35,7'si 55-69 (orta), %31'i 70-84 (iyi) ve %7,3'ü 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Okul deneyimine ilişkin olumsuz algısı olanların ise %18,6'si 0-44 (başarısız), %30,6'sı 45-54 (geçer), %37,6'sı 55-69 (orta), %12,4'ü 70-84 (iyi) ve %0,8'i 85-100 (pekiyi) not aralığında yer almaktadır. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun (%90,2) okulu terk etmelerine rağmen not ortalamalarının sınıf geçmek için yeterli olan 45 ve üzeri olduğu görülmektedir. Okulu terk eden öğrencilerin en yüksek oranda (%36,2) orta not (55-69) ortalamasına sahip olan öğrencilerdir. Okulu terk eden öğrencilerin alan yazında temel terk nedeni olarak tanımlanan akademik başarısızlık aralığındaki (0-44) dağılımı değerlendirildiğinde okul deneyimine ilişkin olumsuz algısı olanların (%18,6) okul deneyimine ilişkin olumlu algısı olanlardan (%6,9) daha yüksek oranda temsil edildiği gözlenmektedir. Öte yandan okulu terk öğrencilerin değerlendirme sisteminde iyi (70-84) ve pekiyi (85-100) aralıkları birlikte değerlendirildiğinde, okul deneyimine ilişkin olumsuz algısı olanların %13,2'si 70-100 (iyi-pekiyi) aralığında yer alırken, aynı aralıkta yer alan okul deneyimine ilişkin olumlu algısı olanların çok daha yüksek bir oranda temsil edildiği (%38,3) gözlenmektedir.

Katılımcıların okul hayatındaki öğrenci özelliği ile okul değiştirme durumu arasındaki ilişki incelendiğinde, değişkenler arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir. ($p < .05$; $\chi^2 = 2,928$; $p > .05$; $V = .087$).

Katılımcıların okul hayatındaki öğrenci özelliği ile okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 8.093$; $p < .05$). Ancak okul hayatındaki öğrenci özelliği ile katılımcıların okulu terk ettikleri sınıf üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .061$) sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların okul hayatındaki öğrenci özelliği ile okulu terk ettiklerindeki sınıf arasındaki ilişki incelendiğinde, okul deneyimine ilişkin olumlu algısı olanların %62,6'sı dokuzuncu, %24,1'i onuncu, %9,3'ü on birinci, %3,9'ü on ikinci sınıfta okulu terk ettiği görülmektedir. Okul

deneyimine ilişkin olumsuz algısı olanların %67,1'i dokuzuncu , %23,9'u onuncu , %6,8 'i on birinci sınıfta, %2,3'ü ise on ikinci sınıfta okulu terk ettiği görülmektedir. Buna göre katılımcıların büyük bir bölümü (63,8'i) dokuzuncu sınıfta okulu bırakmaktadır. Katılımcılardan okul deneyimine ilişkin olumsuz algısı bulunanlar en yüksek oranda (%67,1) dokuzuncu sınıfta okulu terk ederken en düşük oranda (%2,3) on ikinci sınıfta okulu terk ettiği gözlenmektedir.

Katılımcıların okul hayatındaki öğrenci özelliği ile okulda devamsızlık yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (85.755; $p < .05$). Ancak okul hayatındaki öğrenci özelliğinin okulda devamsızlık yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkisi vardır ($V = .191$). Katılımcıların okul hayatındaki öğrenci özelliği ile okula devam arasındaki ilişki incelendiğinde, okul deneyimine ilişkin olumlu algısı olanların %26,4'ü okulda devamsızlık yaparken, %73,6'sı devamsızlık yapmamaktadır. Katılımcılardan okul deneyimine ilişkin olumsuz algısı olanların ise %46,4'ü okulda devamsızlık yaparken %53,6'sı devamsızlık yapmamaktadır. Okulu terk eden katılımcıların okul hayatındaki öğrenci özelliğine göre devamsızlık yapma durumları incelendiğinde alan yazında yüksek oranlı devamsızlıkların temel terk nedeni olarak tanımlanmasına karşın okul deneyimine ilişkin olumlu algısı olan öğrencilerin devam oranları (%73,6) ile okul deneyimine ilişkin olumsuz algısı olan öğrencilere (%53,6) göre daha yüksektir.

Katılımcıların okul hayatındaki öğrenci özelliği ile sınıf tekrarı yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\chi^2 = 79.031$; $p < .05$). Ancak okul hayatındaki öğrenci özelliğinin sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkisi vardır ($V = .185$). Katılımcıların okul hayatındaki öğrenci özelliği ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde, okul deneyimine ilişkin olumlu algısı olanların %36,9'u sınıf tekrarı yaparken, %63,1'i sınıf tekrarı yapmamıştır. Okul deneyimine ilişkin olumsuz algısı olan katılımcıların ise %57,5'i sınıf tekrarı yaparken, %42,5'i sınıf tekrarı yapmamıştır. Yine tüm katılımcıların %42,5'i sınıf tekrarı yaparken, %57,5'i sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcılardan okula ilişkin olumsuz algısı olanların %57,5'i sınıf tekrarı yaparken, okula ilişkin olumlu algısı olanların %36,9'ı sınıf tekrarı yapmıştır.

Katılımcının okul hayatındaki öğrenci özelliği okul değiştirme durumu arasında ilişki bulunmamıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 2.928$; $p > .05$); ($V = .087$)

4.7.2. Tutum ile Eğitsel Performans Arasındaki İlişki

Bu bölümde katılımcıların bireysel faktörlerinden tutumlardan (üniversiteye gitmeye ilişkin görüşler, okulu terk ettikten sonraki planlar ve okula gitmeye ilişkin görüşler) ile eğitsel performans (katılımcıların okulu bıraktıklarındaki not ortalaması, okul değiştirme durumu, okulu terk ettikleri sınıf, okulda devamsızlık yapma durumu ve sınıf tekrarı yapma durumu) arasındaki ilişkiye ilişkin bulgular verilmiştir.

Katılımcıların üniversiteye gitmeye ilişkin görüşleri birden fazla seçenek işaretleyerek değerlendirildiğinde, sırasıyla daha iyi bir yaşam (%90.5), daha sosyal bir yaşam (%89.3), daha iyi bir iş (%86,6), daha saygın olmak (%83.4), daha özgür olmak (%82.4) ve daha az askerlik yapmak (%43.7) olarak gözlenmiştir.

Tablo 14. Katılımcıların Üniversiteye Gitmeye İlişkin Görüşler ile Okuldaki Not Ortalamaları Arasındaki İlişki

		Katılımcıların Okulu Terk Ettiklerindeki Not Ortalamaları						
			0-44	45-54	55-69	70-84	85-100	Toplam
Daha Az Askerlik Yapmak İçin Şart	Evet	<i>f</i>	37	83	100	52	14	286
		%	12.9%	29.0%	35.0%	18.2%	4.9%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	28	91	151	112	31	413
		%	6.8%	22.0%	36.6%	27.1%	7.5%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	65	174	251	164	45	699
		%	9.3%	24.9%	35.9%	23.5%	6.4%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 17.865$; $p < .05$); ($V = .160$)

Tablo 14'te katılımcıların üniversiteye gitmeye ilişkin görüşleri ile okuldaki not ortalamaları arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcılardan daha az askerlik yapmak için üniversiteye gitmenin şart olduğunu diyenler ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 17.865$; $p < .05$). Ancak daha az askerlik yapmak için üniversiteye gitmenin şart olduğunu diyenlerin okulu terk ettikleri not ortalamaları üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .160$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların üniversiteye gitmeye ilişkin görüşleri ile not ortalamaları arasındaki ilişki incelendiğinde, daha az askerlik yapmak için şart' a evet diyenlerin %12,9'ı 0-44 (başarısız), %29'u 45-54 (geçer), %35'i 55-69 (orta), %18,2'si 70-84 (iyi) ve %4,9 'u 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Daha az askerlik yapmak için şart' a hayır diyen katılımcıların ise %6,8'ı 0-44 (başarısız), %22'si 45-54 (geçer), %36,6 'sı 55-69 (orta), %27,1'i 70-84 (iyi) ve %7,5'i 85-100

(pekiyi) not aralığında yer almaktadır. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun (%90,7) okulu terk etmelerine rağmen not ortalamalarının sınıf geçmek için yeterli olan 45 ve üzeri olduğu görülmektedir. Okulu terk eden öğrencilerin en yüksek oranda (%35,9) orta not (55-69) ortalamasına sahip olan öğrencilerdir. Okulu terk eden öğrencilerin alan yazında temel terk nedeni olarak tanımlanan akademik başarısızlık aralığındaki (0-44) dağılımı değerlendirildiğinde daha az askerlik yapmak için şart' a evet diyenlerin (%12,9), daha az askerlik yapmak için şart' a hayır diyen katılımcılara göre (%6,8) daha yüksek oranda temsil edildiği gözlenmektedir. Öte yandan okulu terk eden katılımcıların değerlendirme sisteminde iyi (70-84) ve pekiyi (85-100) aralıkları birlikte değerlendirildiğinde, daha az askerlik yapmak için şart' a evet diyenlerin %23,1'i 70-100 (iyi-pekiyi) aralığında yer alırken, daha az askerlik yapmak için şart' a hayır diyenlerin çok daha yüksek bir oranda temsil edildiği (%34,6) gözlenmektedir.

Katılımcıların üniversiteye gitmeye ilişkin görüşlerinden

(a) Daha iyi bir iş bulmak ($p < .05$; $\chi^2 = 7.403$; $p > .05$); ($V = .091$).

(b) Daha iyi bir yaşam ($p < .05$; $\chi^2 = 5.698$; $p > .05$); ($V = .078$).

(c) Daha saygın olmak ($p < .05$; $\chi^2 = 6.748$; $p > .05$); ($V = .089$).

(d) Daha özgür bir yaşam ($p < .05$; $\chi^2 = 5.347$; $p > .05$); ($V = .078$).

(e) Daha sosyal bir yaşam elde etmek ($p < .05$; $\chi^2 = 5.967$; $p > .05$); ($V = .081$).

İçin diyenlerin okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Tablo 15. Katılımcıların Üniversiteye Gitmeye İlişkin Görüşleri ile Okulda Devamsızlık Yapma Durumu Arasındaki İlişki

		Katılımcıların Okulda Devamsızlık Yapma Durumu			
		Evet	Hayır	Toplam	
Daha İyi Bir Yaşam İçin Şart	Evet	<i>f</i>	651	1302	1953
		%	33.3%	66.7%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	88	121	209
		%	42.1%	57.9%	100.0%
Toplam	<i>f</i>	739	1423	2162	
	%	34.2%	65.8%	100.0%	

$p < .05$; ($\chi^2 = 6.457$; $p < .05$); ($V = .055$)

		Katılımcıların Okulda Devamsızlık Yapma Durumu			
		Evet	Hayır	Toplam	
Daha Az Askerlik Yapmak İçin Şart	Evet	<i>f</i>	275	404	679
		%	40.5%	59.5%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	290	589	879
		%	33.0%	67.0%	100.0%
Toplam	<i>f</i>	565	993	1558	
	%	36.3%	63.7%	100.0%	

$p < .05$; ($\chi^2 = 9.345$; $p < .05$); ($V = .077$)

Tablo 15'te katılımcıların üniversiteye gitmeye ilişkin görüşleri ile okulda devamsızlık yapma durumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcılardan “daha iyi bir yaşam için” üniversiteye gitmenin şart olduğunu diyenler ile okula devam durumları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 6.457$; $p < .05$). Daha iyi bir yaşam için üniversiteye gitmenin şart olduğunu diyenlerin okula devamlılık durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .55$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcılardan “daha iyi bir yaşam için” üniversiteye gitmenin şart olduğunu diyenler ile okula devam arasındaki ilişki incelendiğinde daha iyi bir yaşam için şarta evet diyenler %33,3 iken hayır diyenler %66,7 olduğu görülmektedir.

Katılımcılardan “daha az askerlik yapmak için” üniversiteye gitmenin şart olduğunu diyenler ile okula devam durumları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 9.345$; $p < .05$). Daha az askerlik yapmak için üniversiteye gitmenin şart olduğunu diyenlerin okula devamlılık durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .77$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcılardan “daha az askerlik yapmak için” üniversiteye gitmenin şart olduğunu diyenler ile okula devam arasındaki ilişki incelendiğinde daha az askerlik yapmak için şart' a evet diyenler %40,5 iken hayır diyenler %59,5 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların üniversiteye gitmeye ilişkin görüşlerinden

(a) Daha iyi bir iş bulmak ($p < .05$; ($\chi^2 = .837$; $p > .05$); ($V = .020$).

(b) Daha saygın olmak ($p < .05$; ($\chi^2 = 2.298$; $p > .05$); ($V = .035$).

(c) Daha özgür bir yaşam ($p < .05$; ($\chi^2 = .522$; $p > .05$); ($V = .017$).

(d) Daha sosyal bir yaşam ($p < .05$; ($\chi^2 = 3.078$; $p > .05$); ($V = .038$).

için diyenlerin okulda devamsızlık yapma durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Bunun yanı sıra katılımcıların üniversiteye gitmeye ilişkin görüşleri ile okul değiştirme durumu ve okulu bıraktıkları sınıf arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Tablo 16. Katılımcıların Üniversiteye Gitmeye İlişkin Görüşler ile Sınıf Tekrarı Yapma Durumu Arasındaki İlişki

		Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu			
		Evet	Hayır	Toplam	
Daha İyi Bir İş Bulmak İçin Şart	Evet	<i>f</i>	805	950	1755
		%	45.9%	54.1%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	104	173	277
		%	37.5%	62.5%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	909	1123	2032
		%	44.7%	55.3%	100.0%
<i>p < .05</i> ; ($\chi^2 = 6.705$; $p < .05$); ($V = .057$)					
Daha Az Askerlik Yapmak İçin Şart	Evet	<i>f</i>	368	291	659
		%	55.8%	44.2%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	351	515	866
		%	40.5%	59.5%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	719	806	1525
		%	47.1%	52.9%	100.0%
<i>p < .05</i> ; ($\chi^2 = 35.206$; $p < .05$); ($V = .152$)					
Daha Saygın Olmak İçin Şart	Evet	<i>f</i>	721	838	1559
		%	46.2%	53.8%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	121	192	313
		%	38.7%	61.3%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	842	1030	1872
		%	45.0%	55.0%	100.0%
<i>p < .05</i> ; ($\chi^2 = 6.067$; $p < .05$); ($V = .057$)					
Daha Özgür Bir Yaşam İçin Şart	Evet	<i>f</i>	713	844	1557
		%	45.8%	54.2%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	134	203	337
		%	39.8%	60.2%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	847	1047	1894
		%	44.7%	55.3%	100.0%
<i>p < .05</i> ; ($\chi^2 = 4.076$; $p < .05$); ($V = .046$)					
Daha Sosyal Bir Yaşam Elde Etmek İçin Şart	Evet	<i>f</i>	825	1003	1828
		%	45.1%	54.9%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	83	142	225
		%	36.9%	63.1%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	908	1145	2053
		%	44.2%	55.8%	100.0%
<i>p < .05</i> ; ($\chi^2 = 5.518$; $p < .05$); ($V = .052$)					

Tablo 16’da katılımcıların üniversiteye gitmeye ilişkin görüşleri ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcılardan “daha iyi bir iş bulmak için” üniversiteye gitmenin şart olduğunu diyenler ile sınıf tekrarı yapma durumları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 6.705$; $p < .05$). Daha iyi bir iş bulmak için üniversiteye gitmenin şart olduğunu diyenlerin sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .57$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcılardan “daha iyi bir iş bulmak için” üniversiteye gitmenin şart olduğunu diyenler ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde daha iyi bir iş bulmak için şarta evet diyenler %45,9 iken hayır diyenler %54,1 olduğu görülmektedir.

Katılımcılardan “daha az askerlik yapmak için” üniversiteye gitmenin şart olduğunu diyenler ile sınıf tekrarı yapma durumları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 35.206$; $p < .05$). Daha az askerlik yapmak için üniversiteye gitmenin şart olduğunu diyenlerin sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .152$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcılardan “daha az askerlik yapmak için” üniversiteye gitmenin şart olduğunu diyenler ile sınıf tekrarı arasındaki ilişki incelendiğinde daha az askerlik yapmak için şarta evet diyenler %55,8 iken hayır diyenler %44,2 olduğu görülmektedir.

Katılımcılardan “daha saygın olmak için” üniversiteye gitmenin şart olduğunu diyenler ile sınıf tekrarı yapma durumları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 6.067$; $p < .05$). Daha saygın olmak için üniversiteye gitmenin şart olduğunu diyenlerin sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .057$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcılardan “daha saygın olmak için” üniversiteye gitmenin şart olduğunu diyenler ile sınıf tekrarı arasındaki ilişki incelendiğinde daha saygın olmak için şarta evet diyenler %46,2 iken hayır diyenler %53,8 olduğu görülmektedir.

Katılımcılardan “daha özgür bir yaşam için” üniversiteye gitmenin şart olduğunu diyenler ile sınıf tekrarı yapma durumları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 4.076$; $p < .05$). Daha özgür bir yaşam için üniversiteye gitmenin şart olduğunu diyenlerin sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .046$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcılardan “daha özgür bir yaşam için” üniversiteye gitmenin şart olduğunu diyenler ile sınıf tekrarı arasındaki ilişki

incelendiğinde daha özgür bir yaşam için şarta evet diyenler %45,8 iken hayır diyenler %54,2 olduğu görülmektedir.

Katılımcılardan “daha sosyal bir yaşam elde etmek için” üniversiteye gitmenin şart olduğunu diyenler ile sınıf tekrarı yapma durumları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 5.518$; $p < .05$). Daha sosyal bir yaşam elde etmek için üniversiteye gitmenin şart olduğunu diyenlerin sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .052$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcılardan “daha sosyal bir yaşam elde etmek için” üniversiteye gitmenin şart olduğunu diyenler ile sınıf tekrarı arasındaki ilişki incelendiğinde daha sosyal bir yaşam elde etmek için şarta evet diyenler %45,1 iken hayır diyenler %54,9 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların üniversiteye gitmek hakkındaki düşüncelerinden Daha iyi bir yaşam için diyenlerin sınıf tekrarı yapma durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; ($\chi^2 = 2.038$; $p > .05$); ($V = .031$).

Ortaöğretimde örgün eğitim sisteminin dışına çıktıktan sonra yapmayı planladıkları şeylere ilişkin katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde öne çıkan yapılmak istenen şeyler sırasıyla üniversite okumak (%37.5), lise diplomasını almak ve üniversitede okumak (18.1), açık liseyi bitirip lise diploması almak (18.7), üniversiteyi okumak ve bir işte çalışmak (9.0), hiçbir planı olmamak (%2.9), bir işte çalışmak (%1.7) şeklinde ortaya çıkmaktadır. Buna göre öğrencilerin örgün ortaöğretim sisteminden çıktıkları halde açık lise okuyarak bir lise diploması alıp üniversite eğitimlerine devam etmek istedikleri büyük oranda gözlenmektedir.

Tablo 17. Katılımcıların bundan sonra yapmayı planladıkları ile Performans Arasındaki İlişki

		Katılımcıların Okul Değişirme Durumu			
			Evet	Hayır	Toplam
Katılımcının Bundan Sonra Yapmayı Planladıkları	Açık liseyi bitirip diploması almak	<i>f</i>	224	280	504
		%	44.4%	55.6%	100.0%
	Üniversitede okumak	<i>f</i>	520	494	1014
		%	51.3%	48.7%	100.0%
	Bir işte çalışmak	<i>f</i>	102	108	210
		%	48.6%	51.4%	100.0%
	Hiç bir planım yok	<i>f</i>	50	71	121
		%	41.3%	58.7%	100,0%

	Lise diplomasını almak ve üniversite okumak	<i>f</i>	271	241	512
		%	52.9%	47.1%	100.0%
	Lise diplomasını almak, üniversiteyi okumak ve bir işte çalışmak	<i>f</i>	119	124	243
		%	49.0%	51.0%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1286	1318	2604
		%	49.4%	50.6%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 12.174$; $p < .05$); ($V = .068$)

		Katılımcılar Okulu Bıraktıkları Sınıf					
			9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	Toplam
Katılımcının Bundan Sonra Yapmayı Planladıkları	Açık liseyi bitirip diploması almak	<i>f</i>	310	104	36	14	464
		%	66.8%	22.4%	7.8%	3.0%	100.0%
	Üniversitede okumak	<i>f</i>	547	243	104	44	938
		%	58.3%	25.9%	11.1%	4.7%	100.0%
	Bir işte çalışmak	<i>f</i>	130	37	21	5	193
		%	67.4%	19.2%	10.9%	2.6%	100.0%
	Hiç bir planım yok	<i>f</i>	77	27	2	3	109
		%	70.6%	24.8%	1.8%	2.8%	100.0%
	Lise diplomasını almak ve üniversite okumak	<i>f</i>	335	113	37	12	497
		%	67.4%	22.7%	7.4%	2.4%	100.0%
	Lise diplomasını almak. üniversiteyi okumak ve bir işte çalışmak	<i>f</i>	154	48	12	6	220
		%	70.0%	21.8%	5.5%	2.7%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1553	572	212	84	2421
		%	64.1%	23.6%	8.8%	3.5%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 36.877$; $p < .05$); ($V = .071$)

		Katılımcıların Okulda Devamsızlık Yapma Durumu			
			Evet	Hayır	Toplam
Katılımcının Bundan Sonra Yapmayı Planladıkları	Açık liseyi bitirip diploması almak	<i>f</i>	175	327	502
		%	34.9%	65.1%	100.0%
	Üniversitede okumak	<i>f</i>	304	708	1012
		%	30.0%	70.0%	100.0%
	Bir işte çalışmak	<i>f</i>	78	132	210
		%	37.1%	62.9%	100.0%
	Hiç bir planım yok	<i>f</i>	54	65	119
		%	45.4%	54.6%	100.0%
	Lise diplomasını almak ve üniversite okumak	<i>f</i>	195	313	508
		%	38.4%	61.6%	100.0%
	Lise diplomasını almak. Üniversiteyi okumak ve bir işte çalışmak	<i>f</i>	79	162	241
		%	32.8%	67.2%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	885	1707	2592
		%	34.1%	65.9%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 19.480$; $p < .05$); ($V = .087$)

		Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu			
			Evet	Hayır	Toplam
Katılımcının Bundan Sonra Yapmayı Planladıkları	Açık liseyi bitirip diploması almak	<i>f</i>	209	285	494
		%	42.3%	57.7%	100.0%
	Üniversitede okumak	<i>f</i>	412	577	989
		%	41.7%	58.3%	100.0%
	Bir işte çalışmak	<i>f</i>	84	119	203
		%	41.4%	58.6%	100.0%
	Hiç bir planım yok	<i>f</i>	53	65	118
		%	44.9%	55.1%	100.0%

Lise diplomasını almak ve üniversite okumak	<i>f</i>	254	255	509
	%	49.9%	50.1%	100.0%
Lise diplomasını almak. üniversiteyi okumak ve bir işte çalışmak	<i>f</i>	118	118	236
	%	50.0%	50.0%	100.0%
Toplam	<i>f</i>	1130	1419	2549
	%	44.3%	55.7%	100.0%
$p < .05$; ($\chi^2 = 13.889$; $p < .05$); ($V = .074$)				

Tablo 17’de katılımcıların bundan sonra yapmayı planladıkları ile eğitsel performans arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcıların bundan sonra yapmayı planladıkları ile okul değiştirme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2 = 12.174$; $p < .05$). Ancak katılımcıların bundan sonra yapmayı planladıkları ile okulu değiştirme durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .068$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların bundan sonra yapmayı planladıkları ile okulu değiştirme durumu incelendiğinde, açık liseyi bitirip lise diploması almak diyen katılımcıların %44,2’si okul değiştirirken %55,6’sı okul değiştirmemiştir. Üniversitede okumak diyenlerin %51,3’ü okul değiştirirken %48,7’si okul değiştirmemiştir. Bir işte çalışmak diyenlerin %41,4’ü okul değiştirirken %58,6’sı okul değiştirmemiştir. Hiçbir planım yok diyenlerin %41,3’ü okul değiştirirken %58,7’si okul değiştirmemiştir. Lise diplomasını almak ve üniversitede okumak diyenlerin %52,9’u okul değiştirirken %47,1’si okul değiştirmemiştir. Lise diplomasını almak ve üniversitede okumak ve bir işte çalışmak diyenlerin ise %49’u okul değiştirirken %51’i okul değiştirmemiştir. Katılımcıların toplamda %49,4’ü öğrenim hayatı boyunca okul değiştirirken %50,6’si okul değiştirmemiştir. En fazla okul değiştirme oranının lise diplomasını almak ve üniversitede okumak diyenlerde (%52,9) olurken, en az okul değiştirme oranın hiçbir planım yok diyenlerde (%41,3) olduğu görülmektedir.

Katılımcıların bundan sonra yapmayı planladıkları ile okulu terk ettikleri sınıf arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2 = 36.877$; $p < .05$). Ancak katılımcıların bundan sonra yapmayı planladıkları ile okulu terk ettikleri sınıf üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .071$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların bundan sonra yapmayı planladıkları ile okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki incelendiğinde, açık liseyi bitirip lise diploması almak diyen katılımcıların %66,8’i dokuzuncu, %22,4’ü onuncu, %7,8’i on birinci, %3’ü on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. 20-24 yaş arasındaki katılımcıların %62,6’si dokuzuncu, %25,1’ü onuncu,

%9,6'sı on birinci, %2,7'si on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. Üniversitede okumak diyen katılımcıların %58,3'ü dokuzuncu, %25,9'u onuncu, %11,1'i on birinci, %4,7'si on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. Bir işte çalışmak diyen katılımcıların %67,4'ü dokuzuncu, %19,2'si onuncu, %10,9'u on birinci, %2,6'sı on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. Hiçbir planım yok diyen katılımcıların %70,6'sı dokuzuncu, %24,8'i onuncu, %1,8'i on birinci, %2,8'i on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. Lise diplomasını almak ve üniversitede okumak diyen katılımcıların %67,4'ü dokuzuncu, %22,7'si onuncu, %7,4'ü on birinci, %2,4'ü on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. Lise diplomasını almak, üniversitede okumak ve bir işte çalışmak diyen katılımcıların ise, %70'i dokuzuncu, %21,8'i onuncu, %5,5'i on birinci, %2,7'si on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir.

Katılımcıların bundan sonra yapmayı planladıkları ile okula devamlılık arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2 = 19.480$; $p < .05$). Ancak katılımcıların bundan sonra yapmayı planladıkları ile okula devamlılık durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .087$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların bundan sonra yapmayı planladıkları ile okula devamlılık durumu incelendiğinde, açık liseyi bitirip lise diploması almak diyen katılımcıların %34,9'u devamsızlık yaparken %65,1'i okula devamsızlık yapmamıştır. Üniversitede okumak diyenlerin %30'u okulda devamsızlık yaparken %70'i devamsızlık yapmamıştır. Bir işte çalışmak diyenlerin %37,1'i okulda devamsızlık yaparken %62,9'u devamsızlık yapmamıştır. Hiçbir planım yok diyenlerin %45,4'ü okulda devamsızlık yaparken %54,6'sı devamsızlık yapmamıştır. Lise diplomasını almak ve üniversitede okumak diyenlerin %38,4'ü okulda devamsızlık yaparken %61,6'sı devamsızlık yapmamıştır. Lise diplomasını almak ve üniversitede okumak ve bir işte çalışmak diyenlerin ise %32,8'i okulda devamsızlık yaparken %67,2'si devamsızlık yapmamıştır. Katılımcıların toplamda %34,1'i okulda devamsızlık yaparken %65,9'u devamsızlık yapmamıştır. En fazla devamsızlık yapma oranının hiçbir planım yok diyenlerde (%45,4) olurken, en az devamsızlık yapma oranının üniversitede okumak diyenlerde (%30) olduğu görülmektedir.

Katılımcıların bundan sonra yapmayı planladıkları ile sınıf tekrarı yapma arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2 = 13.889$; $p < .05$). Ancak katılımcıların bundan sonra yapmayı planladıkları ile sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf

bir ilişkiye ($V = .074$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların bundan sonra yapmayı planladıkları ile sınıf tekrarı yapma durumu incelendiğinde, açık liseyi bitirip lise diploması almak diyen katılımcıların %42,3'ü sınıf tekrarı yaparken %57,7'si sınıf tekrarı yapmamıştır. Üniversitede okumak diyenlerin %41,7'si sınıf tekrarı yaparken %58,3'ü d sınıf tekrarı yapmamıştır. Bir işte çalışmak diyenlerin %41,4'ü sınıf tekrarı yaparken %58,6'sı sınıf tekrarı yapmamıştır. Hiçbir planım yok diyenlerin %44,9'u sınıf tekrarı yaparken %55,1'i sınıf tekrarı yapmamıştır. Lise diplomasını almak ve üniversitede okumak diyenlerin %49,9'u sınıf tekrarı yaparken %50,1'i sınıf tekrarı yapmamıştır. Lise diplomasını almak ve üniversitede okumak ve bir işte çalışmak diyenlerin ise %50'si sınıf tekrarı yaparken %50'si sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcıların toplamda %44,3'ü sınıf tekrarı yaparken %55,7'si sınıf tekrarı yapmamıştır. En fazla sınıf tekrarı yapma oranının lise diplomasını almak, üniversitede okumak ve bir işte çalışmak diyenlerde (%50) olurken, en az devamsızlık yapma oranının bir işte çalışmak diyenlerde (%41,4) olduğu görülmektedir.

Katılımcıların bundan sonra yapmayı planladıkları ile okulu bıraktıklarındaki not ortalamaları arasında ilişki olmadığı saptanmıştır.

($p < .05$; ($\chi^2 = 25.993$; $p > .05$); ($V = .077$))

Okula gitmeye ilişkin görüşler ile okulu terk ettikleri not ortalamaları arasında ilişki olmadığı saptanmıştır.

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *Toplumda saygın birey olmak için* diyenlerin okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; ($\chi^2 = 18.912$; $p > .05$); ($V = .072$)).

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *İyi gelir elde etmek için* diyenlerin okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; ($\chi^2 = 13.399$; $p > .05$); ($V = .062$)).

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *Kültürlü bir insan olmak için* diyenlerin okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; ($\chi^2 = 13.848$; $p > .05$); ($V = .063$)).

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *İyi bir insan olmak için* diyenlerin okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; ($\chi^2 = 24.110$; $p > .05$); ($V = .083$)).

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *Hayatta başarılı olmak için* diyenlerin okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = 16.499$; $p > .05$); ($V = .069$).

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *Hayattaki yaşamı yansıttığı için* diyenlerin okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = 21.704$; $p > .05$); ($V = .079$).

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *Okuldaki kurallar toplumdaki kurallar ile aynıdır* diyenlerin okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = 2.614$; $p > .05$); ($V = .037$).

Okula gitmeye ilişkin görüşler ile okulu terk ettikleri sınıf arasında ilişki olmadığı saptanmıştır.

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *Toplumda saygın birey olmak için* diyenlerin okulu terk ettikleri sınıf arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = 12.825$; $p > .05$); ($V = .048$)

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *İyi gelir elde etmek için* diyenlerin okulu terk ettikleri sınıf arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = 11.873$; $p > .05$); ($V = .047$).

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *Kültürlü bir insan olmak için* diyenlerin okulu terk ettikleri sınıf arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = 7.515$; $p > .05$); ($V = .037$).

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *İyi bir insan olmak için* diyenlerin okulu terk ettikleri sınıf arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = 8.549$; $p > .05$); ($V = .040$).

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *Hayatta başarılı olmak için* diyenlerin okulu terk ettikleri sınıf arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = 5,333$; $p > .05$); ($V = .032$).

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *Hayattaki yaşamı yansıttığı için* diyenlerin okulu terk ettikleri sınıf arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = 16.765$; $p > .05$); ($V = .056$).

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *Okuldaki kurallar toplumdaki kurallar ile aynıdır* diyenlerin okulu terk ettikleri sınıf arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = 13.219$; $p > .05$); ($V = .049$).

Katılımcıların Okula Gitmeye İlişkin Görüşleri ile Okul Değiştirme Durumu Arasındaki İlişki;

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *Toplumda saygın birey olmak için* diyenlerin okul değiştirme durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = 7.589$; $p > .05$); ($V = .062$).

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *İyi gelir elde etmek için* diyenlerin okul değiştirme durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = 8.113$; $p > .05$); ($V = .065$).

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *İyi bir insan olmak için* diyenlerin okul değiştirme durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = 3.009$; $p > .05$); ($V = .040$).

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *Hayatta başarılı olmak için* diyenlerin okul değiştirme durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = 3.274$; $p > .05$); ($V = .041$).

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *Hayattaki yaşamı yansıttığı için* diyenlerin okul değiştirme durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = 5.852$; $p > .05$); ($V = .055$).

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *Hayattaki yaşamı yansıttığı için* diyenlerin okul değiştirme durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = 2.614$; $p > .05$); ($V = .037$).

Tablo 18. Katılımcıların Okula Gitmeye İlişkin Görüşleri ile Devamsızlık Yapma Durumu Arasındaki İlişki

		Katılımcıların Okulda devamsızlık Yapma Durumu		
		Evet	Hayır	Toplam
İyi Bir Gelir Elde Etmek	Kesinlikle katılmıyorum	<i>f</i> 82 % 35.8%	147 64.2%	229 100.0%
	Katılmıyorum	<i>f</i> 55 % 31.6%	119 68.4%	174 100.0%
	Kararsızım	<i>f</i> 85 % 40.1%	127 59.9%	212 100.0%
	Katılıyorum	<i>f</i> 157 % 29.1%	383 70.9%	540 100.0%
	Kesinlikle katılıyorum	<i>f</i> 269 % 35.0%	500 65.0%	769 100.0%
	Toplam	<i>f</i> 648 % 33.7%	1276 66.3%	1924 100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 10.414$; $p < .05$); ($V = .074$)

İyi bir insan olmak için	Kesinlikle katılmıyorum	<i>f</i>	76	188	264
		%	28.8%	71.2%	100.0%
	Katılmıyorum	<i>f</i>	93	152	245
		%	38.0%	62.0%	100.0%
	Kararsızım	<i>f</i>	72	103	175
		%	41.1%	58.9%	100.0%
	Katılıyorum	<i>f</i>	139	319	458
		%	30.3%	69.7%	100.0%
	Kesinlikle katılıyorum	<i>f</i>	259	503	762
		%	34.0%	66.0%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	639	1265	1904
		%	33.6%	66.4%	100.0%
<i>p < .05; (χ² = 11.516; p < .05); (V = .078)</i>					
İyi bir vatandaş olmak için	Kesinlikle katılmıyorum	<i>f</i>	74	175	249
		%	29.7%	70.3%	100.0%
	Katılmıyorum	<i>f</i>	81	130	211
		%	38.4%	61.6%	100.0%
	Kararsızım	<i>f</i>	83	106	189
		%	43.9%	56.1%	100.0%
	Katılıyorum	<i>f</i>	139	340	479
		%	29.0%	71.0%	100.0%
	Kesinlikle katılıyorum	<i>f</i>	271	520	791
		%	34.3%	65.7%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	648	1271	1919
		%	33.8%	66.2%	100.0%
<i>p < .05; (χ² = 17.458; p < .05); (V = .095)</i>					
Okuldaki Kurallar Toplumdaki Kurallarla Aynıdır	Kesinlikle katılmıyorum	<i>f</i>	119	214	333
		%	35.7%	64.3%	100.0%
	Katılmıyorum	<i>f</i>	130	245	375
		%	34.7%	65.3%	100.0%
	Kararsızım	<i>f</i>	133	219	352
		%	37.8%	62.2%	100.0%
	Katılıyorum	<i>f</i>	101	277	378
		%	26.7%	73.3%	100.0%
	Kesinlikle katılıyorum	<i>f</i>	172	339	511
		%	33.7%	66.3%	100.0%
		<i>f</i>	655	1294	1949
		%	33.6%	66.4%	100.0%
<i>p < .05; (χ² = 11.654; p < .05); (V = .077)</i>					

Tablo 18’de katılımcıların okula gitmeye ilişkin görüşleri ile devamsızlık yapma durumları incelenmiştir. Katılımcıların okula gitmeye ilişkin görüşlerinden “iyi bir gelir elde etmek” diyenler ile okula devam arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2 = 10.414$; $p < .05$). Ancak katılımcıların okula gitmeye ilişkin görüşlerinden “iyi bir gelir elde etmek” diyenler ile okula devam durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .074$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların okula gitmeye ilişkin görüşleri ile okula devamlılık durumu incelendiğinde, katılımcılardan iyi bir gelir elde etmek için diyenlerin %35,8’i kesinlikle katılmıyorum; %31,6’sı

katılmıyorum; %40,1 kararsızım; %29,1'i katılıyorum derken %35'i kesinlikle katılıyorum demektedir.

Katılımcıların okula gitmeye ilişkin görüşlerinden “iyi bir insan olmak için” diyenler ile okula devam arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2 = 11.516$; $p < .05$). Ancak katılımcıların okula gitmeye ilişkin görüşlerinden “iyi bir insan olmak için” diyenler ile okula devam durumu üzerinde zayıf bir etkiye ($V = .078$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların okula gitmeye ilişkin görüşleri ile okula devamlılık durumu incelendiğinde, katılımcılardan iyi bir insan olmak için diyenlerin %28,8'i kesinlikle katılmıyorum; %38'i katılmıyorum; %41,1'i kararsızım; %30,3'ü katılıyorum derken %34'ü kesinlikle katılıyorum demektedir.

Katılımcıların okula gitmeye ilişkin görüşlerinden “iyi bir vatandaş olmak için” diyenler ile okula devam arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2 = 17.458$; $p < .05$). Ancak katılımcıların okula gitmeye ilişkin görüşlerinden “iyi bir vatandaş olmak için” diyenler ile okula devam durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .095$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların okula gitmeye ilişkin görüşleri ile okula devamlılık durumu incelendiğinde, katılımcılardan iyi bir vatandaş olmak için diyenlerin %29,7'si kesinlikle katılmıyorum; %38,4'ü katılmıyorum; %43,9'u kararsızım; %29'u katılıyorum derken %34,3'ü kesinlikle katılıyorum demektedir.

Katılımcıların okula gitmeye ilişkin görüşlerinden “okuldaki kurallar toplumdaki kurallar ile aynıdır” diyenler ile okula devam arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2 = 11.654$; $p < .05$). Ancak katılımcıların okula gitmeye ilişkin görüşlerinden “okuldaki kurallar toplumdaki kurallar ile aynıdır” diyenler ile okula devam durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .077$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların okula gitmeye ilişkin görüşleri ile okula devamlılık durumu incelendiğinde, katılımcılardan okuldaki kurallar toplumdaki kurallar ile aynıdır diyenlerin %35,7'si kesinlikle katılmıyorum; %34,7'ü katılmıyorum; %37,8'u kararsızım; %26,7'u katılıyorum derken %33,7'ü kesinlikle katılıyorum demektedir.

Katılımcıların okula gitmeye ilişkin görüşleri içerisinde ön plana çıkan amaç toplumda saygın bir birey olmak (%76.5) olarak ortaya çıkmıştır. Bunu kültürlü bir insan olmak (%76.4) takip ederken hemen ardından hayatta başarılı olmak amacı gelmektedir. Bunun dışında en az destekledikleri görüş ise okuldaki kuralların toplumdaki kuralları yansıttığı (%45.5) ve okulun hayttaki yaşamı yansıttığı

(%63.0) savları olmuştur. buna göre katılımcıların geleceği dair beklentileri ve haytta daha iyi bir konuma erişmek için okula gittikleri söylenebilir. Ancak katılımcıların okulun yaşamı gerçekten yansıttığı konusunda ve özellikle okuldaki kuralların toplumdakilerle uyumunun az olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Tablo 19. *Katılımcıların Okula Gitmeye İlişkin Görüşleri ile Sınıf Tekrarı Yapma Durumu Arasındaki İlişki*

		Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu			
			Evet	Hayır	Toplam
Okuldaki Kurallar Toplumdaki Kurallarla Aynıdır	Kesinlikle katılmıyorum	<i>f</i>	148	180	328
		<i>%</i>	45.1%	54.9%	100.0%
	Katılmıyorum	<i>f</i>	142	227	369
		<i>%</i>	38.5%	61.5%	100.0%
	Kararsızım	<i>f</i>	154	196	350
		<i>%</i>	44.0%	56.0%	100.0%
	Katılıyorum	<i>f</i>	136	234	370
		<i>%</i>	36.8%	63.2%	100.0%
	Kesinlikle katılıyorum	<i>f</i>	222	273	495
		<i>%</i>	44.8%	55.2%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	802	1110	1912
		<i>%</i>	41.9%	58.1%	100.0%

p < .05; ($\chi^2 = 9.587$; *p* < .05); (*V* = .071)

Tablo 19’da katılımcıların okula gitmeye ilişkin görüşleri ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcıların okula gitmeye ilişkin görüşlerinden “okuldaki kurallar toplumdaki kurallarla aynıdır” diyenler ile sınıf tekrarı yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2 = 9.587$; *p* < .05). Ancak katılımcıların okula gitmeye ilişkin görüşlerinden “okuldaki kurallar toplumdaki kurallarla aynıdır” diyenler ile sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye (*V* = .071) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların okula gitmeye ilişkin görüşleri ile sınıf tekrarı yapma durumu incelendiğinde, katılımcılardan *okuldaki kurallar toplumdaki kurallarla aynıdır* diyenlerin %45,1’i kesinlikle katılmıyorum; %38,5’i katılmıyorum; %44 kararsızım; %36,8’i katılıyorum derken %44,8’i kesinlikle katılıyorum demektedir.

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *Toplumda saygın birey olmak için* diyenlerin sınıf tekrarı yapma durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır (*p* < .05; ($\chi^2 = 6.807$; *p* > .05); (*V* = .059).

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *İyi bir gelir elde etmek için* diyenlerin sınıf tekrarı yapma durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = 4.129$; $p > .05$); ($V = .047$).

- Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *Kültürlü bir insan olmak için* diyenlerin sınıf tekrarı yapma durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = 3.848$; $p > .05$); ($V = .045$).

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *İyi bir insan olmak için* diyenlerin sınıf tekrarı yapma durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = 2.831$; $p > .05$); ($V = .039$).

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *İyi bir vatandaş olmak için* diyenlerin sınıf tekrarı yapma durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = 3.519$; $p > .05$); ($V = .043$).

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *hayatta başarılı olmak için* diyenlerin sınıf tekrarı yapma durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = 2.054$; $p > .05$); ($V = .033$).

-Katılımcıların Okula gitmeye ilişkin görüşleri *Hayattaki yaşamı yansıttığı için* diyenlerin sınıf tekrarı yapma durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = 7.220$; $p > .05$); ($V = .062$).

4.7.3. Davranış ile Eğitsel Performans Arasındaki İlişki

Bu bölümde katılımcıların bireysel faktörlerinden davranışlardan (katılımcıların okuldaki arkadaş ilişkileri, okul ders saati dışında vakit ayırdığı etkinlikler, terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşama durumu, arkadaşlarından okurken bir işte çalışanlar, arkadaşlarından sınıf tekrarı yapanlar ve okulu terk edenler, katılımcılardan okurken bir işte çalışma durumu) ile eğitsel performans (katılımcıların okulu bıraktıklarındaki not ortalaması, okul değiştirme durumu, okulu terk ettikleri sınıf, okulda devamsızlık yapma durumu ve sınıf tekrarı yapma durumu) arasındaki ilişkiye ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 20. Katılımcıların Okuldaki Akranlarıyla İlişkileri ile Okulu Terk Ettiklerindeki Not Ortalamaları Arasındaki İlişki

		Katılımcıların Okulu Terk Ettiklerindeki Not Ortalamaları						
			0-44	45-54	55-69	70-84	85-100	Toplam
Arkadaşlarla beraber kavgaya karışma	Evet	<i>f</i>	30	55	78	45	7	215
		%	14.0%	25.6%	36.3%	20.9%	3.3%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	63	174	283	224	52	796
		%	7.9%	21.9%	35.6%	28.1%	6.5%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	93	229	361	269	59	1011
		%	9.2%	22.7%	35.7%	26.6%	5.8%	100.0%
<i>p</i> < .05; ($\chi^2 = 14.194$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = .118)								
Arkadaşlarla beraber okulda sigara içme	Evet	<i>f</i>	24	41	67	21	2	155
		%	15.5%	26.5%	43.2%	13.5%	1.3%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	67	185	286	243	56	837
		%	8.0%	22.1%	34.2%	29.0%	6.7%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	91	226	353	264	58	992
		%	9.2%	22.8%	35.6%	26.6%	5.8%	100.0%
<i>p</i> < .05; ($\chi^2 = 30.379$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = .175)								
Arkadaşların genel olarak başarısız olması	Evet	<i>f</i>	38	87	102	33	7	267
		%	14.2%	32.6%	38.2%	12.4%	2.6%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	59	143	254	227	53	736
		%	8.0%	19.4%	34.5%	30.8%	7.2%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	97	230	356	260	60	1003
		%	9.7%	22.9%	35.5%	25.9%	6.0%	100.0%
<i>p</i> < .05; ($\chi^2 = 56.053$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = .236)								
Arkadaşların genel olarak devamsızlık sorunu yaşaması	Evet	<i>f</i>	45	89	106	39	7	286
		%	15.7%	31.1%	37.1%	13.6%	2.4%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	45	138	244	223	51	701
		%	6.4%	19.7%	34.8%	31.8%	7.3%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	90	227	350	262	58	987
		%	9.1%	23.0%	35.5%	26.5%	5.9%	100.0%
<i>p</i> < .05; ($\chi^2 = 64.499$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = .137)								
Arkadaşların genel olarak disiplin sorunu yaşaması		<i>f</i>	26	54	83	36	6	205
		%	12.7%	26.3%	40.5%	17.6%	2.9%	100.0%
		<i>f</i>	63	170	260	229	50	772
		%	8.2%	22.0%	33.7%	29.7%	6.5%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	89	224	343	265	56	977
		%	9.1%	22.9%	35.1%	27.1%	5.7%	100.0%
<i>p</i> < .05; ($\chi^2 = 19.403$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = .141)								

Tablo 20’de katılımcıların arkadaşlarıyla ilişkileri ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım” diyenler ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 14.164$; *p* < .05). Ancak arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım” diyenler okulu terk ettikleri not ortalamaları üzerinde zayıf bir etkiye (*V* = .118) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında

arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım 'a evet diyenlerin %14'ü 0-44 (başarısız), %25,6'sı 45-54 (geçer), %36,3'ü 55-69 (orta), %20,9'u 70-84 (iyi) ve %3,3'ü 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım 'a hayır diyen katılımcıların ise %7,9'u 0-44 (başarısız), %21,9'u 45-54 (geçer), %35,6'sı 55-69 (orta), %28,1'i 70-84 (iyi) ve %6,5'i 85-100 (pekiyi) not aralığında yer almaktadır. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun (%90,8) okulu terk etmelerine rağmen not ortalamalarının sınıf geçmek için yeterli olan 45 ve üzeri olduğu görülmektedir. Okulu terk eden öğrencilerin en yüksek oranda (%35,7) orta not (55-69) ortalamasına sahip olan öğrencilerdir. Okulu terk eden öğrencilerin alan yazında temel terk nedeni olarak tanımlanan akademik başarısızlık aralığındaki (0-44) dağılımı değerlendirildiğinde arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım 'a evet diyenlerin (%14), arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım'a hayır diyen katılımcılara göre (%7,9) daha yüksek oranda temsil edildiği gözlenmektedir. Öte yandan okulu terk eden katılımcıların değerlendirme sisteminde iyi (70-84) ve pekiyi (85-100) aralıkları birlikte değerlendirildiğinde, arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım 'a evet diyenlerin %24,2'si 70-100 (iyi-pekiyi) aralığında yer alırken, arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım 'a hayır diyenlerin çok daha yüksek bir oranda temsil edildiği (%34,6) gözlenmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında "arkadaşlarımla beraber sigara içtim" diyenler ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 30.379$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarla ilişkileri kapsamında "arkadaşlarımla beraber sigara içtim" diyenler okulu terk ettikleri not ortalamaları üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .175$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında arkadaşlarımla beraber sigara içtim 'e evet diyenlerin %15,5'i 0-44 (başarısız), %26,5'i 45-54 (geçer), %43,2'si 55-69 (orta), %13,5'i 70-84 (iyi) ve %1,3'ü 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Arkadaşlarımla beraber sigara içtim 'e hayır diyen katılımcıların ise %8'i 0-44 (başarısız), %22,1'i 45-54 (geçer), %34,2'si 55-69 (orta), %29'u 70-84 (iyi) ve %6,7'si 85-100 (pekiyi) not aralığında yer almaktadır. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun (%90,8) okulu terk etmelerine rağmen not ortalamalarının sınıf geçmek için yeterli olan 45 ve üzeri olduğu görülmektedir. Okulu terk eden öğrencilerin en yüksek oranda (%35,6) orta not (55-69) ortalamasına sahip olan

öğrencilerdir. Okulu terk eden öğrencilerin alan yazında temel terk nedeni olarak tanımlanan akademik başarısızlık aralığındaki (0-44) dağılımı değerlendirildiğinde arkadaşlarımla beraber sigara içtim' e evet diyenlerin (%15,5), arkadaşlarımla beraber sigara içtim 'e hayır diyen katılımcılara göre (%8) daha yüksek oranda temsil edildiği gözlenmektedir. Öte yandan okulu terk eden katılımcıların değerlendirme sisteminde iyi (70-84) ve pekiyi (85-100) aralıkları birlikte değerlendirildiğinde, arkadaşlarımla beraber sigara içtim 'e evet diyenlerin %14,8'i 70-100 (iyi-pekiyi) aralığında yer alırken, arkadaşlarımla beraber sigara içtim 'e hayır diyenlerin çok daha yüksek bir oranda temsil edildiği (%35,7) gözlenmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında "arkadaşlarım genel olarak başarısızdı" diyenler ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 56.053$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarla ilişkileri kapsamında "arkadaşlarım genel olarak başarısızdı" diyenler okulu terk ettikleri not ortalamaları üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .236$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında arkadaşlarım genel olarak başarısızdı 'ya evet diyenlerin %14,2'si 0-44 (başarısız), %32,6'sı 45-54 (geçer), %38,2'si 55-69 (orta), %12,4'ü 70-84 (iyi) ve %2,6 'sı 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Arkadaşlarım genel olarak başarısızdı 'ya hayır diyen katılımcıların ise %8'i 0-44 (başarısız), %19,4'ü 45-54 (geçer), %34,5 'i 55-69 (orta), %30,8'i 70-84 (iyi) ve %7,2'si 85-100 (pekiyi) not aralığında yer almaktadır. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun (%90,3) okulu terk etmelerine rağmen not ortalamalarının sınıf geçmek için yeterli olan 45 ve üzeri olduğu görülmektedir. Okulu terk eden öğrencilerin en yüksek oranda (%35,5) orta not (55-69) ortalamasına sahip olan öğrencilerdir. Okulu terk eden öğrencilerin alan yazında temel terk nedeni olarak tanımlanan akademik başarısızlık aralığındaki (0-44) dağılımı değerlendirildiğinde arkadaşlarım genel olarak başarısızdı 'ya evet diyenlerin (%14,2), arkadaşlarım genel olarak başarısızdı 'ya hayır diyen katılımcılara göre (%8) daha yüksek oranda temsil edildiği gözlenmektedir. Öte yandan okulu terk eden katılımcıların değerlendirme sisteminde iyi (70-84) ve pekiyi (85-100) aralıkları birlikte değerlendirildiğinde, arkadaşlarım genel olarak başarısızdı 'ya evet diyenlerin %15'i 70-100 (iyi-pekiyi) aralığında yer alırken,

arkadaşlarım genel olarak başarısızdı' ya hayır diyenlerin çok daha yüksek bir oranda temsil edildiği (%31,9) gözlenmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında "arkadaşlarım genel olarak devamsızlık sorunu yaşardı" diyenler ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 64.499$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarla ilişkileri kapsamında "arkadaşlarım genel olarak devamsızlık sorunu yaşardı" diyenler okulu terk ettikleri not ortalamaları üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .137$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında arkadaşlarım genel olarak devamsızlık sorunu yaşardı 'ya evet diyenlerin %15,7'si 0-44 (başarısız), %31,1'i 45-54 (geçer), %37,1'i 55-69 (orta), %13,6'sı 70-84 (iyi) ve %2,4 'ü 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Arkadaşlarım genel olarak devamsızlık sorunu yaşardı 'ya hayır diyen katılımcıların ise %6,4'ü 0-44 (başarısız), %19,7'si 45-54 (geçer), %34,8 'i 55-69 (orta), %31,8'i 70-84 (iyi) ve %7,3'ü 85-100 (pekiyi) not aralığında yer almaktadır. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun (%90,9) okulu terk etmelerine rağmen not ortalamalarının sınıf geçmek için yeterli olan 45 ve üzeri olduğu görülmektedir. Okulu terk eden öğrencilerin en yüksek oranda (%35,5) orta not (55-69) ortalamasına sahip olan öğrencilerdir. Okulu terk eden öğrencilerin alan yazında temel terk nedeni olarak tanımlanan akademik başarısızlık aralığındaki (0-44) dağılımı değerlendirildiğinde arkadaşlarım genel olarak devamsızlık sorunu yaşardı 'ya evet diyenlerin (%15,7), arkadaşlarım genel olarak devamsızlık sorunu yaşardı' ya hayır diyen katılımcılara göre (%6,8) daha yüksek oranda temsil edildiği gözlenmektedir. Öte yandan okulu terk eden katılımcıların değerlendirme sisteminde iyi (70-84) ve pekiyi (85-100) aralıkları birlikte değerlendirildiğinde, arkadaşlarım genel olarak devamsızlık sorunu yaşardı' ya evet diyenlerin %16'sı 70-100 (iyi-pekiyi) aralığında yer alırken, arkadaşlarım genel olarak devamsızlık sorunu yaşardı' ya hayır diyenlerin çok daha yüksek bir oranda temsil edildiği (%39,1) gözlenmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında "arkadaşlarım genel olarak disiplin sorunu yaşardı" diyenler ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 19.403$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarla ilişkileri kapsamında "arkadaşlarım genel olarak disiplin sorunu yaşardı" diyenler okulu terk ettikleri not ortalamaları üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .141$) sahip

olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında arkadaşlarını genel olarak disiplin sorunu yaşardı 'ya evet diyenlerin %12,7'si 0-44 (başarısız), %26,3'ü 45-54 (geçer), %40,5'i 55-69 (orta), %17,6'sı 70-84 (iyi) ve %2,9'u 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Arkadaşlarını genel olarak disiplin sorunu yaşardı 'ya hayır diyen katılımcıların ise %8,2'si 0-44 (başarısız), %22'si 45-54 (geçer), %33,7'si 55-69 (orta), %29,7'si 70-84 (iyi) ve %6,5'i 85-100 (pekiyi) not aralığında yer almaktadır. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun (%90,9) okulu terk etmelerine rağmen not ortalamalarının sınıf geçmek için yeterli olan 45 ve üzeri olduğu görülmektedir. Okulu terk eden öğrencilerin en yüksek oranda (%35,1) orta not (55-69) ortalamasına sahip olan öğrencilerdir. Okulu terk eden öğrencilerin alan yazında temel terk nedeni olarak tanımlanan akademik başarısızlık aralığındaki (0-44) dağılımı değerlendirildiğinde arkadaşlarını genel olarak disiplin sorunu yaşardı 'ya evet diyenlerin (%12,7), arkadaşlarını genel olarak disiplin sorunu yaşardı 'ya hayır diyen katılımcılara göre (%8,2) daha yüksek oranda temsil edildiği gözlenmektedir. Öte yandan okulu terk eden katılımcıların değerlendirme sisteminde iyi (70-84) ve pekiyi (85-100) aralıkları birlikte değerlendirildiğinde, arkadaşlarını genel olarak disiplin sorunu yaşardı 'ya evet diyenlerin %20,5'i 70-100 (iyi-pekiyi) aralığında yer alırken, arkadaşlarını genel olarak disiplin sorunu yaşardı 'ya hayır diyenlerin çok daha yüksek bir oranda temsil edildiği (%36,2) gözlenmektedir.

Tablo 21. Katılımcıların Okuldaki Akranlarıyla İlişkileri ile Okul Değiştirme Durumları Arasındaki İlişki

		Katılımcıların Okul Değiştirme Durumu			
		Evet	Hayır	Toplam	
Arkadaşlarımla beraber kavga karıştı	Evet	<i>f</i>	282	215	497
		%	56.7%	43.3%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	894	924	1818
		%	49.2%	50.8%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1176	1139	2315
		%	50.8%	49.2%	100.0%
<i>p</i> < .05; ($\chi^2 = 8.938$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = .062)					
Arkadaşlarımla beraber okulda sigara içtim	Evet	<i>f</i>	210	168	378
		%	55.6%	44.4%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	931	955	1886
		%	49.4%	50.6%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1141	1123	2264
		%	50.4%	49.6%	100.0%

p < .05; ($\chi^2 = 4.829$; *p* < .05); (*V* = .046)

		Katılımcıların Okul Değişirme Durumu			
			Evet	Hayır	Toplam
Arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım	Evet	<i>f</i>	282	215	497
		%	56.7%	43.3%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	894	924	1818
		%	49.2%	50.8%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1176	1139	2315
		%	50.8%	49.2%	100.0%
Arkadaşlarım genel olarak başarısızdı	Evet	<i>f</i>	361	307	668
		%	54.0%	46.0%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	804	820	1624
		%	49.5%	50.5%	100.0%
		<i>f</i>	1165	1127	2292
		%	50.8%	49.2%	100.0%
<i>p</i> < .05; ($\chi^2 = 3.894$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = .041)					
Arkadaşlarım genel olarak devamsızlık sorunu yaşardı	Evet	<i>f</i>	372	305	677
		%	54.9%	45.1%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	769	800	1569
		%	49.0%	51.0%	100.0%
		<i>f</i>	1141	1105	2246
		%	50.8%	49.2%	100.0%
<i>p</i> < .05; ($\chi^2 = 6.668$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = .054)					
Arkadaşlarım genel olarak disiplin sorunu yaşardı	Evet	<i>f</i>	256	207	463
		%	55.3%	44.7%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	879	880	1759
		%	50.0%	50.0%	100.0%
		<i>f</i>	1135	1087	2222
		%	51.1%	48.9%	100.0%
<i>p</i> < .05; ($\chi^2 = 4.151$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = .043)					

Tablo 21’de katılımcıların okuldaki arkadaşlarla ilişkileri ile okul değiştirme durumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım” diyenler ile okul değiştirme durumu arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 8.938$; *p* < .05). Ancak arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım” diyenlerin okul değiştirme durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye (*V* = .062) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcılardan arkadaşlarıyla beraber kavgaya karışanlardan okul değiştirenler %56,7 iken okul değiştirmeyenler %43,3 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarımla beraber okulda sigara içtim” diyenler ile okul değiştirme durumu arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 4.829$; *p* < .05). Ancak arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarımla beraber okulda sigara içtim” diyenlerin okul değiştirme durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye (*V* = .046) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcılardan arkadaşlarıyla beraber sigara içenlerden okul değiştirenler %55,6 iken okul değiştirmeyenler %44,4 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarım genel olarak başarısızdı” diyenler ile okul değiştirme durumu arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 3.894$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarım genel olarak başarısızdı” diyenlerin okul değiştirme durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .041$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarının genel olarak başarısız olanları %54’ü okul değiştirirken, okul değiştirmeyenler %46 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarım genel olarak devamsızlık sorunu yaşardı” diyenler ile okul değiştirme durumu arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 6.668$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarım genel olarak devamsızlık sorunu yaşardı” diyenlerin okul değiştirme durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .054$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarından genel olarak devamsızlık sorunu yaşayanların %54,9’u okul değiştirirken, okul değiştirmeyenler %45,1 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarım genel olarak disiplin sorunu yaşardı” diyenler ile okul değiştirme durumu arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 4.151$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarım genel olarak disiplin sorunu yaşardı” diyenlerin okul değiştirme durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .043$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarından genel olarak disiplin sorunu yaşayanlardan okul değiştirenler %55,3 iken okul değiştirmeyenler %44,7 olduğu görülmektedir.

Tablo 22. Katılımcıların Okuldaki Arkadaşlarla İlişkileri ile Okulu Terk Ettiklerindeki Sınıf Arasındaki İlişki

		Katılımcılar Okulu Terk Ettiklerindeki Sınıf					
			9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	Toplam
Arkadaşlarım genel olarak başarısızdı	Evet	<i>f</i>	443	151	38	15	647
		%	68,5%	23,3%	5,9%	2,3%	100,0%
	Hayır	<i>f</i>	947	347	157	53	1504
		%	63,0%	23,1%	10,4%	3,5%	100,0%
Toplam		<i>f</i>	1390	498	195	68	2151
		%	64,6%	23,2%	9,1%	3,2%	100,0%
<i>p</i> <.05; ($\chi^2=14.617$; $p < .05$); ($V = .082$)							
Arkadaşlarım genel olarak devamsızlık sorunu yaşardı	Evet	<i>f</i>	440	159	43	17	659
		%	66,8%	24,1%	6,5%	2,6%	100,0%
	Hayır	<i>f</i>	922	332	150	47	1451
		%	63,5%	22,9%	10,3%	3,2%	100,0%
Toplam		<i>f</i>	1362	491	193	64	2110
		%	64,5%	23,3%	9,1%	3,0%	100,0%
<i>p</i> <.05; ($\chi^2=8.885$; $p < .05$); ($V = .065$)							

Tablo 22’de katılımcıların okuldaki arkadaşlarla ilişkileri ile okulu terk ettiklerindeki sınıf arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım” diyenler ile okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 14.617$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım” diyenlerin okulu terk ettikleri sınıf üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .082$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarıyla ilişkileri ile okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki incelendiğinde, *arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım’* a evet diyen katılımcıların %68,5’i dokuzuncu, %23,3’ü onuncu, %5,9’u on birinci, %2,3’ü on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. *Arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım’* a hayır diyen katılımcıların %63’ü dokuzuncu, %23,1’i onuncu, %10,4’ü on birinci, %3,5’i on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir.

Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarım genel olarak devamsızlık sorunu yaşardı” diyenler ile okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 8.885$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarım genel olarak devamsızlık sorunu yaşardı” diyenlerin okulu terk ettikleri sınıf üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .065$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarıyla ilişkileri ile okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki incelendiğinde, *arkadaşlarım genel olarak devamsızlık sorunu yaşardı’* ya evet diyen katılımcıların %66,8’i dokuzuncu, %24,1’i onuncu, %6,5’i on birinci, %2,6’sı on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. *Arkadaşlarım genel olarak devamsızlık sorunu yaşardı’* ya hayır diyen katılımcıların %63,5’i dokuzuncu, %22,9’u onuncu, %10,3’ü on birinci, %3,2’si on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir.

-Katılımcıların okuldaki arkadaşlarıyla ilişkilerinden *Arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım* diyenlerle okulu terk ettikleri sınıf arasında ilişki yoktur ($p < .05$; ($\chi^2 = 6.306$; $p > .05$); ($V = .054$).

-Katılımcıların okuldaki arkadaşlarıyla ilişkilerinden *Arkadaşlarımla beraber okulda sigara içtim* diyenlerle okulu terk ettikleri sınıf arasında ilişki yoktur ($p < .05$; ($\chi^2 = 4.379$; $p > .05$); ($V = .045$).

- Katılımcıların okuldaki arkadaşlarıyla ilişkilerinden *Arkadaşlarımla beraber okulda sigara içtim* diyenlerle okulu terk ettikleri sınıf arasında ilişki yoktur. $p < .05$; ($\chi^2 = 3.879$; $p > .05$); ($V = .043$).

Tablo 23. Katılımcıların Okuldaki Arkadaşlarla İlişkileri Okulda Devamsızlık Yapma Durumu Arasındaki İlişki

			Katılımcıların Devamsızlık Yapma Durumu		Okulda
			Evet	Hayır	Toplam
Arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım	Evet	<i>f</i>	287	207	494
		%	58.1%	41.9%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	511	1302	1813
		%	28.2%	71.8%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	798	1509	2307
		%	34.6%	65.4%	100.0%
<i>p</i> < .05; ($\chi^2 = 153.521$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = 258)					
Arkadaşlarımla beraber okulda sigara içtim	Evet	<i>f</i>	220	159	379
		%	58.0%	42.0%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	557	1330	1887
		%	29.5%	70.5%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	777	1489	2266
		%	34.3%	65.7%	100.0%
<i>p</i> < .05; ($\chi^2 = 114.012$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = 224)					
Arkadaşlarım genel olarak başarısızdı	Evet	<i>f</i>	297	371	668
		%	44.5%	55.5%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	491	1133	1624
		%	30.2%	69.8%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	788	1504	2292
		%	34.4%	65.6%	100.0%
<i>p</i> < .05; ($\chi^2 = 42.465$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = 136)					
Arkadaşlarım genel olarak devamsızlık sorunu yaşırdı	Evet	<i>f</i>	387	291	678
		%	57.1%	42.9%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	397	1175	1572
		%	25.3%	74.7%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	784	1466	2250
		%	34.8%	65.2%	100.0%
<i>p</i> < .05; ($\chi^2 = 211.328$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = 308)					
Arkadaşlarım genel olarak disiplin sorunu yaşırdı	Evet	<i>f</i>	241	220	461
		%	52.3%	47.7%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	531	1231	1762
		%	30.1%	69.9%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	772	1451	2223
		%	34.7%	65.3%	100.0%
<i>p</i> < .05; ($\chi^2 = 79.027$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = 189)					

Tablo 23'te katılımcıların okuldaki arkadaşlarla ilişkileri okulda devamsızlık yapma durumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında "arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım" diyenler ile okula devam durumları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 153.521$; *p* < .05). Ancak arkadaşlarla ilişkileri kapsamında "arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım" diyenlerin okula devam durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye (*V* = .258) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcılardan arkadaşlarıyla beraber kavgaya karışanlardan okulda devamsızlık yapanlar %58,1 iken devamsızlık yapmayanlar %41,9 olduğu

görülmektedir. Katılımcılardan arkadaşlarıyla beraber kavgaya karışmayanlardan okulda devamsızlık yapanlar %28,2 iken devamsızlık yapmayanlar %71,8 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarımla beraber sigara içtim” diyenler ile okula devam durumları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 114.012$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarımla beraber sigara içtim” diyenlerin okula devam durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .224$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcılardan arkadaşlarıyla beraber sigara içenlerden okulda devamsızlık yapanlar %58 iken devamsızlık yapmayanlar %42 olduğu görülmektedir. Katılımcılardan arkadaşlarıyla beraber sigara içmeyenlerden okulda devamsızlık yapanlar %29,5 iken devamsızlık yapmayanlar %70,5 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarım genel olarak başarısızdı” diyenler ile okula devam durumları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 42.465$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarım genel olarak başarısızdı” diyenlerin okula devam durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .136$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarından başarısız olanların okulda devamsızlık yapanları %44,5 iken devamsızlık yapmayanları %55,5 olduğu görülmektedir. Katılımcıların arkadaşlarından başarısız olmayanlardan okulda devamsızlık yapanlar %30,2 iken devamsızlık yapmayanlar %69,8 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarının okulda devamsızlık sorunu yaşama durumu ile kendilerinin okulda devamsızlık yapma durumu arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 211.328$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarından genel olarak devamsızlık sorunu yaşayanlar ile katılımcıların okulda devamsızlık yapma durumu arasındaki ilişki orta düzeyde ($V = .308$) bir ilişkiye sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarından devamsızlık yapanlar ile okulda devamsızlık yapanlar %57,1 iken, arkadaşlarından devamsızlık yapmayanlar ile okulda devamsızlık yapanlar %30,1 olduğu görülmüştür.

Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarım genel olarak disiplin sorunu yaşardı” diyenler ile okula devam durumları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 79.027$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarla ilişkileri kapsamında

“arkadaşlarım genel olarak disiplin sorunu yaşardı” diyenlerin okula devam durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .189$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarından genel olarak disiplin sorunu yaşayanlardan okulda devamsızlık yapanlar %52,3 iken devamsızlık yapmayanlar %47,7 olduğu görülmektedir. Katılımcıların arkadaşlarından disiplin sorunu yaşamayanlardan okulda devamsızlık yapanlar %30,1 iken devamsızlık yapmayanlar %69,9 olduğu görülmektedir.

Tablo 24. Katılımcıların Okuldaki Arkadaşlarla İlişkileri ile Sınıf Tekrarı Yapma Durumu Arasındaki İlişki.

		Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu			
			Evet	Hayır	Toplam
Arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım	Evet	<i>f</i>	267	218	485
		%	55.1%	44.9%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	740	1047	1787
		%	41.4%	58.6%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1007	1265	2272
		%	44.3%	55.7%	100.0%
<i>p < .05; (χ² = 28.765; p < .05); (V = 113)</i>					
Arkadaşlarımla beraber okulda sigara içtim	Evet	<i>f</i>	214	152	366
		%	58.5%	41.5%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	767	1077	1844
		%	41.6%	58.4%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	981	1229	2210
		%	44.4%	55.6%	100.0%
<i>p < .05; (χ² = 35.231; p < .05); (V = 126)</i>					
Arkadaşlarım genel olarak başarısızdı	Evet	<i>f</i>	374	277	651
		%	57.5%	42.5%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	635	952	1587
		%	40.0%	60.0%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1009	1229	2238
		%	45.1%	54.9%	100.0%
<i>p < .05; (χ² = 56.695; p < .05); (V = 159)</i>					
Arkadaşlarım genel olarak devamsızlık sorunu yaşardı	Evet	<i>f</i>	392	271	663
		%	59.1%	40.9%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	583	951	1534
		%	38.0%	62.0%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	975	1222	2197
		%	44.4%	55.6%	100.0%
<i>p < .05; (χ² = 83.653; p < .05); (V = 195)</i>					
Arkadaşlarım genel olarak disiplin sorunu yaşardı	Evet	<i>f</i>	250	200	450
		%	55.6%	44.4%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	712	1009	1721
		%	41.4%	58.6%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	962	1209	2171
		%	44.3%	55.7%	100.0%
<i>p < .05; (χ² = 29.085; p < .05); (V = 116)</i>					

Tablo 24'te katılımcıların okuldaki arkadaşlarla ilişkileri ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım” diyenler ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 28.765$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım” diyenlerin sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .113$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcılardan arkadaşlarıyla beraber kavgaya karışanlardan sınıf tekrarı yapanlar %55,1 iken sınıf tekrarı yapmayanlar %44,9 olduğu görülmektedir. Katılımcılardan arkadaşlarıyla beraber kavgaya karışmayanlardan sınıf tekrarı yapanlar %41,4 iken sınıf tekrarı yapmayanlar %58,6 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarımla beraber okulda sigara içtim” diyenler ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 35.231$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarımla beraber okulda sigara içtim” diyenlerin sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .126$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcılardan arkadaşlarıyla beraber okulda sigara içenlerden sınıf tekrarı yapanlar %58,5 iken sınıf tekrarı yapmayanlar %41,5 olduğu görülmektedir. Katılımcılardan arkadaşlarıyla beraber okulda sigara içmeyenlerden sınıf tekrarı yapanlar %41,6 iken sınıf tekrarı yapmayanlar %58,4 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarım genel olarak başarısızdı” diyenler ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 56.695$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarım genel olarak başarısızdı” diyenlerin sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .159$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcılardan arkadaşları okulda başarısız olanlardan sınıf tekrarı yapanlar %57,5 iken sınıf tekrarı yapmayanlar %42,5 olduğu görülmektedir. Katılımcılardan arkadaşlarından okulda başarısız olmayanlardan sınıf tekrarı yapanlar %40 iken sınıf tekrarı yapmayanlar %60 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarım genel olarak devamsızlık sorunu yaşardı” diyenler ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 83.653$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarla ilişkileri

kapsamında “arkadaşlarım genel olarak devamsızlık sorunu yaşardı” diyenlerin sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .195$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarından okulda devamsızlık sorunu yaşayanlardan sınıf tekrarı yapanlar %59,1 iken sınıf tekrarı yapmayanlar %40,9 olduğu görülmektedir. Katılımcıların arkadaşlarından okulda devamsızlık sorunu yaşamayanlardan sınıf tekrarı yapanlar %38 iken sınıf tekrarı yapmayanlar %62 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarım genel olarak disiplin sorunu yaşardı” diyenler ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 29.085$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarla ilişkileri kapsamında “arkadaşlarım genel olarak disiplin sorunu yaşardı” diyenlerin sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .116$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarından disiplin sorunu yaşayanlardan sınıf tekrarı yapanlar %55,6 iken sınıf tekrarı yapmayanlar %44,4 olduğu görülmektedir. Katılımcıların arkadaşlarından disiplin sorunu yaşamayanlardan sınıf tekrarı yapanlar %41,4 iken sınıf tekrarı yapmayanlar %58,6 olduğu görülmektedir.

Tablo 25. Katılımcının Okul Ders Saati Dışında Vakit Ayırdığı Etkinlikler ile Okulu Terk Ettiklerindeki Not Ortalamaları Arasındaki İlişki

		Katılımcıların Okulu Bıraktıklarındaki Not Ortalamaları						
			0-44	45-54	55-69	70-84	85-100	Toplam
Katılımcının Okul Ders Saati Dışında Vakit Ayırdığı Etkinlikler	Akademik çalışmalar	<i>f</i>	11	35	30	23	5	104
		<i>%</i>	10.6%	33.7%	28.8%	22.1%	4.8%	100.0%
Çalışmak		<i>f</i>	17	30	58	28	2	135
		<i>%</i>	12.6%	22.2%	43.0%	20.7%	1.5%	100.0%
Bireysel gelişime katkı yapan etkinlikler		<i>f</i>	5	8	15	24	1	53
		<i>%</i>	9.4%	15.1%	28.3%	45.3%	1.9%	100.0%
Sosyal gelişime katkı yapan etkinlikler		<i>f</i>	15	28	52	17	10	122
		<i>%</i>	12.3%	23.0%	42.6%	13.9%	8.2%	100.0%
T.V. ve bilgisayar ile vakit geçirmek		<i>f</i>	2	2	7	1	2	14
		<i>%</i>	14.3%	14.3%	50.0%	7.1%	14.3%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	50	103	162	93	20	428
		<i>%</i>	11.7%	24.1%	37.9%	21.7%	4.7%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 41.046$; $p < .05$); ($V = .155$)

Tablo 25’te katılımcının okul ders saati dışında vakit ayırdığı etkinlikler ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Katılımcıların okul ders saati dışında vakit ayırdığı etkinlikler ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 41.046$; $p < .05$). Ancak katılımcıların okul ders saati dışında vakit ayırdığı etkinlikler ile okulu terk ettikleri not ortalamaları üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .155$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların okul ders saati dışında *akademik çalışmalar yapanlar* %10,6'sı 0-44 (başarısız), %33,7'si 45-54 (geçer), %28,8'i 55-69 (orta), %22,1'i 70-84 (iyi) ve %4,8 'i 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Katılımcıların okul ders saati dışında *bir işte çalışanlar* %12,7'si 0-44 (başarısız), %22,2'si 45-54 (geçer), %43'ü 55-69 (orta), %22,7'si 70-84 (iyi) ve %1,5 'i 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Katılımcıların okul ders saati dışında *bireysel gelişimlerine katkı yapan etkinliklerde bulunanlar* %9,4'ü 0-44 (başarısız), %15,1'i 45-54 (geçer), %28,3'ü 55-69 (orta), %45,3'ü 70-84 (iyi) ve %1,9 'u 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Katılımcıların okul ders saati dışında *sosyal gelişimlerine katkı yapan etkinliklerde bulunanlar* %12,3'ü 0-44 (başarısız), %23'ü 45-54 (geçer), %42,6'sı 55-69 (orta), %13,9'u 70-84 (iyi) ve %8,2 'si 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Katılımcıların okul ders saati dışında *T.V. ve bilgisayar ile vakit geçirenler* %14,3'ü 0-44 (başarısız), %14,3'ü 45-54 (geçer), %50'si 55-69 (orta), %7,1'i 70-84 (iyi) ve %14,3 'ü 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun (%88,3) okulu terk etmelerine rağmen not ortalamalarının sınıf geçmek için yeterli olan 45 ve üzeri olduğu görülmektedir. Okulu terk eden öğrencilerin en yüksek oranda (%37,9) orta not (55-69) ortalamasına sahip olan öğrencilerdir. Okulu terk eden öğrencilerin alan yazında temel terk nedeni olarak tanımlanan akademik başarısızlık aralığındaki (0-44) dağılımı değerlendirildiğinde okul ders saati dışında *T.V. ve bilgisayar ile vakit geçirenler* %14,3 en yüksek oranda temsil edilirken, *bireysel gelişimlerine katkı yapan etkinliklerde bulunanlar* %9,4 ile en düşük oranda temsil edildiği gözlenmektedir. Öte yandan okulu terk eden katılımcıların değerlendirme sisteminde iyi (70-84) ve pekiyi (85-100) aralıkları birlikte değerlendirildiğinde, okul ders saati dışında *bireysel gelişimlerine katkı yapan etkinliklerde bulunanlar* (%47,2) en yüksek bir oranda temsil edilirken, okul ders saati dışında *sosyal gelişimlerine katkı yapan etkinliklerde bulunanlar* (%22,1) en düşük bir oranda temsil edilmektedir.

Katılımcıların okul ders saati dışında vakit ayırdığı etkinlikler ile okul değiştirme durumları arasında ilişki yoktur. $p < .05$; ($\chi^2 = 3.694$; $p > .05$); ($V = .057$)

-Katılımcıların okul ders saati dışında vakit ayırdığı etkinlikler ile okulu bıraktıkları sınıf -arasında ilişki yoktur. $p < .05$; ($\chi^2 = 11.876$; $p > .05$); ($V = .061$)

-Katılımcıların okul ders saati dışında vakit ayırdığı etkinlikler ile sınıf tekrarı yapma durumları arasında ilişki yoktur. $p < .05$; ($\chi^2 = 9.268$; $p > .05$); ($V = .091$)

Tablo 26. Katılımcının Okul Ders Saati Dışında Vakit Ayırdığı Etkinlikler ile Okulu Terk Ettikleri Okulda Devamsızlık Yapma Durumu Arasındaki İlişki

		Katılımcıların Okulda Devamsızlık Yapma Durumu		
		Evet	Hayır	Toplam
Katılımcının Okul Ders Saati Dışında Vakit Ayırdığı Etkinlikler	Akademik çalışmalar	<i>f</i> 70	197	267
		% 26.2%	73.8%	100.0%
Çalışmak		<i>f</i> 136	216	352
		% 38.6%	61.4%	100.0%
Bireysel gelişime katkı yapan etkinlikler		<i>f</i> 45	99	144
		% 31.3%	68.7%	100.0%
Sosyal gelişime katkı yapan etkinlikler		<i>f</i> 138	209	347
		% 39.8%	60.2%	100.0%
T.V. ve bilgisayar ile vakit geçirmek		<i>f</i> 14	29	43
		% 32.6%	67.4%	100.0%
Toplam		<i>f</i> 403	750	1153
		% 35.0%	65.0%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 15.580$; $p < .05$); ($V = .116$)

Tablo 26’da katılımcıların okul ders saati dışında vakit ayırdığı etkinlikler ile okulu terk ettikleri okulda devamsızlık yapma durumu incelenmiştir. Katılımcıların okul ders saati dışında vakit ayırdığı etkinlikler ile okula devam durumları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 15.580$; $p < .05$). Ancak katılımcıların okul ders saati dışında vakit ayırdığı etkinliklerin okula devam durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .116$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların okul ders saati dışında *akademik çalışmalara* vakit ayıranlardan okulda devamsızlık yapanlar %26,2 iken devamsızlık yapmayanlar %73,8 olduğu görülmektedir. Okul ders saati dışında *bir işte çalışmaya* vakit ayıranlardan okulda devamsızlık yapanlar %38,6 iken devamsızlık yapmayanlar %61,4 olduğu görülmektedir. Okul ders saati dışında *bireysel gelişime katkı yapan etkinliklere* vakit ayıranlardan okulda devamsızlık yapanlar %31,3 iken devamsızlık yapmayanlar %68,7 olduğu görülmektedir.

Tablo 27. Katılımcıların Terk Ettikleri Okulda Disiplin Sorunu Yaşama Durumu ile Performans Arasındaki İlişki

			Katılımcıların Okulu Terk Ettiklerindeki Not Ortalamaları					
			0-44	45-54	55-69	70-84	85-100	Toplam
Katılımcıların Terk Ettikleri Okulda disiplin Sorunu Yaşama Durumu	Evet	<i>f</i>	20	74	83	37	7	221
		%	9.0%	33.5%	37.6%	16.7%	3.2%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	99	197	349	280	64	989
		%	10.0%	19.9%	35.3%	28.3%	6.5%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	119	271	432	317	71	1210
		%	9.8%	22.4%	35.7%	26.2%	5.9%	100.0%
<i>p</i> <.05; ($\chi^2 = 27.860$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = .152)								
			Katılımcıların Okul Değiştirme Durumu					
			Evet	Hayır	Toplam			
Katılımcıların Terk Ettikleri Okulda disiplin Sorunu Yaşama Durumu	Evet	<i>f</i>	285	240	525			
		%	54.3%	45.7%	100.0%			
	Hayır	<i>f</i>	1151	1242	2393			
		%	48.1%	51.9%	100.0%			
Toplam		<i>f</i>	1436	1482	2918			
		%	49.2%	50.8%	100.0%			
<i>p</i> <.05; ($\chi^2 = 6.594$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = .048)								
			Katılımcıların Okulda Devamsızlık Yapma Durumu					
			Evet	Hayır	Toplam			
Katılımcıların Terk Ettikleri Okulda disiplin Sorunu Yaşama Durumu	Evet	<i>f</i>	313	209	522			
		%	60.0%	40.0%	100.0%			
	Hayır	<i>f</i>	686	1708	2394			
		%	28.7%	71.3%	100.0%			
Toplam		<i>f</i>	999	1917	2916			
		%	34.3%	65.7%	100.0%			
<i>p</i> <.05; ($\chi^2 = 186.496$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = 253)								
			Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu					
			Evet	Hayır	Toplam			
Katılımcıların Terk Ettikleri Okulda disiplin Sorunu Yaşama Durumu	Evet	<i>f</i>	282	219	501			
		%	56.3%	43.7%	100.0%			
	Hayır	<i>f</i>	973	1359	2332			
		%	41.7%	58.3%	100.0%			
Toplam		<i>f</i>	1255	1578	2833			
		%	44.3%	55.7%	100.0%			
<i>p</i> <.05; ($\chi^2 = 35.449$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = 112)								

Tablo 27’de katılımcıların terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşama durumu ile eğitsel performans arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcıların terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşama durumu ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 27.860$; *p* < .05). Ancak terk ettikleri

okulda disiplin sorunu yaşayanların okulu terk ettikleri not ortalamaları üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .152$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşayanların %9'u 0-44 (başarısız), %33,5'i 45-54 (geçer), %37,6'sı 55-69 (orta), %16,7'si 70-84 (iyi) ve %3,2 'si 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Katılımcıların terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşamayanların %10'u 0-44 (başarısız), %19,9'u 45-54 (geçer), %35,3'ü 55-69 (orta), %28,3'ü 70-84 (iyi) ve %6,5 'i 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır.

Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun (%90,2) okulu terk etmelerine rağmen not ortalamalarının sınıf geçmek için yeterli olan 45 ve üzeri olduğu görülmektedir. Okulu terk eden öğrencilerin en yüksek oranda (%35,7) orta not (55-69) ortalamasına sahip olan öğrencilerdir. Okulu terk eden öğrencilerin alan yazında temel terk nedeni olarak tanımlanan akademik başarısızlık aralığındaki (0-44) dağılımı değerlendirildiğinde *terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşayanlar* %9 iken, *terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşamayanlar* %10 oranında temsil edildiği gözlenmektedir. Öte yandan okulu terk eden katılımcıların değerlendirme sisteminde iyi (70-84) ve pekiyi (85-100) aralıkları birlikte değerlendirildiğinde, *terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşayanlar* %19,9'u 70-100 (iyi-pekiyi) aralığında yer alırken, *terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşamayanlar* %34,8 gibi daha yüksek bir oranda temsil edildiği gözlenmektedir.

Katılımcıların terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşama durumu ile okul değiştirme durumu arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 6.594$; $p < .05$). Ancak terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşayanların okul değiştirme durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .048$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşayanların %54,3'u okul değiştirirken, okul değiştirmeyenler %45,7 olduğu görülmektedir. Katılımcıların terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşamayanların %48,1'i okul değiştirirken, okul değiştirmeyenler %51,9 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşama durumu ile okula devam durumları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 186.496$; $p < .05$). Ancak terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşayanların okula devam durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .253$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcılardan terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşayanların okulda devamsızlık yapanları %60

iken devamsızlık yapmayanları %40 olduğu görülmektedir. Katılımcıların terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşayamayanlardan okulda devamsızlık yapanlar %28,7 iken devamsızlık yapmayanlar %71,3 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşama durumu ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 35.449$; $p < .05$). Ancak terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşayanların sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .112$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcılardan terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşayanlardan sınıf tekrarı yapanlar %56,3 iken sınıf tekrarı yapmayanlar %43,7 olduğu görülmektedir. Katılımcılardan terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşayamayanlardan sınıf tekrarı yapanlar %41,7 iken sınıf tekrarı yapmayanlar %58,3 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşama durumu ile okulu terk ettikleri sınıf arasında ilişki yoktur. $p < .05$; ($\chi^2 = 5.958$; $p > .05$); ($V = .047$).

Tablo 28. Katılımcıların Arkadaşlarından Okurken Bir İşte Çalışanlar ile Performans Arasındaki İlişki

			Katılımcıların Okulu Terk Ettiklerindeki Not Ortalamaları					
			0-44	45-54	55-69	70-84	85-100	Toplam
Arkadaşlarından	Evet	<i>f</i>	82	187	277	185	40	771
Okurken Bir İşte		%	10.6%	24.3%	35.9%	24.0%	5.2%	100.0%
Çalışan	Hayır	<i>f</i>	36	85	149	129	31	430
		%	8.4%	19.8%	34.7%	30.0%	7.2%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	118	272	426	314	71	1201
		%	9.8%	22.6%	35.5%	26.1%	5.9%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 9.735$; $p < .05$); ($V = .090$)

			Katılımcıların Okul Değiştirme Durumu		
			Evet	Hayır	Toplam
Arkadaşlarından	Evet	<i>f</i>	647	533	1180
Okurken Bir İşte		%	54.8%	45.2%	100.0%
Çalışan	Hayır	<i>f</i>	779	939	1718
		%	45.3%	54.7%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1426	1472	2898
		%	49.2%	50.8%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 25.191$; $p < .05$); ($V = .093$)

			Katılımcılar Okulu Terk Ettiklerindeki Sınıf				
			9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	Toplam
Arkadaşlarından	Evet	<i>f</i>	1139	393	129	48	1709
Okurken Bir İşte		%	66.6%	23.0%	7.5%	2.8%	100.0%
Çalışan	Hayır	<i>f</i>	582	215	102	33	932
		%	62.4%	23.1%	10.9%	3.5%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1721	608	231	81	2641
		%	65.2%	23.0%	8.7%	3.1%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 10.640$; $p < .05$); ($V = .063$)

Tablo 28'in devamı			Katılımcıların Okulda Devamsızlık Yapma Durumu		
			Evet	Hayır	Toplam
Arkadaşlarından Okurken Bir İşte Çalışan	Evet	<i>f</i>	724	1109	1833
		<i>%</i>	39.5%	60.5%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	269	775	1044
		<i>%</i>	25.8%	74.2%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	993	1884	2877
		<i>%</i>	34.5%	65.5%	100.0%
<i>p</i> < .05; ($\chi^2 = 55.492$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = 139)					
			Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu		
			Evet	Hayır	Toplam
Arkadaşlarından Okurken Bir İşte Çalışan	Evet	<i>f</i>	887	890	1777
		<i>%</i>	49.9%	50.1%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	350	663	1013
		<i>%</i>	34.6%	65.4%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1237	1553	2790
		<i>%</i>	44.3%	55.7%	100.0%
<i>p</i> < .05; ($\chi^2 = 61.718$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = 149)					

Tablo 28'de katılımcıların arkadaşlarından okurken bir işte çalışanlar ile performans arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarından okurken bir işte çalışanlar ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 9.735$; *p* < .05). Ancak arkadaşlarından okurken bir işte çalışanların okulu terk ettikleri not ortalamaları üzerinde zayıf bir ilişkiye (*V* = .090) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarından okurken bir işte çalışanların %10,6'sı 0-44 (başarısız), %24,3'ü 45-54 (geçer), %37,9'u 55-69 (orta), %24'ü 70-84 (iyi) ve %5,2 'si 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Katılımcıların arkadaşlarından okurken bir işte çalışmayanların %8,4'ü 0-44 (başarısız), %19,8'i 45-54 (geçer), %34,7'si 55-69 (orta), %30'u 70-84 (iyi) ve %7,2 'si 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun (%90,2) okulu terk etmelerine rağmen not ortalamalarının sınıf geçmek için yeterli olan 45 ve üzeri olduğu görülmektedir. Okulu terk eden öğrencilerin en yüksek oranda (%35,5) orta not (55-69) ortalamasına sahip olan öğrencilerdir. Okulu terk eden öğrencilerin alan yazında temel terk nedeni olarak tanımlanan akademik başarısızlık aralığındaki (0-44) dağılımı değerlendirildiğinde arkadaşlarından okurken bir işte çalışanlar %10,6 iken arkadaşlarından okurken bir işte çalışmayanlar %8,4 oranında temsil edildiği gözlenmektedir. Öte yandan okulu terk eden katılımcıların değerlendirme sisteminde iyi (70-84) ve pekiyi (85-100) aralıkları birlikte değerlendirildiğinde, arkadaşlarından okurken bir işte çalışanların

%29,2'si 70-100 (iyi-pekiyi) aralığında yer alırken, *arkadaşlarından okurken bir işte çalışmayanlar* %37,2 gibi daha yüksek bir oranda temsil edildiği gözlenmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarından okurken bir işte çalışanlar ile okul değiştirme durumu arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 25.191$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarından okurken bir işte çalışanların okul değiştirme durumu üzerinde zayıf bir etkiye ($V = .093$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarından okurken bir işte çalışanların %54,8'i okul değiştirirken, okul değiştirmeyenler %45,2 olduğu görülmektedir. Katılımcıların arkadaşlarından okurken bir işte çalışmayanların %45,3'ü okul değiştirirken, okul değiştirmeyenler %54,7 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarından okurken bir işte çalışanlar ile okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 10.640$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarından okurken bir işte çalışanların okulu terk ettikleri sınıf üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .063$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarından okurken bir işte çalışanlar ile okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki incelendiğinde %66,6'sı dokuzuncu, %23'ü onuncu, %7,5'i on birinci, %2,8'i on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir.

Katılımcıların arkadaşlarından okurken bir işte çalışanlar ile okula devam durumları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 55.492$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarından okurken bir işte çalışanların okula devam durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .139$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcılardan arkadaşlarından okurken bir işte çalışanların okulda devamsızlık yapanları %39,5 iken devamsızlık yapmayanları %60,5 olduğu görülmektedir. Katılımcıların arkadaşlarından okurken bir işte çalışmayanlardan okulda devamsızlık yapanlar %25,8 iken devamsızlık yapmayanlar %74,2 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarından okurken bir işte çalışanlar ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 61.718$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarından okurken bir işte çalışanların sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .149$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarından okurken bir işte çalışanlardan sınıf tekrarı yapanlar %49,9 iken sınıf tekrarı yapmayanlar %50,1 olduğu görülmektedir. Katılımcıların arkadaşlarından okurken

bir işte çalışmayanlardan sınıf tekrarı yapanlar %34,6 iken sınıf tekrarı yapmayanlar %65,4 olduğu görülmektedir.

Tablo 29. Katılımcıların Arkadaşlarından Sınıf Tekrarı Yapanlar ile Performans Arasındaki İlişki

		Katılımcıların Okulu Terk Ettiklerindeki Not Ortalamaları					
		0-44	45-54	55-69	70-84	85-100	Toplam
Arkadaşlarından Sınıf Evet Tekrarı Yapan	<i>f</i>	84	214	286	177	41	802
	%	10.5%	26.7%	35.7%	22.1%	5.1%	100.0%
Hayır	<i>f</i>	34	54	141	137	31	397
	%	8.6%	13.6%	35.5%	34.5%	7.8%	100.0%
Toplam	<i>f</i>	118	268	427	314	72	1199
	%	9.8%	22.4%	35.6%	26.2%	6.0%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 40.220$; $p < .05$); ($V = .183$)

		Katılımcıların Okul Değişirme Durumu		
		Evet	Hayır	Toplam
Arkadaşlarından Sınıf Evet Tekrarı Yapan	<i>f</i>	997	939	1936
	%	51.5%	48.5%	100.0%
Hayır	<i>f</i>	420	520	940
	%	44.7%	55.3%	100.0%
Toplam	<i>f</i>	1417	1459	2876
	%	49.3%	50.7%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 11.765$; $p < .05$); ($V = .064$)

		Katılımcıların Okulda Devamsızlık Yapma Durumu		
		Evet	Hayır	Toplam
Arkadaşlarından Sınıf Evet Tekrarı Yapan	<i>f</i>	743	1193	1936
	%	38.4%	61.6%	100.0%
Hayır	<i>f</i>	248	685	933
	%	26.6%	73.4%	100.0%
Toplam	<i>f</i>	991	1878	2869
	%	34.5%	65.5%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 38.753$; $p < .05$); ($V = 116$)

		Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu		
		Evet	Hayır	Toplam
Arkadaşlarından Sınıf Evet Tekrarı Yapan	<i>f</i>	1033	847	1880
	%	54.9%	45.1%	100.0%
Hayır	<i>f</i>	204	700	904
	%	22.6%	77.4%	100.0%
Toplam	<i>f</i>	1237	1547	2784
	%	44.4%	55.6%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 259.239$; $p < .05$); ($V = 305$)

Tablo 29'da katılımcıların arkadaşlarından sınıf tekrarı yapanlar ile performans arasındaki ilişki incelenmektedir. Katılımcıların arkadaşlarından sınıf

tekrarı yapanlar ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 40.220$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarından sınıf tekrarı yapanların okulu terk ettikleri not ortalamaları üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .183$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarından sınıf tekrarı yapanların %10,5'i 0-44 (başarısız), %26,7'si 45-54 (geçer), %35,7'si 55-69 (orta), %22,1'i 70-84 (iyi) ve %5,1 'i 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Katılımcıların arkadaşlarından sınıf tekrarı yapmayanların %8,6'sı 0-44 (başarısız), %13,6'sı 45-54 (geçer), %35,5'i 55-69 (orta), %34,5'i 70-84 (iyi) ve %7,8 'i 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun (%90,2) okulu terk etmelerine rağmen not ortalamalarının sınıf geçmek için yeterli olan 45 ve üzeri olduğu görülmektedir. Okulu terk eden öğrencilerin en yüksek oranda (%35,6) orta not (55-69) ortalamasına sahip olan öğrencilerdir. Okulu terk eden öğrencilerin alan yazında temel terk nedeni olarak tanımlanan akademik başarısızlık aralığındaki (0-44) dağılımı değerlendirildiğinde *arkadaşlarından sınıf tekrarı yapanların* %10,5 iken *arkadaşlarından sınıf tekrarı yapmayanların* %8,6 oranında temsil edildiği gözlenmektedir. Öte yandan okulu terk eden katılımcıların değerlendirme sisteminde iyi (70-84) ve pekiyi (85-100) aralıkları birlikte değerlendirildiğinde, *arkadaşlarından sınıf tekrarı yapanların* %27,2'si 70-100 (iyi-pekiyi) aralığında yer alırken, *arkadaşlarından sınıf tekrarı yapmayanların* %42,3 gibi daha yüksek bir oranda temsil edildiği gözlenmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarından sınıf tekrarı yapanlar ile okul değiştirme durumu arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 11.765$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarından sınıf tekrarı yapanların okul değiştirme durumu üzerinde zayıf bir etkiye ($V = .064$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarından sınıf tekrarı yapanların %51,5'i okul değiştirirken, okul değiştirmeyenlerin %48,5 olduğu görülmektedir. Katılımcıların arkadaşlarından sınıf tekrarı yapmayanların %44,7'si okul değiştirirken, okul değiştirmeyenler %55,3 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarından sınıf tekrarı yapanlar ile okula devam durumları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 38.753$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarından sınıf tekrarı yapanların okula devam durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .116$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların *arkadaşlarından sınıf tekrarı yapanlardan* okulda devamsızlık yapanlar %38,4 iken devamsızlık

yapmayanları %61,6 olduğu görülmektedir. *Katılımcıların arkadaşlarından sınıf tekrarı yapmayanlardan* okulda devamsızlık yapanlar %26,6 iken devamsızlık yapmayanlar %73,4 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarından sınıf tekrarı yapanlar ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 259.239$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarından sınıf tekrarı yapanların sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde orta düzeyde bir ilişkiye ($V = .305$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların *arkadaşlarından sınıf tekrarı yapanlardan* sınıf tekrarı yapanlar %54,9 iken sınıf tekrarı yapmayanlar %45,1 olduğu görülmektedir. Katılımcıların *arkadaşlarından sınıf tekrarı yapmayanlardan* sınıf tekrarı yapanlar %22,6 iken sınıf tekrarı yapmayanlar %77,4 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarından sınıf tekrarı yapanlar ile okulu terk ettikleri sınıf arasında ilişki yoktur. $p < .05$; ($\chi^2 = 5.926$; $p > .05$); ($V = .047$).

Tablo 30. Katılımcıların Arkadaşlarından Okurken Bir İşte Çalışanlar ile Performans Arasındaki İlişki

			Katılımcıların Okulu Terk Ettiklerindeki Not Ortalamaları					
			0-44	45-54	55-69	70-84	85-100	Toplam
Arkadaşlarından Okulu Terk Edenler	Evet	<i>f</i>	98	231	361	230	56	976
		<i>%</i>	10.0%	23.7%	37.0%	23.6%	5.7%	100.0%
Hayır	Hayır	<i>f</i>	21	39	63	82	16	221
		<i>%</i>	9.5%	17.6%	28.5%	37.1%	7.2%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	119	270	424	312	72	1197
		<i>%</i>	9.9%	22.6%	35.4%	26.1%	6.0%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 19.955$; $p < .05$); ($V = .129$)

			Katılımcıların Okul Değişirme Durumu		
			Evet	Hayır	Toplam
Arkadaşlarından Okulu Terk Edenler	Evet	<i>f</i>	1179	1161	2340
		<i>%</i>	50.4%	49.6%	100.0%
Hayır	Hayır	<i>f</i>	243	291	534
		<i>%</i>	45.5%	54.5%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1422	1452	2874
		<i>%</i>	49.5%	50.5%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 4.140$; $p < .05$); ($V = .038$)

			Katılımcılar Okulu Terk Ettiklerindeki Sınıf				
			9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	Toplam
Arkadaşlarından Okulu Terk Edenler	Evet	<i>f</i>	1426	495	173	60	2154
		<i>%</i>	66.2%	23.0%	8.0%	2.8%	100.0%
Hayır	Hayır	<i>f</i>	285	110	58	20	473
		<i>%</i>	60.3%	23.3%	12.3%	4.2%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1711	605	231	80	2627
		<i>%</i>	65.1%	23.0%	8.8%	3.0%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 12.665$; $p < .05$); ($V = .069$)

Tablo 30'un devamı			Katılımcıların Okulda Devamsızlık Yapma Durumu		
			Evet	Hayır	Toplam
Arkadaşlarından Okulu Terk Edenler	Evet	<i>f</i>	860	1475	2335
		<i>%</i>	36.8%	63.2%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	131	404	535
		<i>%</i>	24.5%	75.5%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	991	1879	2870
		<i>%</i>	34.5%	65.5%	100.0%
<i>p</i> < .05; ($\chi^2 = 29.342$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = 101)					
			Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu		
			Evet	Hayır	Toplam
Arkadaşlarından Okulu Terk Edenler	Evet	<i>f</i>	1056	1210	2266
		<i>%</i>	46.6%	53.4%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	179	337	516
		<i>%</i>	34.7%	65.3%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1235	1547	2782
		<i>%</i>	44.4%	55.6%	100.0%
<i>p</i> < .05; ($\chi^2 = 24.159$; <i>p</i> < .05); (<i>V</i> = 093)					

Tablo 30'da katılımcıların arkadaşlarından okurken bir işte çalışanlar ile performans arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarından okulu terk edenler ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 19.955$; *p* < .05). Ancak arkadaşlarından okulu terk edenlerin okulu terk ettikleri not ortalamaları üzerinde zayıf bir ilişkiye (*V* = .129) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarından okulu terk edenlerin %10'u 0-44 (başarısız), %23,7'si 45-54 (geçer), %37'si 55-69 (orta), %23,6'sı 70-84 (iyi) ve %5,7 'si 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Katılımcıların arkadaşlarından okulu terk etmeyenlerin %9,5'i 0-44 (başarısız), %17,6'sı 45-54 (geçer), %28,5'i 55-69 (orta), %37,1'i 70-84 (iyi) ve %7,2 'si 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun (%90,1) okulu terk etmelerine rağmen not ortalamalarının sınıf geçmek için yeterli olan 45 ve üzeri olduğu görülmektedir. Okulu terk eden öğrencilerin en yüksek oranda (%35,4) orta not (55-69) ortalamasına sahip olan öğrencilerdir. Okulu terk eden öğrencilerin alan yazında temel terk nedeni olarak tanımlanan akademik başarısızlık aralığındaki (0-44) dağılımı değerlendirildiğinde *arkadaşlarından okulu terk edenler* %10 iken *arkadaşlarından okulu terk etmeyenlerin* %9,5 oranında temsil edildiği gözlenmektedir. Öte yandan okulu terk eden katılımcıların değerlendirme sisteminde iyi (70-84) ve pekiyi (85-100) aralıkları birlikte değerlendirildiğinde, *arkadaşlarından okulu terk edenlerin* %29,3'si 70-100 (iyi-pekiyi) aralığında yer

alırken, *arkadaşlarından okulu terk etmeyenlerin* %42,3 gibi daha yüksek bir oranda temsil edildiği gözlenmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarından okulu terk edenler ile okul değiştirme durumu arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 4.140$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarından okulu terk edenlerin okul değiştirme durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .038$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarından okulu terk edenlerin %50,4'ü okul değiştirirken, okul terk etmeyenlerin %49,6 olduğu görülmektedir. Katılımcıların arkadaşlarından okulu terk etmeyenlerin %45,5'i okul değiştirirken, okul değiştirmeyenler %54,5 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarından okulu terk edenler ile okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 12.665$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarından okulu terk edenlerin okulu terk ettikleri sınıf üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .069$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların arkadaşlarından okulu terk edenler ile okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki incelendiğinde %66,2'si dokuzuncu, %23'ü onuncu, %8'i on birinci, %2,8'i on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. Arkadaşlarından okulu terk etmeyenlerle katılımcıların okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki incelendiğinde %60,3'ü dokuzuncu, %23,3'ü onuncu, %12,3'ü on birinci, %4,2'si on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir.

Katılımcıların arkadaşlarından okulu terk edenler ile okula devam durumları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 29,342$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarından okulu terk edenlerin okula devam durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .101$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların *arkadaşlarından okulu terk edenlerin* okulda devamsızlık yapanlar %36,8 iken devamsızlık yapmayanları %63,2 olduğu görülmektedir. *Katılımcıların arkadaşlarından okulu terk etmeyenlerden* okulda devamsızlık yapanlar %24,5 iken devamsızlık yapmayanlar %75,5 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların arkadaşlarından okulu terk edenler ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 24.159$; $p < .05$). Ancak arkadaşlarından okulu terk edenlerin sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf düzeyde bir ilişkiye ($V = .093$) sahip olduğu gözlenmiştir. Arkadaşlarından okulu terk edenlerden katılımcıların sınıf tekrarı yapanlar %46,6 iken sınıf tekrarı yapmayanlar %53,4 olduğu görülmektedir. Katılımcıların *arkadaşlarından okulu*

terk etmeyenlerden sınıf tekrarı yapanlar %34,7 iken sınıf tekrarı yapmayanlar %65,3 olduğu görülmektedir.

Tablo 31. Katılımcıların Okurken Bir İşte Çalışma Durunu ile Performans Arasındaki İlişki

			Katılımcıların Okulu Terk Ettiklerindeki Not Ortalamaları					
			0-44	45-54	55-69	70-84	85-100	Toplam
Katılımcıların Okurken Bir İşte Çalışma	Evet	<i>f</i>	55	134	206	101	16	512
		%	10.7%	26.2%	40.2%	19.7%	3.1%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	63	138	220	215	56	692
		%	9.1%	19.9%	31.8%	31.1%	8.1%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	118	272	426	316	72	1204
		%	9.8%	22.6%	35.4%	26.2%	6.0%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 38.357$; $p < .05$); ($V = .178$)

			Katılımcılar Okulu Terk Ettiklerindeki Sınıf				
			9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	Toplam
Katılımcıların Okurken Bir İşte Çalışma	Evet	<i>f</i>	807	270	73	29	1179
		%	68,4%	22,9%	6,2%	2,5%	100,0%
	Hayır	<i>f</i>	925	341	158	54	1478
		%	62,6%	23,1%	10,7%	3,7%	100,0%
Toplam		<i>f</i>	1732	611	231	83	2657
		%	65,2%	23,0%	8,7%	3,1%	100,0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 21.725$; $p < .05$); ($V = .090$)

			Katılımcıların Okulda Devamsızlık Yapma Durumu		
			Evet	Hayır	Toplam
Katılımcıların Okurken Bir İşte Çalışma	Evet	<i>f</i>	553	707	1260
		%	43,9%	56,1%	100,0%
	Hayır	<i>f</i>	444	1198	1642
		%	27,0%	73,0%	100,0%
Toplam		<i>f</i>	997	1905	2902
		%	34,4%	65,6%	100,0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 89.739$; $p < .05$); ($V = 176$)

			Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu		
			Evet	Hayır	Toplam
Katılımcıların Okurken Bir İşte Çalışma	Evet	<i>f</i>	669	551	1220
		%	54,8%	45,2%	100,0%
	Hayır	<i>f</i>	579	1013	1592
		%	36,4%	63,6%	100,0%
Toplam		<i>f</i>	1248	1564	2812
		%	44,4%	55,6%	100,0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 95.422$; $p < .05$); ($V = 184$)

Tablo 31’de katılımcıların okurken bir işte çalışma durunu ile performans arasındaki ilişki verilmiştir. Katılımcıların okurken bir işte çalışma durumları ile

okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 38.357; p < .05$). Ancak katılımcıların okurken bir işte çalışma durumları okulu terk ettikleri not ortalamaları üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .178$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların okurken bir işte çalışanlar %10,7'si 0-44 (başarısız), %26,2'si 45-54 (geçer), %40,2'si 55-69 (orta), %19,7'si 70-84 (iyi) ve %3,1 'i 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Katılımcılardan okurken bir işte çalışmayanların %9,1'i 0-44 (başarısız), %19,9'u 45-54 (geçer), %31,8'i 55-69 (orta), %31,1'i 70-84 (iyi) ve %8,1 'si 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun (%90,2) okulu terk etmelerine rağmen not ortalamalarının sınıf geçmek için yeterli olan 45 ve üzeri olduğu görülmektedir. Okulu terk eden öğrencilerin en yüksek oranda (%35,4) orta not (55-69) ortalamasına sahip olan öğrencilerdir. Okulu terk eden öğrencilerin alan yazında temel terk nedeni olarak tanımlanan akademik başarısızlık aralığındaki (0-44) dağılımı değerlendirildiğinde *okurken bir işte çalışanlar* %10,7 iken *okurken bir işte çalışmayanların* %9,1 oranında temsil edildiği gözlenmektedir. Öte yandan okulu terk eden katılımcıların değerlendirme sisteminde iyi (70-84) ve pekiyi (85-100) aralıkları birlikte değerlendirildiğinde, *okurken bir işte çalışanların* %22,8'i 70-100 (iyi-pekiyi) aralığında yer alırken, *okurken bir işte çalışmayanların* %39,2 gibi daha yüksek bir oranda temsil edildiği gözlenmektedir.

Katılımcılardan okurken bir işte çalışanlar ile okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 21.725; p < .05$). Ancak okurken bir işte çalışanların okulu terk ettikleri sınıf üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .090$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcılardan okurken bir işte çalışanlar ile okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki incelendiğinde %68,4'sı dokuzuncu, %22,9'u onuncu, %6,2'si on birinci, %2,5'i on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. Katılımcılardan okurken bir işte çalışmayanlar ile okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki incelendiğinde %62,6'sı dokuzuncu, %19,9'u onuncu, %10,7'si on birinci, %3,7'si on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir.

Katılımcıların okurken bir işte çalışanlar ile okula devam durumları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 89.739; p < .05$). Ancak okurken bir işte çalışanların okula devam durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .176$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcılardan *okurken bir işte çalışanların* okulda devamsızlık yapanları %43,9

iken devamsızlık yapmayanları %56,1 olduğu görülmektedir. Katılımcılardan *okurken bir işte çalışmayanlardan* okulda devamsızlık yapanlar %27 iken devamsızlık yapmayanlar %73 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların *okurken bir işte çalışanlar* ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur, ($\chi^2 = 95.422$; $p < .05$). Ancak katılımcılardan *okurken bir işte çalışanların sınıf tekrarı yapma durumu* üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .184$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcılardan *okurken bir işte çalışanlardan sınıf tekrarı yapanlar* %54,8 iken sınıf tekrarı yapmayanlar %45,2 olduğu görülmektedir. Katılımcılardan *okurken bir işte çalışmayanlardan sınıf tekrarı yapanlar* %36,4 iken sınıf tekrarı yapmayanlar %63,6 olduğu görülmektedir.

Katılımcılardan *okurken bir işte çalışma durumu* ile okul değiştirme durumu arasında ilişki yoktur $p < .05$; ($\chi^2 = .460$; $p > .05$); ($V = .013$).

4.8. Kurumsal Faktörler ile Eğitsel Performans Arasındaki İlişki

Bu bölümde katılımcıların kurumsal faktörler (aile, okullar ve topluluklar) ile eğitsel performans (akademik başarı, eğitimi sürdürme ve eğitimsel devamlılık) arasındaki ilişkiye ilişkin bulgular verilmiştir.

4.8.1. Aile ile Eğitsel Performans Arasındaki İlişki

Bu bölümde katılımcıların kurumsal faktörlerinden aile (oturdıkları hanedeki kişi sayısı, kardeş sayısı, anne baba durumu, kardeşlerinden okulu bırakma durumu ve sınıf tekrarı yapma durumu, anne baba eğitim durumu ve çalışma durumları, oturulan evin mülkiyet durumu, ailenin ortalama aylık geliri, kendine ait bilgisayara sahip olma durumu ve ailelerinin eğitim almasından beklentileri) ile eğitsel performans (katılımcıların okulu bıraktıklarındaki not ortalaması, okul değiştirme durumu, okulu terk ettikleri sınıf, okulda devamsızlık yapma durumu ve sınıf tekrarı yapma durumu) arasındaki ilişkiye ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 32. Katılımcıların Oturduğu Hanedeki Kişi Sayısı ile Performans Arasındaki İlişki

			Katılımcıların Okulu Terk Ettiklerindeki Not Ortalamaları					
			0-44	45-54	55-69	70-84	85-100	Toplam
Katılımcıların Oturduğu Hanedeki Kişi Sayısı	0-3	<i>f</i>	14	16	47	41	13	131
		%	10.7%	12.2%	35.9%	31.3%	9.9%	100.0%
	4-6	<i>f</i>	59	129	175	143	29	535
		%	11.0%	24.1%	32.7%	26.7%	5.4%	100.0%
	7-9	<i>f</i>	39	86	154	88	20	387
		%	10.1%	22.2%	39.8%	22.7%	5.2%	100.0%
	10-30	<i>f</i>	4	31	50	43	9	137
		%	2.9%	22.6%	36.5%	31.4%	6.6%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	116	262	426	315	71	1190
		%	9.7 %	22.0%	35.8%	26.5%	6.0%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 26.254$; $p < .05$); ($V = .086$)

			Katılımcılar Okulu Terk Ettikleri Sınıf				
			9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	Toplam
Katılımcıların Oturduğu Hanedeki Kişi Sayısı	0-3	<i>f</i>	185	50	27	15	277
		%	66,8%	18,1%	9,7%	5,4%	100,0%
	4-6	<i>f</i>	745	296	110	41	1192
		%	62,5%	24,8%	9,2%	3,4%	100,0%
	7-9	<i>f</i>	548	211	58	19	836
		%	65,6%	25,2%	6,9%	2,3%	100,0%
	10-30	<i>f</i>	195	50	30	7	282
		%	69,1%	17,7%	10,6%	2,5%	100,0%
Toplam		<i>f</i>	1673	607	225	82	2587
		%	64,7%	23,5%	8,7%	3,2%	100,0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 23.677$; $p < .015$); ($V = .055$)

Tablo 32’de katılımcıların oturduğu hanedeki kişi sayısı ile performans arasındaki ilişki verilmiştir. Katılımcıların oturduğu hanedeki kişi sayısı ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 26,254$; $p < .05$). Ancak oturulan hanedeki kişi sayısının katılımcıların okulu terk ettikleri not ortalamaları üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .086$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların oturduğu hanedeki kişi sayısı ile not ortalamaları incelendiğinde oturduğu hanede 0-3 kişi yaşayanların %10,7’si 0-44 (başarısız), %12,2’si 45-54 (geçer), %35,9’u 55-69 (orta), %31,3’ü 70-84 (iyi) ve %9,9’u 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Oturduğu hanede 4-6 kişi yaşayanların %11’i 0-44 (başarısız), %24,1’i 45-54 (geçer), %32,7’i 55-69 (orta), %26,7’si 70-84 (iyi) ve %5,4’ü 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Oturduğu hanede 7-9 kişi yaşayanların %10,1’i 0-44 (başarısız), %22,2’si 45-54 (geçer), %39,8’i 55-69 (orta),

%22,7'si 70-84 (iyi) ve %5,2 'si 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Oturduğu hanede 10-30 kişi yaşayanların %2,9'u 0-44 (başarısız), %22,6'sı 45-54 (geçer), %36,5'si 55-69 (orta), %26,5'si 70-84 (iyi) ve %6,6 'sı 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun (%90,3) okulu terk etmelerine rağmen not ortalamalarının sınıf geçmek için yeterli olan 45 ve üzeri olduğu görülmektedir. Okulu terk eden öğrencilerin en yüksek oranda (%35,8) orta not (55-69) ortalamasına sahip olan öğrencilerdir. Okulu terk eden öğrencilerin alan yazında temel terk nedeni olarak tanımlanan akademik başarısızlık aralığındaki (0-44) dağılımı değerlendirildiğinde oturduğu hanede 4-6 kişi yaşayanların en fazla (%11) ile olduğu görülürken oturdukları hanede 10 kişi ve üzeri yaşayanların en az (%2,9) başarısız olduğu gözlenmektedir. Öte yandan okulu terk eden kız ve erkek öğrencilerin değerlendirme sisteminde iyi (70-84) ve pekiyi (85-100) aralıkları birlikte değerlendirildiğinde toplamda katılımcıların %32,5'i, 70-100 (iyi-pekiyi) aralığında yer alırken, aynı aralıkta oturduğu hanede 7-9 kişi yaşayanların %27,9 ile en az oranda temsil edildiği gözlenirken, oturduğu hanede 0-3 kişi yaşayanların %41,2 ile en yüksek oranda temsil edildiği gözlenmektedir.

Katılımcıların oturduğu hanedeki kişi sayısı ile okul değiştirme durumu arasında anlamlı bir ilişki incelendiğinde, değişkenler arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir. ($\chi^2 = 2.159$; $p > .05$); ($V = .028$).

Katılımcıların oturduğu hanedeki kişi sayısı ile okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 23,677$; $p < .05$). Ancak hanedeki kişi sayısı ile katılımcıların okulu terk ettikleri sınıf üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .055$) sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların hanedeki kişi sayısı ile okulu terk ettiklerindeki sınıf arasındaki ilişki incelendiğinde 0-3 kişi yaşayanların %66,8' i ise dokuzuncu. , %18,1'i'ü onuncu , %9,7'si on birinci , %5,4'ü on ikinci sınıfta okulu terk ettiği görülmektedir. 4-6 kişi yaşayanların %62,5' i dokuzuncu. , %24,5'i'ü onuncu , %9,2'si on birinci , %3,4'ü on ikinci sınıfta okulu terk ettiği görülmektedir. 7-9 kişi yaşayanların %65,6' i dokuzuncu. , %25,2'i'ü onuncu , %6,9'u on birinci , %2,3'ü on ikinci sınıfta okulu terk ettiği görülmektedir. 10-30 kişi yaşayanların ise, %69,1' i dokuzuncu. , %17,7'si'ü onuncu , %10,6'sı on birinci , %2,5'i on ikinci sınıfta okulu terk ettiği görülmektedir. Buna göre katılımcıların büyük bir bölümü dokuzuncu sınıfta okulu terk etmektedir. Oturduğu hanede 10 ve üzerinde kişi

yaşayanların %69,1 ile en yüksek oranda dokuzuncu sınıfta okulu terk ettiği gözlenmektedir.

Katılımcıların oturdukları hanedeki kişi sayısı ile okula devamlılık arasındaki ilişki incelendiğinde, değişkenler arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir. ($p < .05$; $\chi^2 = 4.633$; $p > .05$; $V = .041$).

Katılımcıların oturdukları hanedeki kişi sayısı ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde, değişkenler arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir ($p < .05$; $\chi^2 = 7.710$; $p > .05$; $V = .053$).

Tablo 33. Katılımcıların Kardeş Sayısı ile Performans Arasındaki İlişki

		Katılımcıların Okulu Terk Ettiklerindeki Not Ortalamaları						
		0-44	45-54	55-69	70-84	85-100	Toplam	
Katılımcıların Kardeş Sayısı	0-3	<i>f</i>	16	37	53	35	12	153
		%	10.5%	24.2%	34.6%	22.9%	7.8%	100.0%
	4-6	<i>f</i>	63	151	210	141	19	584
		%	10.8%	25.9%	36.0%	24.1%	3.3%	100.0%
	7-9	<i>f</i>	29	63	118	100	32	342
		%	8.5%	18.4%	34.5%	29.2%	9.4%	100.0%
	10-30	<i>f</i>	9	20	51	39	9	128
		%	7.0%	15.6%	39.8%	30.5%	7.0%	100.0%
Toplam	<i>f</i>	117	271	432	315	72	1207	
	%	9.7%	22.5%	35.8%	26.1%	6.0%	100.0%	

$p < .05$; ($\chi^2 = 30.063$; $p < .05$); ($V = .091$)

		Katılımcıların Okul Değişirme Durumu			
		Evet	Hayır	Toplam	
Katılımcıların Kardeş Sayısı	0-3	<i>f</i>	199	151	350
		%	56.9%	43.1%	100.0%
	4-6	<i>f</i>	718	695	1413
		%	50.8%	49.2%	100.0%
	7-9	<i>f</i>	354	434	788
		%	44.9%	55.1%	100.0%
	10-30	<i>f</i>	131	166	297
		%	44.1%	55.9%	100.0%
Toplam	<i>f</i>	1402	1446	2848	
	%	49.2%	50.8%	100.0%	

$p < .05$; ($\chi^2 = 18.528$; $p < .05$); ($V = .081$)

		Katılımcılar Okulda Devamsızlık Yapma Durumu			
		Evet	Hayır	Toplam	
Katılımcıların Kardeş Sayısı	0-3	<i>f</i>	139	204	343
		%	40.5%	59.5%	100.0%
	4-6	<i>f</i>	486	929	1415
		%	34.3%	65.7%	100.0%
	7-9	<i>f</i>	254	529	783
		%	32.4%	67.6%	100.0%
	10-30	<i>f</i>	94	201	295
		%	31.9%	68.1%	100.0%
Toplam	<i>f</i>	973	1863	2836	
	%	34.3%	65.7%	100.0%	

$p < .05$; ($\chi^2 = 7.877$; $p < .05$); ($V = .053$)

		Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu			
		Evet	Hayır	Toplam	
Katılımcıların Kardeş Sayısı	0-3	<i>f</i>	175	174	349
		%	50.1%	49.9%	100.0%
	4-6	<i>f</i>	656	732	1388
		%	47.3%	52.7%	100.0%
	7-9	<i>f</i>	300	475	775
		%	38.7%	61.3%	100.0%
	10-30	<i>f</i>	105	186	291
		%	36.1%	63.9%	100.0%
		<i>f</i>	1236	1567	2803
		%	44.1%	55.9%	100.0%

p < .05; ($\chi^2 = 27.524$; *p* < .05); (*V* = .099)

Tablo 33'te katılımcıların kardeş sayısı ile performans arasındaki ilişki verilmiştir. Katılımcıların kardeş sayısı ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 30.063$; *p* < .05). Ancak katılımcıların kardeş sayısının okulu terk ettikleri not ortalamaları üzerinde zayıf bir ilişkiye (*V* = .091) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların kardeş sayısı ile not ortalamaları incelendiğinde 0-3 kardeşi olanların %10,5'i 0-44 (başarısız), %24,2'si 45-54 (geçer), %34,6'sı 55-69 (orta), %22,9'u 70-84 (iyi) ve %7,8 'i 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Katılımcılardan 4-6 kardeşi olanların %10,8'i 0-44 (başarısız), %25,9'u 45-54 (geçer), %36'si 55-69 (orta), %24,1'i 70-84 (iyi) ve %3,3 'ü 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Katılımcılardan 7-9 kardeşi olanların %8,5'i 0-44 (başarısız), %18,4'ü 45-54 (geçer), %34,5'i 55-69 (orta), %29,2'si 70-84 (iyi) ve %9,4 'ü 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Katılımcılardan 10 ve üzeri kardeşi olanların %7'si 0-44 (başarısız), %15,6'sı 45-54 (geçer), %39,8'i 55-69 (orta), %30,5'i 70-84 (iyi) ve %7 'si 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun (%90,3) okulu terk etmelerine rağmen not ortalamalarının sınıf geçmek için yeterli olan 45 ve üzeri olduğu görülmektedir. Okulu terk eden öğrencilerin en yüksek oranda (%35,8) orta not (55-69) ortalamasına sahip olan öğrencilerdir. Okulu terk eden öğrencilerin alan yazında temel terk nedeni olarak tanımlanan akademik başarısızlık aralığındaki (0-44) dağılımı değerlendirildiğinde 4-6 kardeşi olanların en fazla (%10,8) ile olduğu görülürken 10 ve üzeri kardeşi olanların en az (%7) başarısız olduğu gözlenmektedir. Öte yandan değerlendirme sisteminde iyi (70-84) ve pekiyi (85-100) aralıkları birlikte değerlendirildiğinde toplamda katılımcıların %32,1'i, 70-100

(iyi-pekiyi) aralığında yer alırken, aynı aralıkta 4-6 kardeşi olanlar %27,4 ile en az oranda temsil edildiği gözlenirken, 7-9 kardeşi olanlar %38,6 ile en yüksek oranda temsil edildiği gözlenmektedir.

Katılımcıların kardeş sayısı ile okul değiştirme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2 = 18.528$; $p < .05$). Ancak kardeş sayısının katılımcıların okulu değiştirme durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .081$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların kardeş sayısı ile okulu değiştirme durumu incelendiğinde, 0-3 kardeşi olanların %56,9'ı okul değiştirirken %43,1'i okul değiştirmemiştir. 4-6 kardeşi olanların %50,8'i okul değiştirirken %49,2'si okul değiştirmemiştir. 7-9 kardeşi olanların %44,9'u okul değiştirirken %55,1'i okul değiştirmemiştir. 10 ve üzeri kardeşi olanların ise, %44,1'i okul değiştirirken %55,9'ı okul değiştirmemiştir. Katılımcıların toplamda %49,2'si öğrenim hayatı boyunca okul değiştirirken %50,8 okul değiştirmemiştir. En fazla okul değiştirme oranının (%56,9) , 0-3 kardeşi olan katılımcılarda olduğu gözlenirken en az okul değiştirme oranının (%44,1) 10 ve üzeri kardeşleri olan katılımcılarda olduğu görülmektedir. Kardeş sayısı arttıkça okul değiştirme oranının arttığı görülmektedir.

Katılımcıların kardeş sayısı ile okulda devamsızlık yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (7.877 ; $p < .05$). Ancak kardeş sayısının okulda devamsızlık yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkisi vardır ($V = .053$). Katılımcıların kardeş sayısı ile okula devam arasındaki ilişki incelendiğinde, 0-3 kardeşi olanların %40,5'i okulda devamsızlık yaparken, %59,5'i devamsızlık yapmamaktadır. 4-6 kardeşi olanların %34,3'i okulda devamsızlık yaparken, %65,7'i devamsızlık yapmamaktadır. 7-9 kardeşi olanların %32,4'ü okulda devamsızlık yaparken, %67,6'sı devamsızlık yapmamaktadır. 10 ve üzeri kardeşi olanların ise, %31,9'u okulda devamsızlık yaparken, %68,1'i devamsızlık yapmamaktadır. Katılımcıların toplamda %31,9'u devamsızlık yaparken %65,7'si devamsızlık yapmamıştır. Katılımcılardan 0-3 kardeşi olanlar %40,5 ile en fazla devamsızlık yapanlar iken; 10 ve üzeri kardeşi olanlar %31,9 ile en az devamsızlık yapan gruptur. Katılımcıların kardeş sayısı arttıkça okula devamlılık oranının arttığı gözlenmektedir.

Katılımcıların kardeş sayısı ile sınıf tekrarı yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (27.524 ; $p < .05$). Ancak kardeş sayısının sınıf tekrarı yapma

durumu üzerinde zayıf bir etkisi vardır ($V = .099$). Katılımcıların kardeş sayısı ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde, 0-3 kardeşi olanların %50,1'i sınıf tekrarı yaparken, %49,9'u sınıf tekrarı yapmamıştır. 4-6 kardeşi olanların %47,3'ü sınıf tekrarı yaparken, %52,7'si sınıf tekrarı yapmamıştır. 7-9 kardeşi olanların %38,7'si sınıf tekrarı yaparken, %61,3'ü sınıf tekrarı yapmamıştır. 10 ve üzeri kardeşi olanların ise, %36,1'i sınıf tekrarı yaparken, %63,9'u sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcıların toplamda %44,1'i sınıf tekrarı yaparken, %55,9'u sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcılardan 0-3 kardeşi olanlar %50,1 ile en fazla sınıf tekrarı yaparken, 10 ve üzeri kardeşi olanlar %36,1 ile en az sınıf tekrarı yaptığı görülmektedir. Katılımcıların kardeş sayısı azaldıkça sınıf tekrarı yapma oranının arttığı gözlenmektedir.

Katılımcıların kardeş sayısı ile okulu terk ettiği sınıf arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; ($\chi^2 = 9.878$; $p > .05$); ($V = .035$)).

Tablo 34. Katılımcıların Anne-Baba Durumu ile Performans Arasındaki İlişki

		Katılımcılar Okulu Terk Ettikleri Sınıf					
			9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	Toplam
Anne-baba Durumu	Anne-baba birlikte yaşıyor	<i>f</i>	1512	541	196	62	2311
		%	65.4%	23.4%	8.5%	2.7%	100.0%
	Diğer	<i>f</i>	206	78	39	22	345
		%	59.7%	22.6%	11.3%	6.4%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1718	619	235	84	2656
		%	64.7%	23.3%	8.8%	3.2%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 17.255$; $p < .05$); ($V = .081$)

		Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu			
			Evet	Hayır	Toplam
Anne-baba Durumu	Anne-baba birlikte yaşıyor	<i>f</i>	1082	1338	2420
		%	44,7%	55,3%	100,0%
	Diğer	<i>f</i>	152	240	392
		%	38,8%	61,2%	100,0%
Toplam		<i>f</i>	1234	1578	2812
		%	43,9%	56,1%	100,0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 4.826$; $p < .05$); ($V = .041$)

Tablo 34'te katılımcıların anne-baba durumu ile performans arasındaki ilişki verilmiştir. Katılımcıların anne-baba durumları ile okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 17.255$; $p < .05$). Ancak katılımcıların anne-baba durumlarının okulu terk ettikleri sınıf üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .081$) sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların anne-baba durumları ile okulu

terk ettiklerindeki sınıf arasındaki ilişki incelendiğinde, *anne-babası birlikte yaşayanların* %65,4'ü dokuzuncu, %23,4'ü onuncu, %8,5'i on birinci, %2,7'si on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. Diğer (anne-baba boşandı; baba ikinci evlilik yaptı, ikinci eşyle yaşıyor; anne vefat etti; baba vefat etti) katılımcıların %59,7'si dokuzuncu, %22,6'sı onuncu, %11,3'ü on birinci, %6,4'ü on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. Katılımcılardan anne-babası birlikte yaşayanlar en fazla dokuzuncu sınıfta (%65,4) okulu terk etmiştir. Diğerleri en fazla (%59,7) dokuzuncu sınıfta okulu terk etmiştir.

Katılımcıların anne-baba durumları ile sınıf tekrarı yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (4.826; $p < .05$). Ancak anne-baba durumlarının sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkisi vardır ($V = 041$). Katılımcıların anne-baba durumları ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde, *anne-babası birlikte yaşayanların* %44,7'si sınıf tekrarı yaparken, %55,3'ü sınıf tekrarı yapmamıştır. *Anne-babası birlikte yaşamayanların* %38,8'i sınıf tekrarı yaparken, %61,2'si sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcıların toplamda %43,9'i sınıf tekrarı yaparken, %56,1'i sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcıların anne - babasının birlikte yaşayanların sınıf tekrarı daha fazla yaptığı gözlenmektedir.

Katılımcıların anne- baba durumu ile okulu terk ettiklerindeki not ortalaması arasında ilişki yoktur ($p < .05$; ($\chi^2 = 2.907$; $p > .05$); ($V = .049$)).

Katılımcıların anne- baba durumu ile okulu değiştirme durumu arasında ilişki yoktur ($p < .05$; ($\chi^2 = .537$; $p > .05$); ($V = .014$)).

Katılımcıların anne- baba durumu ile okula devamsızlık etmesi arasında ilişki yoktur ($p < .05$; ($\chi^2 = .579$; $p > .05$); ($V = .014$)).

Tablo 35. *Katılımcıların Kardeşlerinden Okulu Terk Edenler ile Performans Arasındaki İlişki*

		Katılımcıların Okulu Terk Ettikleri Not Ortalamaları						
			0-44	45-54	55-69	70-84	85-100	Toplam
Katılımcıların Kardeşlerinden Okulu Terk Edenler	Evet	<i>f</i>	68	127	228	180	53	656
		<i>%</i>	10.4%	19.4%	34.8%	27.4%	8.1%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	42	127	182	129	19	499
		<i>%</i>	8.4%	25.5%	36.5%	25.9%	3.8%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	110	254	410	309	72	1155
		<i>%</i>	9.5%	22.0%	35.5%	26.8%	6.2%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 14.710$; $p < .05$); ($V = .113$)

Tablo 35'te katılımcıların kardeşlerinden okulu terk edenler ile performans arasındaki ilişki verilmiştir. Katılımcıların kardeşlerinden okulu terk edenler ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 14.710$; $p < .05$). Ancak kardeşlerinden okulu terk eden katılımcıların okulu terk ettikleri not ortalamaları üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .113$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların kardeşlerinden okulu terk edenlerin %10,4'ü 0-44 (başarısız), %19,4'ü 45-54 (geçer), %34,8'i 55-69 (orta), %27,4'ü 70-84 (iyi) ve %8,1 'i 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Katılımcıların kardeşlerinden okulu terk etmeyenlerin %8,4'ü 0-44 (başarısız), %25,5'i 45-54 (geçer), %36,5'i 55-69 (orta), %25,9'u 70-84 (iyi) ve %3,8 'i 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun (%90,5) okulu terk etmelerine rağmen not ortalamalarının sınıf geçmek için yeterli olan 45 ve üzeri olduğu görülmektedir. Okulu terk eden öğrencilerin en yüksek oranda (%35,5) orta not (55-69) ortalamasına sahip olan öğrencilerdir. Okulu terk eden öğrencilerin alan yazında temel terk nedeni olarak tanımlanan akademik başarısızlık aralığındaki (0-44) dağılımı değerlendirildiğinde kardeşlerinden okulu terk edenlerin en fazla (%10,4) olduğu görülürken kardeşlerinden okulu terk etmeyenlerin en az (%8,4) başarısız olduğu gözlenmektedir. Öte yandan okulu terk eden öğrencilerin değerlendirme sisteminde iyi (70-84) ve pekiyi (85-100) aralıkları birlikte değerlendirildiğinde toplamda katılımcıların %33'ü, 70-100 (iyi-pekiyi) aralığında yer alırken, aynı aralıkta kardeşlerinden okulu terk etmeyenler %29,7 ile en az oranda temsil edildiği gözlenirken, kardeşlerinden okulu terk edenler %35,5 ile en yüksek oranda temsil edildiği gözlenmektedir.

Katılımcıların kardeşlerinden okulu terk edenler ile okulu değiştirme durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = .227$; $p > .05$); ($V = .009$)).

Katılımcıların kardeşlerinden okulu terk edenler ile okulu terk ettikleri sınıf arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = 5.561$; $p > .05$); ($V = .047$)).

Katılımcıların kardeşlerinden okulu terk edenler ile okula devamsızlık yapması arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; $\chi^2 = .041$; $p > .05$); ($V = .004$)).

Katılımcıların kardeşlerinden okulu terk edenler ile sınıf tekrarı yapma arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; ($\chi^2 = 2.028$; $p > .05$); ($V = .027$)).

Tablo 36. Katılımcıların Kardeşlerinin Arasında Sınıf Tekrarı Yapan ile Performans Arasındaki İlişki

		Katılımcıların Okulu Terk Ettiklerindeki Not Ortalamaları						
			0-44	45-54	55-69	70-84	85-100	Toplam
Katılımcıların Kardeşlerinin Arasında Sınıf Tekrarı Yapan	Evet	<i>f</i>	45	84	133	68	16	346
		%	13.0%	24.3%	38.4%	19.7%	4.6%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	71	187	296	250	56	860
		%	8.3%	21.7%	34.4%	29.1%	6.5%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	116	271	429	318	72	1206
		%	9.6%	22.5%	35.6%	26.4%	6.0%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 17.383$; $p < .05$); ($V = .120$)

		Katılımcıların Okulda Devamsızlık Yapma Durumu			
			Evet	Hayır	Toplam
Katılımcıların Kardeşlerinin Arasında Sınıf Tekrarı Yapan	Evet	<i>f</i>	340	483	823
		%	41.3%	58.7%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	628	1372	2000
		%	31.4%	68.6%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	968	1855	2823
		%	34.3%	65.7%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 25.425$; $p < .05$); ($V = .095$)

		Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu			
			Evet	Hayır	Toplam
Katılımcıların Kardeşlerinin Arasında Sınıf Tekrarı Yapan	Evet	<i>f</i>	494	326	820
		%	60.2%	39.8%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	743	1242	1985
		%	37.4%	62.6%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1237	1568	2805
		%	44.1%	55.9%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 122.508$; $p < .05$); ($V = .209$)

Tablo 36'da katılımcıların kardeşlerinin arasında sınıf tekrarı yapan ile performans arasındaki ilişki verilmiştir. Katılımcıların kardeşlerinin arasında sınıf tekrarı yapanlar ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 17.383$; $p < .05$). Ancak kardeşlerinin arasında sınıf tekrarı yapan katılımcıların okulu terk ettikleri not ortalamaları üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .120$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların kardeşlerinden sınıf tekrarı yapanların %13'ü 0-44 (başarısız), %24,3'ü 45-54 (geçer), %38,4'ü 55-69 (orta), %19,7'si 70-84 (iyi) ve %4,6 'sı 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Katılımcıların kardeşlerinden sınıf tekrarı yapmayanların %8,3'ü 0-44 (başarısız), %21,7'si 45-54 (geçer), %34,4'ü 55-69 (orta), %29,1'i 70-84 (iyi) ve %6,5 'i 85-100

(pekiyi) aralığında yer almaktadır. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun (%90,4) okulu terk etmelerine rağmen not ortalamalarının sınıf geçmek için yeterli olan 45 ve üzeri olduğu görülmektedir. Okulu terk eden öğrencilerin en yüksek oranda (%35,6) orta not (55-69) ortalamasına sahip olan öğrencilerdir. Okulu terk eden öğrencilerin alan yazında temel terk nedeni olarak tanımlanan akademik başarısızlık aralığındaki (0-44) dağılımı değerlendirildiğinde kardeşlerinden sınıf tekrarı yapanların en fazla (%13) olduğu görülürken kardeşlerinden sınıf tekrarı yapmayanların en az (%8,3) başarısız olduğu gözlenmektedir. Öte yandan okulu terk eden öğrencilerin değerlendirme sisteminde iyi (70-84) ve pekiyi (85-100) aralıkları birlikte değerlendirildiğinde toplamda katılımcıların %30,4'ü, 70-100 (iyi-pekiyi) aralığında yer alırken, aynı aralıkta kardeşlerinden sınıf tekrarı yapanlar %24,3 ile en az oranda temsil edildiği gözlenirken, kardeşlerinden sınıf tekrarı yapmayanlar %35,6 ile en yüksek oranda temsil edildiği gözlenmektedir.

Katılımcıların kardeşlerinin arasında sınıf tekrarı yapma durumu okula devamlılık arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (25.425; $p < .05$). Ancak kardeşlerinin arasında sınıf tekrarı yapma durumunun okula devamlılık üzerinde zayıf bir ilişkisi vardır ($V = .095$). Katılımcıların kardeşlerinin arasında sınıf tekrarı yapanların %41,3'ü okulda devamsızlık yaparken, %58,7'si devamsızlık yapmamaktadır. Kardeşlerinin arasında sınıf tekrarı yapmayanların %31,4'ü okulda devamsızlık yaparken, %68,6'sı devamsızlık yapmamaktadır. Katılımcıların toplamda %34,3'ü devamsızlık yaparken %65,7'si devamsızlık yapmamıştır. Katılımcılardan kardeşleri arasında sınıf tekrarı yapanların %41,3 ile en fazla devamsızlık yapanlar iken; kardeşleri arasında sınıf tekrarı yapmayanların %31,4 ile en az devamsızlık yaptığı görülmektedir. Katılımcıların kardeşlerinin arasında sınıf tekrarı yapılması durumu, okula devamsızlık yapma oranını arttırdığı söylenebilir.

Katılımcıların kardeşlerinin arasında sınıf tekrarı yapma durumu ile sınıf tekrarı yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (122.508; $p < .05$). Ancak kardeşlerinin arasında sınıf tekrarı yapma durumu katılımcıların sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkisi vardır ($V = .209$). Katılımcıların kardeşlerinin arasında sınıf tekrarı yapanların %60,2'si sınıf tekrarı yaparken, %39,8'i sınıf tekrarı yapmamıştır. Kardeşlerinden sınıf tekrarı yapmayanların

%37,4'i sınıf tekrarı yaparken, %62,6'si sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcıların toplamda %44,1'i sınıf tekrarı yaparken, %55,9'u sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcıların kardeşlerinin arasında sınıf tekrarı yapanların olması ile kendilerinin de sınıf tekrarı daha fazla yaptığı gözlenmektedir.

Katılımcıların kardeşlerinden sınıf tekrarı yapanlar ile okulu değiştirme durumu arasında ilişki yoktur ($p < .05$; ($\chi^2 = .002$; $p > .05$); ($V = .001$)).

Katılımcıların kardeşlerinden sınıf tekrarı yapanlar ile okulu terk ettikleri sınıf arasında ilişki yoktur ($p < .05$; ($\chi^2 = 5.764$; $p > .05$); ($V = .047$)).

Tablo 37. Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumu ile Performans Arasındaki İlişki

			Katılımcıların Okulu Terk Ettikleri Not Ortalamaları					
			0-44	45-54	55-69	70-84	85-100	Toplam
Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumu	Okuma yazma yok	<i>f</i>	11	30	52	42	9	144
		%	7.6%	20.8%	36.1%	29.2%	6.3%	100.0%
	Okur yazar	<i>f</i>	28	27	56	40	7	158
		%	17.7%	17.1%	35.4%	25.3%	4.4%	100.0%
	İlkokul mezunu	<i>f</i>	41	103	143	105	24	416
		%	9.9%	24.8%	34.4%	25.2%	5.8%	100.0%
	Ortaokul mezunu	<i>f</i>	16	39	85	50	10	200
		%	8.0%	19.5%	42.5%	25.0%	5.0%	100.0%
	Lise mezunu	<i>f</i>	11	52	60	53	8	184
		%	6.0%	28.3%	32.6%	28.8%	4.3%	100.0%
	Yükseköğretim mezunu	<i>f</i>	2	9	26	21	10	70
		%	5.7%	12.9%	37.1%	30%	14.3%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	111	260	422	311	68	1172
		%	9.5%	22.2%	36.0%	26.5%	5.8%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 40.466$; $p < .05$); ($V = .093$)

			Katılımcıların Okul Değiştirme Durumu		
			Evet	Hayır	Toplam
Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumu	Okuma yazma yok	<i>f</i>	159	203	362
		%	43.9%	56.1%	100.0%
	Okur yazar	<i>f</i>	196	215	411
		%	47.7%	52.3%	100.0%
	İlkokul mezunu	<i>f</i>	504	533	1037
		%	48.6%	51.4%	100.0%
	Ortaokul mezunu	<i>f</i>	220	239	459
		%	47.9%	52.1%	100.0%
	Lise mezunu	<i>f</i>	215	167	382
		%	56.3%	43.7%	100.0%
	Yükseköğretim mezunu	<i>f</i>	84	68	152
		%	55.3%	44.7%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1378	1425	2803
		%	49.2%	50.8%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 14.756$; $p < .05$); ($V = .073$)

Tablo 37’de katılımcıların babalarının eğitim durumu ile performans arasındaki ilişki verilmiştir. Katılımcıların babalarının eğitim durumu ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 40.466$; $p < .05$). Ancak babalarının eğitim durumunun okulu terk ettikleri not ortalamaları üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .093$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların babalarının eğitim durumu ile not ortalamaları incelendiğinde *okuma yazması olmayanların* %7,6’sı 0-44 (başarısız), %20,8’i 45-54 (geçer), %36,1’i 55-69 (orta), %29,2’si 70-84 (iyi) ve %6,3 ’ü 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Babaları *okuryazar olanların* %17,7’si 0-44 (başarısız), %17,1’i 45-54 (geçer), %35,4’ü 55-69 (orta), %25,3’ü 70-84 (iyi) ve %4,4 ’ü 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Babaları *ilkokul mezunu olanların* %9,9’u 0-44 (başarısız), %24,8’i 45-54 (geçer), %34,4’ü 55-69 (orta), %25,2’si 70-84 (iyi) ve %5,8 ’i 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Babaları *ortaokul mezunu olanların* %8’i 0-44 (başarısız), %19,5’i 45-54 (geçer), %42,5’i 55-69 (orta), %25’i 70-84 (iyi) ve %5 ’i 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Babaları *lise mezunu olanların* %6’sı 0-44 (başarısız), %28,3’ü 45-54 (geçer), %32,6’sı 55-69 (orta), %28,8’i 70-84 (iyi) ve %4,3 ’ü 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Babaları *yükseköğretim mezunu olanların* %5,7’si 0-44 (başarısız), %12,9’u 45-54 (geçer), %37,1’i 55-69 (orta), %30’u 70-84 (iyi) ve %14,3 ’ü 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun (%90,5) okulu terk etmelerine rağmen not ortalamalarının sınıf geçmek için yeterli olan 45 ve üzeri olduğu görülmektedir. Okulu terk eden öğrencilerin en yüksek oranda (%36) orta not (55-69) ortalamasına sahip olan öğrencilerdir. Okulu terk eden öğrencilerin alan yazında temel terk nedeni olarak tanımlanan akademik başarısızlık aralığındaki (0-44) dağılımı değerlendirildiğinde *okur yazar* olanların en fazla (%17,7) ile olduğu görülürken *yükseköğretim mezunu* olanların en az (%5,7) başarısız olduğu gözlenmektedir. Öte yandan değerlendirme sisteminde iyi (70-84) ve pekiyi (85-100) aralıkları birlikte değerlendirildiğinde toplamda katılımcıların %32,3’ü, 70-100 (iyi-pekiyi) aralığında yer alırken, aynı aralıkta ilk okul mezunu olanlar %29,7 ile en az oranda temsil edildiği gözlenirken, yükseköğretim mezunu olanlar %44,3 ile en yüksek oranda temsil edildiği gözlenmektedir.

Katılımcıların babalarının eğitim durumu ile okul değiştirme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2 = 14.756$; $p < .05$). Ancak babalarının eğitim durumunun okulu değiştirme durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .073$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların babalarının eğitim durumu ile okulu değiştirme durumu incelendiğinde, babaları *okuma yazması olmayanların* %43,9'ı okul değiştirirken %56,1'i okul değiştirmemiştir. Babaları *okuryazar olanların* %47,7'si okul değiştirirken %52,3'ü okul değiştirmemiştir. Babaları *ilkokul mezunu olanların* %48,6'sı okul değiştirirken %51,4'ü okul değiştirmemiştir. Babaları *ortaokul mezunu olanların*, %47,9'u okul değiştirirken %52,1'i okul değiştirmemiştir. Babaları *lise mezunu olanların*, %56,3'ü okul değiştirirken %43,7'si okul değiştirmemiştir. Babaları *yükseköğretim mezunu olanların*, %55,3'ü okul değiştirirken %44,7'si okul değiştirmemiştir. Katılımcıların toplamda %49,2'si öğrenim hayatı boyunca okul değiştirirken %50,8 okul değiştirmemiştir. En fazla okul değiştirme oranının (%55,3) , yükseköğretim mezunu olan katılımcılarda olduğu gözlenirken en az okul değiştirme oranın (%43,9) okuma yazması olmayan katılımcılarda olduğu görülmektedir.

Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumu ile okulu bıraktıkları sınıf arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; ($\chi^2 = 22.337$; $p > .05$); ($V = .054$)).

Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumu ile okulda devamsızlık yapma durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; ($\chi^2 = 4.596$; $p > .05$); ($V = .041$)).

Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumu ile sınıf tekrarı yapma durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır ($p < .05$; ($\chi^2 = 4.292$; $p > .05$); ($V = .040$)).

Tablo 38. Katılımcıların Annelerinin Eğitim Durumu ile Okulu Terk Ettikleri Sınıf Arasındaki İlişki

		Katılımcılar Okulu Terk Ettikleri Sınıf				
		9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	Toplam
Annelerin eğitim durumu	Okuma yazma yok	<i>f</i> 863	288	105	43	1299
		% 66.4%	22.2%	8.1%	3.3%	100.0%
Okur yazar		<i>f</i> 259	81	37	15	392
		% 66.1%	20.7%	9.4%	3.8%	100.0%
İlkokul mezunu		<i>f</i> 372	170	58	16	616
		% 60.4%	27.6%	9.4%	2.6%	100.0%
Ortaokul mezunu		<i>f</i> 143	45	10	7	205
		% 69.8%	22.0%	4.9%	3.4%	100.0%
Lise mezunu ve üzeri		<i>f</i> 56	25	20	3	104
		% 53.8%	24.0%	19.2%	2.9%	100.0%
Toplam		<i>f</i> 1693	609	230	84	2616
		% 64.7%	23.3%	8.8%	3.2%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 31.091$; $p < .05$); ($V = .063$)

Tablo 38’de katılımcıların annelerinin eğitim durumu ile okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki verilmiştir. Katılımcıların annelerinin eğitim durumu ile okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 31.091$; $p < .05$). Ancak katılımcıların annelerinin eğitim durumlarının okulu terk ettikleri sınıf üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .063$) sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların annelerinin eğitim durumları ile okulu terk ettiklerindeki sınıf arasındaki ilişki incelendiğinde, *okuma yazması olmayanların* %66,4’ü dokuzuncu, %22,2’si onuncu, %8,1’i on birinci, %3,3’ü on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. *Okur-yazar olanların* %66,1’i dokuzuncu, %20,7’si onuncu, %9,4’ü on birinci, %3,8’i on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. *İlkokul mezunu olanların* %60,4’ü dokuzuncu, %27,6’sı onuncu, %9,4’ü on birinci, %2,6’sı on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. *Ortaokul mezunu olanların* %69,8’ü dokuzuncu, %22’si onuncu, %4,9’u on birinci, %3,4’ü on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. *Lise mezunu ve üzeri olanların* %53,8’ü dokuzuncu, %24’ü onuncu, %19,2’si on birinci, %2,9’u on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. Buna göre katılımcıların büyük bir bölümü dokuzuncu sınıfta okulu terk etmektedir. Annelerinin eğitim durumu ortaokul mezunu olanların %69,8 ile en yüksek oranda dokuzuncu sınıfta okulu terk ettiği gözlenmektedir.

Katılımcıların annelerinin eğitim durumu ile okulu bıraktıklarındaki not ortalamaları arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 39.793$; $p > .05$); ($V = .092$)

Katılımcıların annelerinin eğitim durumu ile okul değiştirme durumları arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 12.280$; $p > .05$); ($V = .066$)

Katılımcıların annelerinin eğitim durumu ile okulda devamsızlık yapma durumları arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 5.358$; $p > .05$); ($V = .044$)

Katılımcıların annelerinin eğitim durumu ile sınıf tekrarı yapma durumları arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 2.762$; $p > .05$); ($V = .032$)

Tablo 39. Katılımcıların Ebeveynlerinin Çalışma Durumu Okul Değiştirme Durumu Arasındaki İlişki

		Katılımcıların Okul Değiştirme Durumu			
			Evet	Hayır	Toplam
Babalarının çalışma durumu	Evet	<i>f</i>	896	817	1713
		%	52.3%	47.7%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	242	335	577
		%	41.9%	58.1%	100.0%
	Emekli	<i>f</i>	242	269	511
		%	47.4%	52.6%	100.0%
Toplam	<i>f</i>	1380	1421	2801	
	%	49.3%	50.7%	100.0%	

$p < .05$; ($\chi^2 = 19.464$; $p < .05$); ($V = .083$)

		Katılımcıların Okul Değiştirme Durumu			
			Evet	Hayır	Toplam
Annelerinin çalışma durumu	Evet	<i>f</i>	48	48	96
		%	50.0%	50.0%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	528	631	1159
		%	45.6%	54.4%	100.0%
	Ev Hanımı	<i>f</i>	825	769	1594
		%	51.8%	48.2%	100.0%
Toplam	<i>f</i>	1401	1448	2849	
	%	49.2%	50.8%	100.0%	

$p < .05$; ($\chi^2 = 10.348$; $p < .05$); ($V = .060$)

Tablo 39’da katılımcıların ebeveynlerinin çalışma durumu okul değiştirme durumu arasındaki ilişki verilmiştir. Katılımcıların babalarının çalışma durumu ile okul değiştirme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2 = 19.464$; $p < .05$). Ancak babalarının çalışma durumunun okulu değiştirme durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .083$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların babalarının

çalışma durumu ile okulu değiştirme durumu incelendiğinde, babalarından çalışanlar %52,3'ü okul değiştirirken %47,7'si okul değiştirmemiştir. Babalarından bir işte çalışmayanlar %41,9'u okul değiştirirken %58,1'i okul değiştirmemiştir. Babalarından emekli olanların %47,4'ü okul değiştirirken %52,6'sı okul değiştirmemiştir. Katılımcıların toplamda %49,3'ü öğrenim hayatı boyunca okul değiştirirken %50,7'si okul değiştirmemiştir. En fazla okul değiştirme oranının (%52,3), babalarının bir işte çalışanlardan olduğu gözlenirken en az okul değiştirme oranının (%41,9) babalarından bir işte çalışmayan katılımcılarda olduğu görülmektedir.

Katılımcıların annelerinin çalışma durumu ile okul değiştirme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2 = 10.348$; $p < .05$). Ancak annelerinin çalışma durumunun okulu değiştirme durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .060$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların annelerinin çalışma durumu ile okulu değiştirme durumu incelendiğinde, annelerinden çalışanlar %50'si okul değiştirirken %50'si okul değiştirmemiştir. Annelerinden bir işte çalışmayanlar %45,6'sı okul değiştirirken %54,4'ü okul değiştirmemiştir. Annelerinden ev hanımı olanların %51,8'i okul değiştirirken %48,2'si okul değiştirmemiştir. Katılımcıların toplamda %49,2'si öğrenim hayatı boyunca okul değiştirirken %50,8'i okul değiştirmemiştir. En fazla okul değiştirme oranının (%51,8), annelerinden ev hanımı olanlar olduğu gözlenirken en az okul değiştirme oranının (%45,6) annelerinden bir işte çalışmayan katılımcılarda olduğu görülmektedir.

Katılımcıların babalarının çalışma durumu ile okulu bıraktıklarındaki not ortalamaları arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 8.747$; $p > .05$); ($V = .061$)

-Katılımcıların babalarının çalışma durumu ile okulu bıraktıklarındaki sınıf arasında ilişki olmadığı saptanmıştır $p < .05$; ($\chi^2 = 9.656$; $p > .05$); ($V = .043$).

-Katılımcıların babalarının çalışma durumu ile okulda devamsızlık yapma durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 5.949$; $p > .05$); ($V = .046$)

-Katılımcıların babalarının çalışma durumu ile sınıf tekrarı yapma durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 3.352$; $p > .05$); ($V = .035$)

-Katılımcıların annelerinin çalışma durumu ile okulu bıraktıklarındaki not ortalamaları arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 11.393$; $p > .05$); ($V = .057$)

-Katılımcıların annelerinin çalışma durumu ile okulu bıraktıklarındaki sınıf arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 14.874$; $p > .05$); ($V = .043$)

-Katılımcıların annelerinin çalışma durumu ile okulda devamsızlık yapma durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 1.213$; $p > .05$); ($V = .021$)

-Katılımcıların annelerinin çalışma durumu ile sınıf tekrarı yapma durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = .936$; $p > .05$); ($V = .018$)

Tablo 40. Katılımcıların Oturdukları Evin Mülkiyet Durumu ile Sınıf Tekrarı Yapma Durumu Arasındaki İlişki

		Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu			
			Evet	Hayır	Toplam
Oturdukları evin mülkiyet durumu	Kendi evimiz	<i>f</i>	874	1072	1946
		%	44.9%	55.1%	100.0%
	Kira	<i>f</i>	296	375	671
		%	44.1%	55.9%	100.0%
	Lojman	<i>f</i>	7	18	25
		%	28.0%	72.0%	100.0%
	Bir yakınını evi (kira ödemiyor)	<i>f</i>	50	93	143
		%	35.0%	65.0%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1227	1558	2785
		%	44.1%	55.9%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 7.990$; $p < .05$); ($V = .054$)

Tablo 40'da katılımcıların oturdukları evin mülkiyet durumu ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki verilmiştir. Katılımcıların oturdukları mülkiyet durumu ile sınıf tekrarı yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (7.990; $p < .05$). Ancak oturdukları mülkiyet durumunun sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkisi vardır ($V = .054$). Katılımcıların oturdukları mülkiyet durumu ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde, kendi evi olanların %44,9'u sınıf tekrarı yaparken, %55,1'i sınıf tekrarı yapmamıştır. Kiracı olanların %44,1'i sınıf tekrarı yaparken, %55,9'u sınıf tekrarı yapmamıştır. Lojmanda oturanların %28'i sınıf tekrarı yaparken, %72'si sınıf tekrarı yapmamıştır. Bir yakınını evinde kira ödemedi oturanların ise, %35'i sınıf tekrarı yaparken, %65'i sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcıların toplamda %44,1'i sınıf tekrarı yaparken, %55,9'u sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcılardan kendi evinde oturanların %44,9 ile en fazla sınıf tekrarı yaparken, lojmanda oturanların %28 ile en az sınıf tekrarı yaptığı görülmektedir.

-Katılımcıların oturdukları evin mülkiyet durumu ile okulu bıraktıklarındaki not ortalamaları arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 7.652$; $p > .05$); ($V = .046$)

-Katılımcıların oturdukları evin mülkiyet durumu ile okul değiştirme durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 3.962$; $p > .05$); ($V = .037$)

-Katılımcıların oturdukları evin mülkiyet durumu ile okulu terk ettikleri sınıf arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 12.932$; $p > .05$); ($V = .040$)

-Katılımcıların oturdukları evin mülkiyet durumu ile okula devamsızlık yapma durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = .835$; $p > .05$); ($V = .017$)

Tablo 41. Katılımcıların Ailelerinin Ortalama Aylık Geliri ile Okulu Terk Ettikleri Sınıf Arasındaki İlişki

		Katılımcılar Okulu Terk Ettikleri Sınıf					
			9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	Toplam
Katılımcının Ailesinin Ortalama Aylık Geliri	0-500	<i>f</i>	110	28	10	4	152
		%	72.4%	18.4%	6.6%	2.6%	100.0%
	501-1000	<i>f</i>	512	176	51	31	770
		%	66.5%	22.9%	6.6%	4.0%	100.0%
	1001-1500	<i>f</i>	244	87	37	12	380
		%	64.2%	22.9%	9.7%	3.2%	100.0%
	1501-2000	<i>f</i>	197	75	23	8	303
		%	65.0%	24.8%	7.6%	2.6%	100.0%
	2001-2500	<i>f</i>	59	21	12	4	96
		%	61.5%	21.9%	12.5%	4.2%	100.0%
	2501-3000	<i>f</i>	79	42	13	8	142
		%	55.6%	29.6%	9.2%	5.6%	100.0%
Toplam	3001 üstü	<i>f</i>	84	23	21	1	129
		%	65.1%	17.8%	16.3%	0.8%	100.0%
		<i>f</i>	1285	452	167	68	1972
		%	65.2%	22.9%	8.5%	3.4%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 32.130$; $p < .05$); ($V = .074$)

		Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu			
			Evet	Hayır	Toplam
Katılımcının Ailesinin Ortalama Aylık Geliri	0-500	<i>f</i>	62	91	153
		%	40.5%	59.5%	100.0%
	501-1000	<i>f</i>	356	485	841
		%	42.3%	57.7%	100.0%
	1001-1500	<i>f</i>	195	200	395
		%	49.4%	50.6%	100.0%
	1501-2000	<i>f</i>	160	153	313
		%	51.1%	48.9%	100.0%
	2001-2500	<i>f</i>	39	60	99
		%	39.4%	60.6%	100.0%
	2501-3000	<i>f</i>	62	90	152
		%	40.8%	59.2%	100.0%
Toplam	3001 üstü	<i>f</i>	55	74	129
		%	42.6%	57.4%	100.0%
		<i>f</i>	929	1153	2082
		%	44.6%	55.4%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 13.976$; $p < .05$); ($V = .082$)

Tablo 41’de katılımcıların ailelerinin ortalama aylık geliri ile okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki verilmiştir. Katılımcıların ailesinin ortalama aylık geliri ile okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 32.130$; $p < .05$). Ancak katılımcıların ailesinin ortalama aylık gelirinink okulu terk ettikleri sınıf üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .074$) sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların ailesinin ortalama aylık geliri ile okulu terk ettiklerindeki sınıf arasındaki ilişki incelendiğinde, 0-500 ₺ aylık geliri olanların %72,4’ü dokuzuncu, %18,4’ü onuncu, %6,6’sı on birinci, %2,6’sı on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. 501-1000 ₺ aylık geliri olanların %66,1’i dokuzuncu, %22,9’u onuncu, %6,6’sı on birinci, %4’ü on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. 1001-1500 ₺ aylık geliri olanların %64,2’si dokuzuncu, %22,9’u onuncu, %9,7’si on birinci, %3,2’si on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. 1501-2000 ₺ aylık geliri olanların %65’i dokuzuncu, %24,8’i onuncu, %7,6’sı on birinci, %2,6’sı on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. 2001-2500 ₺ aylık geliri olanların %61,5’i dokuzuncu, %21,9’u onuncu, %12,5’i on birinci, %4,2’si on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. 2501-3000 ₺ aylık geliri olanların %55,6’sı dokuzuncu, %29,6’sı onuncu, %9,2’si on birinci, %5,6’sı on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. 3001 ₺ ve üzeri aylık geliri olanların %65,1’i dokuzuncu, %17,8’i onuncu, %16,3’ü on birinci, %0,8’si on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. Buna göre katılımcıların büyük bir bölümü (%65,2) dokuzuncu sınıfta okulu terk etmektedir. Katılımcıların ailesinin ortalama aylık geliri 0-500 ₺ olanların %72,4 ile en yüksek oranda dokuzuncu sınıfta okulu terk ettiği gözlenmektedir.

Katılımcıların ailesinin ortalama aylık geliri ile sınıf tekrarı yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (13.976; $p < .05$). Ancak ailesinin ortalama aylık gelirinink sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkisi vardır ($V = .082$). Katılımcıların ailesinin ortalama aylık geliri ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde, 0-500 ₺ aylık geliri olanların %40,5’i sınıf tekrarı yaparken, %59,5’i sınıf tekrarı yapmamıştır. 501-1000 ₺ aylık geliri olanların %42,3’ü sınıf tekrarı yaparken, %57,7’si sınıf tekrarı yapmamıştır. 1001-1500 ₺ aylık geliri olanların %49,4’ü sınıf tekrarı yaparken, %50,6’sı sınıf tekrarı yapmamıştır. 1501-2000 ₺ aylık geliri olanların, %51,1’i sınıf tekrarı yaparken, %48,9’u sınıf tekrarı yapmamıştır. 2001-2500 ₺ aylık geliri olanların, %39,4’ü sınıf tekrarı yaparken, %60,6’sı sınıf tekrarı yapmamıştır. 2501-3000 ₺ aylık geliri olanların, %40,8’i sınıf tekrarı yaparken, %59,2’si sınıf tekrarı yapmamıştır. 3001 ₺ ve üzeri aylık geliri olanların, %42,6’i sınıf tekrarı yaparken, %57,4’ü sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcıların toplamda %44,6’sı sınıf tekrarı yaparken, %55,4’ü sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcılardan 1501-2000 ₺ aylık geliri olanların %51,1 ile en fazla sınıf tekrarı yaparken, 2001-2500 ₺ aylık geliri olanların %39,4 ile en az sınıf tekrarı yaptığı görülmektedir.

Katılımcıların ailelerinin ortalama aylık geliri ile okulu bıraktıklarındaki not ortalamaları arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 35.273$; $p > .05$); ($V = .095$)

-Katılımcıların ailelerinin ortalama aylık geliri ile okul değiştirme durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 11.706$; $p > .05$); ($V = .074$)

-Katılımcıların ailelerinin ortalama aylık geliri ile okula devamsızlık yapma durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = .4.335$; $p > .05$); ($V = .045$).

Tablo 42. Katılımcıların Kendisine Ait Oda ve Bilgisayarının Olma Durumu ile Okulu Bıraktıkları Sınıf Arasındaki İlişki

		Katılımcılar Okulu Terk Ettikleri Sınıf					
		9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	Toplam	
Katılımcının Kendisine Ait Odası Olma Durumu	Evet	<i>f</i>	765	305	132	42	1244
		%	61.5%	24.5%	10.6%	3.4%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	917	298	97	43	1355
		%	67.7%	22.0%	7.2%	3.2%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1682	603	229	85	2599
		%	64.7%	23.2%	8.8%	3.3%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 14.464$; $p < .05$); ($V = .075$)

		Katılımcıların Okul Değişirme Durumu			
		Evet	Hayır	Toplam	
Katılımcının Kendisine Ait Bilgisayarı Olma Durumu	Evet	<i>f</i>	448	391	839
		%	53.4%	46.6%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	925	1030	1955
		%	47.3%	52.7%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1373	1421	2794
		%	49.1%	50.9%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 8.690$; $p < .05$); ($V = .056$)

		Katılımcıların Okulda Devamsızlık Yapma Durumu			
		Evet	Hayır	Toplam	
Katılımcının Kendisine Ait Bilgisayarı Olma Durumu	Evet	<i>f</i>	325	513	838
		%	38.8%	61.2%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	623	1323	1946
		%	32.0%	68.0%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	948	1836	2784
		%	34.1%	65.9%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 11.950$; $p < .05$); ($V = .066$)

		Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu			
		Evet	Hayır	Toplam	
Katılımcının Kendisine Ait Bilgisayarı Olma Durumu	Evet	<i>f</i>	386	437	823
		%	46.9%	53.1%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	806	1088	1894
		%	42.6%	57.4%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1192	1525	2717
		%	43.9%	56.1%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 4.401$; $p < .05$); ($V = .040$)

Tablo 42’de katılımcıların kendisine ait oda ve bilgisayarının olma durumu ile okulu bıraktıkları sınıf arasındaki ilişki verilmiştir. Katılımcıların kendilerine ait odalarının olma durumu ile okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 14.464$; $p < .05$). Ancak katılımcıların kendilerine ait odalarının olma durumunun okulu terk ettikleri sınıf üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .075$) sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların kendilerine ait odalarının olma durumu ile okulu terk ettiklerindeki sınıf arasındaki ilişki incelendiğinde, *kendisine ait odası olanların* %61,5’i dokuzuncu, %24,5’i onuncu, %10,6’sı on birinci, %3,4’ü on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. *Kendisine ait odası olmayanların* %67,7’si dokuzuncu,

%22'si onuncu, %7,2'si on birinci, %3,2'si on ikinci sınıfta okulu terk etmiştir. Buna göre katılımcıların büyük bir bölümü (%64,7) dokuzuncu sınıfta okulu terk etmektedir.

Katılımcıların kendilerine ait bilgisayarlarının olma durumu ile okul değiştirme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2 = 8.690$; $p < .05$). Ancak kendilerine ait bilgisayarlarının olma durumunun okulu değiştirme durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .056$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların kendilerine ait bilgisayarlarının olma durumu ile okulu değiştirme durumu incelendiğinde, *kendisine ait bilgisayarı olanların* %53,4'ü okul değiştirirken %46,6'sı okul değiştirmemiştir. *Kendisine ait bilgisayarı olmayanların* %47,3'ü okul değiştirirken %52,7'si okul değiştirmemiştir. Katılımcıların toplamda %49,1'i öğrenim hayatı boyunca okul değiştirirken %50,9'u okul değiştirmemiştir. En fazla okul değiştirme oranının (%53,4), kendilerine ait bilgisayarı olanlarda olduğu gözlenirken en az okul değiştirme oranın (%47,3) kendilerine ait bilgisayarı olmayanlarda olduğu görülmektedir.

Katılımcıların kendilerine ait bilgisayarlarının olma durumu ile okula devamlılık arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (11.950 ; $p < .05$). Ancak kendilerine ait bilgisayarlarının olma durumunun okula devamlılık üzerinde zayıf bir ilişkisi vardır ($V = .066$). Katılımcıların kendilerine ait bilgisayarlarının olma durumu ile okula devamlılık durumu incelendiğinde, *kendisine ait bilgisayarı olanların* %38,8'i okulda devamsızlık yaparken, %61,2'si devamsızlık yapmamaktadır. *Kendisine ait bilgisayarı olmayanların* %32'si okulda devamsızlık yaparken, %68'i devamsızlık yapmamaktadır. Katılımcıların toplamda %34,1'i devamsızlık yaparken %65,9'u devamsızlık yapmamıştır. Katılımcılardan kendisine ait bilgisayarı olanlar %38,8 ile en fazla devamsızlık yapanlar iken; kendisine ait bilgisayarı olmayanlar %32 ile en az devamsızlık yaptığı görülmektedir. Katılımcıların kendilerine ait bilgisayarlarının olma durumu, okula devamsızlık yapma oranını arttırdığı söylenebilir.

Katılımcıların kendilerine ait bilgisayarlarının olma durumu ile sınıf tekrarı yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (4.401 ; $p < .05$). Ancak kendilerine ait bilgisayarlarının olma durumu katılımcıların sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkisi vardır ($V = .040$). Katılımcıların kendilerine ait

bilgisayarlarının olma durumu ile sınıf tekrarı yapma durumu incelendiğinde, *kendisine ait bilgisayarı olanların* %46,9'u sınıf tekrarı yaparken, %53,1'si sınıf tekrarı yapmamıştır. *Kendisine ait bilgisayarı olmayanların* %42,6'sı sınıf tekrarı yaparken, %57,4'ü sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcıların toplamda %43,9'u sınıf tekrarı yaparken, %56,1'i sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcıların kendilerine ait bilgisayarlarının olma durumu, sınıf tekrarı yapma oranını arttırdığı söylenebilir.

-Katılımcıların kendilerine ait odalarının olma durumu ile okulu bıraktıklarındaki not ortalamaları arasında ilişki yoktur. $p < .05$; ($\chi^2 = 5.133$; $p > .05$); ($V = .066$)

-Katılımcıların kendilerine ait odalarının olma durumu ile okul değiştirme durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 2.909$; $p > .05$); ($V = .075$)

-Katılımcıların kendilerine ait odalarının olma durumu ile okulda devamsızlık yapma durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = .458$; $p > .05$); ($V = .013$)

-Katılımcıların kendilerine ait odalarının olma durumu ile sınıf tekrarı yapma durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 3.721$; $p > .05$); ($V = .037$)

-Katılımcıların kendilerine ait bilgisayarlarının olma durumu ile okulu bıraktıklarındaki not ortalamaları arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 2.238$; $p > .05$); ($V = .044$)

-Katılımcıların kendilerine ait bilgisayarlarının olma durumu ile okulu bıraktıkları sınıf arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 4.798$; $p > .05$); ($V = .043$)

Tablo 43. Katılımcının Ailesinin Eğitimini Tamamlamasına İlişkin Düşünceleri ile Eğitsel Performans Arasındaki İlişki

		Katılımcıların Okulu Bıraktıklarındaki Not Ortalamaları						
			0-44	45-54	55-69	70-84	85-100	Toplam
Katılımcının Ailesinin Eğitimini Tamamlamasına İlişkin Düşünceleri	Okula gitmeme karşıydılar	<i>f</i>	5	24	75	69	18	191
		%	2.6%	12.6%	39.3%	36.1%	9.4%	100.0%
	Okula gitmemi çok istiyorlardı	<i>f</i>	105	226	334	217	40	922
		%	11.4%	24.5%	36.2%	23.5%	4.3%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	110	250	409	286	58	1113
		%	9.9%	22.5%	36.7%	25.7%	5.2%	100.0%
<i>p</i> < .05, ($\chi^2 = 40.379$; <i>p</i> < .05), (<i>V</i> = .190)								
		Katılımcıların Okulda Devamsızlık Yapma Durumu						
			Evet	Hayır	Toplam			
Katılımcının Ailesinin Eğitimini Tamamlamasına İlişkin Düşünceleri	Okula gitmeme karşıydılar	<i>f</i>	124	319	443			
		%	28.0%	72.0%	100.0%			
	Okula gitmemi çok istiyorlardı	<i>f</i>	787	1413	2200			
		%	35.8%	64.2%	100.0%			
Toplam		<i>f</i>	911	1732	2643			
		%	34.5%	65.5%	100.0%			
<i>p</i> < .05, ($\chi^2 = 9.886$; <i>p</i> < .05), (<i>V</i> = .061)								
		Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu						
			Evet	Hayır	Toplam			
Katılımcının Ailesinin Eğitimini Tamamlamasına İlişkin Düşünceleri	Okula gitmeme karşıydılar	<i>f</i>	105	318	423			
		%	24.8%	75.2%	100.0%			
	Okula gitmemi çok istiyorlardı	<i>f</i>	1059	1110	2169			
		%	48.8%	51.2%	100.0%			
Toplam		<i>f</i>	1164	1428	2592			
		%	44.9%	55.1%	100.0%			
<i>p</i> < .05, ($\chi^2 = 82.421$; <i>p</i> < .05), (<i>V</i> = .178)								

Tablo 43'te katılımcının ailesinin eğitimini tamamlamasına ilişkin düşünceleri ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki verilmiştir. Katılımcıların ailelerinin eğitimini tamamlamasına ilişkin düşünceleri ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 9.886$; *p* < .05). Ancak ailelerinin eğitimini tamamlamasına ilişkin düşüncelerinin okulu terk ettikleri not ortalamaları üzerinde zayıf bir ilişkiye (*V* = .061) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların ailelerinin eğitimini tamamlamasına ilişkin düşünceleri ile not ortalamaları incelendiğinde *ailesinden okula gitmesine karşı olanların* %2,6'sı 0-44 (başarısız), %12,6'sı 45-54 (geçer), %39,3'ü 55-69 (orta), %36,1'i 70-84 (iyi) ve %9,4 'ü 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. *Ailelerinden okula gitmesini çok isteyenlerin* %11,4'ü 0-44 (başarısız), %24,5'i 45-54 (geçer), %36,2'si 55-69 (orta), %23,5'i 70-84 (iyi) ve %4,3 'ü 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır.

Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun (%90,1) okulu terk etmelerine rağmen not ortalamalarının sınıf geçmek için yeterli olan 45 ve üzeri olduğu görülmektedir. Okulu terk eden öğrencilerin en yüksek oranda (%36,7) orta not (55-69) ortalamasına sahip olan öğrencilerdir. Okulu terk eden öğrencilerin alan yazında temel terk nedeni olarak tanımlanan akademik başarısızlık aralığındaki (0-44) dağılımı değerlendirildiğinde *ailelerinin okula gitmesine karşı olanların* en fazla (%17,7) ile olduğu görülürken *ailelerinin okula gitmesini çok isteyenler* en az (%2,6) başarısız olduğu gözlenmektedir. Öte yandan değerlendirme sisteminde iyi (70-84) ve pekiyi (85-100) aralıkları birlikte değerlendirildiğinde toplamda katılımcıların %30,9'u, 70-100 (iyi-pekiyi) aralığında yer alırken, aynı aralıkta ailelerinden okula gitmesini çok isteyenler %27,8 ile en az oranda temsil edildiği gözlenirken, ailelerinden okula gitmesine karşı olanlar %45,5 ile en yüksek oranda temsil edildiği gözlenmektedir.

Katılımcıların ailelerinin eğitimini tamamlamasına ilişkin düşünceleri ile okula devamlılık arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (9.886; $p < .05$). Ancak ailelerinin eğitimini tamamlamasına ilişkin düşüncelerinin okula devamlılık üzerinde zayıf bir ilişkisi vardır ($V = .061$). Katılımcıların ailelerinin eğitimini tamamlamasına ilişkin düşünceleri ile okula devamlılık durumu incelendiğinde, *ailelerinin okula gitmesine karşı olanların* %28'i okulda devamsızlık yaparken, %72'si devamsızlık yapmamaktadır. *Ailelerinin okula gitmesini çok isteyenler* %35,8'i okulda devamsızlık yaparken, %64,2'si devamsızlık yapmamaktadır. Katılımcıların toplamda %34,5'i devamsızlık yaparken %65,5'i devamsızlık yapmamıştır. Katılımcılardan *ailelerinin okula gitmesini çok isteyenler* %48,8 ile en fazla devamsızlık yapanlar iken; *okula gitmesine karşı olanların* %24,8 ile en az devamsızlık yaptığı görülmektedir. Katılımcıların ailelerinin okula gitmesine karşı olanların, okula devamlılığının daha fazla olduğu gözlenmektedir.

Katılımcıların ailelerinin eğitimini tamamlamasına ilişkin düşünceleri ile sınıf tekrarı yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (82.421; $p < .05$). Ancak ailelerinin eğitimini tamamlamasına ilişkin düşüncelerinin katılımcıların sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkisi vardır ($V = .178$). Katılımcıların ailelerinin eğitimini tamamlamasına ilişkin düşünceleri ile sınıf tekrarı yapma durumu incelendiğinde, *ailelerinin okula gitmesine karşı olanların* %24,8'i sınıf

tekrarı yaparken, %75,2'si sınıf tekrarı yapmamıştır. *Ailelerinin okula gitmesini çok isteyenlerin* %48,8'i sınıf tekrarı yaparken, %51,2'si sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcıların toplamda %44,9'u sınıf tekrarı yaparken, %55,1'i sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcılardan *ailelerinin okula gitmesini çok isteyenlerin* %48,8 ile en fazla sınıf tekrarı yaparken, *ailelerinin okula gitmesine karşı olanların* %24,8 ile en az sınıf tekrarı yaptığı görülmektedir. Katılımcıların ailelerinin okula gitmesini çok isteyenlerin, sınıf tekrarı daha fazla yaptığı görülmektedir.

Katılımcının ailesinin eğitimini tamamlamaya ilişkin düşünceleri ile okul değiştirme durumları arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = .479$; $p > .05$); ($V = .013$)

-Katılımcının ailesinin eğitimini tamamlamaya ilişkin düşünceleri ile okulu bıraktıkları sınıf arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 2.319$; $p > .05$); ($V = .031$)

4.8.2. Okullar ile Eğitsel Performans Arasındaki İlişki

Bu bölümde katılımcıların kurumsal faktörlerinden okullar (katılımcıların terk ettikleri okulun ve sınıfın mevcudu, katılımcıların okulu bırakma sürecinde rehberlik servisinden yardım alma durumu) ile eğitsel performans (katılımcıların okulu bıraktıklarındaki not ortalaması, okul değiştirme durumu, okulu terk ettikleri sınıf, okulda devamsızlık yapma durumu ve sınıf tekrarı yapma durumu) arasındaki ilişkiye ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 44. *Katılımcıların Terk Ettikleri Okulun Mevcudu ile Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu Arasındaki Çapraz Tablosu*

		Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu			
		Evet	Hayır	Toplam	
Katılımcıların Terk Ettikleri Okulun Mevcudu	0-600	<i>f</i>	304	404	708
		%	42.9%	57.1%	100.0%
	601-1200	<i>f</i>	190	169	359
		%	52.9%	47.1%	100.0%
	1201-1800	<i>f</i>	66	58	124
		%	53.2%	46.8%	100.0%
	1801-üstü	<i>f</i>	112	93	205
		%	54.6%	45.4%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	672	724	1396
		%	48.1%	51.9%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 15.715$; $p < .05$); ($V = .106$)

Tablo 44'te katılımcıların terk ettikleri okulun mevcudu ile katılımcıların sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki verilmiştir. Katılımcıların terk ettikleri okulun mevcudu ile sınıf tekrarı yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (15.715; $p < .05$). Ancak terk ettikleri okulun mevcudunun sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkisi vardır ($V = 106$). Katılımcıların terk ettikleri okulun mevcudu ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde, Okul mevcudu 0-600 olanların %42,9'u sınıf tekrarı yaparken, %57,1'i sınıf tekrarı yapmamıştır. Okul mevcudu 601-1200 olanların %52,9'u sınıf tekrarı yaparken, %47,1'i sınıf tekrarı yapmamıştır. Okul mevcudu 1201-1800 olanların %53,2'si sınıf tekrarı yaparken, %46,8'i sınıf tekrarı yapmamıştır. Okul mevcudu 1801 ve üzeri olanların %54,6'sı sınıf tekrarı yaparken, %45,4'ü sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcıların toplamda %48,1'i sınıf tekrarı yaparken, %51,9'u sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcılardan terk ettikleri okul mevcudu 1801 ve üzeri olanlar %54,6 ile en fazla sınıf tekrarı yaparken, okul mevcudu 0-600 olanlar %42,9 ile en az sınıf tekrarı yaptığı görülmektedir. Katılımcıların okul mevcudu arttıkça sınıf tekrarı yapma oranının arttığı gözlenmektedir.

Tablo 45. Katılımcıların Terk Ettikleri Sınıfın Mevcudu ile Terk Ettikleri Okuldaki Not Ortalamaları Arasındaki İlişki

		Katılımcıların Okulu Terk Ettikleri Not Ortalamaları						
			0-44	45-54	55-69	70-84	85-100	Toplam
Katılımcıların Terk Ettikleri Sınıf Mevcudu	0-29	<i>f</i>	20	41	54	60	11	186
		%	10,8%	22,0%	29,0%	32,3%	5,9%	100,0%
	30-39	<i>f</i>	35	97	170	116	19	437
		%	8,0%	22,2%	38,9%	26,5%	4,3%	100,0%
	40-49	<i>f</i>	30	86	124	77	13	330
		%	9,1%	26,1%	37,6%	23,3%	3,9%	100,0%
	50-59	<i>f</i>	12	16	32	27	11	98
		%	12,2%	16,3%	32,7%	27,6%	11,2%	100,0%
	60-üstü	<i>f</i>	8	9	19	16	8	60
		%	13,3%	15,0%	31,7%	26,7%	13,3%	100,0%
Toplam		<i>f</i>	105	249	399	296	62	1111
		%	9,5%	22,4%	35,9%	26,6%	5,6%	100,0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 31.027$; $p < .01$); ($V = .084$)

Tablo 45'te katılımcıların terk ettikleri sınıfın mevcudu ile terk ettikleri okuldaki not ortalamaları arasındaki ilişki verilmiştir. Katılımcıların terk ettikleri

sınıf mevcudu ile okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 31.027$; $p < .05$). Ancak terk ettikleri sınıf mevcudunun katılımcıların okulu terk ettikleri not ortalamaları üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .084$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların terk ettikleri sınıf mevcudu ile not ortalamaları incelendiğinde, *sınıf mevcudu 0-29 olanların* %10,8'i 0-44 (başarısız), %22'si 45-54 (geçer), %29'u 55-69 (orta), %32,3'ü 70-84 (iyi) ve %5,9 'u 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. *Sınıf mevcudu 30-39 olanların* %8'i 0-44 (başarısız), %22,2'si 45-54 (geçer), %38,9'u 55-69 (orta), %26,5'i 70-84 (iyi) ve %4,3 'ü 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. *Sınıf mevcudu 40-49 olanların* %9,1'i 0-44 (başarısız), %26,1'i 45-54 (geçer), %37,6'sı 55-69 (orta), %23,3'ü 70-84 (iyi) ve %3,9 'u 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. *Sınıf mevcudu 50-59 olanların* %12,2'si 0-44 (başarısız), %16,3'ü 45-54 (geçer), %32,7'si 55-69 (orta), %27,6'sı 70-84 (iyi) ve %11,2 'si 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. *Sınıf mevcudu 60 ve üzeri olanların* ise, %13,3'ü 0-44 (başarısız), %15'i 45-54 (geçer), %31,7'si 55-69 (orta), %26,7'si 70-84 (iyi) ve %13,3 'ü 85-100 (pekiyi) aralığında yer almaktadır. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun (%90,5) okulu terk etmelerine rağmen not ortalamalarının sınıf geçmek için yeterli olan 45 ve üzeri olduğu görülmektedir. Okulu terk eden öğrencilerin en yüksek oranda (%35,9) orta not (55-69) ortalamasına sahip olan öğrencilerdir. Okulu terk eden öğrencilerin alan yazında temel terk nedeni olarak tanımlanan akademik başarısızlık aralığındaki (0-44) dağılımı değerlendirildiğinde *sınıf mevcudu 60 ve üzeri olanların* en fazla (%13,3) ile olduğu görülürken *sınıf mevcudu 30-39 olanların* en az (%8) başarısız olduğu gözlenmektedir. Öte yandan okulu terk eden öğrencilerin değerlendirme sisteminde iyi (70-84) ve pekiyi (85-100) aralıkları birlikte değerlendirildiğinde toplamda katılımcıların %32,2'si, 70-100 (iyi-pekiyi) aralığında yer alırken, aynı aralıkta *sınıf mevcudu 40-49 olanların* %27,2 ile en az oranda temsil edildiği gözlenirken, *sınıf mevcudu 60 ve üzeri olanların* %40 ile en yüksek oranda temsil edildiği gözlenmektedir.

Tablo 46. Katılımcıların Terk Ettikleri Sınıfın Mevcudu ile Performans Arasındaki İlişki

		Katılımcılar Okulu Bıraktıkları Sınıf					
			9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	Toplam
Katılımcıların Bıraktıkları Sınıf Mevcudu	0-29	<i>f</i>	235	83	57	16	391
		%	60.1%	21.2%	14.6%	4.1%	100.0%
	30-39	<i>f</i>	559	223	83	30	895
		%	62.5%	24.9%	9.3%	3.4%	100.0%
	40-49	<i>f</i>	460	182	54	17	713
		%	64.5%	25.5%	7.6%	2.4%	100.0%
	50-59	<i>f</i>	154	41	10	4	209
		%	73.7%	19.6%	4.8%	1.9%	100.0%
	60-üstü	<i>f</i>	100	17	3	6	126
		%	79.4%	13.5%	2.4%	4.8%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1508	546	207	73	2334
		%	64.6%	23.4%	8.9%	3.1%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 48.815$; $p < .05$); ($V = .083$)

		Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu			
			Evet	Hayır	Toplam
Katılımcıların Bıraktıkları Sınıf Mevcudu	0-29	<i>f</i>	171	241	412
		%	41.5%	58.5%	100.0%
	30-39	<i>f</i>	399	522	921
		%	43.3%	56.7%	100.0%
	40-49	<i>f</i>	337	406	743
		%	45.4%	54.6%	100.0%
	50-59	<i>f</i>	116	96	212
		%	54.7%	45.3%	100.0%
	60-üstü	<i>f</i>	75	56	131
		%	57.3%	42.7%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1098	1321	2419
		%	45.4%	54.6%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 18.974$; $p < .05$); ($V = .089$)

Tablo 46'da katılımcıların terk ettikleri sınıfın mevcudu ile performans arasındaki ilişki verilmiştir. Katılımcıların terk ettikleri sınıf mevcudu ile okulu terk ettikleri sınıf arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 48.815$; $p < .05$). Ancak terk ettikleri sınıf mevcudu ile katılımcıların okulu terk ettikleri sınıf üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .083$) sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların terk ettikleri sınıf mevcudu ile okulu terk ettiklerindeki sınıf arasındaki ilişki incelendiğinde *sınıf mevcudu 0-29 olanların %60,1'i dokuzuncu. , %21,2'si onuncu , %14,6'sı on birinci,*

%4,1'i on ikinci sınıfta okulu terk ettiği görülmektedir. *Sınıf mevcudu 30-39 olanların* %62,5' i dokuzuncu, %24,9'u onuncu, %9,3'ü on birinci, %3,4'ü on ikinci sınıfta okulu terk ettiği görülmektedir. *Sınıf mevcudu 40-49 olanların* %64,5' i dokuzuncu, %25,5'i onuncu, %7,6'sı on birinci, %2,4'ü on ikinci sınıfta okulu terk ettiği görülmektedir. *Sınıf mevcudu 50-59 olanların*, %73,7'si dokuzuncu, %19,6'sı onuncu, %4,8'i on birinci, %1,9'u on ikinci sınıfta okulu terk ettiği görülmektedir. *Sınıf mevcudu 60 ve üzeri olanların*, %79,4'ü dokuzuncu, %13,5'i onuncu, %2,4'ü on birinci, %4,8'i on ikinci sınıfta okulu terk ettiği görülmektedir. Buna göre katılımcıların büyük bir bölümü (64,6) dokuzuncu sınıfta okulu terk etmektedir. *Sınıf mevcudu 60 ve üzeri olanların* %79,4 ile en yüksek oranda dokuzuncu sınıfta okulu terk ettiği gözlenmektedir. Katılımcıların terk ettikleri sınıf mevcudu arttıkça dokuzuncu sınıfta okulu terk etme oranının arttığı görülmektedir.

Katılımcıların terk ettikleri sınıf mevcudu ile sınıf tekrarı yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (18.974; $p < .05$). Ancak terk ettikleri sınıfın mevcudunun sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir etkisi vardır ($V=086$). Katılımcıların terk ettikleri sınıfın mevcudu ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde, *sınıf mevcudu 0-29 olanların* %41,5'i sınıf tekrarı yaparken, %58,5'i sınıf tekrarı yapmamıştır. *Sınıf mevcudu 30-39 olanların* %43,3'ü sınıf tekrarı yaparken, %56,7'si sınıf tekrarı yapmamıştır. *Sınıf mevcudu 40-49 olanların* %45,4'ü sınıf tekrarı yaparken, %54,6'sı sınıf tekrarı yapmamıştır. *Sınıf mevcudu 50-59 olanların* %54,7'si sınıf tekrarı yaparken, %45,3'ü sınıf tekrarı yapmamıştır. *Sınıf mevcudu 60 ve üzeri olanların* %57,3'ü sınıf tekrarı yaparken, %42,7'si sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcıların toplamda %45,4'ü sınıf tekrarı yaparken, %54,6'sı sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcılardan terk ettikleri sınıf mevcudu 60 ve üzeri olanlar %57,3'ü ile en fazla sınıf tekrarı yaparken, sınıf mevcudu 0-29 olanlar %41,5 ile en az sınıf tekrarı yaptığı görülmektedir. Katılımcıların sınıf mevcudu arttıkça sınıf tekrarı yapma oranının arttığı gözlenmektedir.

Tablo 47. Katılımcıların Okulu Bırakma Sürecinde Rehberlik Servisinden Yardım Alma Durumu ile Performans Arasındaki İlişki

			Katılımcıların Okul Değişirme Durumu		
			Evet	Hayır	Toplam
Katılımcıların Okulu Bırakma Sürecinde Rehberlik Servisinden Yardım Alma Durumu	Evet	<i>f</i>	232	190	422
		%	55.0%	45.0%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	1154	1216	2370
		%	48.7%	51.3%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	1386	1406	2792
		%	49.6%	50.4%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 5.659$; $p < .05$); ($V = .045$)

			Katılımcıların Okulda Devamsızlık Yapma Durumu		
			Evet	Hayır	Toplam
Katılımcıların Okulu Bırakma Sürecinde Rehberlik Servisinden Yardım Alma Durumu	Evet	<i>f</i>	163	255	418
		%	39.0%	61.0%	100.0%
	Hayır	<i>f</i>	798	1568	2366
		%	33.7%	66.3%	100.0%
Toplam		<i>f</i>	961	1823	2784
		%	34.5%	65.5%	100.0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 4.361$; $p < .05$); ($V = .040$)

Tablo 47’de katılımcıların okulu bırakma sürecinde rehberlik servisinden yardım alma durumu ile performans arasındaki ilişki verilmiştir. Katılımcıların okulu bırakma sürecinde rehberlik servisinden yardım alma durumu ile okul değiştirme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2 = 5.659$; $p < .05$). Ancak okulu bırakma sürecinde rehberlik servisinden yardım alma durumunun katılımcıların okulu değiştirme durumu üzerinde zayıf bir ilişkiye ($V = .045$) sahip olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların okulu bırakma sürecinde rehberlik servisinden yardım alma durumu ile okulu değiştirme durumu incelendiğinde, *okulu bırakma sürecinde rehberlik servisinden yardım alanların %55’i okul değiştirirken %45’i okul değiştirmemiştir. Okulu bırakma sürecinde rehberlik servisinden yardım almayanların %48,7’si okul değiştirirken %51,3’ü okul değiştirmemiştir.* Katılımcıların toplamda %49,6’si öğrenim hayatı boyunca okul değiştirirken %50,4’ü okul değiştirmemiştir. En fazla okul değiştirme oranının okulu bırakma sürecinde rehberlik servisinden yardım alanlarda (%55) olduğu görülmektedir.

Katılımcıların okulu bırakma sürecinde rehberlik servisinden yardım alma durumu ile okulda devamsızlık yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (4.361; $p < .05$). Ancak okulu bırakma sürecinde rehberlik servisinden yardım alma durumunun okulda devamsızlık yapma durumu üzerinde zayıf bir

ilişkisi vardır ($V = .040$). Katılımcıların okulu bırakma sürecinde rehberlik servisinden yardım alma durumu ile okula devam arasındaki ilişki incelendiğinde, *okulu bırakma sürecinde rehberlik servisinden yardım alanların %39'ı okulda devamsızlık yaparken, %61'i devamsızlık yapmamaktadır. Okulu bırakma sürecinde rehberlik servisinden yardım almayanların %33,7'si okulda devamsızlık yaparken, %66,3'ü devamsızlık yapmamaktadır. Katılımcıların toplamda %34,5'i devamsızlık yaparken %65,5'i devamsızlık yapmamıştır. En fazla okulda devamsızlık yapma oranının okulu bırakma sürecinde rehberlik servisinden yardım alanlarda (%39) olduğu görülmektedir.*

4.8.3. Topluluk ile Eğitsel Performans Arasındaki İlişki

Bu bölümde katılımcıların kurumsal faktörlerinden topluluk (yakın çevresinde okulu terk eden arkadaşları) ile eğitsel performans (katılımcıların okulu bıraktıklarındaki not ortalaması, okul değiştirme durumu, okulu terk ettikleri sınıf, okulda devamsızlık yapma durumu ve sınıf tekrarı yapma durumu) arasındaki ilişkiye ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 48. Katılımcıların Doğum Yeri ile Sınıf Tekrarı Yapma Yeri Arasındaki İlişki

			Katılımcıların Sınıf Tekrarı Yapma Durumu		
			Evet	Hayır	Toplam
Doğum Yeri	Kent	<i>f</i>	1068	1294	2362
		%	45,2%	54,8%	100,0%
	Kır	<i>f</i>	136	248	384
		%	35,4%	64,6%	100,0%
Toplam		<i>f</i>	1204	1542	2746
		%	43,8%	56,2%	100,0%

$p < .05$; ($\chi^2 = 12.882$; $p < .05$); ($V = .068$)

Tablo 48'de katılımcıların doğum yeri ile sınıf tekrarı yapma yeri arasındaki ilişki verilmiştir. Katılımcıların doğum yeri ile sınıf tekrarı yapma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (12.882 ; $p < .05$). Ancak doğum yerinin sınıf tekrarı yapma durumu üzerinde zayıf bir ilişkisi vardır ($V = .068$). Katılımcıların doğum yeri ile sınıf tekrarı yapma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde, *kentte yaşayanların %45,2'si sınıf tekrarı yaparken, %54,8'i sınıf tekrarı yapmamıştır. Kırdaki yaşayanların %35,4'ü sınıf tekrarı yaparken, %64,6'sı sınıf tekrarı yapmamıştır.*

Katılımcıların toplamda %43,8'i sınıf tekrarı yaparken, %56,2'i sınıf tekrarı yapmamıştır. Katılımcılardan kentte yaşayanları sınıf tekrarı daha fazla (%45,2) yaptığı gözlenmektedir.

Katılımcıların doğum yeri ile okulu bıraktıklarındaki not ortalamaları arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 5.861$; $p > .05$); ($V = .071$)

- Katılımcıların doğum yeri ile okul değiştirme durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 1.858$; $p > .05$); ($V = .026$)

- Katılımcıların doğum yeri ile okulu bıraktıkları sınıf arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 4.585$; $p > .05$); ($V = .042$)

- Katılımcıların doğum yeri ile okulda devamsızlık yapma durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. $p < .05$; ($\chi^2 = 1.387$; $p > .05$); ($V = .022$)

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, okulu terk eden ortaöğretim öğrencilerinin okulu terk nedenlerine ilişkin elde edilen bulgular alanyazında yer alan kuramsal bilgiler ve araştırmacılar çerçevesinde tartışılmış; sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma

Bu bölümde okulu terk eden ortaöğretim öğrencilerinin okulu terk nedenlerine ilişkin bireysel (geçmiş yaşantılar, davranışlar, tutumlar ve eğitsel performans) ve kurumsal (aile, okul ve topluluk) faktörlere ilişkin elde edilen bulgular alanyazında yer alan kuramsal bilgiler ve araştırmacılar çerçevesinde tartışılmıştır.

Bu araştırmanın bulgularına göre geçmiş yaşantılara ilişkin olarak; okulu terkeden erkeklerin oranı kadınlara göre daha yüksektir. Cinsiyetin okulu terki üzerindeki etkisi değişkenlik göstermektedir. Kimi çalışmalar kadınların okulu daha fazla terk ettiklerini gösterirken (Rumberger, 1995); kimi çalışmalara göre erkekler okulu daha yüksek oranda terk etmekte ve terk olasılıkları daha yüksek olarak ifade edilmiştir (Anrei, Profirou, Andrei ve Iacob, 2011; Laird, DeBell ve Chapman, 2006). Bu sonuç Türkiye’de yapılan diğer okul terki çalışmalarıyla da tutarlılık göstermektedir. Türkiye’de erkeklerin okul terki oranı kızlara göre daha yüksektir (Öğülmüş, 2013; Tamer, 2013; Tunç, 2009; Uysal ve Şahin, 2007; Uysal, Alp vd., 2006, s.41). Türkiye’de erkekler dersten kaçma, okula düzensiz gelme ve okulu terk etme davranışını kızlara göre daha fazla olduğu görülmektedir (Uysal ve Şahin, 2007; Şimşek ve Şahin, 2014). Katılımcıların yaş aralıkları incelendiğinde en fazla 17-19 yaş aralığındaki bireylerin okulu terk ettikleri görülmüştür. Bu durum Öğülmüş’ün (2013) bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. Katılımcıların medeni durumu incelendiğinde %21,2’sinin evli oldukları bulunmuştur. Ancak, okulu evlilikten ötürü bıraktığını ifade eden katılımcıların oranı ise %1,9’dur. Bunlara ek olarak evlilikten kurtulmak için açık liseye başladığını ifade edenlerin oranı ise %1,8 olarak bulunmuştur. Geçmiş yaşantılar bağlamında lisede nasıl bir öğrenci olduklarına ilişkin katılımcılardan %22,6’sı başarılı, %16,1’i içine kapanık, %15,6’sı uyumlu, %6’sı yaratıcı, %5,6’sı başarılı ve uyumlu, %5,4’ü sosyal, %5,2’si başarısız, %3’ü başarılı, uyumlu ve içine kapanık, %3’ü yaramaz, %2,7’si başarılı ve içine

kapanık, %2,7'si uyumlu ve sosyal, %2,4'ü isyankâr, %2,3'ü devamsız, %2,3'ü başarılı ve sosyal, %2'si başarısız ve içine kapanık, %1,4'ü yaratıcı ve uyumlu, %1,2'si başarılı, yaratıcı ve uyumlu ve %0,6'sı kendisini itaatkâr olarak kendilerini tanımlamaktadır. Bowers ve Sprot't'a (2012) göre sessiz olarak nitelendirilen gruptaki öğrenciler terk bağlamında en yüksek oransal dilime sahip olmakla birlikte, bu grup daha çok düşük akademik performansa, düşük devam oranlarına ve ders dışı etkinliklere de düşük katılım düzeyine sahip öğrencilerden oluşmaktadır. İsteksiz öğrenciler ise terk davranışı gerçekleştiren ikinci en büyük gruptur ve okuldan hoşlanmama eğilimine, düşük akademik performansa ve devamsızlık eğilimine sahip öğrencilerden oluşmaktadır. İlgili öğrenciler de akademik ve davranışsal açıdan çaba göstermekle birlikte ders dışı etkinlik ve devam düzeyleri oldukça yüksektir (Bowers ve Sprot, 2012).

Aile ilgili bulgular incelediğinde ise aile büyüklüğü açısından katılımcıların %11'nin ailesinde 10 ve üzere kişinin bulunduğu ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda katılımcıların kardeş sayıları açısından en fazla 4-6 arası kardeşe sahip katılımcılar toplamın %46,4'sını, 10 ve üzeri kardeşe sahip olanlar ise bütün katılımcıları %10,6'sını oluşturmaktadır. Bundan başka katılımcıların %53,8'inin kardeşleri de daha önceden okulu terk etmişlerdir. Alanyazındaki çeşitli çalışmalar kardeşlerden birisinin okul terki yaşaması durumunda diğer kardeşlerin de okul terki yaşama durumu oranının arttığı ifade edilmiştir (Rumberger ve Thomas, 2000; Teachman, Paasch ve Carver, 1996; Jacob, 2001; Teachman, Paasch ve Carver, 1997). Aile bütünlüğü açısından katılımcıların %7,3'ünü babası vefat edenler, %1,9'unu babası ikinci evlilik yapıp, ikinci eşiyile yaşayanlar, %1,8'ini annesi vefat edenler, %1,8'ini anne ve babası boşananlar, 0,7'sini anne babası vefat edenler olmak üzere toplamda %13,5'inin aile bütünlüğü olmadığı görülmektedir. Yapılan çalışmalara göre her iki ebeveyniyle yaşayan çocukların okul terki oranlarının diğer aile ortamlarına göre daha düşük olduğu bulunmuştur (Astone ve McLanahan, 1991; Perreira vd., 2006; Rumberger, 1995). Ailelerin eğitim açısından en dikkat çekici durum ise bütün katılımcılar üzerinden babalarının %12,9'u okuma yazma bilmezken, annelerinin %51'i okuma yazma bilmemekte olduğudur. İlgili çalışmalara göre yüksek ebeveyn eğitim düzeyinin düşük okul terk oranıyla ilişkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca aile reisinin lise mezunu olmadığı aile ortamlarında okul terki oranının daha yüksek

olduğu ve aile reisinin üniversite mezunu olduğu ailelerde okul terki oranının daha düşük olduğunu ortaya konulmuştur (Öğülmüş, 2013, s.17; Lundetrae 2011; Rumberger ve Lim, 2008).

Ebeveynlerin çalışma durumu incelendiğinde babaların %20,8'inin, annelerin ise %40,2'sinin herhangi bir işte çalışmadığı ve %56'sının ev hanımı olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin %21,1'i esnaf, %20,5'i serbest meslek, %14,3'ü işçi, %13,3'ü çiftçi, %10,1'i memur, %8,4'ü şoför, %5'i teknisyen, %2,7'si güvenlik görevlisi, %1,8'i yönetici, %1,5'i aşçı, %0,9'u öğretmen ve %0,8'i tüccar olduğu görülmektedir. Okulu terk eden öğrencilerin ailelerinin finansal kaynaklarına ilişkin bulgular değerlendirildiğinde ailelerin %40,3'ü 501-1000 lira aylık gelir ile en yüksek oranda temsil edilirken, %4,7'si 2001-2500 lira aylık gelir ile en düşük oranda temsil edildiği görülmektedir. Bunlara ek olarak, katılımcıların oturdukları evin mülkiyet durumu incelendiğinde; %69,5'inin kendi evi, %24,3'ü kira, %1'i lojman, %5,3'ü bir yakının evinde kira ödemedi oturduğu görülmektedir. Alanyazında annenin çalışma durumu ve gelirinin lise düzeyinde okul terki anlamı bir şekilde yordadığı bulunmuştur (Randolph, Fraser ve Ornthner 2006). Bunun yanında genellikle yalnızca lise değil, ortaokul ve ilkokul düzeyinde de yüksek gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarının, düşük gelir düzeyine sahip ailenin çocuklarına göre okul terki oranlarının düşük olduğu bulunmuştur (Rumberger ve Lim, 2008; Randolph, Fraser ve Ornthner 2006). White ve Kelly'ye (2010) göre, düşük gelirli aileden gelen öğrencilerin yüksek gelirli aileden olan öğrencilere göre okul terki riski dört kat daha fazladır. Düşük gelirli aileden gelen 10 öğrenciden biri okulu terk ederken (%10,4); zengin aileden gelen öğrencilerin ise %2,5'i okulu terk etmektedir. Son olarak aile bulgularındaki uygulamalar ve eğitimsel kaynaklar açısından değerlendirildiğinde katılımcıların %48,1'i kendilerine ait bir odaya sahip iken %51,9'unun kendilerine ait bir odalarının olmadığı gözlenmektedir. Aynı zamanda katılımcıların %29,7'sinin kendilerine ait bilgisayarları varken, %70,3'ünün kendilerine ait bilgisayarlarının olmadığı görülmektedir. Bu bulgular Öğülmüş'ün (2013) bulgularıyla çelişmektedir. Bunun nedeni bu araştırmanın sosyoekonomik anlamda dezavantajlı bir bölgede yapılmış olmasından kaynaklanabilir.

Davranışlar boyutuna ilişkin bulgular incelendiğinde, katılımcıların %49,5'i öğrenim hayatı boyunca okul değiştirirken, %50,8'i okulunu hiç değiştirmedini ifade etmiştir. Okul değiştirmek yeni bir okula, öğretmenlere ve arkadaşlara kısaca akademik ve sosyal entegrasyon problemlerine yol açabileceğinden okul terkinde etkili olan faktörlerden biri olarak ön plana çıkmaktadır (Rumberger ve Palardy, 2005; Sander, 2001). Katılımcıların okulu terk ettikleri yıl incelendiğinde; %8,6'sı 2004 ve öncesi, %18,9'u 2001-2005, %27,6'sı 2006-2010 ve %53,9'u 2011-2015 yılları arasında okulu terk ettiği görülmektedir. Okulu terk eden katılımcıların okulu terk ettikleri sınıf düzeyi incelendiğinde; %64,9'u dokuzuncu, %23,1'i onuncu, %8,8'i on birinci, %3,2'si on ikinci sınıfta okulu terk ettiği görülmektedir. İlgili alanyazında da en çok okul terki görülen sınıfın dokuzuncu sınıf olduğu belirtilmektedir (Öğülmüş, 2013, s. 16; Witte ve Rogge 2013; Belfied ve Levin, 2007; Uysal, Alp vd., 2006). Okulu terk eden katılımcıların %44,1'i sınıf tekrarı yaparken, %55,9'u sınıf tekrarı yapmadığı görülmektedir. Geçmiş yıllarda ya da yalnızca dokuzuncu sınıfta sınıf tekrarı yapmanın lise düzeyinde okul terkinde neden olduğu belirtilmektedir (Öğülmüş, 2013; Rumberger ve Lim, 2008). Randolph, Fraser ve Ornthner (2006), cinsiyet ve etnisite değişkenlerini kontrol ederek dokuzuncu sınıfta sınıf tekrarı yapan öğrencilerin sınıf tekrarı yapmayanlara göre okulu terk etme riskinin %89 daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bundan başka katılımcıların terk ettikleri okulda disiplin sorunu yaşama durumu incelendiğinde; %17,9'u disiplin sorunu yaşarken, %82,1'i disiplin sorunu yaşamadığı görülmektedir. Alanyazındaki çeşitli çalışmalar disiplin sorunları yaşayan öğrencilerin okul terki riskine daha fazla sahip olduğunu göstermektedir (Bryk ve Thum, 1989; Rumberger, 1995; Rumberger ve Thomas, 2000).

Katılımcıların akranları ile ilişkileri bağlamında akranlarının özelliklerine ait bulgular incelendiğinde %67,4'ünün arkadaşlarından sınıf tekrarı yaparken, %32,6'sının arkadaşı sınıf tekrarı yapmamakta; %65,5'inin arkadaşlarından devamsızlık sorunu yaşarken, %34,5'inin arkadaşı okula devamlılık göstermekte; %63,8'inin arkadaşı okurken bir işte çalışırken, %36,2'sinin arkadaşı okurken bir işte çalışmamakta; %40,7'sinin arkadaşları disiplin sorunu yaşarken, %54,7'sinin arkadaşı disiplin sorunu yaşamamaktadır. %29,1'inin arkadaşı genel olarak başarısızken, %70,9'unun arkadaşı genel olarak başarılıdır; %21,2'si arkadaşlarıyla

beraber kavgaya karışırken, %78,8'i arkadaşlarıyla beraber kavgaya karışmamıştır; %16,6'sı arkadaşlarıyla beraber okulda sigara içerken, %83,4'ü arkadaşlarıyla beraber okulda sigara içmediği görülmektedir. Okulu terk eden katılımcıların yakın çevresinde arkadaşlarının %82,7'si okulu terk ederken, %17,3'ünün arkadaşları okulu terk etmemiştir. Katılımcıların yakın çevresinde okulu terk etme nedenleri incelendiğinde; %30 başarısızlıktan, %27,7'si maddi imkânsızlıktan, %20,5'i devamsızlıktan, %19'u kendi isteğiyle, %11,9'u kendi isteğiyle, %9,6'sı evlendiğinden, %7,4'ü öğretmenle sorun yaşadığından, %5,6'sı disiplin cezasından, %4,2'si açık lisede istediği bölümü okuyabilmek, %2,1'i üniversite sınavına daha iyi hazırlanmak için okulu terk etmektedir. Akranlar birbirini hem olumlu hem de olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Ream, 2005; Stanton-Salazar, 1997). Uyumsuz arkadaşlar edinmenin (örneğin suç davranışında bulunmuş) (Battin-Pearson vd, 2000; Kaplan, Peck ve Kaplan, 1997) ya da daha önceden okulu bırakmış arkadaşlar edinmenin (Saiz ve Zoido, 2005; Cairns vd, 1989; Carbonaro, 1998) erken bir düzeyden itibaren okul bırakma olasılığını arttırdığı söylenebilir.

Bunlara ek olarak okulu terk etme nedenleri arasında katılımcılardan %23,6'sı maddi imkânsızlıktan, %19,6'sı başarısızlıktan, %7,3'ü devamsızlıktan, %7,1'i açık lisede istediği bölümü okumak için, %6,9'u ailesi engel olduğundan ötürü, %6,7'si okulu sevmediğinden, %4,9'u öğretmenlerle yaşadığı sorunlardan dolayı, %3,8'i okul müdür/müdür yardımcılıyla yaşanan sorunlardan dolayı, %2,7'si üniversite sınavına iyi hazırlanmak için, %2,6'sı sağlık sorunlardan dolayı, %2,4'ü maddi imkânsızlık ve ailesinin engel olduğundan dolayı, %1,9'u evlilikten ötürü, %1,7'si devamsızlık ve başarısızlıktan dolayı, %1,7'si okula örgün devam etmeyi gereksiz bulduğundan, %1,7'si taşınmadan dolayı, %1,7'si başarısızlık ve okulu sevmediğinden dolayı, %1,5'i öğretmen ve okul müdürleriyle yaşanan sorunlardan dolayı, %1,1'i maddi imkânsızlıklar ve bakıma muhtaç ebeveynlere baktığından ötürü, %0,9'u ailenin engel olması ve sağlık sorunlarından dolayı, %0,9'u bakıma muhtaç ebeveynlere baktığından ötürü, %0,5'i disiplin cezası aldığından dolayı okulu terk ettiğini ifade etmiştir. İlgili alanyazın incelendiğinde de benzer sonuçlara rastlanmaktadır. Rotermond (2007), 2002 yılında okulu terk etmiş onuncu sınıf öğrencilerinin, a) %44'ü çok fazla okula gelmemek, b) %41'i GED'e daha kolay ulaşılabilir olduğunu düşünmek, c) %38' i okulda başarısız olmak,

d) %37'si okulu sevmemek, e) %32'si okulun gerektirdiği çalışmaya ayak uyduramamak nedeniyle okul terki durumu yaşadıklarını ortaya koymuştur. Yine aynı şekilde devamsızlığın okul terki üzerindeki olumsuz etkisi yapılan çeşitli çalışmalarla ortaya konulmuştur (Cabus ve Witte, 2015; Schoenberger 2012; Randolph, Fraser ve Ornthner 2006). Bundan başka okuldaki dūřuk başarı ve zayıf notlar yine okul terkine neden olmaktadır (Mahuteau ve Mavromas, 2014; Bowers vd., 2013; Ciurej, Hirschman ve Willhoft, 2012; Allensworth ve Easton, 2007). Bunun yanında maddi imkansızlıklar, aileye bakım ve aile baskısı gibi nedenler de katılımcıların okul terki kararı almasında etkili olmuştur (Öđülmüř, 2013; Tunç, 2011; Hupfeld 2007).

5.2. Sonuç

Araştırma bulguları okulu terk eden bireylerin sosyo-ekonomik profillerine aşağıda belirtilen özelliklerin altını çizmektedir.

Okulu terk eden katılımcılar ağırlıklı olarak 17-22 yař aralığında, kent kökenli, bekr, 4-9 kişiden oluşan hanelerde yaşayan, ağırlıklı olarak 4-9 kardeşe sahip, kardeşlerinin yaklaşık 1/3 ü sınıf tekrarı yapmış ve yaklaşık %60'ı okulu terk etmiş bireylerden oluşmaktadır. Bunun yanı sıra ebeveynlerin yaklaşık 2/3'si ilkokul mezunu ve alt kategorilerde yer almaktadır. Ailelerinin yaklaşık 2/3'ü 1500 lira ve altında ortalama aylık gelire sahiptir. Bu bulgular değerlendirildiğinde okulu terk eden bireylerin dūřuk sosyo-ekonomik arka plandan gelen sosyal ve kültürel sermayesi sınırlı çevrelerde yaşamalarını sürdürdükleri ve yoksulluk sınırında gelir sahibi oldukları görülmektedir. Eđitimde fırsat eşitliği tartışmaları çerçevesinde değerlendirildiğinde; eğitim anayasal bir hak olmasına karşın özellikle Türkiye'deki bölgesel özellikler dikkate alındığında imkan eşitliğinin sağlanmasında sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan sorunlar olduğu gözlenmektedir. Bu bağlamda genel anlamda eğitim politikaları ve sistemi, özelde ise okul sisteminin bu sorunları çözmede yetersiz kaldığı görülmektedir.

Okul terki sürecine ilişkin alanyazında terke neden olan bireysel özellikler değerlendirildiğinde, geçmiş deneyimleri; okuldaki ilk performansını, sağlık sorunlarını içeren geçmiş yaşantılar; eğitimsel performans (akademik başarı,

eğitimsel devamlılık ve eğitimi sürdürme; davranışlar (uyumsuz davranışlar, öğrencilerin yakın çevresiyle etkileşimi ve okuldaki özellikleri, bir işte çalışma durumu ve akranlarla ilişkileri) ve kendine, değerlere ve beklentilere ilişkin tutumları temel parametreler olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda katılımcıların okulu terk ettiklerindeki not ortalamaları dikkate alındığında yaklaşık %10'u başarısızlık olarak tanımlanan 0-44 aralığında olmasına karşın yaklaşık %65'inin dokuzuncu sınıfta okulu terk ettikleri gözlenmiştir. Bunun yanı sıra katılımcıların yaklaşık %45'inin sınıf tekrarı yaptıkları ve %35'inin ise devamsız oldukları gözlenmektedir. Okulu terk eden bireyler formal okul sistemi içinde sistem dışına çıkmalarına neden olacak bir başarısızlık göstermemişlerdir. Ancak yüksek sınıf tekrarı ve devamsızlık gözle görülür biçimde belirgindir.

Bu durumun nedenleri irdelendiğinde öğrencilerin lise yıllarına kadar akademik açıdan yeterli oldukları ancak lisede derslerin akademik açıdan daha zor algılanması, bütün 'zor derslerin' (Matematik, Fizik, Kimya, İngilizce, Biyoloji) aynı güne konulması, medrese eğitimi ile okuldaki derslerin ağır gelmesi, okulda yaşanan disiplin sorunları, okul dışında bir işte çalışma, okul içi ve dışındaki arkadaş çevresinin yarattığı olumsuz sosyal normlar ve okula ve eğitimin anlamına ilişkin düşük benlik algısı olduğu gözlenmektedir. Öğrencilerin okula ilişkin bireysel algıları değerlendirildiğinde; okula ait aidiyet duygusunun gelişmediği, öğretmenlerin bir kısmının yöneticilerin ise hemen hemen tamamının öğrenciye ilişkin normatif tutumlar benimsedikleri, disiplin merkezli fabrika tipi bir okul yapısında okul rehberlik sisteminin yetersiz kaldığı, okul aile bağının okuldan ve aileden kaynaklanan nedenlerle zayıfladığına ilişkin temel yargılar ön plana çıkmaktadır. Öğrencilerin okul terki öncesi okula ilişkin algı ve beklentileri düşüktür. Özellikle dokuzuncu sınıfta düzenli olarak akademik başarısızlık gösteren, okuldaki ahlak ve değer sistemiyle farklı olan ve okulun rekabet edemediği okul kültüründe öğrencinin göz ardı edilmesi ve öğrencilerin sorunların ötesinde kendilerini daha çok öğretim merkezli okul ortamında ifade edememeleri akademik açıdan başarılı olmalarına karşın okuldan uzaklaşmalarının temel nedenleri arasında değerlendirilebilir.

Şanlıurfa ili özeli doğrultusunda medrese eğitimi önemli bir terk nedeni olarak ortaya çıkmaktadır. Medrese eğitiminin öğrenciye yüklediği ders yükü karşısında öğrenciler okulu terk edip sistem dışına çıkmakta ve din görevlisi olmaya ilişkin ihtiyaç duyacakları diplomayı formal eğitim sisteminden sağlarken temel bilgilerini medrese eğitimi üzerine inşa etmektedirler. Medrese eğitimi adı altında bireylerin sosyo-kültürel yapı içinde talep ettikleri din eğitimi Milli Eğitim Bakanlığı'nın yasal yapısı dışında sürdürülmektedir. Temel olarak Tevhid-i Tedrisat Kanunu' na bağlı kurumsal yapı dışında sürdürülen bu tür eğitim örgütlerindeki öğretimin içeriği denetimden uzaktır. Ancak sosyolojik açıdan bölgesel özelliklere bağlı olarak belli bir talebi de beraberinde getirmekte ve okul terklerinde önemli bir değişken olarak karşımıza çıkmaktadır.

Okul terkinin bireysel nedenleri ile cinsiyet ve yaş arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir. Cinsiyet açısından değerlendirildiğinde okulu terk eden kadın katılımcıların akademik açıdan erkeklere göre görece daha başarılı olduğu, devamsızlık ve sınıf tekrarı yapma oranlarında daha düşük olduğu gözlenmektedir. Okulu terk ettikleri sınıf açısından değerlendirildiğinde ise, dokuzuncu sınıf her iki cinsiyet grubu için de kritik eşik olmasına karşın 11 ve 12. Sınıflarda kadınların görece olarak daha yüksek oranlarda okulu terk ettikleri gözlenmiştir. Bunun temel nedenleri arasında özellikle Şanlıurfa'nın sosyolojik yapısı düşünüldüğünde evlilik, okul terkinde kadın katılımcılarda önemli bir değişken olarak değerlendirilebilir. Benzer biçimde erkeklerin göreceli olarak sosyo-kültürel yapıda daha özgür oluşu ve kadınlara göre daha fazla tercih hakkına sahip oluşu erkek katılımcıların görece düşük akademik başarısı, sınıf tekrarı ve devamsızlıklarında okul dışı alternatifleri daha fazla değerlendirme imkânına sahip oluşlarıyla açıklanabilir.

Yaş açısından değerlendirildiğinde tüm yaş gruplarında akademik başarı açısından 55-69 (orta) not aralığı en yüksek değeri alırken yaş grupları yükseldikçe iyi ve pek iyi aralığındaki öğrenci oranları artmaktadır. Bir başka deyişle yaşa bağlı yeni dönem terklerindeki öğrenci başarısı görece olarak daha düşüktür. Benzer biçimde görece olarak daha önceki yıllarda okulu terk eden öğrencilerin okulu değiştirme sıklıkları daha düşüktür. Okulu terk ettikleri sınıf, devamsızlık yapma ve okul değiştirme durumu açısından değerlendirildiğinde ise, 25 yaş ve üzerindeki

katılımcılarda oranların göreceli olarak daha düşük olduğu görülmektedir. Açık lise uygulamasının 2012 yılında 12 yıllık zorunlu eğitime geçilmesiyle beraber ön plana çıktığı düşünülmektedir. Öte yandan eğitim sistemindeki çağ nüfusu ve okullaşma oranlarındaki artışa paralel olarak geç dönem terklerinin görece olarak arttığı söylenebilir. Öte yandan dokuzuncu sınıfın okul terkinde kritik eşik olmasının temel nedenlerinden bir diğeri ise SBS, OKS ve TEOG gibi lise geçiş sınavlarında göreceli başarısız sınav puanına sahip olan öğrenci kitlesinin Açık Lise sistemindeki istediği bölüme devam edebilme şansına sahip olması olduğu düşünülmektedir. Bir diğere neden ise üniversite sınavına daha iyi hazırlanabilmek adına 12. sınıfta öğrencilerin bir kısmı örgün sisteminin dışına çıkarak Açık Lise sistemine geçiş yapmaları olduğu değerlendirilmektedir.

Okulu terk eden öğrencilerden kendilerine ilişkin olumlu algılara sahip olanların akademik not ortalamalarının daha yüksek, devamsızlık ve sınıf tekrarı durumlarının ise daha düşük olduğu gözlenmektedir. Ancak okulu terk eden ve kendilerine ilişkin olumlu algılara sahip olan öğrenciler dokuzuncu sınıfta daha az oranda okul terk ederken üst sınıflara gidildikçe olumlu algılara sahip öğrencilerde okul terk oranı görece olarak artmaktadır. Eğitim öğretim ortamlarında öğrencilerde olumlu benlik algısını güçlendiren bir okul kültürünün oluşturulması ve devamlılığın sağlanması akademik ve sosyal davranışların kazandırılmasına ilişkin ön koşul niteliğini taşır. Dokuzuncu sınıftaki akademik başarısızlığa eşlik eden en önemli nedenlerden biri de okul sistemi içerisinde öğrencilerin kendilerine ilişkin olumlu benlik inşasına imkan sağlayan olanakların yetersizliği ya da yokluğudur. Müfredat dışı etkinlikler olarak tanımlanan sosyal, sportif ve kültürel etkinlikler formal okul ve öğretim programı yapısı içerisinde var olmasına karşın, yaygınlık ve derinlik kazanmamış ve okul yönetimi açısından işlevsel bir etkinlik alanı olagelmemiştir. Rehberlik servislerinin işlevinin yetersiz oluşunun ise bu sorunu derinleştirdiği düşünülebilir.

Katılımcıların üniversiteye gitmeye ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde iyi bir yaşam, sosyal hayat, iş, saygınlık, özgürlük ve daha az askerlik yapmak sırasıyla ön plana çıkan tercihlerdir. Katılımcıların açık liseyi tamamladıktan sonraki yaşamlarına ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde en yüksek oranda üniversiteye

gitmek ön plana çıkarken iş bulmak ise oldukça düşük bir oranda temsil edilmiştir. Okulu terk eden katılımcıların büyük bir oranı terk sonrasında üniversite eğitiminin daha iyi bir yaşam ve iş imkânı sağladığını düşünürken, lise diplomasının üniversite eğitimi için bir ön koşul oluşturduğuna ilişkin görüşlere sahiptirler. Okul terki sonrası süreçte öğrencilerin eğitime ve okula ilişkin görüşleri örgün eğitime devam ettikleri süreçten farklılaşmaktadır.

Katılımcıların okula gitmeye ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde sırasıyla saygın olmak, hayatta başarılı olmak, kültürlü bireyler olmak ve iyi bir gelir sahibi olmak ilk dörtte tercih edilirken, yaşamdaki kuralların okuldakilerle aynı olduğu bu nedenle okula gitmenin önemli olduğuna ilişkin seçenek en düşük oranda temsil edilmiştir. Bu bağlamda okula gitmek terk eden katılımcılar arasında sınıf atlamak ve daha iyi bir yaşam elde etmek için önemli görülmektedir. Okuldaki kurallara duyulan güvensizlik okullardaki örgüt kültürü açısından sorunsal bir alanı işaret etmektedir.

Katılımcıların akranları ve akranlarıyla olan ilişkileri değerlendirildiğinde, akranlarının da yüksek oranlarda sınıf tekrarı yaptığı, devamsızlık yaptığı ve okulu terk ettikleri gözlenmektedir. Öğrenci davranışlarını kılavuzlayan önemli parametrelerden biri de akran özellikleri ve ilişkileridir. Akranların oluşturdukları sosyal gruplar ve bu gruplarda ortaya çıkan ilişki dinamikleri okul ve ailenin dışında güçlü değerler ve normlar oluşturabilir. Kurumsal olarak okul örgütü gerek kültürü gerekse formal müdahale mekanizmalarıyla okul terkinin sosyal, örgütsel ve eğitsel bir sorun olarak tanımlamıyorsa akran gruplarında oluşan norm ve değerler daha belirleyici hale gelir.

Rumberger'in modeli çerçevesinde kurumsal faktörlerden ailenin yapısına ilişkin hane büyüklüğü değerlendirildiğinde hanede oturan kişi sayısı ve kardeş sayısı arttıkça başarısız (0-44) aralığındaki öğrenci oranı, okul değiştirme, devamsızlık ve sınıf tekrarı yapma azalmaktadır. Bu bağlamda okula ve okulun anlamına ilişkin özellikle kardeşler arasında bir dayanışma mekanizmasının varlığından bahsedilebilir. Öte yandan okulu terkeden katılımcıların yaklaşık 2/3'ünün kardeşlerinin de okulu bıraktığı ve yaklaşık 1/3'ünün de sınıf tekrarı yaptığı gözlenmiştir. Katılımcıların babalarının tamamladıkları eğitim basamağı

arttıkça terk öncesi not ortalamaları ve okul değiştirme oranları da artmaktadır. Benzer biçimde oturan evin mülkiyet durumu açısından lojmanda oturan katılımcıların sınıf tekrarı yapma durumları da görece olarak azalmaktadır. Eğitimi baba ve lojmanda oturma değişkenleri birlikte düşünöldüğünde bu katılımcıların babalarının devlet memuru olabileceği bu nedenle mesleki tayinlerle okul değiştirilebileceği varsayımı ön plana çıkmaktadır. Katılımcıların ailesinin ortalama aylık geliri arttıkça dokuzuncu sınıftaki terk oranları görece olarak azalmaktadır.

Katılımcıların ailelerin okula gitmesine karşı olanlar destekleyenlerle karşılaştırıldığında; ailenin okula gitmesine karşı olan katılımcıların akademik olarak görece daha başarılı oldukları çok daha az devamsızlık ve sınıf tekrarı yaptıkları gözlenmiştir.

Katılımcıların özellikle dokuzuncu sınıfta terk ettikleri sınıf mevcutları arttıkça terk ve sınıf tekrarı yapma oranları da artmaktadır.

Okulu terk eden ve öğrenim hayatında okul değiştiren öğrenciler dikkate alındığında okul değiştirme oranı arttıkça rehberlik servisinden yararlanma oranı da artmaktadır. Ancak rehberlik servislerine başvurma oranı %15'le sınırlı kalmıştır.

Okulu terk eden ve devamsızlık yapan öğrencilerin yaklaşık %85'i okul rehberlik servislerinden yararlanmamıştır. Okul rehberlik servislerine başvuran öğrencilerin devamsızlık oranları görece olarak daha düşüktür.

Okulu terk eden katılımcılardan doğum yeri kent olanlarda sınıf tekrarı yapma oranı kır kökenlilere göre daha azdır.

5.3. Öneriler

Okul terkinin sosyo-ekonomik profille olan ilişkisi dikkate alındığında mevcut eğitim tasarımının dezavantajlı gruplara erişiminde çok değişkenli sorunları çözemediği gözlenmektedir. Bu bağlamda Eğitimin bir yapı, sistem, örgüt ve süreç olarak tasarımında dezavantajlı gruplar olarak tanımlanabilecek kitlelere de erişimi konusunda, bölgelerin sosyo kültürel ve sosyo-ekonomik özellikleri de dikkate alınmalıdır. Bu tasarımda; eğitim sistemi dizgisinin en son basamağı olan okul

sistemi sosyal ve kültürel sermaye bağlamında değerlendirilerek okula ilişkin varsayımlarımız yeniden sorgulanmalı ve içinde okul terkinin de yer aldığı temel sorunlarımızı ve gelecek beklentimizi dikkate alan özgün yeni bir okul teorisi bağlamında bir okul sistemi geliştirilmelidir.

Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı bünyesinde öğretim programlarına bağlı okul terkleri irdelenerek örgün eğitim programları gözden geçirilmelidir.

Özellikle ortaöğretime geçişte en yüksek okul terkinin gerçekleştiği dokuzuncu sınıf ve diğer kademeler arası geçişlerde mevcut sorunlar dikkate alınarak bir oryantasyon programı uygulanmalı, akademik eksikliklere yönelik takviye programları oluşturulmalıdır.

İllerde valiliklerin koordinasyonunda il Milli Eğitim, Gençlik Spor ve İl Kültür Müdürlükleri ile işbirliğiyle okullarda müfredat dışı etkinlikler düzenlenmelidir.

Medrese eğitimi adı altında çeşitli dini gruplar tarafından örgütlenen ve görece geniş kitlelere ulaşan informal eğitim yapılanmaları Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu çerçevesinde değerlendirilmelidir. İmam Hatip Liselerine alternatif olarak ortaya çıkan bu informal eğitim örgüt yapılanmalarına olan talep sosyolojik, psikolojik, pedagojik ve politik açıdan değerlendirilerek Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu çerçevesinde İmam Hatip Liselerinin öğretim programları, yapısı ve sosyal imajı gözden geçirilmelidir.

Eğitim öğretim süreçlerindeki tüm paydaşlar düzeyinde okul terkine ilişkin bir farkındalık kazandırılmalı, politik düzeyde jenerik müdahale stratejileri belirlenmeli operasyonel düzeyde ise okul örgütü içerisindeki öğretmen, okul yöneticisi ve rehber öğretmenlerin içinde yer alacağı çok katmanlı strateji ve uygulamalar geliştirilmelidir.

Öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitiminde okul terki olgusu ve müdahale stratejilerine ilişkin mesleki yeterlilikler oluşturulmalı ve kazandırılmalıdır.

Okullardaki yönetim ve geliştirme süreçlerinde okul terkinin azaltmak okul gelişim hedefleri arasında yer almalıdır. Bu bağlamda risk grubunda yer alan öğrencilerin belirlenmesi, bu öğrencilerin akademik, sosyal ve psikolojik olarak izlenilmesi ve değerlendirilmesi ile bütünlük müdahale strateji ve uygulamalarının hayata geçirilmesi sağlanmalıdır. Akademik açıdan ders başarısı düşük öğrencilere etüt ve telafi eğitim hizmetleri sunulmalıdır.

Okul aile iş birliğine ilişkin mevcut sistem eksiklikleriyle beraber yeniden değerlendirilerek okul terkinin de bir değişken olacağı biçimde yeniden yapılandırılmalıdır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından okula devam ön koşuluna bağlı olarak sunulan Şartlı Eğitim Yardımı (ŞEY) okul aile işbirliğinde dikkate alınması gereken bir değişken olarak yeniden yapılandırılmalıdır.

Okul terkinde önemli belirleyici bir parametre olan olumlu okul kültürü ve ikliminin oluşturulması, okul yöneticilerine ilişkin etik liderlik becerilerinin geliştirilmesine yönelik ölçüt, sistem ve uygulamalar oluşturulmalı, izlenmeli, değerlendirilmeli ve yeniden geliştirilmelidir.

Hizmet öncesi rehberlik ve psikolojik danışma lisans programları okul rehberliği bağlamında güçlendirilmeli, okul rehberlik hizmetleri okul terkleri bağlamında bilimsel olarak irdelenmeli ve geliştirilmelidir.

Aile ve Sosyal Politikalar, Kültür ve Turizm, Gençlik ve Spor ve Milli Eğitim Bakanlığı arasında okul terki ile eğitim öğretim dışında kalan çocuklara yönelik bütünlük politika, strateji ve uygulamalar geliştirmek.

KAYNAKÇA

- AÇEV (2006). *Türkiye’de ilköğretim okullarında okulu terk ve izlenmesi ile önlenmesine yönelik politikalar* (Haz: F. Gökşen, Z. Cemalcılar & F. Gülselel). İstanbul: AÇEV Yayını.
- Alexander, K. L., Entwisle, D. R., & Horsey, C. S. (1997). From first grade forward: Early foundations of high school dropout. *Sociology of education*, 87-107.
- Alexander, KL., Entwisle, D. R., & Kabbini, N. S. (2001). The dropout process in life course perspective: Early risk factors at home and school. *Teachers College Record*, 103, 760-882.
- Akturan, U., & Esen, A. (2008). Fenomoloji. T. Baş, & U. Akturan içinde, *Nitel araştırma yöntemleri NVivo 7.0 ile nitel veri analizi* (s. 83-98). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Archambault, I., Janosz, M., Morizot, J., & Pagani, L. (2009). Adolescent behavioral, affective, and cognitive engagement in school: Relationship to dropout. *Journal of school Health*, 79(9), 408-415.
- Arif, R., & Chaudhry, A. (2015). The effects of external migration on enrolments, accumulated schooling and dropouts in Punjab. *Applied Economics*, 47(16), 1607-1632.
- Australian Bureau of Statistics (ABS). (2008a). *Schools Australia 2007. Catalogue No. 4221.0. Canberra: ABS.*
- Avrupa Komisyonu. (2011). *Türkiye 2011 Yılı İlerleme Raporu*. http://www.ab.gov.tr/files/ardb/evt/3_ab_bakanligi_yayinlari/2011_ilerleme_raporu_tr.pdf Erişim Tarihi: 26 Aralık 2013.
- Battin-Pearson, S., Newcomb, M. D., Abbott, R. D., Hill, K. G., Catalano, R. F., & Hawkins, J. D. (2000). Predictors of early high school dropout: A test of five theories. *Journal of educational psychology*, 92(3), 568.
- Bickel, R., & Papagiannis, G. (1988). Post-high school and district-level dropout rates. *Youth & Society*, 20, 123-147.
- Bilton, T. (2009). *Sosyoloji*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

- Borgen, S. T., & Borgen, N. T. (2015). Folk high schools and dropouts from upper secondary school: effects of non-academic investments in dropouts. *School Effectiveness and School Improvement, 26*(2), 153-168.
- Bowditch, C. (1993). Getting rid of troublemakers: High school disciplinary procedures and the production of dropouts. *Social Problems, 40*, 493-509.
- Büyüköztürk, Ş., Akbaba Altun, S. ve Yıldırım, K. (2010). *Uluslararası öğretim ve öğrenme araştırması Türkiye ulusal raporu*. MEB: Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü.
- Branson, N., Hofmeyr, C., & Lam, D. (2014). Progress through school and the determinants of school dropout in South Africa. *Development Southern Africa, 31*(1), 106-126.
- Cabus, S. J., & De Witte, K. (2015). Does unauthorized school absenteeism accelerate the dropout decision?—Evidence from a Bayesian duration model. *Applied Economics Letters, 22*(4), 266-271.
- Clark, R. L. (1992). *Neighborhood effects on dropping out of school among teenage boys*. Discussion paper. Washington, DC: The Urban Institute.
- Corno, L. (1993). The best-laid plans modern conceptions of volition and educational research. *Educational researcher, 22*(2), 14-22.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research : Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research* (4. Baskı). Boston: Pearson.
- Creswell, J. W., Clark, V. L. (2014). *Karma yöntem araştırmaları tasarımı ve yürütülmesi*. (2. Baskıdan çeviri) (Y. Dede & S. Ş.Demir, Çev. Ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Denscombe, M. (2007). *The good research guide*. New York: Open University Press.
- De Ridder, K. A., Pape, K., Johnsen, R., Holmen, T. L., Westin, S., & Bjørngaard, J. H. (2013). Adolescent health and high school dropout: a prospective cohort study of 9000 Norwegian adolescents (The Young-HUNT). *PloS one, 8*(9), e74954.

- Drewry, J. A., Burge, P. L., & Driscoll, L. G. (2010). A tripartite perspective of social capital and its access by high school dropouts. *Education and Urban Society*, 42(5), 499-521.
- Ekstrom, R. B. (1986). Who drops out of high school and why? Findings from a national study. *Teachers College Record*, 87(3), 356-73.
- Elliott, D. S., & Voss, H. L. (1974). Delinquency and dropout.
- Evans, G. W. (2004). The environment of childhood poverty. *American Psychologist*, 59, 77-92.
- Fredricks, J. A., Blumenfeld, P. C., & Paris, A. H. (2004). School engagement: Potential of the concept, state of the evidence. *Review of Educational Research*, 74(1), 59-109.
- Fine, M. (1991). *Framing dropouts: Notes on the politics of an urban public high school*. Albany, NY: State University of New York Press.
- Finn, J. D. (1989). Withdrawing from school. *Review of Educational Research*, 59, 117-142.
- Finn, J. D. (1993). *School Engagement & Students at Risk*.
- Finn, J. D., Pannozzo, G. M., & Voelkl, K. E. (1995). Disruptive and inattentive-withdrawn behavior and achievement among fourth graders. *The Elementary School Journal*, 421-434.
- Garnier, H. E., Stein, J. A., & Jacobs, J. K. (1997). The process of dropping out of high school: A 19-year perspective. *American Educational Research Journal*, 34, 395-419.
- Garza, C. (2006). *At-risk students achieve high school graduation*. Texas: Texas Center for Border Economic and Enterprise Development.
- Connell, J. P., & Wellborn, J. G. (1991). Competence, autonomy, and relatedness: A motivational analysis of self-system processes.
- Greene, J. (2002). *High school graduation rates in the United States*. New York, NY: Center for Civic Enterprise at the Manhattan Institute.

- Grenfell, M. (1998). *Bourdieu and education: acts of practical theory*. USA: Taylor and Francis.
- Griffin, B. W. (2002). Academic disidentification, race, and high school dropouts. *The High School Journal*, 85(4), 71-81.
- Garza, C. (2006). *At-risk students achieve high school graduation*. Texas: Texas Center for Border Economic and Enterprise Development.
- Greene, J. (2002). *High school graduation rates in the United States*. New York, NY: Center for Civic Enterprise at the Manhattan Institute.
- Gonzalez, J. M. R., Salas-Wright, C. P., Connell, N. M., Jetelina, K. K., Clipper, S. J., & Businelle, M. S. (2016). The long-term effects of school dropout and GED attainment on substance use disorders. *Drug and alcohol dependence*, 158, 60-66.
- Gümüş, E., & Şişman, M. (2012). *Eğitim Ekonomisi ve Planlaması*. Ankara: Pegem Akademi.
- Haddow, G. (2013). Academic library use and student retention: A quantitative analysis. *Library & Information Science Research*, 35(2), 127-136.
- Heers, M., Van Klaveren, C., Groot, W., & van den Brink, H. M. (2014). The impact of community schools on student dropout in pre-vocational education. *Economics of Education Review*, 41, 105-119.
- Hess Jr, G. A., & Greer, J. L. (1987). *Bending the Twig: The Elementary Years and Dropout Rates in the Chicago Public Schools. A Study of the Elementary School Effects on Dropout Rates for the Class of 1982 with Comparisons with Students Leaving Elementary Schools in 1986 (Class of 1990)*.
- Hirschfield, P. (2009). Another way out: The impact of juvenile arrests on high school dropout. *Sociology of Education*, 82(4), 368-393.
- Hoy, K., & Miskel, C. G. (2010). *Eğitim yönetimi teori araştırma ve uygulama*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Illich, I. (2005). *Okulsuz toplum*. İstanbul: Őule Yayınları.

- Jimerson, S. R., Ferguson, P., Whipple, A. D., Anderson, G. E., & Dalton, M. J. (2002). Exploring the association between grade retention and dropout: A longitudinal study examining socio-emotional, behavioral, and achievement characteristics of retained students. *The California School Psychologist*, 7(1), 51-62.
- Jordan, W. J., Lara, J., & McPartland, J. M. (1996). Exploring the causes of early dropout among race-ethnic and gender groups. *Youth & Society*, 28(1), 62-94.
- Kalaycıoğlu, S., Çelik, K., Çelen, Ü., & Türkyılmaz, S. (2010). Temsili bir örneklemede sosyo-ekonomik statü (SES) ölçüm aracı geliştirilmesi: Ankara kent merkezi örneği. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 1(13), 183-220.
- Karadeniz, O. (2007). *Avrupa Birliği Yolunda Türkiye'de Eğitim ve Beşeri Sermaye*. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları
- Kaplan, D. S. & Peck, B. M. (1997). Decomposing the academic failure-dropout relationship: a longitudinal analysis, *The Journal of Educational Research*, 90, 331-343.
- Kronick, R. F. (1994). The imperative of dealing with dropouts: theory, practice and reform. *Education*, 114 (4), 530-538.
- Katıtaş, S. (2012). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde okula yabancılaşma ve okulu bırakma eğilimi (Şanlıurfa ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Katz, Susan R. (1999). Teaching in Tensions; Latino Immigrant Youth, Their Teachers, and the Structures of Schooling in *Teachers College Record* 100(40:809-840).
- Kronick, R. F. (1994). The imperative of dealing with dropouts: theory, practice and reform. *Education*, 114 (4), 530-538.
- Lamb, S. (2011). School dropout and completion in Australia. S. Lamb, E. Markussen, R. Teese, N. Sandberg, & J. Polesel içinde, *School dropout and completion* (s. 321-339). New York: Springer.

- Lamb, S. (1998). Completing school in Australia: Trends in the 1990s. *Australian Journal of Education*, 42(1), 5-31.
- Lamborn, S., Newmann, F., & Wehlage, G. (1992). The significance and sources of student engagement. *Student engagement and achievement in American secondary schools*, 11-39.
- Landis, R. N., & Reschly, A. L. (2010). An examination of compulsory school attendance ages and high school dropout and completion. *Educational Policy*.
- Lee, V. E., & Smith, J. B. (1995). Effects of high school restructuring and size on early gains in achievement and engagement. *Sociology of education*, 241-270.
- Mahuteau, S., & Mavromaras, K. (2014). An analysis of the impact of socio-economic disadvantage and school quality on the probability of school dropout. *Education Economics*, 22(4), 389-411.
- MEB. (2007). *MEB İstatistikleri- Örgün Eğitim 2006- 2007*. Ankara: http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_organ_egitim_2006_2007.pdf Erişim Tarihi: 11 Ekim 2013.
- MEB. (2008). *MEB İstatistikleri- Örgün Eğitim 2007- 2008*. Ankara: http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_organ_egitim_2007_2008.pdf Erişim Tarihi: 11 Ekim 2013.
- MEB. (2012). *MEB İstatistikleri- Örgün Eğitim 2011- 2012*. Ankara: http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_organ_egitim_2011_2012.pdf Erişim Tarihi: 11 Ekim 2013.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Morris, J. D., Ehren, B. J., & Keith Lenz, B. (1991). Building a model to predict which fourth through eighth graders will drop out in high school. *The Journal of Experimental Education*, 59(3), 286-293.
- OECD. (2012). *Education at a Glance-2012*. OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2012-en> Erişim Tarihi 12.10.2013

- Ou, S. R. (2005). Pathways of long-term effects of an early intervention program on educational attainment: Findings from the Chicago longitudinal study. *Journal of Applied Developmental Psychology, 26*, 578-611.
- O'Keeffe, P. (2013). A sense of belonging: Improving student retention. *College Student Journal, 47*(4), 605-613.
- Öğülmüş, S. (2013). Ortaöğretimde sınıf tekrarı, okul terk sebepleri ve örgün eğitim dışında kalan çocuklar politika önerileri raporu. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı
- Özer, A., Gençtanırım, D. & Ergene, T. (2011). Türk lise öğrencilerinde okul terkinin yordanması: Aracı ve etkileşim değişkenleri ile bir model testi. *Eğitim ve Bilim, 36* (161): 302-318
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative evaluation and research*. 2nd. Ed. Sage Publications Inc. California, USA.
- Paura, L., & Arhipova, I. (2014). Cause Analysis of Students' Dropout Rate in Higher Education Study Program. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 109*, 1282-1286.
- Pew Hispanic Center. (2005). *Latino Teens Staying in High School: A Challenge for All Generations*. A project of the University of Southern California Annenberg School for Communication. Washington, DC.
- Pittman, R. B., & Chalker, D. M. (1994). Potential influence of participation in vocational courses on dropout rates in rural schools. *The High School Journal, 19*-27.
- Poloma, M. (1993). *Çağdaş sosyoloji kuramları*. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Randolph, K. A., Fraser, M. W., & Orthner, D. K. (2006). A strategy for assessing the impact of time-varying family risk factors on high school dropout. *Journal of Family Issues, 27*(7), 933-950.
- Reynolds, A. J., Ou, S. R., & Topitzes, J. W. (2004). Path of effects of early childhood intervention on educational attainment and delinquency: A confirmatory analysis of the Chicago child-parent centers. *Child Development, 75*, 1299-1328.

- Reupold, A., & Tippelt, R. (2011). Germany's educational system and the problem of dropouts: Institutional segregation and program diversification. S. Lamb, E. Markussen, R. Teese, N. Sandberg, & J. Polesel içinde, *School dropout and completion* (s. 155-172). New York: Springer.
- Rothstein, R. (2004). *Class and schools: Using social, economic, and educational reform to close the black-white achievement gap*. Washington, DC: Economic Policy Institute.
- Rumberger, R. W. (1987). High school dropouts: A review of issues and evidence. *Review of Educational Research*, 57, 101-121.
- Rumberger, R. W. (2001). *Why students drop out of school and what can be done*. Paper Presented for Conference: Dropouts in America: How severe is the problem? What do we know about intervention and prevention? Harvard Graduate School of Education, Cambridge, MA.
- Rothstein, R. (2004). *Class and schools: Using social, economic, and educational reform to close the black-white achievement gap*. Washington, DC: Economic Policy Institute.
- Rumberger, R. W., & Lim, S. A. (2008). *Why students drop out of school: A review of 25 years of research*. Santa Barbara, CA: California Dropout Research Project.
- Sadovnik, A. (2007). *Sociology of education. A critical reader*. New York and London: Routledge Taylor and Francis Group.
- Sameroff, A. (1975). Transactional models in early social relations. *Human development*, 18(1-2), 65-79.
- Sameroff, A. J., & Fiese, B. H. (1989). Conceptual issues in prevention. *Prevention of mental disorders, alcohol and other drug use in children and adolescents*, 23-53.
- Schultz, T. W. (1961). Investment in human capital. *The American Economic Review*, 1-17.
- Serin, N. (1979). *Eğitim Ekonomisi*. (2. Baskı). A. Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları No:77. Ankara: A. Ü. Basımevi.

- Sidorkin, A. M. (2004). In the event of learning: Alienation and participative thinking in education. *Educational Theory*, 3(54), 251-262.
- Stearns, E., & Glennie, E. J. (2006). When and why dropouts leave high school. *Youth & Society*, 38(1), 29-57.
- Suh, S. P. (2001). Korean American adolescents' perceptions of contributors to school dropout risk. A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of doctor of education in the program of counselor education in the graduate school of The University of Alabama, Tuscaloosa, Alabama.
- Swanson, C. (2009). *Cities in crisis 2009: closing the graduation gap educational and economic conditions in America's largest cities*. Bethesda, MD: Editorial Projects in Education, Inc
- Şimşek, H. (2010). *Güneydoğu Anadolu bölgesindeki lise öğrencilerinin sosyal bütünleşme düzeyleri ve gelecek beklentileri*. 109K300 Nolu Proje Raporu. Ankara: TÜBİTAK.
- Şimşek, H. (2011). Lise öğrencilerinde okulu bırakma nedenleri ve eğilimleri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(2): 27-47.
- Tamer, M. G. (2014). Trabzon ili genel liselerde okulu terk nedenlerinin belirlenmesi. *Turkish Journal of Education*, 3(2), 16-37.
- Taşpınar, M. (2012). Eğitim ve Ekonomi. *Eğitim Bilimine Giriş*. (Editör: Mehmet TAŞPINAR). Ankara: Elhan Yayınları.
- Taylı, A. (2008). Eğitim sisteminde önemli bir sorun: okulu bırakma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, III (30), 89-101. <http://www.pdr.org.tr/dergi/index.php/PDRD/article/viewFile/240/201>
Erişim tarihi: 24 Aralık 2013.
- Tezcan, M. (1983). Eğitimde yabancılaşma. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 16(1), 245-254.
- Tyler, J. & Lofstrom, M. (2009). *Finishing High School: Alternative Pathways and Dropout Recovery*. *The Future of Children*, 19 (1), 77-103.

- USAID. (2011). *School dropout prevention pilot (SDPP) program*. United States: United States Agency for International Development.
- Uysal, A. (2008). Okulu bırakma sorunu üzerine tartışmalar: çevresel faktörler. *Milli Eğitim*, 178, 139-1150.
- U. S. Department of Education (2002). *High school graduation among students with disabilities*. 24 Annual Report to Congress. Accessed at: <http://www.ed.gov/about/reports/annual/osep/2002/section-iv.pdf>.
- Velez, W., & Saenz, R. (2001). Toward a comprehensive model of the school leaving process among Latinos. *School Psychology Quarterly; School Psychology Quarterly*, 16(4), 445.
- Vilhjálmsson, G. (2010). Occupational thinking and its relation to school dropout. *Journal of Career Development*, 37(4), 677-691.
- Wang, M. T., Willett, J. B., & Eccles, J. S. (2011). The assessment of school engagement: Examining dimensionality and measurement invariance by gender and race/ethnicity. *Journal of School Psychology*, 49(4), 465-480.
- Voelkl, K. E. (1995). School warmth, student participation, and achievement. *The journal of experimental education*, 63(2), 127-138.
- Watt, D., & Roessingh, H. (1994). ESL dropout: The myth of educational equity. *Alberta Journal of Educational Research*.
- Wehlage, G. G. & Rutter, R. A. (1986). Dropping out: How much do schools contribute to the problem? *Teachers College Record*, 87, 374392.
- Weinstein, C. E., Mayer, R. E., & Wittrock, M. C. (1986). Handbook of research on teaching. *Handbook of research on teaching*.
- Wilson, W. J. (1987). *The truly disadvantaged: The inner city, the underclass, and public policy*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Şimşek, H., & Yıldırım, A. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Ankara: Seçkin Yayıncılık*.
- Yin, R. K. (2003). Case study research design and methods third edition. *Applied social research methods series*, 5.

Zimmerman, B. J. (1990). Self-regulated learning and academic achievement: An overview. *Educational psychologist*, 25(1), 3-17

EKLER

EK-1. Milli Eğitim Bakanlığı Anket Uygulama İzni

EK-2. Etik Sözleşme Formu

EK-3. Okul Terkine İlişkin Görüşme Soruları

EK-4. Anket Formu

EK- 1. Milli Eğitim Bakanlığı Anket Uygulama İzni

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

Sayı : 94166756-730.99-E.4987379
Konu: Anket uygulaması

13.05.2015

ŞANLIURFA VALİLİĞİNE
(İl Milli Eğitim Müdürlüğü)

Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde görevli Araştırma Görevlisi Mehmet Fatih KARACA'nın 30-31 Mayıs 2015 tarihlerinde ilinizde yapılacak Açık Öğretim Lisesi Sınavları öncesi ve sonrasında sınava giren öğrencilerle okul terkleri ile ilgili bir anket uygulaması yapması planlanmaktadır.

Söz konusu anketin uygulanması için adı geçene yardımcı olunması ve gerekli desteğin sağlanması hususunda bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Y. Ziya YEDİYILDIZ
Bakan a.
Genel Müdür

Atatürk Blv. 06648 Kızılay/ANKARA
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: adsoyad@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Süheyla DEMİREL YAZICI
Tel: (0 312) 212 38 70/ 41 52
Faks: (0 312) XXX XX XX

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 0a32-f368-394a-b685-0564 kodu ile teyit edilebilir.

EK-2. Etik Sözleşme Formu

SÖZLEŞME

Merhabalar,

Öncelikle, bana ayırmış olduğunuz zaman ve araştırmama gösterdiğiniz ilgi için teşekkür ediyorum.

Ortaöğretimde Okul Terklerinin Bireysel ve Kurumsal Nedenleri (Şanlıurfa ili örneği) 'ne ilişkin sizin görüşlerinizi değerlendirmek üzere bilimsel bir araştırma yürütmekteyim. Bu araştırma ile yükseköğretimde okulu terk eden öğrencilerin terk süreçlerini irdeleyerek terke neden olan değişkenleri açıklamak hedeflenmektedir. Bu araştırma kapsamında sizinle bir görüşme yapmak istiyorum.

Gönüllü olarak katıldığınız bu görüşmede söyleyeceklerinizin araştırmama ışık tutacağını umuyorum. Araştırma verilerimin geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak, görüşme sırasındaki olası kesintileri önleyebilmek amacıyla görüşmemizin ses kaydını almayı planlıyorum. Kayda alınacak bu görüşme, yalnızca bilimsel veri olarak kullanılacaktır. İsteğiniz doğrultusunda ses kayıtları, veriler yazıldıktan sonra silinebilecektir.

Sonuç olarak, bu sözleşmeyi okuduğunuz ve araştırmama gönüllü olarak katıldığınız için tekrar teşekkür ediyorum.

Bu sözleşme gönüllü olarak katıldığınız ve benim de size verdiğim sözleri tutacağıma ilişkindir. Çalışmama yapmış olduğunuz katkıdan ötürü tekrar teşekkür ederim.

Görüşülen

Görüşmeci

Mehmet Fatih KARACABEY

EK- 3. Kişisel Bilgi Formu

OKUL TERKİ GÖRÜŞME SORULARI

Değerli Katılımcı,

Milli Eğitim Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü ve Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi ile birlikte Urfa'daki okul terki sorununa ilişkin bilimsel bir çalışma yürütmekteyiz. Bu doğrultuda okul terk sürecine ilişkin görüşlerinize ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada vereceğiniz bilgiler bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Verilerin bilimsel amaçlarla kullanımı size sunacağımız etik sözleşmeyle imza ve kayıt altına alınacaktır. Görüşme soruları size ilişkin temel bilgiler, okul terki ve sonrasına ilişkin görüşleriniz olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Gönüllü katılımınız ve katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Arş. Grv. Fatih KARACABEY, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Doç. Dr. Adnan BOYACI, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi

I.BÖLÜM DEMOGRAFİK BİLGİLER

Görüşme Yapılan Kişi: :	
Görüşme Tarihi ve Saati :	
Görüşme Yapılan Yer :	
1. Cinsiyetiniz: 1. () Kadın () Erkek	2. Yaşınız :.....
3. Hangi yıl okuldan ayrıldınız?	5. Sınıf tekrarı yaptınız mı? () Evet () Hayır Evet ise hangi sınıflarda yaptınız?.....
4. Kaçınıcı sınıfta okulu bıraktınız?	6. Dershaneye (kursu) gittiniz mi? () Evet () Hayır
7. Medeni durumunuz () Bekar () Evli (varsa çocuk sayısı)	8. Anne - baba durumu a. () Anne- baba birlikte b. () Anne-baba boşanmış c. () Baba ikinci evlilik yapmış ikinci eşiyile yaşıyor. d. () Anne vefat etmiş. e. () Baba vefat etmiş. f. () Diğer(belirtiniz).....

9. Babanızın eğitim durumu:

- a. Okuması- Yazması yok
- b. Okur -yazar
- c. İlkokul mezunu
- d. Ortaokul mezunu
- e. Lise ve dengi okul mezunu
- f. Yüksekokul Mezunu
- g. Üniversite/lisans Mezunu
- h. Lisansüstü Mezunu

10. Babanız çalışıyor mu?

- Hayır Emekli Evet
(mesleği:
.....)

11. Annenizin eğitim durumu:

- a. Okuması- yazması yok
- b. Okur - yazar
- c. İlkokul mezunu
- d. Ortaokul mezunu
- e. Lise ve dengi okul mezunu
- f. Yüksekokul Mezunu
- g. Üniversite/lisans Mezunu
- h. Lisansüstü Mezunu

12. Anneniz çalışıyor mu?

- Hayır Ev hanımı
Emekli Evet (mesleği:
.....)

13. Ailenizin ortalama aylık geliri:

:.....

14. Oturduğunuz evin mülkiyet durumu nedir?

- a. Kendi evimiz
- b. Kira
- c. Lojman
- d. Bir yakınının evi (kira
ödemiyor)

15. Nerede doğdunuz?

- a. İl
- b. İlçe Merkezi
- c. Kasaba
- d. Köy

16. Şu anda nerede kalıyorsunuz?

- a. Ailemle birlikte
- b. Özel yurтта
- c. Devlet yurdunda
- d. Arkadaşlarla birlikte evde

17. İkamet ettiğiniz evde kimler yaşıyor?

- a. Anne
 - b. Baba
 - c. Kardeşler (Kaç kardeş?
.....)
 - d. Büyük baba
 - e. Büyük anne
 - f. Hala
 - g. Teyze
 - h. Amca
 - i. Dayı
 - j. Kuzen/ Kuzenler
 - k. Diğer
-

18. Kardeşiniz var mı?

- a. () Hayır (*Hayır ise, 17'nolu soruya geçiniz*)
b. () Evet (*Evet ise, aşağıdaki bilgileri doldurunuz*)

	Yaşı	Cinsiyet	Medeni Durum	Eğitim Durumu
1. Kardeş				
2. Kardeş				
3. Kardeş				
4. Kardeş				
5. Kardeş				
6. Kardeş				
7. Kardeş				

19. Kardeşleriniz arasında okulu bırakan oldu mu?

- a. () Hayır
b. () Evet (Evet ise gerekçesini belirtiniz).....

20. Kardeşleriniz arasında sınıf tekrarı yapan oldu mu?

- a. () Hayır
b. () Evet
-

II. BÖLÜM: OKUL TERKİ SÜRECİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER

SORULAR	GÖRÜŞLER/NOTLAR
1. Okumak sizin için ne anlam ifade ediyor?	
1. Okula gitmek ne anlam ifade ediyor? (okula giderken ne hissediyordunuz?)	
2. Okul hayatında nasıl bir öğrenciydiniz?	
3. Okulu neden bıraktınız?	
a. Okulu bırakmanıza neden olabilecek okulda, ailenizde, arkadaşlarınız arasındaki en önemli sorunlarınız nelerdi?	
b. Okulu bırakmanızda en fazla kim ya da kimler etkili oldu?	
c. Devamsızlık yapar mıydınız? (neden? Devamsızlık yaptığınız zamanlarda ne yapardınız?)	

d. Okuldan sonra boş vakitlerinizde neler yapardınız? (sosyal yaşamınızın okulu bırakmada etkili olması konusunda ne düşünüyorsunuz?)	
4. Okulu bırakmanızda dersler ve sınavların etkisi konusunda ne düşünüyorsunuz?	
a. Okuldaki derslerle ilgili en önemli sorunlarınız nelerdi?	
b. Sınıfta anlamadığınız ya da bir konuyu kaçırdığınızda ne yapardınız?	
c. En çok zorlandığınız dersler nelerdi?	
d. Sınavlarla ilgili en önemli sorunlarınız nelerdi?	
5. Okulu bırakmanız konusunda öğretmenlerinizin rolü konusunda ne düşünüyorsunuz?	
a. Öğretmenleriniz farklı davransaydı okulu bırakmazdım diye düşünüyor musunuz? Neden?	
b. Sınıfta öğretmenlerinizin sizinle ilişkileri nasıldı? (sizinle ve derslerdeki eksikliklerinizle ilgilenmeleri konusunda ne düşünüyorsunuz?)	
c. Sınıf ortamı (havası) nasıldı?	
d. Sınıftaki kurallar ve uygulanması konusunda ne düşünüyorsunuz?	
e. Disiplin sorunu ya da sorunları yaşadınız mı? Neden?	
6. Okulda okul müdürü ve yardımcılıyla öğrencilerin ilişkileri nasıldı?	
a. Okul müdürü ve müdür yardımcılı sizlerle ve sorunlarıyla ilgilenmeleri konusunda ne düşünüyorsunuz?	
b. Okuldaki kurallar ve kuralların uygulanması konusunda öğrenci olarak ne düşünüyorsunuz?	

c. Bırakmadan önceki okulunuzdaki huzur ortamı konusunda ne düşünüyorsunuz?	
d. Bırakmadan önceki okulunuzun çevresi nasıldı? (güvenli miydi? Polisiye olaylar olur muydu? Uyuşturucu, hap, bonzai kullanımı var mıydı?)	
7. Derslerle ya da kişisel sorunlarınızla ilgili olarak okuldaki rehberlik servisi ve rehber öğretmenlerinizle ilişki ve iletişiminiz nasıldı? Neden?	
8. Sizden önce veya sizinle birlikte okulu bırakan arkadaşlarınız oldu mu? Olduysa neden bıraktılar?	
9. Okulu bırakmadan önceki lise arkadaşlarınızla ilişkileriniz nasıldı? Okulu bırakmanızda etkili olduklarını düşünüyor musunuz? Neden?	
10. Okulu bırakmadan önce ailenizle olan ilişkileriniz nasıldı?	
a. Okumanız konusunda ne düşünüyorlardı? (Okumanız konusunda size maddi destek oldular mı? Okumanız konusunda size manevi destek sağladılar mı?)	
b. Okula öğretmenleriyle görüşmek için gelirler miydi? Neden? Görüşmeden sonra sana okulla ilgili tepkileri neler olurdu?	
c. Ailenizin ekonomik durumu nasıldı? (sizi ve kardeşlerinizi okutabilirler miydi? / para kazanmaya yönelik iş yapıyor muydunuz?)	
d. Ailenizde şiddet var mıydı?	

III. BÖLÜM: OKUL TERKİ SONRASI

SORULAR	GÖRÜŞLER/NOTLAR
1. Okulu bırakmanıza ailenizin tepkisi nasıl oldu?	

2. Okulu bıraktıktan sonra yaşamınızda ne tür değişiklikler oldu?	
a. Sosyal yaşamınızda ne tür değişiklikler oldu? (okula gitmediğiniz, ödev yapmadığınız ve sınava çalışmadığınız zamanlarda neler yaptınız?)	
b. Çalışmaya başladınız mı? (nerelerde çalıştınız? Ne işler yaptınız? Ne kadar para kazandınız? Sigortalı mıydınız? Kazandığınız parayı nasıl kullandınız?)	
c. Okula giderken ne olmak istiyordunuz şimdi hayatınızın geri kalanında nasıl para kazanmayı planlıyorsunuz?	
3. Okulu bıraktıktan sonra ne tür sorunlar yaşadınız? (ailenizde, arkadaşlık ilişkilerinizde, ekonomik olarak)	
4. Açık liseye neden başladın?	
5. Şimdiki aklınız olsa okulu bırakır mıydınız? Neden? (Tekrar okula dönmek ister miydiniz?)	
6. Üniversiteye gitmek hakkında ne düşünüyorsunuz?	
7. Bundan sonra ne yapmayı planlıyorsunuz?	

EK-4. Anket Formu

ORTAÖĞRETİMDE OKUL TERKİ

Değerli Katılımcı,

Milli Eğitim Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü ve Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi ile birlikte Şanlıurfa'daki okul terki sorununa ilişkin bilimsel bir çalışma yürütmekteyiz. Bu doğrultuda okul terk sürecine ilişkin görüşlerinize ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada vereceğiniz bilgiler bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Araştırma iki bölümden oluşmaktadır. Gönüllü katılımınız ve katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz. 1503E144 numaralı bu araştırma Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Proje Birimi tarafından finanse edilmektedir.

Arş. Gör. M. Fatih KARACABEY, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Doç. Dr. Adnan BOYACI, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi

I.BÖLÜM DEMOGRAFİK BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz

1. () Erkek 2. () Kadın

2. Yaşınız (Lütfen Belirtiniz).....

3. Nerede doğdunuz?

- e. () İl (Lütfen Belirtiniz)
f. () İlçe Merkezi
g. () Kasaba
h. () Köy

4. Oturduğunuz hanede kaç kişi yaşıyorsunuz? Lütfen Belirtiniz.....

5. Kaç kardeşiniz? Lütfen Belirtiniz.....

6. Hangi yıl okuldan ayrıldınız? Lütfen Belirtiniz

7. Kardeşleriniz arasında okulu bırakan oldu mu?

1. () Evet 2. Hayır

Evet ise gerekçesini belirtiniz:

.....
.....

8. Kardeşleriniz arasında sınıf tekrarı yapan oldu mu?

1. () Evet 2. () Hayır

9. Hangi okuldan ayrıldınız?

- a. () Meslek lisesi
b. () Genel (düz) Lise
c. () İmam-Hatip Lisesi
d. () Anadolu Lisesi
e. () Anadolu Öğretmen Lisesi
f. () Fen Lisesi
g. () Ortaokul

10. Kaçınıcı sınıfta okulu bıraktınız?

- a. () 6. Sınıf
b. () 7. Sınıf
c. () 8. Sınıf
d. () 9. Sınıf
e. () 10. Sınıf
f. () 11. Sınıf
g. () 12. Sınıf
h. () Diğer.....

11. Okulu bıraktığınızda not ortalamanız kaçtı? Lütfen Belirtiniz.....

12. Okul bırakma sürecinde rehberlik servisinden yardım aldınız mı?

1. () Evet 2. () Hayır

Hayır ise neden?:

.....
.....

13. Sınıf tekrarı yaptınız mı?

1. () Evet **Evet ise hangi sınıflarda yaptınız?.....**

2. () Hayır

SORU	EVET	HAYIR
14. Bıraktığınız okulda hiç disiplin sorunu yaşadınız mı?	() Evet	() Hayır
15. Bıraktığınız okulda devamsızlık sorunu yaşadınız mı?	() Evet	() Hayır
16. Okurken herhangi bir işte çalışıyor muydunuz?	() Evet	() Hayır
17. Öğrenim hayatınız boyunca ilkokul, ortaokul ya da lisede hiç okul değiştirdiniz mi?	() Evet	() Hayır
18. Arkadaşlarınızdan hiç disiplin sorunu yaşayan var mı?	() Evet	() Hayır
19. Arkadaşlarınızdan hiç devamsızlık sorunu yaşayan var mı?	() Evet	() Hayır
20. Arkadaşlarınızdan okurken herhangi bir işte çalışan var mı?	() Evet	() Hayır
21. Arkadaşlarınızdan sınıf tekrarı yapan var mı?	() Evet	() Hayır
22. Arkadaşlarınızdan okulu bırakan var mı?	() Evet	() Hayır
23. Dershaneye (kurs) gittiniz mi?	() Evet	() Hayır

24. Bıraktığınız okulun öğrenci sayısı yaklaşık ne kadardı? Lütfen Belirtiniz.....

25. Bıraktığınız okuldaki sınıf mevcudu kaçtı? ? Lütfen Belirtiniz.....

26. En başarısız olduğunuz dersler nelerdi? (1'den 10'a kadar sıralayınız.)

- a. () Matematik
- b. () Fizik
- c. () Kimya
- d. () Biyoloji
- e. () Türk Dili ve Edebiyatı
- f. () Tarih
- g. () Coğrafya
- h. () İngilizce
- i. () Arapça
- j. () Diğer **Lütfen Belirtiniz**

27. Medeni durumunuz

1. () Bekar 2. () Evli

1a. Evliyseniz çocuğunuz var mı?

1. () Evet Evet ise kaç çocuğunuz var? **Lütfen Belirtiniz.....**
2. () Hayır

28. Anne - baba durumu (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- a. () Anne- baba birlikte yaşıyor.
- b. () Anne-baba boşandı.
- c. () Baba ikinci evlilik yaptı, ikinci eşiyle yaşıyor.
- d. () Anne vefat etti.
- e. () Baba vefat etti.
- f. () Diğer **Lütfen Belirtiniz.....**

29. Babanızın eğitim durumu

- a. () Okuması- Yazması yok
- b. () Okur -yazar
- c. () İlkokul mezunu
- d. () Ortaokul mezunu
- e. () Lise ve dengi okul mezunu
- f. () Yüksekokul Mezunu
- g. () Üniversite/lisans Mezunu
- h. () Lisansüstü Mezunu

30. Babanız çalışıyor mu?

- a. () Evet **Evet ise mesleği nedir?**

- b. () Hayır
c. () Emekli

31. Annenizin eğitim durumu

- a. () Okuması- yazması yok
b. () Okur – yazar
c. () İlkokul mezunu
d. () Ortaokul mezunu
e. () Lise ve dengi okul mezunu
f. () Yüksekokul Mezunu
g. () Üniversite/lisans Mezunu
h. () Lisansüstü Mezunu

32. Anneniz çalışıyor mu?

- a. () Evet *Evet ise mesleği nedir?*
b. () Hayır
c. () Ev hanımı
d. () Emekli

33. Oturduğunuz evin mülkiyet durumu nedir?

- a. () Kendi evimiz
b. () Kira
c. () Lojman
d. () Bir yakınımın evi (kira ödenmiyor)

34. Ailenizin ortalama aylık geliri kaç TL'dir? Lütfen belirtiniz.....

35. Kendinize ait bir odanız var mı? 1. () Evet 2. () Hayır

36. Kendinize ait bilgisayarınız var mı? 1. () Evet 2. () Hayır

II. BÖLÜM OKUL TERKİ SÜRECİNE İLİŞKİN GENEL SORULAR

37. Aşağıda okul ve okula gitmeye ilişkin görüşler verilmiştir. Her bir görüşe ne kadar katıldığınızı, 1'den (kesinlikle katılmıyorum) 5'e (kesinlikle katılıyorum) kadar sıralanmıştır. Görüşlerinizi bu doğrultuda işaretleyiniz

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
a. Okula gitmek toplumda saygın bir birey olmak için önemlidir.	1	2	3	4	5
b. Okula gitmek iyi bir gelir elde etmek için önemlidir.	1	2	3	4	5
c. Okula gitmek kültürlü bir insan olmak için önemlidir.	1	2	3	4	5
d. Okula gitmek iyi bir insan olmak için önemlidir.	1	2	3	4	5
e. Okula gitmek iyi bir vatandaş olmak için önemlidir.	1	2	3	4	5
f. Okula gitmek hayatta başarılı olmak için önemlidir.	1	2	3	4	5
g. Okuldaki yaşam, hayattaki yaşamı yansıtır.	1	2	3	4	5
h. Okuldaki kurallar toplumdaki kurallarla aynıdır.	1	2	3	4	5

38. Okul hayatında nasıl bir öğrenciydiniz? (Gerekli görüyorsanız birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- a. Başarılı
- b. Yaratıcı
- c. Başarısız
- d. Devamsız
- e. Yaramaz
- f. İtaatkâr
- g. İsyankâr
- h. Uyumlu
- i. İçine kapanık
- j. Sosyal
- k. Diğer (**Lütfen Belirtiniz**).....

39. Aileniz okula gitmenize ve eğitiminizi tamamlamanıza ilişkin ne düşünüyorlardı? (Gerekli görüyorsanız birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- a. Okula gitmeme karşıydılar.
- b. Okula gitmemi çok istiyorlardı.
- c. Onlara göre iş bulmak okula gitmekten daha önemliydi.
- d. Onlara göre okula gitmek bir işte çalışmaktan daha önemliydi.
- e. İyi bir iş bulmak için eğitimimi tamamlamam gerektiğini düşünürlerdi.
- f. Onlara göre toplumda itibarlı olmam için eğitimimi tamamlamam gerekir.
- g. Diğer (**Lütfen Belirtiniz**).....

40. Aşağıdakilerden hangisine okuldaki ders saatleri dışında en fazla vakit ayırırdınız? (Yaptığınız etkinlikleri en fazladan en aza doğru sıralayınız)

- b. () Ödev yapmak
- c. () Sınavlara çalışmak
- d. () Kişisel ilgiler doğrultusunda okumak (kitap, dergi, gazete vb).
- e. () Okulun düzenlediği etkinliklere katılmak (Öğrenci kulüpleri, spor vb.)
- f. () Okul dışındaki etkinliklere katılmak (spor, tiyatro, sivil toplum etkinlikleri, vb).
- g. () İhtiyaçlarını gidermek için bir işte çalışmak.
- h. () Gönüllü işler yapmak.
- i. () Spor yapmak.
- j. () Televizyon izlemek.
- k. () Bilgisayar oyunları oynamak.
- l. () Teknolojiyi kullanmak (telefonda konuşmak, mesaj yazmak ve sosyal medyayı kullanmak vb).
- m. () Arkadaşlarla vakit geçirmek.
- n. () Aile ile ilgili işlerde görev almak (ev işleri yapmak, kardeşlere veya akrabalara bakmak).

41. Okulu neden bıraktınız? (Gerekli görüyorsanız birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- a. () Maddi imkânsızlıklar
- b. () Devamsızlık
- c. () Başarısızlık
- d. () Üniversite sınavına daha iyi hazırlanmak için
- e. () Açık lisede istediğim bölümü okumak için
- f. () Sağlık sorunları
- g. () Bakıma muhtaç ebeveynlere bakma
- h. () Disiplin cezası
- i. () Evlilik
- j. () Taşınma
- k. () Ailenin engel olması
- l. () Öğretmenle yaşanan sorunlar
- m. () Okul müdür/müdür yardımcısıyla yaşanan sorunlar
- n. () Okulu sevmemek
- o. () Okula örgün devam etmeyi gereksiz bulmak
- p. () Diğer (**Lütfen Belirtiniz**).....

42. Okulu bırakmanıza ailenizin tepkisi nasıl oldu? (Gerekli görüyorsanız birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- a. () Üzüldüler
- b. () Kızdılar
- c. () Hiç ilgilenmediler
- d. () Açık Liseye yönlendirdiler
- e. () Okumuyorsun evlen dediler

- f. () Okumuyorsun bir iş bul/çalış dediler
g. () Zaten bırakmamı istiyorlardı
h. () Diğer (**Lütfen Belirtiniz**).....

43.Okulu bırakmadan önce arkadaş ilişkilerinizle ilgili olarak, EVET ve HAYIR seçeneklerinden birini işaretleyerek belirtiniz.	Evet	Hayır
a. () Arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım	()	()
b. () Arkadaşlarımla beraber okulda sigara içtim	()	()
c. () Arkadaşlarım genel olarak başarısızdı	()	()
d. () Arkadaşlarım genel olarak devamsızlık sorunu yaşıyordu	()	()
e. () Arkadaşlarımla genel olarak disiplin sorunu vardı	()	()
f. () Arkadaşlarımla beraber kavgaya karıştım	()	()
g. () Diğer.....		

44.Yakın çevrenizde okulu bırakan arkadaşlarınız oldu mu? (Gerekli görüyorsanız birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

1. () Evet 2. () Hayır

1a.Evet ise neden bıraktılar?

- a. () Maddi imkânsızlıklar
b. () Devamsızlık
c. () Başarısızlık
d. () Üniversite sınavına daha iyi hazırlanmak için
e. () Açık lisede istediği bölümü okumak için
f. () Disiplin cezası
g. () Evlilik
h. () Taşınma
i. () Aile engel oldu
j. () Öğretmenle bazı sorunlar yaşadı
k. () Kendi isteğiyle bıraktı
l. () Diğer(**Lütfen Belirtiniz**)
.....

45.Okulu bıraktıktan sonra yaşamınızda herhangi bir değişiklik oldu mu?

1. () Evet

1a. Evet ise ne tür değişiklikler oldu? (Gerekli görüyorsanız birden fazla seçenek

işaretleyebilirsiniz)

- a. () İşe başladım
b. () Evlendim
c. () Evden ayrıldım
d. () Diğer (**Lütfen Belirtiniz**)

2. () Hayır

46. Açık liseye neden başladınız? (Gerekli görüyorsanız birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- a. Açık liseyi okumak daha rahat
- b. Evlilikten kurtulmak
- c. Okumaya devam eden arkadaşlara özenmek
- d. Lise diploması alabilmek
- e. İş imkânının artması
- f. Okuma hevesi
- g. Çocuklarımı daha iyi yetiştirmek
- h. Pişmanlık
- i. İstedğim bölümde okuma fırsatını elde etmek
- j. Diğer (**Lütfen Belirtiniz**)

47. Üniversiteye gitmek hakkında ne düşünüyorsunuz?	Evet	Hayır
a. Daha iyi bir iş bulmak için şart	☐	☐
b. Daha iyi bir yaşam için şart	☐	☐
c. Daha az askerlik yapmak için şart	☐	☐
d. Daha saygın olmak için şart	☐	☐
e. Daha özgür bir yaşam için şart	☐	☐
f. Daha sosyal bir yaşam elde etmek için şart	☐	☐
Diğer (Lütfen Belirtiniz)		

48. Bundan sonra ne yapmayı planlıyorsunuz? (Gerekli görüyorsanız birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- a. Açık liseden bölümü bitirip lise diploması almak.
- b. Üniversite okumak
- c. Bir işte çalışmak
- d. Hiçbir planım yok
- e. Diğer (**Lütfen Belirtiniz**)

49. Okuldan tasdiknamenizi aldığınızda okul idarecisinin tutumu nasıldı?

- a. Okulu bırakmamam için beni ikna etmeye çalıştı.
- b. Üzüldüğünü belirtti.
- c. Velimle görüştü.
- d. 18 yaşının altında olduğum için tasdiknamemi almaya velimle gelmem gerektiğini söyledi.
- e. Hiç konuşmadan doğrudan tasdiknamemi verdi.
- f. Diğer (**Lütfen Belirtiniz**)

50. Okuldan tasdiknamenizi aldığında ne hissettiniz?

- a. () Okul müdürünün tasdiknamemi alırken benimle ilgilenmeyii, okulu bırakma kararında ne kadar haklı olduğumu bir kez daha gösterdi.
- b. () ok üzüldüm.
- c. () Bundan sonra ne yapacağıma ilişkin belirsizlik yaşadım.
- d. () ok sevindim.
- e. () Karmaşık duygular yaşadım.
- f. () Diğer (**Lütfen Belirtiniz**)
.....

KATILIMINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİZ!